

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AHMET İĞCİLER'İN HAYATI, SANATI VE
ESERLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nalân KAZAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hasan AKAY

HAZİRAN - 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**AHMET İGCİLER'İN HAYATI, SANATI VE
ESERLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nalân KAZAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı

Bu tez 21/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Hasan AKAY

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
Düzeltilme

Doç.Dr. Engin YILMAZ

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltilme

Y.Doç.Dr. Gülsemin HAZER

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltilme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilere herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Nalân KAZAZ

20.05.2010

ÖNSÖZ

Ahmet İĞCİLER'in öyküleri, denemeleri, şiirleri ve araştırma eserleri üzerinde kuramsal inceleme yapma konusu Yüksek Lisans tez konusu olarak kabul edildiğinde mutlu olmuş ve bu çalışmanın dil, edebiyat, kültür ve medeniyetler arasılık bağlamında dikkate değer bazı sonuçlar getireceğine dair umutlar beslemiştim. Nihayet, çalışma amacına ulaştı ve umduğuma ulaştım. Bu yorucu ve zevkli çalışmanın hazırlanması ve son aşamasına erişmesinde değerli danışman hocam Prof. Dr. Hasan AKAY'ın çok değerli yardımları ve katkıları oldu. Bu bakımdan kendisine yürekten teşekkür etmeyi bir borç olarak görüyorum.

Bu bağlamda, ayrıca, Sakarya Üniversitesi'ne gelmeme vesile olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Cevdet ŞANLI'ya, çok çarpıcı bazı bilgilere ulaşmamda yardımcı olan öz aileme ve sayın Ahmet İĞCİLER'in ailesine, teknik yardımlarını gördüğüm değerli hocam Prof. Dr. Recai COŞKUN'a, bazı bölümlerde teknik yardımını gördüğüm hocam Yrd. Doç. Dr. Gülsemin HAZER'e, Araştırma Görevlileri Selda SAVAŞ ve Adem AKBIYIK'a, arkadaşım Yusuf ÇESTENECİ'ye teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, bu çalışmada ve diğer faaliyetlerimizde maddi açıdan desteğini esirgemeyen Türk Dünyası Araştırmalar Vakfına ve değerli yöneticisi hocam Prof. Dr. Turan YAZGAN'a da müteşekkirim.

Umarım bu çalışma, Balkanlarda Türk toplumunun dil, edebiyat ve yaşantı değerlerinin Türk edebiyat tarihi ve medeniyeti bağlamında birbiriyle olan yakın ilişkilerini kültürel açıdan besleyecek bir imkânı ortaya çıkarmaya vesile olur. Böyle bir amaca hizmet ettiğimizi düşünmekten bahtiyarlık duyuyorum.

Nalân KAZAZ

20.05.2010

1.2.3.7 Ahmet (Saffet) İğciler'in Kızı Canan İğciler'in Görüşü:	30
1.2.4 Çehov'un Ahmet S. İğciler'deki Etkileri.....	30
1.3 Sanatı.....	33
BÖLÜM 2: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN HİKÂYELERİ.....	35
2.1 Ahmet İğciler'in Yayımlanan Hikâyeleri.....	35
2.1.1 Kitaplaştırılan Hikâyeler.....	35
2.1.2 Dergilerde Yayımlanan Hikâyeleri.....	36
2.2 Ahmet İğciler'in Hikâyelerinin İncelenmesi.....	36
2.2.1 Hikâyelerde Yapı.....	36
2.2.2 Olay Örgüsü.....	37
2.2.2.1 9 – 12 Yaş Gurubu Hikâyelerde Olay Örgüsü	37
2.2.2.2 Erdoğan'ın Yaşantıları Kitabı'nın Hikâyeleri.....	38
2.2.2.3 Ahmet İğciler'in Dergilerde Yayımlanan Çocuk Hikâyeleri	60
2.2.2.4 13 – 15 Yaş Gurubu Hikâyelerinde Olay Örgüsü	62
2.2.2.5 Yüreksiz Adam Kitabı'nın Hikâyeleri	62
2.2.2.6 Dergilerde Kalan Gençlik Çağı Hikâyeleri.....	71
2.2.2.7 Hikâyelerde Şahıs Kadrosu	72
2.2.2.8 Tipleri Bakımından Şahıs Kadrosu	72
2.2.3 Hikâyelerde Zaman.....	74
2.2.3.1 Kısa Vak'alı Zaman	74
2.2.3.2 Orta Uzunluktaki Vak'alı Zaman.....	75
2.2.3.3 Uzun Vak'alı Zaman.....	75

2.2.4 Hikâyelerde Bakış Açısı ve Anlatıcı	78
2.2.5 Birinci Tekil Kişi Ağzından Anlatılan Hikâyeleri Şunlardır:	78
2.2.6 Kahraman Birinci Kişi Anlatıcı:	78
2.2.7 Gözlemci Birinci Kişi Anlatıcı:	79
2.2.7.1 Üçüncü Tekil Kişi Ağzından Anlatılan Hikâyeleri Şunlardır:	79
2.2.7.2 Egemen - İlahi Üçüncü Kişi Anlatıcı:	79
2.2.7.3 Gözlemci Üçüncü Kişi Anlatıcı:	80
2.2.7.4 Kahraman Üçüncü Kişi Anlatıcı:	80
2.2.8 Hikâyelerde Konu ve Tema	81
2.2.8.1 Hikâyelerde Konu	90
2.2.8.2 Tema	92
BÖLÜM 3: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN ŞİİRLERİ	93
3.1 Yayınlanmış Şiirleri	93
3.1.1 Yayınlanmış Kitabı	94
3.1.2 Dergilerde Yayınlanmış Şiirleri	94
3.2 Yayınlanmamış Şiirleri	95
3.3 Şiirlerinin Tematik İncelenmesi	95
3.3.1. Bireysel Şiirler	95
3.3.2. Sosyal Şiirler	98
3.3.3. Mekânları Anlatan Şiirler	100
3.3.4. Güzel Kenttim, - Prizren'de Yok Olan Türk İzleri - Vatanım Prizren, - Prizren, şiirlerin tematik incelenmesi	101

BÖLÜM 4: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN ARAŞTIRMA YAZILARI 105

4.1 Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri.....	105
4.1.1 Dinî Mimari	108
4.1.1.1 Camiler	109
4.1.1.2 Tekkeler.....	113
4.1.1.3 Mescitler.....	115
4.1.1.4 Türbeler	115
4.1.1.5 Mezarlar.....	116
4.1.2 Sivil Mimari.....	116
4.1.2.1 Hanlar	117
4.1.2.2 Kervansaraylar.....	117
4.1.2.3 Menziller	117
4.1.2.4 Binek Taşı	118
4.1.2.5 İmaretler	118
4.1.2.6 Çeşmeler	118
4.1.2.7 Dereler	120
4.1.2.8 Hamamlar	121
4.1.2.9 Eski Evler	121
4.1.2.10 Mahalle Fırınları.....	122
4.1.2.11 Medreseler	123
4.1.2.12 Rüştüye.....	124
4.1.2.13 Kütüphaneler	124
4.1.2.14 Çarşılar	125

4.1.2.15 Duhuliyeler.....	126
4.1.2.16 Değirmenler.....	126
4.1.2.17 Islahane.....	128
4.1.3 Askeri Mimari.....	129
4.1.3.1 Prizren Kalesi.....	129
4.1.3.2 Eski Türk Kışlası.....	130
4.2 Prizren’de Var Olan ve Yok Olan Eserlerden Bazı Görüntüler.....	137
4.3 İğcier’in “Monografi” Adlı Ve 1951-1996 Yılında Yayınlanan Kitabı.....	150
4.4 İğciler’in Araştırma Yazıları:	154
4.4.1 Yugoslavya’da Türk Yazıcıların Eserlerinde Atatürk.....	154
4.4.2 Prizren’de Erkek ile Kadın Adlarında Benzerlikler.....	154
4.4.3 Prizren’de Erkek ile Kadın Arasında Özdeşlikler	154
4.4.4 Prizren Fıkralarında Ağız Özellikleri	154
4.5 Gelenek ve Görenekler Yazıları:	155
4.5.1 Göç.....	155
4.5.2 Adak Adamak	156
4.5.3 Mübarek Günler.....	157
4.5.4 Kosova’da Bahar Bayramları.....	158
4.6 İnternete Yayımlanan Tanıtım Yazıları	160
4.6.1 Uluslar Arası Mevlana Yılı Prizren’de Kutlanma Hazırlıklarına Başladı...160	
4.6.2 Bizden Kalan Hoş Sada	161
4.6.3 Raif Vırmiça’nın Kosova Türk Eğitimin 55. Yıldönümü-Kosova IV. Türk Eğitim Kurultayı Yeni Kitabı Yayımdan Çıktı	161

4.6.4 Kosova’da Türkçe Eğitimi Yeni İki Kitaba Kavuştu.....	162
4.7 1970-1990 Yılları Arasında Gazetelerde Çıkan Bazı Yazıları.....	162
4.7.1 Dünyanın Çilelerini ve Sorunlarını Dile Getiriyorum	162
4.7.2 Talihsiz Kadın.....	163
4.7.3 Nevin.....	163
4.7.4 Aşk Davası.....	163
BÖLÜM 5: AHMET (SAFFET) İĞCİLER’İN KULLANDIĞI DİL VE ÜSLÛP	165
5.1 İğciler’in Eserlerinde Dil Ve Üslûp Etkileri	165
5.1.1 İğciler’in Eserlerinde Kullandığı Kalıp Cümleler	167
5.1.2 İğciler’in Hikâyelerinde Edebi Dil Açısından Farklı Kelime Kullanışları: 170	
5.1.2.1 Halk Dilinde Kullanılan Kelimenin Edebi Dile Aktarılma Şekilleri	171
5.1.2.2 Edebi Dilde Sırpça Kelimelerin Kullanışı.....	172
5.1.2.3 Edebi Dilde Yanlış Sayılabilecek Kelimeler.....	173
5.1.3 Çocuk Dilini Kullandığı Yazıları	173
5.1.4 İğciler’in Yazılarında Kullandığı Argo Kelimeler	173
5.2 Ahmet İğciler’in <i>Eski Türk Kışlası’nda</i> Hikâyesinin Dil Ve Üslûp Bakımından İncelenmesi	176
KAYNAKÇA	184
EKLER.....	194
ÖZGEÇMİŞ.....	211

KISALTMALAR

E.YU	: Eski Yugoslavya
YU. THE	: Yugoslavya Türk Halk Edebiyatı
s.	: Sayfa
vb.	: Ve Benzeri
THE	: Türk Halk Edebiyatı
KTAD	: Kosova Türk Araştırma Dergisi
KMÖB	: Kosova ve Metohya Özerk Bölgesi
O.D	: Osmanlı Dönemi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 – Prizren’de Yok Olan Osmanlı Eserleri	132
Tablo 2 - Prizren’de Ayakta Kalmayı Başaran Osmanlı Eserleri.....	134
Tablo 3 - Prizren’de Yeniden Kazanılan Eserler.....	136

EKLER LİSTESİ

Ek 1 - İğciler'in 1982 Yılından Yayınlanmış 2004 Yılına Kadar Bütün Kitapları	194
Ek 2 - İğciler'in 1982 Yılında Yayınlanan <i>Erdoğan'ın Yaşantıları</i> Adlı İlk Kitabı	195
Ek 3 - İğciler'in 1984 Yılında Yayınlanan <i>Yüreksiz Adam</i> Adlı İkinci Kitabı.....	196
Ek 4 - İğciler'in 1989 Yılında Yayınlanan <i>Ağlayan Bebek</i> adlı Üçüncü Kitabı.....	197
Ek 5 - İğciler'in 1991 Yılında Yayınlanan <i>Keskingöz Öğretmen</i> Adlı Dördüncü Kitabı	198
Ek 6 - İğciler'in 1994 Yılında Yayınlanan <i>Güzel Kentim</i> Adlı Beşinci Kitabı	199
Ek 7 - İğciler'in 1996 Yılında Yayınlanan <i>Monografi</i> Adlı Altıncı Kitabı.....	200
Ek 8 - İğciler'in 2004 Yılında Yayınlanan <i>Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri</i> Adlı Yedinci Kitabı	201
Ek 9 - İğciler'in Ailesiyle Çekilmiş Bir Fotoğrafı.....	202
Ek 10 - İğciler'in Türkçem Çocuk Dergisi Teşekkür Belgesi	203
Ek 11 - İğciler'in Nazım Hikmet Edebiyat Kolu Belgesi.....	204
Ek 12 - İğciler'in Diyanet Vakfından Aldığı Belge.....	205
Ek 13 - İğciler'in Tan Gazetesi'nden Aldığı Belge	206
Ek 14 - İğciler'in Kosova Türk Araştırmacılar Derneğinden Aldığı Teşekkür Belgesi	207
Ek 15 - İğciler'in Aldığı Takdirname	208
Ek 16 - İğciler'in Uluslar Arası Sanatla Uğraşmak Şöleni Belgesi.....	209
Ek 17 - İğciler'le Mülakat Sırasında Çekilmiş Fotoğraflar	210

Tezin Başlığı: AHMET İĞCİLER'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME	
Tezin Yazarı: Nalân KAZAZ	Danışman: Prof. Dr. Hasan AKAY
Kabul Tarihi: 21.06.2010	Sayfa Sayısı: xi (Önkısım) + 193 (Tez) + 17 (Ek)
Anabilim Dalı: Türk Dili Edebiyatı	Bilim Dalı: Yeni Türk Edebiyatı
<p>Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.</p> <p>Birinci bölümde Ahmet İğciler'in hayatı, doğumu, çocukluğu ve yetiştiği çevre, eğitimi ve meslek hayatı, öğretmenliği, muhabirliği ve tercümanlığı, aile hayatı, edebi şahsiyeti işlenmekte, kendisiyle yapılan mülakatlardan yararlanılarak İğciler'in Kosova Türk Edebiyatı'nda yeri ve değeri hakkındaki görüşler irdelenmekte, ayrıca Anton Çehov'un, İğciler üzerinde bıraktığı etki incelenmektedir.</p> <p>İkinci bölümde, İğciler'in yayımlanan yüzden fazla hikâyesi ayrıntılı bir şekilde bilimsel olarak tahlil edilmekte, hikâyelerdeki olay örgüsü, metnin gerektirdiği yerde, bazen özetleme tekniği ile bazen eleştirel irdeleme tekniği ile bazen olay zincirinin akışı gösterilerek bazen de gelenek ve göreneklerin hikâyelerde görünüş biçimlerinden kısa alıntılar yapılarak incelenmekte, hikâyelerdeki tasvirlerin mekân ve zaman açısından önemi vurgulanmaya çalışılmaktadır. Bir bölümdeki, hem basılmış kitaplardaki hikâyeler, hem dergi ve gazete sayfalarında kalan hikâyeler, hem de başka yazarların kitaplarında var olan hikâyeler tespit edilerek kronolojik bir sıralama ile incelenmektedir. 9 - 12 ve 13 -15 yaş gurubuna ait hikâyeler, sırasıyla bütün hikâyeler yapı başlığı altında, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, bakış açısı ve anlatıcı, konu, tema başlıkları altında incelenirken İğcilerin çok sevdiği Prizren şehri ve orada yaşayan halk tanıtılmaya çalışılmaktadır.</p> <p>Üçüncü bölümü, İğcilerin yayımlanmış ve yayımlanmamış şiirleri üzerinde yaptığımız irdeleme oluşturmaktadır. İğcilerin yayımlanmış ve yayımlanmamış şiirleri dört ayrı başlık altında, farklı konuları içeren şiirlerle birlikten tematik açıdan incelenmekte, devrin diğer şairleriyle ortak olan noktaları tespit edilerek irdelenmektedir.</p> <p>Dördüncü bölümde, şairin, dinî mimari, sivil mimari ve askeri mimariden oluşan 'yok olan Osmanlı eserleri'ni araştıran <i>Yok Olan Osmanlı İzleri</i> adlı kitabı üzerinde durulmakta, bu eserlerin Prizren'e ilave ve hediye ettiği medeniyet eserleri/ izleri vurgulanmaya çalışılmaktadır. Araştırmanın devamında, İğciler'in <i>Monografi</i> adlı kitabından alıntılar yapılmakta, bölümün son kısmında İğciler'in araştırma yazıları, gelenek ve görenek yazıları, internetteki yazıları ve gazete yazıları incelenmektedir. Araştırmanın beşinci aynı zamanda son bölümünde ise İğciler'in kullandığı dil ve üslup ile bu anlatım tarzının nedenleri ve etkileri genel hatlarıyla ortaya konulmaktadır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Prizren, Osmanlı Eserleri, Kosova Türk Edebiyatı.	

Title of the Thesis: A RESEARCH ON AHMET İĞCİLER'S LIFE, LITERARCY, AND WORKS	
Author: Nalan KAZAZ	Supervisor: Prof. Dr. Hasan AKAY
Date: 21.06.2010	Number of Pages: xi (pre text) + 193 (main body) + 17 appendix
Department: Turkish Language Literature	Subfield: New Turkish Literature
<p>This paper is composed of five sections.</p> <p>In the first section, this paper deals with the life of Ahmet İğciler, his birth, his childhood and environment in which he grew up, his education and career, his teaching, journalism and translatorship, his family life, his literature view in details, examines the place and value of İğciler in Kosovo Turkish Literature by using the interviews made with him, and also searches the effect of Anton Chekhov on İğciler.</p> <p>In the second section, hundreds of stories of İğciler that were published are analyzed scientifically in details, the plot in the stories is sometimes searched by summarizing technique, by critical examining technique, by showing the flow of the event chain in the stories, and making short quotations of the reflections of traditions in the stories wherever the context requires, and the second section tries to emphasize the importance of description in the stories in terms of place and time.</p> <p>In the section, not only the stories in published books, but also the stories in magazines and newspapers and the stories in the different books of other authors are found and analyzed in a chronological order. While the stories that belong to 9-12 and 13 – 15 age period are analyzed in terms of plot, characters, time, place, perspective and narrator, topic, theme under the title of the whole stories, Prizren that İğciler likes a lot and the society living there are introduced.</p> <p>The third part is composed of the examination of published and unpublished poems of İğciler.</p> <p>The published and unpublished poems of İğciler are analyzed thematically with the poems including different topics under four different titles and examined by determining the common points between him and his contemporary poets. In the fourth section, the main focus is on the book by İğciler named “Yok Olan Osmanlı İzleri” that searches the vanished Ottoman monuments composed of religious architecture, civil architecture, and military architecture, and the civilisation monuments/ trace that these monuments presented to Prizren are emphasized. In the rest of the present paper, quotations from <i>Monografi</i> by İğciler are made, and in the last part of the section the research, internet, and newspaper writings of İğciler are examined.</p> <p>In the fifth section, the language and style that İğciler uses and the reasons for and the effects of this narrating style are exhibited generally.</p>	
Keywords: Prizren, Ottoman Monuments, Kosovo Turkish Literature	

GİRİŞ

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Prizren’de yaşayan Türklüğü ve oradaki değerli Türk edebiyatçı Ahmet (Saffet) İğciler’in eserlerini inceleyerek, Prizren şehrini ve Türk halkını İğciler’in gözünden görerek unutulmuş ve bugün bu topraklarda azınlık sayılan Türkleri okurlara hatırlatmaktır. Bugüne kadar Prizren’in birçok edebiyatçısı araştırılmış ve bitirme tezlerine konu olur. İğciler’in bu çalışmada seçilme nedeni, onun bugüne kadar kimse tarafından araştırılmamış olmasıdır. Kitaplar ve dergilerde eserlerinin yayımlanmış olmasına rağmen, Ahmet İğciler, hakkında kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmada Balkanlarda Türk gelenek ve göreneklere ile yetişen Ahmet İğciler’in hayatı, sanatı, yaşadığı çevre, çok sevdiği şehri Prizren, eserlerinden hareketle ortaya konulacaktır. Bu çalışmada İğciler’in hayatından başlayarak, hikâyeleri, şiirleri, yazdığı araştırma yazıları, röportajları, gazete yazıları incelenerek Balkanlardaki yaşamı ve İğciler’in dünyası incelenmeye çalışılır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler farklı veri kaynaklarından tedarik edilir. Araştırmada ikincil verilere de ihtiyaç duyulur. Bunun yanında araştırmaya ihtiyaç duyulan mülakat yöntemleriyle veriler toplanarak, daha sonra araştırmada ihtiyaç duyulan veriler için, kimlerle mülakat yapılması gerektiği tespit edilir. Bu çalışmada İğciler’in çevresi ve bütün edebiyatçılar dikkate alınır. Kişilere belirli sorular hazırlanarak bazıları ile yüz yüze görüşülmüş, geri kalanları ile ise internet üzerinden iletişim kurulmuştur. Ahmet İğciler ile yapmış olduğumuz mülakatın bazı bölümleri yazıya aktarılır. Çalışmanın başında on kişi ile görüşme kararı alınmış; fakat yedi kişinin görüşlerine ulaşılmıştır. Diğer üç kişi bize geri dönmemiştir. Kısaca bu çalışmanın amacına uygun olarak gereken bilgiler Prizren’in edebiyatçısından sanatçısından vb. toplanarak ortaya konulur.

Araştırmanın İçeriği

Bu çalışma beş bölümden oluşur.

Birinci bölümde Ahmet İğciler'in hayatı, doğumu, çocukluğu ve yetiştiği çevre, eğitimi ve meslek hayatı, öğretmenliği, muhabirliği ve tercümanlığı, aile hayatı, edebi şahsiyeti işlenmiştir. Bunun yanı sıra bu bölümde Kosova' da Türk edebiyatında Ahmet İğciler'in yeri, yapmış olduğumuz mülakatlar sonucu İğciler, hakkında görüşler ve Anton Çehov'un, Ahmet İğciler, üzerinde bırakmış olduğu etkiler işlenilir.

İkinci bölümde ise İğciler'in yayımlanan yüzden fazla hikâyesi ayrıntılı bir şekilde incelenilir. Hikâyeler basılmış kitaplarından başlanarak bütün dergi, gazete ve başka yazarların kitaplarında var olan hikâyeler tespit edilerek kronolojik bir sıralama ile incelenmiştir. 9 - 12 ve 13 -15 yaş gurubuna ait hikâyeler belirlenerek, sırasıyla bütün hikâyeler yapı başlığı altında, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, bakış açısı ve anlatıcı, konu, tema başlıkları altında incelenir.

Üçüncü bölümü ise şiirleri oluşturur. İğcilerin yayımlanmış ve yayımlanmamış şiirleri tespit edilir. Dört ayrı başlık altında şiir, farklı konuları içeren Şiilerin tematik incelenmesi yapılır. Şairlerle olan ortak noktalar bulunarak incelenme yapılır.

Dördüncü bölümü "Yok Olan Osmanlı İzleri" adlı kitabında dinî mimari, sivil mimari ve askeri mimariden oluşan, yok olan Osmanlı eserlerini araştıran İğciler'den yararlanarak var olan eserleri de tespit edilir. Bu eserlerin Prizren'e bıraktığı medeniyet vurgulanmaya çalışılır. Araştırmanın devamında, İğciler'in Monografi adlı kitabından alıntılar alınarak tanıtılır. Bölümün sonunda İğciler'in araştırma yazıları, gelenek ve görenek yazıları, internetteki yazıları ve gazete yazıları incelenir.

Araştırmanın beşinci aynı zamanda son bölümünde İğciler'in kullandığı dil ve üslûp üzerinde durulur. Bunun nedenleri ve etkileri belirtilmeye çalışılır.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Balkanlarda Türk toplumunun dil, edebiyat ve yaşantı değerlerinin Türk edebiyat tarihi ve medeniyeti bağlamında birbiriyle olan yakın ilişkilerini kültürel açıdan besleyecek ve destekleyecek bir imkânı olarak görüldüğü takdirde, değer ve önem kazanacak bir araştırmadır.

Bu gibi çalışmalarla ilişkilerimiz eserler açısından, değerler açısından, kaynaklar ve kullanım stratejileri açısından çok yararlı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Biz de, böyle bir amaca hizmet edebilmek için, yöntemli bir çalışmanın gayreti içinde olduk.

Balkanlar'da ve Kosova'da Türk Edebiyatı

Kesin olarak tarihi hesaplamak mümkün değilse de eski Yugoslavya'nın sınırları içerisinde Türk edebiyatının başlayıp gelişmesi, aslında diğer Balkan ülkelerinden farklı bir serüven takip etmez. Balkanlar, Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan bir yarımada, Batısında Adreatik Denizi, Güneyinde Akdeniz, Doğusunda Ege, Marmara ve Karadeniz yer alır. Kuzey sınırı olarak Tuna ve Drava nehirleri kabul edilir.

Türk toplumunun Balkanlarla, daha doğrusu Türk tarihi ve Rumeli ile ilişkisi çok erken dönemlerde başlamıştır. Atalarımız V. yüzyıl başlarından itibaren Balkanlar'a girmişlerdir. Atilla'nın bu bölgenin büyük bölümünü ele geçirerek İstanbul yakınlarına kadar geldiği bilinir. XI. ve XII. yüzyıllarda ise Peçenek, Kuman ve Uz Türkleri Balkanlar'a gelip yerleşmişlerdir. XIII. yüzyıl ortalarında da muhtemelen Moğol istilâsından kaçan Sarı Saltık ile sonradan onun adıyla anılan Türkmen aşireti, Balkanlar'a geçip Dobruça dolaylarında ilk Müslüman Türk cemaatini meydana getirir.

Balkanlar'da asıl uzun süreli ve kalıcı ilişkiler Osmanlılar zamanında başlamış ve günümüze kadar devam etmiştir. Osmanlılar'dan bu ilişkiyi ilk başlatan Orhan Gazi'nin büyük oğlu Rumeli Fatih'i adıyla anılan Süleyman Paşadır. Onun 1354 yılında Çanakkale Boğazı'nı geçerek Gelibolu'ya ulaşmasıyla başlayan fetih harekâtı, kendisinden sonra dalgalar halinde devam etmiş ve Balkanlar kısa bir süre sonra Osmanlı Devleti'nin en önemli kanatlarından biri haline gelmiş, Edirne hariç bugünkü Trakya sınırına ilk fetihten sadece üç yıl sonra ulaşılır.

Birinci Murat devrinde ise (1362-1389) bu sınırlar, Tuna'ya ve Adreatik Denizi'ne ulaşmış bulunur. Yıldırım Beyazıt (1389-1402) harekâtı Romanya'ya doğru genişleterek, Fatih Sultan Mehmet ise (1432-1481) Atina'ya, Bükreş'e girerek ve Bosna Hersek'i alır. Kanuni Sultan Süleyman Balkan seferini Kuzey'e doğru çevirmiş, Orta Avrupa'nın kilidi sayılan Belgrad'ı alarak (1521) Macaristan'a girerek ve Mohaç Meydan Muharebesi ile bu ülkeyi topraklarına katar.

Bu tarihten itibaren Balkanlar, iki yüz yıl sürecek bir barış ortamına kavuşmuş ve bölge hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu devletlerde Türk nüfuzuyla ilgili sağlıklı bilgiler bulunur. Bu nüfuzun büyük bir bölümü, fethi izleyen yıllarda bölgeye Anadolu'dan iskân edilenlerden Türkiye'ye göç etmeyenlerdendir. Bir kısmının da kuzeyden Osmanlı öncesi bölgeye gelip yerleşen ve daha sonra Müslüman olanlardan meydana geldiği sanılır. Osmanlı fetihlerinden sonra, bölgedeki yerli halk, İslamiyet'i kabul eden büyük topluluklardan meydana gelir. Bugün Balkanlar'da Müslüman nüfusunun 12.000.000 civarında olduğu sanılır (İsen, 2008: 7 – 13).

“Türkler'in Balkanlar'a hâkim olmalarına başlangıç olarak XIV. yüzyıl ikinci yarısında yapılan ünlü Kosova Savaşı (1389) esas alınır, edebiyatın bu tarihten kısa bir zaman sonra başladığı söylenebilir. Hemen şunu da belirtelim, XV. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunun siyasal alanda önemli bir dönemidir. Buna bağlı olarak edebiyata da önemli bir dönemdir. Böylece Balkanlar, kendilerini Anadolu'da gelişmeye başlamış bir edebiyatın içinde bulmuşlardır denilebilir” (Kaya, 1986: 7).

Osmanlıların Anadolu'da ne var ne yoksa bir daha ellerinden hiç çıkmayacakmış gibi Balkanlar'a taşınmaları Osmanlı tarihinde gözle görülür bir gerçektir. Bir yandan kaleler onarılıp çeşitli ulaşım yolları, suyolları, kemerler, köprüler, camiler ve medreseler inşa edilirken, öte yandan kültürel kalkınmaya da hız vermişlerdir. Anadolu'da birçok değişikliğe uğrattığı ve geliştirdiği sazını, bu kez Balkanlar'a taşıyan âşıklar, sıkı sıkıya bağlı olduğu geleneklerini de bu yörelerde tanıtma ve yaşatma olanağı bulmuşlardır. Bu durum, bir taraftan Müslümanlığı kabul eden Bosnalıya ve Arnavut halkına sazı tanıtıp benimsetirken, bir yandan da Türk Halk Edebiyatı'nın bu yörelerde doğup yaşatılmasını sağlamıştır. Öte yandan eli kılıçlı Osmanlı Yeniçerisi'nin ya da Sipahisi'nin yanında yalnızca elinde sazıyla halk ozanı gelmemiş, çeşitli tarikatlara mensup dervişler ve şeyhler de gelmişlerdir. Onlar ilk anda Üsküp, **Prizren**, Kalkandelen, Manâstır ve Bosna'nın çeşitli kentlerine yerleşip tekkeler kurmuşlardır. Bir yandan yörenin İslâmlaşarak kültürel kalkınmasına katkı sağlarken bir yanda da yörede Tekke Edebiyatı'nın yaşamasını sağlamışlardır. Bununla da yetinmemişler, buradaki devlet kadrolarında çalışacak bürokrat gereksinimini karşılamak amacı ile ilk planda bu kentlerde medreseler açmışlar, öncelikle de İstanbul medresesinden hocalar getirerek bu medreselerde öğrenciler yetiştirmişlerdir. Medreseyi bitirenler yalnızca devlet kadrolarında görev yapmışlardır. Bu yörelerde İstanbul'da olduğu gibi Divan Edebiyatı'nın oluşturulup yaşatılmasına olanak sağlamışlardır (Hafız, 1983: 133–135).

“XVI. yüzyılın ünlü tezkirecileri ve tarihçileri bu yıllarda Yugoslavya sınırları içinde doğmuş pek çok ünlü şairden söz ederler. Sehi Bey’in Heşt Behişt’inde yirmi iki şairin adını sayarlar. Latifi ise bunlara ilaveten otuz yedi şairden söz eder. Ünlü tarihçi Gelibolulu Ali’ye gelince, Kühnü-l Ahbar’ında Yugoslavya sınırları içinde doğan yirmi iki şairin adını anar.

Bu yörelerde doğmuş olmalarına karşın, çoğu şöhretine İstanbul’da ulaşmıştır. Hemen belirtmek gerekir ki XV. ve XVI. yüzyıllardan günümüze kadar gelen bu şairleri, daha sonraki yüzyıllarda başkalarının da izlediğini görüyoruz. XIX. yüzyıl iki büyük şairi olan ve dönemlerine imzalarını atmış olan Leskofçalı Galip Bey ve Hersekli Arif Bey bunun açık bir örneğidir.

Birinci Dünya Savaşı öncesine kadar Türk edebiyatındaki gelişmelerin ve yenileşmelerin içinde Balkanlar’ın önemli payı olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Özellikle Selanik’te çıkan Genç Kalemler Dergisi’nin yanı sıra Türkçe çıkan, siyasal ve ideolojik yönü ağır basan pek çok dergi ve gazetelerin de çıktığı unutulmamalıdır. Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi artık edebiyat toplumcu bir nitelik kazanmış, siyasal ve sosyal kaynaşmanın içinde kendine düşen görevi yerine getirme çabası peşinde, geleneksel edebiyattan hızla uzaklaşmaya başlamıştır. Bununla birlikte iki Dünya savaşı arasında Feyzullah Mehmet Efendi, Abdürrahim Fedai, Ali Hoca Müderris, Kazım Baba, Hakkı, Fethi Hafız gibi eski geleneği sönük ve oldukça güçsüz bir şekilde sürdüren şairler de yok değildir. Bununla beraber hem eski tekke ve Divan şiiri geleneğini sürdürüp hem de içerik bakımından toplumcu şiirler veren şairler de vardır.

Özellikle Ferit Bayram’ın Üsküp’te çıkardığı Sosyalist Ferci Dergisi’ni ve bu dergide geleneksel şiirin yanında toplumcu içerik şiirleri de deneyen Hacı Ömer Lütfi Paçarizi’yi örnek olarak gösterebiliriz” (İsen, 2008: 7 - 13).

İki dünya savaşı arasında ana vatanlarından ayrılmış ve kendi kaderine bırakılmış olan Balkan Türklerinin oluşturduğu edebiyatın, Anadolu’da Mustafa Kemal’in başlattığı Kuva-yi Milliye hareketinden ve ideolojisinden beslenmesi elbette beklenemezdi. Bununla birlikte Balkanlar’da çeşitli fikir akımlarının yanı sıra özellikle Sovyet Ekim İhtilalı’ndan beslenen Sosyalist ideoloji ve bu düşüncenin sanat alanındaki tek desteği olan Sosyalist Gerçekçi Edebiyat anlayışı fikirleriyle, eylemleriyle ve hepsinden

önemlisi de işçi sınıfının yanında yer almasıyla Balkan ülkeleri insanına daha çekici gelmekteydi.

Gerçi Türkler geleneğin devamı olarak Namık Kemal, Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret ve Yahya Kemal'in yanı sıra Ömer Seyfettin, Mehmet Emin, Reşat Nuri, Halide Edip ve Yakup Kadri gibi yazarları da okuyorlardı.

XX. Yüzyılın en tehlikeli ve reaksiyonel siyasal akımına adını veren örgüt, 1919 yılında Milano'da "Fascio" adıyla kurulmuştur. Aynı yıllarda İtalya dışında, Almanya'da özellikle Münih birahanelerinde rasyonel sosyalist fikirlerle I. Dünya Savaşı'nın kenara fırlatıp attığı savaş artığı insanları, iflas etmiş tüccarları, esnafları, sınıf bilincinden uzak işçileri, öğrencileri ve kenar mahalle insanlarını etkilemeye başlamış ve onları parti saflarına çekmiştir. Kısa zaman sonra aynı düşüncenin Balkanlar'da da yoğun bir biçimde geliştiğini görüyoruz. Bununla beraber 1930'larda Alman Nazizm'ine karşı artan bilinçlenme ve örgütlenme 1930'ların sonlarına doğru özellikle savaş yılları içinde öteki ulus ve halkların edebiyatında Türklerin de yer almalarına olanak sağlamıştır.

Bu yönde özellikle Nazım Hikmet'in şiirlerinin yanı sıra öteki ulus ve halkların sanatçılarının da Türk sanatçılarını etkilediğini söyleyebiliriz. Savaş yıllarında kendi duygu ve düşüncelerine daha yakın oldukları İvan Goran Kovaçeviç, Kosta Raçin, Karel Destovnik Kayuh gibi Yugoslavya Halk Savaşı'na katılmış şairlerin de Yugoslavya Türk Halkı şairlerine, bu yıllarda, Nazım Hikmet kadar yakın geldiği bir gerçektir. Kuruluştan sonra Makedonya Cumhuriyeti'nde Türkçe eğitim yapan okulların açılması, *Birlik* gazetesinin yayınlanması (ilk sayısı 23 Aralık 1944) Türk dilinde radyo yayınlarının başlaması gibi örnekleri görmek mümkündür. Bunu izleyen gelişmeler; ders kitaplarının ilk kez Türkçe yayınlanması (1946), ders kitaplarının yanı sıra çeviri yolu ile de olsa öteki ulus ve halklara ait kitapların yayınlanmaya başlaması (1949), *Piyonir* adlı bir çocuk dergisinin çıkması (1950), Tomurcuk adlı bir başka çocuk dergisinin çıkması (1954 Türk yazarlarının gittikçe çoğalması sonucu Üsküp'te ilk olarak aylık toplum ve sanat dergisi *Birlik*'in çıkması (ilk sayısı 1 Aralık 1965) geçen yirmi yıl içinde Türk halkının Yugoslavya'da kendi kültürünü yaşatıp yaygınlaşmasına yönelik önemli bir başarıdır.

1960'lı yılların sonlarına doğru Kosova Özerk Bölgesi'nde de Türk kültürünün canlandırılmasına yönelik sanat hareketlerinin yoğunluk kazandığı görülür. Bölgenin

başkenti Priştine’de haftalık *Tan* gazetesi çıkar (ilk sayısı 1 Mayıs 1969). Kısa bir süre sonra bölgedeki Türk halkının sanat ve kültür hareketlerini yakından izleyebileceği sanat dergileri de çıkmaya başlar. Bunlar, ilk anda üç ayda bir sonra da iki ayda bir çıkan Çevren (1973) Dergisidir. Bundan başka Prizren Doğru Yol Kültür-Güzel Sanatlar Derneği’nin çıkardığı *Esin* (1976) dergisi, ayrıca *Tan* gazetesinin bünyesinde çıkan *Kuş* çocuk dergisi (1979) ilk anda sayabileceğimiz faaliyetlerdir. Cumhuriyet ve bölge başkentlerinden başlayarak Türklerin yoğun olduğu köylere kadar Türkçe eğitim yapan okulların açılması fakülte ve yüksek okullarda Türkçe eğitimin başlaması, Yugoslavya sınırları içindeki Türklerin eğitim ve kültür hareketinin nasıl yoğunluk kazandığını gösterir. E.YU’da Çağdaş Türk Halkı Edebiyatı, Birlik ve Tan yayınevlerinin çatısı altında filizlenip büyümüştür.

E.YU’da yaşayan Türk halkı yazarları bu yayınevlerinde ürünlerini yayınlamışlardır. Her iki yayınevinin bünyesinde özgün ya da çeviri yolu ile Türk diline kazandırılmış yaklaşık üç yüzün üstünde kitap vardır. Bu topraklar üzerinde 1950 yılından bu yana var olmuş olan Türklerin sayısı göz önünde bulundurulursa bu sayının azımsanmayacak boyutlarda olduğu ortaya çıkar. Mustafa Karahasan, Makedon Genç Türk Yazarları’nın Eserleri adlı güldestesi ile YU. THE alanında ilk adımı atmış olmasına rağmen, ilk özgün eserin ortaya konulması onuru Enver Tuzcu’ ya kismet olur (Kaya, 1993: 2 – 5).

Bununla birlikte E.YU’ dan Türk halkı edebiyatının öncüleri sayabileceğimiz topluluk Enver Tuzcu, Şükrü Ramo, Mustafa Karahasan, Naim Şaban (eserlerin daha sonra yayınlanmış olmasına karşılık şiirleri, hareketin öncülerine has bir özellik gösterir), Necati Zekeriya, Fahri Kaya, Mahmut Kıratlı, Süreya Yusuf’tan oluşur.

“Ortak kuşak adını verebileceğimiz ikinci topluluk ise şu adlardan oluşuyor: İlhami Emin (ilk kuşağın sanatçıları ile yandaş olmasına karşılık şiir anlayışı ve estetiği bakımından onlardan ayrılır), Nüsret Dişo Ülkü, Nimetullah Hafız, Hasan Mercan, Recep Murat Bugariç, Enver Baki bu kuşağın ilk basamağını oluşturan şairlerdir. İkinci basamağını ise Arif Bozacı, Avni Engüllü, Bayram İbrahim Rogovalı, İskender Muzbeg, Fahri Ali, Altay Suroy, Murtaza Busra, Avni Abdullah, Alaettin Tahir, Şecaettin Koka sayılabilir. Genç kuşak diyebileceğimiz ve ilk ürünlerini 1970 sonrası veren Suat Engüllü, Agim Rifat Yeşeren, Zeynel Beksaç, Osman Baymak, İrfan Belül, Ahmet S. İğciler, Reşit Hanadan, Raif Kırkul, Yusuf Edip, Fahri Mermer, Sabit Yusuf ve ötekileri sayılabilir”(Kaya, 1993: 2-5).

Türk yazarlarından faydalanarak bu bilgiler elde edilir. Şimdi ise Hasan Mercan Balkanlardaki Türk edebiyatını ve oralarda kalan Türklerin, edebiyatlarını bugüne dek sürdürebilmesini şöyle dile getirir:

“Balkanlar’daki çağdaş Türk edebiyatının yaklaşık altmış yıllık bir geçmişi bulunuyor. Osmanlı imparatorluğunun dağılmasıyla aydınların büyük bir bölümünün Türkiye’ye yönelişi ve sonraları devam eden göçler, buralarda kalan Türk unsurunu her bakımdan sıkıntıya düşmüş; bölgedeki çağdaş edebiyat, bu yeni sosyal oluşum içerisindeki kültürel varlığı sürdürebilme çabasıyla da etkilenmiştir. Öğrencilerin Türkçe eğitim yapılan okullara da okuyacak kitapları hazırlama bilmek için, metinlere ihtiyaç duyulmuştur. Onun için, bütün Balkan ülkelerindeki ilk şair ve yazarların hemen hepsi öğretmendir. Önceki dönemlerden kalan ve yayınlanmış olan eserlerin kronolojik olarak değerlendirilmesi yapıldığında, Balkan Türklerinde, önce “güdümlü bir edebiyat” anlayışının hâkim olduğu görülür. Bu durum Bulgaristan, Makedonya ve Kosova (Yugoslavya) gibi Türklerin daha yoğun olarak yaşadığı yerlerde bu durum daha belirgindir” (Mercan, 2002: 3-4).

Edebiyat, ülkenin resmi politikasını halka tanıtmakta ve sevdirmekte önemli bir araç olarak görülür. Bu anlayış ile siyasi ortam içerisinde yaşayan bazı şair ve yazarlar, yer yer bir takım çıkışlar yapma gereğini duyarlar. Dolaylı bir anlatımla, doğup büyüdüleri köye, köydeki eve, evin önünde olduğu var sayılan bir armut ağacına, bir ceviz ağacına çocukluk anılarının özlemi içerisinde yer verirler. Bunda, özellikle halk türkülerinden faydalanırlar. Sınır tanımlama özeliği ile türküler, kaynağı hangi coğrafya olursa olsun, halkın ortak dili olur.

Bu durum, Balkan Türklerinin edebiyatında geçmişe yönelme ve arayış temasını ortaya çıkarır. Geçmişe yönelik, yaşanan hayatın her türlü zorluğuna rağmen hayal, ufuk ve bezeri unsurlarda gelecek hakkındaki umutlarını sürdürürler. Buna bağlı olarak genel anlamda “sınırların arkası”, özel anlamda “Türkiye” olan bir “öte” kavramı gelişir. Balkan Türker’inin edebiyatı, Türkiye ile ilişkilerinin gelişmesine paralel olarak, daha çok Türkiye’den gidip gelen bazı şair ve yazarların etkisiyle giderek yer yer farklılıklar göstermeye başlar. Türkiye dışındaki Türk Cumhuriyetleri’nin her biri ayrı bir yazı dili kullanarak, yetmiş yıllık dönemde Türkçenin en büyük ve en önemli yazı dili olan “Türkiye Türkçesi”nden uzaklaşmışlardır. Buna karşılık Balkan Türkleri, aynı dönemde yazı dili olarak Türkiye Türkçesi’ni kullanırlar. Onların bu davranışı, ortaya koydukları eserlerin muhtevasını aşan kutsal bir anlayış ve duygu olarak saygı ile karşılanmalıdır. Bu gerçekler göz önünde bulundurulursa, Türk dünyası edebiyatları içerisinde Balkan

Türklerinin edebiyatının ayrı bir yeri olduğu kendiliğinden ortaya çıkar” (Mercan, 2002: 3-4).

Mercan, Balkanlarda Türklerin Türklükleri’ni korumalarını şu şekilde anlatır:

“Balkanlar’da ikinci Dünya Savaşından sonra, Türkçe düşünüp Türkçe yazan yazarlarımız, gelişmekte olan edebiyatlarını var etmek, seslerini duyurmak ve Türkiye ile dinsel ve sanatsal bağ kurmak için, elden gelen gayreti gösterdiler. Kimi ülkelerinin edebiyatı savaş, zulüm ve baskılar nedeniyle ağır aksak bir şekilde; kimisi ise aralıksız engele karşılaşmadan özgürce yürüyüp gelişti”(Mercan, 2002: 1).

Mercan, Balkan Türk hikâyecileri hakkında şu sözleri söyler:

“Balkan Türklerinin hikâyecileri, gördükleri, duydukları karşısında heyecandan eli ayağı bir birine dolaşan ve hemen ardından da bunları mutlaka eşe, dosta, dağa, taşta, toprağa, kuşa, böceğe, hiç kimse yok ise kendi kendisine anlatmak zorunda hissedenlerdir...” (Mercan: 2002: 6).

Mercan, bu kısa cümlelerle aslında Balkan edebiyatçılarının duygu ve düşüncelerini ortaya koymuş, onları kısa ve öz olarak en iyi bir şekilde anlatmıştır. Mercan, Çağdaş Yugoslavya (Kosova) Türk hikâyecilerinin dillerini anlatırken şu cümlelerle özetler:

“Kusursuz olmak zorundayım, çünkü zamanın gözü üzerimde. Ben edebiyatın bir dalıyım. Benden çok, Alfred Böblin (1929) gibi üstadın yaklaşımın ilerlenmesinde yarar var. O derki;

“Edebiyat, rüyadan fazla bir şeydir, rüya bu gerçeklikle oynar, ama duygumuz açısından gerçeklikle büyük ölçüde bağıntılıdır. Edebiyat ta ise gerçekçiliğin hafife alınması ve onunla dalga geçmek tam manasıyla vardır. Bu ise, hayallerin, anlatır biçimini yazara olduğu gibi okura da sağladığı muazzam bir keyiftir” (Mercan: 2002: 6 -7).

Benim Yugoslavya (Kosova) Türk yazarım, Virginia, Wolf’u da okur ve ondan ders alır. Der ki Virginia,

“Günümüzde gerçek hayat geleneksel bir hikâyeye hapsedilemeyecek kadar karmaşık ve elle tutulamaz...”

Biliyorsunuz, soğuk savaş insanları tek tek varlıklara dönüştürdü. Onların arasındaki sıkı bağları kopardı. Toplumlar, heterojen yapılarını bitirip hızla homojenleştiler; bütün özelliklerini bitirip bir örnek duruma geldiler...” (Mercan, 2002: 7).

Mercan, Çağdaş Yugoslavya şiirleri hakkında şu cümlelerle devam eder:

“Çağdaş Yugoslavya (Kosova) çocuk şiirinin parlak dönemi yetmişlerdir. Makedonya’da, (Üsküp’te) değil, Priştine’de çıkan “Tan” gazetesi kitap dizisinde Bayram İbrahim, Enver Baki, İskender Muzbek Şefikoğlu, Altay S. Receptoğlu ve Arif Bozacı’nın kitaplarını yayınlamış, okurlarını sevindirmiş ve çocuk şiiri

türünün dallanıp budaklanmasına katkıda bulunmuştur. Kosova’da “Tan” yayın evi tarafından ayda bir çıkarılan “Kuş” çocuk dergisi, çocuk şiirine Murtaza Büşra’yı, Kadri Kâhya’yı, Özcan Micalar’ı, Fikri Şişko’yu, Osman Byamak’ı, Zeynel Beksaç’ı, Agim Rifat Yeşeren’i, Raif Kırkul’u, Fahri Mermer’i, Ahmet S. İğciler’i, Şecaettin Koka’yı, Adile Mercan’ı, Esin Muzbeki, Ali Mercan’ı, Yaşar Mercan’ı Fadil Şalyan’ı kazandırmıştır.” (Mercan, 2002: 8).

Hasan Mercan’ın antoloji kitaplarında Balkan edebiyatçıları arasında Ahmet S. İğciler’e de yer verdiği görülür. Çağdaş Türk Çocuk Antolojisi kitabında, hikâyelerinden “Canan”, “Uçurtma”, şiirlerinden ise “10 Kasım”, “Mehmetçik”, “Dünyaya Birlikte Gelelim” şiirleri bulunur (Mercan, 2002: 49-51-122-125). Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi’nde ise Köylü Kızı ve Gezi Avcısı hikâyelerini yayınlamıştır (Mercan, 2002: 55-60).

BÖLÜM 1: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ VE SANATI

Tezin birinci bölümünde Ahmet (Saffet) İğciler'in hayatı, doğumu, çocukluğu ve yetiştiği çevre'den bahsedilerek, İğciler tanıtılmaya ve tezin asıl kişisi belirtilmeye çalışılır. Devamında, eğitimi ve meslek hayatı, öğretmenliği, muhabirliği ve tercümanlığı, aile hayatı, edebi şahsiyeti, Kosova' da Türk Edebiyatı, Ahmet (Saffet) İğciler'in edebiyattaki yeri başlıkları altında Ahmet İğciler belirtilmeye çalışılır.

Tanıtımın devamında, İğciler hakkındaki görüşler mülakatlar yapılarak alınmış, aynen aktarılır. Bu çalışmada, Nuhi Mazrek, Vahit Ergin, Raif Vırmıça, Zeynel Beksaç, Aluş Nuş ve Agim Rifat Yeşeren'in görüşleri yer alır.

Birinci bölümün sok kısmında ise Çehov'un Ahmet S. İğciler'e bıraktığı etkiler aktarılır ve İğciler'in sanatı da kısaca belirtilir.

1.1 Hayatı

Ahmet S. İğciler, 1945 yılında Prizren'de doğdu. Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 1967 yılından günümüze kadar, Prizren Belediyesi'nde profesyonel Türkçe çevirmeni ve Prizren İl Mahkemesi'nin resmi mahkeme çevirmeni görevinde bulunmaktadır (İğciler, 2004: 2009).

1.1.1 Doğumu, Çocukluğu ve Yetiştigi Çevre

Ahmet İğciler'in babası Saffet, Osmanlı döneminde Anadolu'dan gelen Hacı Halil'in en küçük torunudur. Babası, Prizren'deki ünlü Ahmet Ağa'nın en küçük oğludur. Ahmet ağa, Zergüzel adında yerli bir kadınla evlenince, dünyaya oğulları Kamil, Yunus, Şaban ve Saffet gelir.

Saffet, Ahmet İğciler'in babasıdır. Osmanlı döneminde (1890) yılında Prizren'de doğar.

Zamanında zengin bir aile çocuğu olan Saffet'in Prizren ve etraf köylerde çiftlikleri vardır. Okunmuş ve yazı okumayı bilen bir kişidir. Arapçayı ve Osmanlıca'yı iyi bilen,

Kuran-ı Kerim’i çok iyi okuyan biridir. Namazına da düşkün olan Saffet Bey çocuklarını dinî bilgisiyle ve eğitimiyle aydınlatmıştır. 1963 yılında vefat etmiştir.

Ahmet İğciler’in annesi olan Hamdiye Hanım, Osmanlı ordularının Balkanlar’dan çekilmesinden birkaç yıl sonra (1915) Prizren’de doğmuştur. Prizren’in o dönemde ünlü terzilerinden Âdem Efendi’nin büyük kızıdır. Öğrenimini Prizren mekteplerinde sürdürmüş ve ünlü hocalardan ders almıştır. Rüştüye okulunda Arapça ve Osmanlıca eğitimi almış, yazı ve okumasını ileri derecede geliştirmiştir. Ev Hanımı olmasına rağmen çevresine, sürekli yazılmış eski mektupları ve benzer kâğıtları okumak için, insanlara yardım etmiştir. Kuran-ı Kerim’i okumayı çok seven Hamdiye Hanım 1995 yılında vefat etmiştir.

Ahmet İğciler, altı çocuklu bir ailenin dördüncü çocuğudur. Ailesi, babası Saffet annesi Hamdiye, ablaları Mübeccel, Müsebi, Adile, Abisi Gani ve küçük kız kardeşi Fahriye den oluşur. Eğitilmiş anne ve babadan yetişen Ahmet İğciler, ailesini şöyle açıklar:

“Ebeveynlerimizin kavga ettiklerini bilmezdik. Oysa karşı komşulardan karı koca sesleri gelirdi. Bizim evde böyle bir olay yaşanmazdı, herkes ailemize imrenirdi. Beklide bu aile ortamı içerisinde büyüdüğümüz için, bugün bile kardeşlerimiz arasında bir birimize olan sevgi ve saygımız hiç eksilmeden sürmektedir.”¹

Ahmet İğciler, kültürü, gelenek, görenek, örf ve adetleriyle zengin olan Kosova’nın en güzel şehirlerinden biri sayılan Prizren’de 1945 yılında doğar. Çocukluğu, doğduğu evinin bulunduğu Yeni Mahalle adını taşıyan semtte geçer. Orada en güzel çocukluk günlerini arkadaşlarıyla birlikte geçirir. Bütün mahalle çocukları yerli aile çocukları olduğu için, İğciler, çocukluk dönemini terbiyeli, soylu aile çocuklarının arasında geçirir. Kendisi terbiyeli bir aile içerisinde yetiştiği için; ister mahalle çocukları olsun, isterse sınıf arkadaşları olsun hiçbirleriyle bir defa bile kavga etmeyen biridir. İyi bir aile terbiyesine sahip olan İğciler, bütün mahallenin sevilen çocuklardan biri sayılırdı.

İğciler, ilkokul öğrenimi boyunca, ne öğretmenlerini ne de sınıf arkadaşlarını kırmamış, sadece dersleriyle ilgilenmiştir. İğciler’in yetiştiği çevre olan Prizren’de yabancı olmayınca daha rahat çocukluk yılları geçmiştir. 1950 yıllarından sonra göç sorunu ortaya çıkınca, şehrin hemen hemen tüm mahallelerinde olduğu gibi, İğciler’in yetiştiği Yeni Mahalle’ye de dışarıdan gelen yabancılar, Türkiye’ye göç eden ailelerin evlerini

¹ Ahmet S. İğciler, 22.12.09 tarihinde yapılan mülakat sonucu edilen bilgilerdir. Kendisine teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

ucuz bir paraya satın alarak yerleşmeye başlamıştır. Bu nedenle de Yeni Mahalle'nin huzuru ister istemez bozulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmış; fakat gelen yabancılar Prizren'in yaşam tarzına, gelenek, görenek ve âdetlerine alışmaya başladığı için, korkulduğu gibi olmamıştır. İğciler, bu mahallede çok mutlu bir çocukluk ve gençlik dönemi geçirdiğinden dolayı eserlerin büyük bir kısmını bu mahallede yaşanan olayları işleyerek okuyucuya sunmaktadır.

1.1.2 Eğitimi ve Meslek Hayatı

İlköğrenimini (1952 – 1961) ve lise öğrenimini (1961 – 1966) doğum yeri olan Prizren'de tamamlayan İğciler, Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden (1972) mezun olur. 1967 yılından bu yana Prizren Belediyesi'nde profesyonel Türkçe çevirmeni olarak çalışmakta ve Prizren İl Mahkemesi'nin resmi ve sürekli mahkeme çevirmeni görevini de yapmaktadır.

Türk edebiyatı tutkunu olan İğciler'in birçok alanda çalışmaları vardır. Lise sıralarında iken edebiyata şiirle başlamış, daha ileri zamanlarda kendisini hikâyeye vermiştir. Kendisinin Türk edebiyatına atılmasına, lisede Türk Dili ve Edebiyatı dersini veren hocası merhum Ömer Mısırlı vesile olur.

İğciler'in, ilk yazıları Birlik Gazetesi'nde yayımlanmış, daha sonraları ise Tan, Çevren, Çığ, Sevinç, Bay vb. gazete ve dergilere de yazmıştır. On yıl kadar Prizren'in mesleki lise okullarında öğretmenlik yapan İğciler'in topluma büyük emeği geçmiştir. Uzun yıllar Üsküp'te çıkan Birlik Gazetesi'nin (1981 – 1990) Prizren muhabiri olarak çalışır. Prizren “Doğru Yol” Türk Kültür Güzel Sanatlar Derneği'nde sekreterlik görevini (1969 – 1979) yapar. Nazım Hikmet Yazın Kolu'nun (1968) kurucusudur. Başkanı, Esin Dergisi'nin yazı kurulu başkanı görevinde bulunan Ahmet İğciler, Kosova Türk edebiyata büyük katkı vermiştir. Bunu kendisi şöyle anlatır:

“Elli yıldan bu yana edebiyatta çeşitli eserler verdim, boş zamanlarımda hikâyelerle doldurdum ve kendimi en fazla hikâyede buldum.” 1968 yılında Doğru Yol Derneğinde Edebiyatçı arkadaşlarla birlikte Nazım Hikmet Edebiyat kolunu kurduk. Başkanlığını sürdürdüm. 1971 yılında Doğru Yol adlı dergisini çıkarmaya başladık ve burada Edebiyatçılarımızın yazılarını yayımladık. Bu dergi on dört sayıya kadar devam etti. Ondan sonra bu derginin ismini değiştirerek Esin dergisi

olarak çıkardık 24-25 sayıya kadar çıkartabildik. Maddi sorunlar yüzünden kapatmak zorunda kaldık.”²

İğciler, son zamanlarda bilim ve araştırma çalışmalarını sürdürmektedir. Yazdığı destan biçiminde şiirleri Kosova’da ilklerin arasındadır. Henüz yayına verilmemiş hazırladığı daha birçok kitap malzemesine sahip olan İğciler, Prizren öğretmenlerinin 50. yıldönümü dolayısıyla Monografi adlı eserini (1996) hazırlamıştır. Yazdıkları yazılarla birçok ödüle lâyık görülmüştür.

Yayımlanmış kitapları:

1. *Erdoğan’ın Yaşantıları*
2. *Yüreksiz Adam*
3. *Ağlayan Bebek*
4. *Keskin Göz Öğretmen*
5. *Güzel Kentim*
6. *Prizren Öğretmenleri – MONOGRAFİ*
7. *Prizren’de Yok Olan Osmanlı İzleri*

Henüz yayımlanmamış kitapları ise:

1. *Prizren’in Eski Halk İnançları*
2. *Vatanım Prizren*
3. *Yeni Mahalle Çocukları*
4. *Prizren Fıkraları dır.*

1.1.3 Öğretmenliği, Muhabirliği ve Tercümanlığı

Ahmet İğciler, Fen Lisesi, Tıp Lisesi ve Teknik Lise’de on yıllık bir süreç içerisinde Kosovalı Türk çocuklarına öğretmenlik yapmıştır. İster öğretmen arkadaşları tarafından ister öğrencileri tarafından çok sevilen ve büyük sempati duyulan biridir. Bunun için, bugün bütün öğrencileri tarafından saygıyla selamlanır ve öğrencilerin ona karşı olan sevgileri hâlâ sürmektedir.

Üniversiteyi bitirip Prizren Belediyesi’nde çalışmaya başlayınca da Türk edebiyatına eserler vermeye devam etmiştir. Çeşitli yazıları vardır. Şiir ve öyküyle de hemhal olan

² Yazarın işi hakkında yaptığımız bu tespitler, 22.12.09 tarihinde kendisiyle yapılan mülakattan elde edilir.

yazar, gazetecilikle de uğraştığı için, Birlik Gazetesi'nin yetkilileri tarafından Prizren muhabirliği görevine getirilir. İğciler, Birlik Gazetesi'nin Prizren muhabiri görevini 10 yıldan fazla süreyle, dolayısıyla 1975 yılından 1988 yılına kadar yapmıştır. İğciler, Prizren belediyesinde profesyonel tercümanlığın yanı sıra Prizren İl Mahkemesi'nin sürekli Türkçe çevirmenliğini de yapmaktadır.

1.1.4 Aile Hayatı

1978 yılında Prizren'in Terzi Mahallesi'nden Sebahat Şatır ile evlenir. Eşi, Fizik öğretmeni olup bu görevi hâlâ sürdürmektedir. Bu evlilikten biri kız, ikisi erkek üç çocukları vardır. Kızı Canan, oğulları Üzeyir ve Saffet'tir. Mutlu, sevgi dolu bir aile ortamına sahip olan İğciler'in çocuklarından büyük oğlu Üzeyir, Şirin adlı bir kızla evlidir. İğciler, evlerinde bunu şöyle dile getirir:

“Hepimiz çalışıyoruz evimizde Allaha Şükür ebeveynlerimin geleneğini sürdürerek. Mutluluk, sevgi ve hoş görü havası sürmektedir”.³

1.2 Edebi Şahsiyeti

Ahmet İğciler, Kosova hikâyeciliğinin önemli yazarlarındanıdır. Hikâyeleri Çehov tarzı hikâyeciliğin örneklerinden sayılır. Prizren'deki yaşam, Ahmet İğciler'in hikâyelerinin asıl konusunu oluşturur. Bu açıdan o, tam bir Prizren hikâyecisidir. Bu kentte yazar gözlemlediği yaşamı ve insanları anlatır.

Hikâyelerinde çocuklara hitap eder. Çocukların ilerlemesini, gelişmesini ister. Dili oldukça yalındır. İşlediği konular aşk, doğa ve günlük yaşamdaki bazı olaylardır. Bundan başka hak, adalet, vatan, ahlâk gibi temaları işler. Onun hikâyelerinde konu, olay, zaman, mekândan çok, iletmek istediği doğru davranışları anlatan mesajlardır. Asıl amacı çocukları hayata hazırlamaktır. Bazen onlara örnek davranışlar gösterirken bazen de onların kötü davranışlardan ders çıkarmalarını sağlamaya çalışır.

1.2.1 Kosova' da Türk Edebiyatı ve Ahmet (Saffet) İğciler,

Farklı dillerden ve farklı dinlerden milletlerin bir arada yaşadığı Balkanlar'daki Kosova'da, yazık ki bugün küçük bir grup olarak kalan Türklerin anadillerinin yaşatılması adına İğciler'in eserleriyle verdiği çabayı kutlamalıyız.

³ Ahmet İğciler'le 22.12.09. tarihinde yapılan mülâkattan elde edilen bilgilerdir.

Hikâyeler hayatın yerini tutmaz; ama hayatı sınırsız bir şekilde zenginleştirir. Bazıları daima faydalanılacak değerli eserlerdir. İster eski, ister yeni olsun güzel ve değerli kitaplardan oluşan bir servet, keşfetmeyi bekleyen hazineler gibi önümüzde durmaktadır. Ahmet İğciler, kitaplarını yazarken okuyucu zümresini çok mantıklı bir şekilde seçilir. Eğitim büyük yaşta değil, çocuk yaşta daha kalıcı olmaktadır. Ahmet İğciler, bu yaş seviyesinde olan çocukların ihtiyaçlarını hikâyelerinde karşılamaya çalışmıştır. Bu ihtiyaçlarla çocukların kişisel mutlulukları ile toplumsal tasvip arasında nazik ve dikkatli bir dengeyi sürdürebilmenin yollarını aramıştır. Bu hikâyelerle çocuklara bazen dolaylı olarak bazen de doğrudan doğruya yardım etmiştir.

Ahmet İğciler, öğretmenlik yaptığı için, çocuk psikolojisini çok iyi bilen ve onların ihtiyaçlarını başarılı bir şekilde karşılayabilen bir edebiyatçıdır. Bazı hikâyelerinde çocuk diliyle konuşmasına rağmen istediği mesajı açık şekilde göndermektedir. Genelde hedef objeyi, hikâyenin gelişme bölümünde vermektedir. Sonuca doğru sorunları çözerken çocuklara açık kapı bırakarak aynı sorunu birkaç yolla çözebilme imkânı vermektedir. Ahmet İğciler,'de edebiyat anlayışı, edebi hayatı keşfe yardım eder.

“Çocuklar hayatı ve yaşama yollarını öğrenmek için, edebi eserlere muhtaçtırlar. Başka bir kimsenin hayatını ilgilendiren durumları öğrenmek için, edebiyat aracılığıyla elde edilen pek ilginç yaşantıları – televizyon, radyo veya başka her hangi bir şey dâhil olduğu halde – hiçbir araç kazandırmaz” (Oğuzkan, 2006: 7).

İğciler'e göre iyi bir yazar dikkatli bir kimsedir, hayatın gerçeklerini iyi gözler, şu veya bu biçimde genç okuyucu ile yakın bir ilişki kurar, yazar ve okuyucu kendilerinden başka bir kimsenin (eser kahramanının) veya kimselerin (eser kahramanlarının) hayatlarını, yaşayışlarını, alışkanlıklarını, törelerini, düşünce yollarını keşfe çıkar. Bazı durumlarda kişisel yaşantılardan daha iyisi yoktur; ama bazı yaşantılar vardır ki bunlar türlü edebiyat eserlerini okunmasıyla birer rastlantı sonucu kazanılır. Kısaca, İğciler'in belirtmek istediği çocukların hayatı keşfetmeleri için, edebiyata muhtaç olduklarıdır. İğciler'in amacı, Kosova'da Türk dilini devamını sağlamak, edebiyat eserlerinde güzel bir dil kullanmak, çocukların ana dillerinin güzelliğini en iyi bir biçimde göstermektir. İğciler'in hikâyelerinde kurgu basit olmasına rağmen, bu hikâyeler çocuklara kazandırdığı dünya açısından çok değerlidir. Yazar, hikâyelerindeki konuları yakın çevresinden seçer. Çocukları, aileyi, sokağı, mahalle ve okul hayatını anlatan kişileri ele alır (Zengin, 2007: 179 – 192).

1.2.2 Kosova’ da Türk Edebiyatı ve Ahmet (Saffet) İğciler’in Yeri

Çağdaş Kosova Türk Edebiyatı’nda, 70’li Kuşak olarak kabul ettiğimiz yazarların en büyük bölümünün ortaya çıkışını hazırlayan bu hareketlilikte, 1968 yılında Prizren’de, “Doğru Yol Kültür Güzel Sanatlar Derneği” dâhilinde kurulan, özellikle 1970’li yılların başlarında yoğun bir etkinlik geliştiren Nâzım Hikmet Edebiyat Kolu’nun büyük katkısı bulunduğu unutulmamalıdır (Mercan, 2002: 9).

Kosova Türk Edebiyatı’nda İğciler’in özel bir yeri bulunmasının sebebi, yazdığı yazılarının kalitesi ve özelliği yüzünden çok sayıda okurun sempatisini kazanmış olmasıdır. Öykülerinden ve şiirlerinden başka, Kosova’da değerli ve saygın araştırmacılardan biri sayılmaktadır. Bu topraklarda bir ilke de imza atan yazarlardan biridir. Bugüne kadar Prizren’de ‘halk inançları’ hakkında yazı yazan hiç kimse olmamıştır. İğciler, ise bunu başarmış ve halk inançları ile ilgili olan yazıları okurlar tarafından seve seve okunmuştur. Bundan başka İğciler’in destan şiirleri vardır. Kosova’da bugüne kadar hiç kimsenin destan şiiri yazmayışı, İğciler,’i bu gibi boşlukları kapatmaya yöneltmiştir. Henüz yayımlanmamış destan şiirleri kitabı vardır.

1.2.3 Ahmet (Saffet) İğciler, Hakkında Görüşler

1.2.3.1 Nuhi Mazrek’in Görüşü:

Nuhi Mazrek’in Tan Gazetesi’nde 1989 yılında yayımladığı “Ahmet İğciler’in yaratıcılığı...” başlıklı makalesinde şu görüşe yer verilmektedir:

“Yazarlar var kişiliklerinden, yapıtlarından çok az konuşulur. Kendilerinin sakin olmasından, alçak gönüllü olmasından... Onlar uzun süre kenara itilir, adı anılmaz, yapıtları tartışılmaz, değer ölçüsü verilmez yaratılarına... Doğal olarak sakindir, alçak gönüllüdür, hoş görülüdür böyle yazarlar. Kendine düşkün olmayan, kendinî dev aynasında görmeyen, insanca davranan kişilerdir onlar. Adlarını hep önde görmek, hep ben... ben... ben... demekten uzak dururlar. Yapıtlarından hiç konuşmaz gerçek yazarlar, ozanlar. Kendilerini övmeler, övmek istemezler, bunu başkalarının yapmasını beklerler... Asıl yazar, ozan öyle olmalı...” (Mazrek,1989: 9).

Nuhi Mazrek’e göre, Ahmet İğciler, işte böyle bir yazar:

“Yıllardır öykü yazıyor, kitaplar yayınlıyor. Çekingen, alçak gönüllü, hoş görülü, dost sever, arkadaş sever kültürlü bir yaratıcı. Dedikodudan, boş sohbetlerden, bencilikten, kendine düşkünlükten, uzak kalmış dürüst bir kişi. Böyle olması yüzünden olacak

adından, yazdıklarından pek konuşulmadı. Ahmet İğciler'in bakıyorum geçende yeni bir çocuk öyküleri kitabı daha yayınlandı. "Ağlayan Bebek "... Hiç kimse yazmadı bu kitap hakkında... İyi mi, kötü mü öyküler yazıyor, neleri, hangi konuları işliyor, ne getirdi çocuk yazınımıza? Hiç bu soruya yanıt verilmedi. Zaten bizde öykücülük akında çok az yazılıyor, tartışılıyor."

Nuhi Mazrek'e göre, "Şiire ağırlık verilmemekte, şiir fazla önemsenmemekte, öykü yazarları da pek anılmamaktadır. Ona göre, zaten birkaç öykü yazarımız vardır. Onların arasından üç dört kişi başarılı ürünler verebilmiştir. Çoğu ilgisiz kalmış ve başarılı ürünler verememiştir. İğciler'in öykülerinden, hiç konuşulmuş ve yazılmamıştır. Sanat değeri yok o öykülerin. Boş öyküler değersiz yapıtlar okunmaz, unutulup kalır bir köşede bu kesindir. Ancak üç – dört yazar övgüye değer öyküler yazdı. Örneğin gençlerden biri Reşit Hanadan: Tazelik, yenilik getirdi öykücülüğümüze. Bunu yaratıları hakkında yazılanlar, okurlar da belirtiyorlar, değerli ürünler örtbas edilemez."

Nuhi Mazrek, "Gerçekçi yazarlar küçümsenemeyeceği" kanaatinde. Meselâ, Ahmet İğciler, çocuk öyküleriyle başladı yazın uğraşına. Öğretmenlik yıllarında, çocukla yakın olması, çocuk psikolojisini iyice tanınması, her şeyden fazla çocukları sevmesi, çocuk dünyasına bağlanmıştır kendisini. Çocukluğunu, çocuklarını, onların yaşantılarını döktü öykülerine. Erdoğan'ın Yaşantıları adlı çocuk öyküleri kitabını yayınladı. Bu kitaptaki öyküleri okurken İğciler'in düşünür yönünü alçak gönüllülüğünü, insanlığını görürsünüz."

Nuhi Mazrek, Ahmet İğciler'in kişiliğinden fazla söz etmesinin nedenini şöyle açıklar: "İyice tanıdığımdan, birçok kalemcilerimize örnek olmasından, yazarlar, ozanlar daha güzel bir dünya, daha güzel bir yaşam için, emek verir yarattısıyla. Barışı, sevgiyi, mutluluğu, iyiliği ön plana atar. Okuru, çocuğu güzele, iyiye doğru yönlendirir. Bunu yapmak için, yazar, ozan kendini, kişiliğini, davranışını örnek olarak göstermeli, örnek olmalı diğerlerine. Saygın olmalı, sayılmalı, sevilmeli... Böyle yazarlar sevilir, sayılır... Böyle yazarların, ozanların gerçek dostları, arkadaşları, okurları var. Sanat anlayışına, başarısına gelince, yazınımızda seçkin bir yeri var."

Nuhi Mazrek, "seçkinliğine rağmen, Ahmet İğciler'in de öykülerinde kimi zayıflıkların, eksiklerin göze çarptığını" söyler. O bu eleştirisinde haklıdır. Ona göre:

“Bu da gerçektir. Anlatımdaki teknik zayıflıkları, zaman zaman dil hataları, bunlar hepimizde görünen kusurlardır. Kanımca Ahmet İğciler, günün güncel yaşamından, olaylarından biraz uzak kalmış bulunuyor. Toplumsal konuları deşmesi sorunların önüne inmesi gerekir. Gelecekte daha başarılı yapıtlar vereceğine yürekten inanıyorum. Olgunluk çağını yaşayan Ahmet İğciler, kuşkusuz bundan böyle daha başarılı ürünler verecektir. Eninde sonunda onun bugüne kadar yayınlandığı yapıtlarını eleştirmenler değerlendirecektir” (Mazrek, 1989: 9).

1.2.3.2 Vahit Ergin’in Görüşü:

Vahit Ergin’in görüşleri ise şöyledir: “Ahmet İğciler, 1945 yılında Prizren’de doğmuş. Kendisi ilk ve orta öğrenimini doğum yerinde tamamlamış. Ondan sonra Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi – Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuştur. 1967 yılından bu yana Prizren Belediyesinde profesyonel manada Türkçe çevirmen olarak 40 yıl çalıştı. Aynı zamanda Prizren İl Mahkemesi’nin resmi tercümanlığını da yapmaktadır. Bundan başka on yıl kadar mesleki lise okullarında öğretmenlik de yapmıştır. Yazarımız evli ve üç çocuk babasıdır. İğciler’in yazarlık ve sanat alanında bir sürü çalışmaları mevcuttur. Lise sıralarında edebiyata şiirle başlamış, daha geç ise kendini öyküye vermiş. Bu tür etkinliklere onu teşvik eden öğretmeni merhum Ömer Mısırlı olmuş. Ahmet ilk şiir ve öykülerini Makedonya’nın Birlik Gazetesinde yayımlamış. Daha geç ise Kosova ve Türkiye’nin farklı gazete ve dergilerinde eserleri yayımlanmış.”

Vahit Ergine göre, “Ahmet İğciler’in kökeni, genetiği ve soyu bir Türk, Müslüman ve eski yerli Prizrenli ailesine dayandığı için,, kendisinin araştırmacı yazar, dil bilimci, şair ve sanatçı kimliğiyle Türk Edebiyatına, kültürüne, etnograf isine, sanatına, tarihine, dinine vs. önemli derecede katkısı olur.”

Vahit Ergin, İğciler’in çabasını şöyle dile getirir:

“Rumeli topraklarında Osmanlı ve Türker’in 500 yıllık hâkimiyetinden sonra, izlerinin yok olmaması için, elinden geleni yaparak, Türk ve Müslümanların geleneklerini, adetlerini, öykülerini, tarihini, destanlarını, şiirlerini vs. canlandırarak, onların yok olmaması, izlerinin yitirilmemesi için, emek vermiştir. İğciler, bugün hâlâ, Doğru Yol, Kosova Türk Yazarlar Derneği, Türk Sanatçılar Derneği, Türk Müziği Konservatuvarı ve

Kosova Türkologlar Derneği üyesidir. Her dernekte aktiftir ve çalışmalarını sürdürmektedir.”

Vahit Ergin'e göre, “Dil öğrenmek kolay bir iş değildir”, “Şayet bir dilde 100.000 sözcük bulunuyorsa, bu sözcüklerin birçoğunun 2, 3, 5, 10 veya fazla eşanlamı (sinonimi) var. Hepsinin toplamı 200.000 i bulur. Ya fiil çekimi, haller, zamanlar vs. bu rakamı 500.000 çıkarır. Artı vurgu, şive, diksiyon, vs.”

Vahit Ergin'e göre, “İğciler, Türk dilini, her çocuğun daha bebek iken öğrendiği gibi anasından öğrenmiş. Ardından ilk ve orta öğretim okulunda yazın Türk dilini geliştirmiş. Ondan sonra Priştine’de Felsefe Fakültesi Türk dili ve edebiyatı bölümüne kaydını yaptırınca bu dilin ayrıntılarına girmiş ve Türk dili, dilbilgisi ve edebiyatını derinlemesine işlemiş. Okullarda öğretmen olarak ve Prizren Belediyesinde de tercüman olarak çalıştıktan sonra da, şehirde Türk dilini en iyi tanıyanlardan biri olmuş.”

Bugün hâlâ Prizren Belediyesi’nde çalışmakta olduğu için,, bu dilde tecrübesi her geçen gün biraz daha artmaktadır

Vahit Ergin'e göre “İğciler’in Sanat Hayatındaki Özellikleri” şöyledir: “Şair, şiirinde sanat anlayışını, hayattaki felsefi yaklaşımını, ideolojik fikirlerini, yaşam üslubunu, akımını, duygusal boyutlarını, imgesel yapısını ortaya koyar. Sanatçı ruhani bir üretici, eserin tasarımcısı ve hislerin yansıtıcısıdır.”

İğciler, yazarlık ve sanat dünyasına emek verdiği işler arasında:

“ Şiirleri, destanları, öyküleri, ilahileri, gelenekleri, inançları, tarihi vb. ele almıştır.”

Vahit Ergin İğciler’in özelliklerini şu şekilde dile getirir.”Yazıda çok net ve anlaşılır olması, konuyu derinlemesine incelemesi, cümle kuruluşuna dikkat etmesi, konuya birçok açıdan bakması, yaratıcılığı, ustaca yorumu, konuya gerçekçi yaklaşımı, olaylara somut bakışı dikkati çekmektedir.Ahmet’in tüm yapıtlarından destanları ağırlık gösterir. Bölgede bu tür yazılarla uğraşan yazar az olduğu, ya da hiç olmadığı için,, o bu hususta ön plana çıkmaktadır. İğciler, kardeşimizin bir başka özelliği de, eski ilahilerin söz ve okunuşunu bilmesidir. Bu hususta da onun çocukluktan ailede edinmiş

olduğu bilgisi zengindir. Ayriyeten sanatçı kardeşimiz Prizren’de okunan mevlidi de merasimlerde okumaktadır.”

Vahit Ergin’e göre, İğciler’in adetler, gelenekler ve inançlarını anlatışını görelim:

“Ahmet İğciler, adet, din, gelenek ve inançlara da çok önem veren bir arkadaşımızdır. Bu konular üzerine kitaplar okur, araştırmasını yapar, kitaplar hazırlar ve bu mevzularda da sohbet etmekten hoşlanan biridir. Kafasında sürekli olarak doğum yerimiz Prizren mercek altındadır. Bu beldenin tarihi, eski kalıntıları, silinmeyen izleri, atalarımızdan kalan yadigârı, manevi değerleri yazarımızın kaleminden kâğıda dökülen çok değerli konulardır.”

Ergin’e göre, “İğciler, günümüzde artık kullanılmayan, bu yörenin otantik değerlerini taşıyan, büyüklerimizi bize hatırlatan, geçmişimizi çağrıştıran, genlerimizde iz bırakan, anımsadıkça bizi duygulandıran, çocukluğumuzu canlandıran ve ruhumuzu besleyen konulara değinmektedir.

Ahmet İğciler, Bahar şenliklerini (Hıdrellez, Daltulum, Sultanı Nevruz, Hıdır Nebi vs.) takip eder ve iç dünyasında onları canlandırır. Dinî kurallar, doğum adetleri, evlenme kuralları, kutlama töreleri, ziyaret geleneği, ölüm adetleri, sünnet kuralları gibi mevzular hakkında aşinadır ve bunlar hafızasını meşgul eder.”

“Batıl İnançlar keza evde, sokakta, toplumda, yapılması gereken veya sakıncalı olan eylemler, uğur getiren veya uğursuz olan, netice yaratan, kazanç veya kayıp getiren, vak’aları izlemekten kaçınmaz.”⁴

1.2.3.3 Raif Vırmıça’nın Görüşü:

Raif Vırmıça, Ahmet İğciler’i anlatmaya şu cümlelerle başlar:

“1945 yılında Prizren’de doğdu. İlkokulu ve liseyi Prizren’de bitirdi. Uzun yıllardan beri Prizren Belediyesi’nde uzman ve profesyonel çevirmen olarak çalışmaktadır. Zamanında Prizren il Mahkemesi resmi çevirmeni kimliğine de sahip olur. Daha geçlerde Priştine Filoloji Fakültesi Türkoloji Bölümü’nden mezun olur ve halen Prizren Belediyesinde çalışmaktadır.”

⁴ Vahit Ergin’le yapılan mülâkat görüşmesinden elde edilen bilgiler. Prizren,05.02.2010.

Yazmaya başlamasına tanık olan Raif Vırmiça anlatmasına şu şekilde devam eder:

“Bir dönem Fen ve Mesleki Liselerde öğretmenlik yapan İğciler, lise öğrencilik günlerinde yazıya aşılınmış ve öykü yazmaya başlamıştır. Öykülerin büyük bir bölümü Birlik ve Tan gazetesinde yayınlanmıştır ve bugüne kadar bu yazı nevinde 4 kitabı yayınlanmıştır. Bununla yetinmeyen İğciler, son 10 yıl içinde ciddi bir şekilde şiir yazmaya da başlamış ve bugüne kadar yazmış olduğu çok sayıda şiirlerini de bu gazeteler yanı sıra Tan gazetesi çerçevesinde çıkan dergilerde, yeni dönemlerde Yeni Dönem gazetesi ve diğer özel dergilerde de neşretmiştir. Neşredilen şiirleriyle İğciler, Kosova Türk Şiiri sahasında ilk defa yeni bir mertebeye ve tarza konum olur.”

Vırmiça'ya göre, İğciler'in destan şiirlerine verdiği değeri ve okurlarını dile getirişi şöyledir.

“Kosova şiirinde ilkinî oluşturan risale veya destan biçiminde yazmış olduğu kafiyeli şiirleri okurlar tarafından büyük alaka görmeye başlamıştır. Okurların bu alakası İğciler'in bu yönde daha da azimli çalışmalarına etki etmiştir. Daha sonra İğciler, bu şiirlerini bir araya getirerek, savaştan önce Tan Kitap dizisi yayınlarıncı “Güzel Kentim” kitabını yayınlanmıştır. Bu eserinde Prizren için, yazılan uzun şiirinde, bu kentin güzelliğini, orada yapılan faaliyetleri, mevcut olan önemli mimari ve diğer kültür eserlerinin estetik anlayışını çok iyi bir üslûpla dile getirerek okurun takdirini kazanmıştır.”

Raif Vırmiça'ya göre, “İğciler, meydana getirmiş olduğu düz yazı, şiir yanı sıra yapmış olduğu diğer faaliyetleriyle kendinî sadece Prizren'de değil, Kosova ve Türkiye'de de tanıtmaya başarmıştır ki bu yönde ödülleri de kazanmıştır. İğciler, sadece bir yazar ve şair olarak değil, aynı zamanda çeşitli dernek ve kuruluşlarda da yapmış olduğu faaliyetleri ve başarılı çalışmalarıyla önemli görevlerde bulunmuştur. İğciler, Doğru Yol Derneği'nde kurulan Nazım Hikmet Edebiyat Kolunun Başkanlığını, Esin dergisinin Sorumlu Yazarlığı ve bu dernekte bir süre Sekreterlik görevi de yapmıştır. Çok sayıda şiir saatlerinin örgütlenmesini üstlenip yapan İğciler, yeni şairlerin gün yüzü görmeleri için, imkânlar sağlamıştır.”

Raif Vırmiça'nın da tanık olduğu katıldığı faaliyetleri görüşünde gayet açık bir şekilde dile getirmiştir, bunun yanı sıra yaptığı yardımseverlik ve röportajlarını şu şekilde anlatır:

“Bugüne kadar çok sayıda panel, oturum, tanıtım gibi toplantılara katılıp bura Türk kültürüne, yazınına ve sanatına her türlü payını sunmuştur. Bunlar yanı sıra bugüne kadar çalıştığı Prizren Belediyesi'nde Prizren halkının her türlü yardımlarına itina gösterip, halkın sempatisini ve dostluğunu kazanmıştır. Ahmet İğciler, öykü ve şiirden başka çok sayıda röportaj, tanıtım, eleştiri ve diğer yazı türleri de yazmıştır. Bir dönem muhabir olarak da çalışan İğciler,' in gazetecilik deneyimi de vardır.”

Vırmiça'ya göre son dönemde Kosova edebiyatçılarını değerlendirirken İğciler,i şu şekilde açıklar: *“İster Prizren ister de Kosova'da “şiir ve öykü yazma hevesinin azaldığı hissedilmektedir. Bu duraklama döneminde yazarlarımızın bir bölümü başka alanlarda çalışmalarını sürdürmeye çalışırken, bu alanların ağırlıklı olarak tetkik dergicilik ve resimciliğin geldiğini söylemek gerekir. Bu dönemde İğciler'in de seçmiş olduğu başka veya ek bir alan da tetkik olur. İğciler'in tetkik sahasında yapmış olduğu çalışmalarında içerik ve konu olarak genelde Prizren ve yöresinde yok olan eserlerin incelenmesi ve tetkiki şamil olmaktadır.”*

Vırmiça'ya göre, *“İğciler, bu tür çalışmalarını ilkin tefrika biçiminde savaştan önce Tan gazetesinde “Prizren de yok olan eserler” adı altına neşretmiştir. Bu çalışmanın okurlar tarafından büyük rağbet gördüğünü bizzat biliyorum, çünkü o zaman Tan gazetesindeki Baş Yazar vecibem itibarıyla bu yazıların takibini ve değerlendirmesini yapıyordum.”*

Vırmiça diğer yazıları hakkında şöyle diyor: *“Sadece bu çalışması değil, İğciler,' in Kosova'da Bahar Bayramlarıyla ilgili tetkik yazılanındaki gözü pekliği sadece okurlar arasında değil, bazı ilim adamlarında da büyük alaka uyandırmıştır, çünkü Bahar Bayramlarıyla ilgili verilerin çoğu yerli ve dış araştırmacılara konu olup, bu kişilerin Türkiye'de veya başka bir ülkede düzenlenen çeşitli sempozyumlara katılmalarına vesile olur. Bu cihetteki olumlu yankılar bilhassa İğciler,' in Kosova Türk Araştırmacılar Derneği çerçevesinde yayımlanan Medeniyet dergisinde aynı yazıların ayrıntılarıyla neşredilmesinden sonra güncelleşmiştir. Biz ise bunu derneğimize gelen mesajlardan ve sitayiş mektuplarından öğrenmekteyiz.”*

Raif Vırniça, İğciler'in henüz yayınlanmamış eserlerinden ve onlara verdiği değerden bahsederken şu cümleleri kullanır:

“Bu yörelerde ilkinı oluşturan bu tür tetkik yazıları halk ve okurlar tarafında çok müspet ve Őevk ile karşılanırken, İğciler'in bu tür faaliyetlerinin devam etmesi istenmiştir. Öyle ki İğciler'in bu sahada, benim okuduğum ve değerlendirmesini yaptığım çok başarılı “Kosova inançları” adı altında toplanan ve bugüne kadar hâlâ neşredilmeyen fevkalade daha bir tetkik eser vardır. Bu eserde bugüne kadar bu yörelerde unutulmuş veya hâlâ güncel olan itikatlara yer verilmektedir.”

“Bir kaynak eserini oluşturulacak olan bu projenin gün yüzü görmesi sadece Ahmet İğciler'in araştırma yönünde büyük başarıya adım atacağını değer, Kosova'daki araştırma çalışmalarının da daha yüksek bir mertebeye ulaşmasında katkıda olacağına inanmaktayım. Bu tür çalışmalarıyla İğciler, yüzyıllarca burada yaşamakta olan Türk halkının damgasını ve hüviyetini de ortaya koymaya çalışmaktadır. Keza, İğciler, bugüne kadar yapmış olduğu her yönlü faaliyet ve çalışmalarıyla ön kazanmış ve kendinî has bir çevreye tanıtılmıştır.”⁵

Vırniça'nın, Ahmet İğciler'in Şiirleri üzerinde değerlendirmesi:

“1945 yılında Prizren'de doğdu. İnsanları, doğum yerini ve çocukları seven bu yazar, çeşitli alanlarda yazılar yazmakla, kendini bulduğu tam alanı öyküdür. 1982 yılında yayınlanan “Erdoğan'ın Yaşantuları” ilk öykü kitabıdır. İğciler, gün içinde geçen çocukluk günlerinden yararlanarak, çoğu kendi ve diğer mahalle çocukların izlenimlerini öykülerinde teşhir ederek, okuyucusunda bunları canlandırarak, onları ta çocukluk günlerine taşımakla bu durumu soyutlamaya çalışan ozanlarımızdan biridir. Sadece öyküde kalmayan ve daha sonra kendinî Şiire de kaptıran İğciler, doğum yeri Prizren ve onun tarih eserleri, mesire ve diğer yerleriyle ilgili yazmış olduğu Şiirleriyle kendine büyük ilgi toplamıştır. Dizelerinde tasvir ettiği yerlerle ve olaylarla bağlılığını açık bir Şekilde ifade etmeye çalışmıştır Şair.”

⁵ Raif Vırniça, *Yeni Dönem* gazetesi, 13.05.2003.

Vırmiça, görüşlerini şu cümlelerle bitirir. Bu alanda kazandığı hassasiyetin en büyük kanıtını kendisinin de dinîne ve Osmanlı mimari eserlerimize ilanı, âşık ölçüsünde hayranlık duyması nedenini ortaya çıkarmaktadır.”⁶

1.2.3.4 Kosova Türk Yazarlar Derneği Eşbaşkanı Zeynel Beksaç’ın Görüşü:

Şair, ressam, gazeteci, edebiyatçı Zeynel Beksaç, İğciler,’i şu cümlelerle anlatmaya başlar:

“Ahmet S. İğciler’in Kosova’daki Türk kültür sanat dünyasına sunmuş olduğu çaba takdire şayandır. Onu hep bir şeylerle uğraştığını anımsıyorum. Yanılmazsam önce, 2011’de sanat çalışmalarının 60. yılını kutlayacak olan Doğru Yol Türk Kültür Sanat Derneği’nde tanıştım. Sonra edebiyat saatlerinde hep beraber olmuştuk. Düzenli olarak düzenlenen edebiyat saatlerine oldukça kabarık sayıda öğrenci, öğretmen, aydın ve hatta siyasetçiler de katılırdı. Edebiyat saatlerinin bu denli ilgi görmesinde büyük bir enerjiyle katkısını hiçbir zaman esirgemeyen Ahmet S. İğciler,’ in olduğunu da burada anımsatmak isterim. 1971’de yine bu derneğin çerçevesinde yayınlanmaya başlayan “Doğru Yol” dergisinin çalışmalarına katılmış, özdeş derginin birkaç sayısında sorumlu yazar görevinde bulunmuştur.”

Beksaç, İğciler’in gençlere yapmış olduğu yardımları şu cümlelerle anlatır:

“Doğru Yol derneğinde ister sekreterlik yaptığı yıllarda, ister de kollardaki yöneticiliği sırasında alçakgönüllü tavrıyla gençlerin gereksinimlerine anlayış göstermiştir. Onlara çalışmalarında kolaylık sağlayan, bir sözle dernek çerçevesinde etkinlik gösteren hangi kolda olursa olsun tüm gençlerin yanında olmuş, onlara büyük bir şefkatle yanaşmıştır.”

Beksaç sanatıyla ilgili görüşlerini belirtirken şu cümlelerle başlar, *“İğciler, edebiyata lise sıralarında şiirle adımladı. Daha sonra öyküye sarıldı. O da Hasan Mercan gibi çoğunlukla kendi doğup büyüdüğü sokağından çevresindeki portreleri konumlamayı yeğledi. Yitip gitmekte olan gelenek göreneklerimizi konumladı. Yazdığı destan biçimindeki şiirleri Kosova’da bu alanda ilklerden birini oluşturuyor. Ahmet S. İğciler’in çok yönlü bir kişiliği var. Dernekçiliği, şair yazarlığı yanında gazetecilikle de*

⁶ Raif Vırmiça, “Prizren’de Kültür Sanat ve Sairlik Geleneği”, KTAD, Prizren, 2009.

uğraştı. Yıllarca Birlik gazetesinin Prizren muhabirliğini yaptı. Özellikle kültür sanat içerikli haberleri konumlayarak, Kosova'da bu alanda gerçekleşen etkinliklerin geniş çevrede duyulmasına katkı sundu.”

Beksaç edebiyatından sonra hayatta yaptıkları başka işlerden şu şekilde söz eder: *“Ahmet S. İğciler, 1967 yılından beri Prizren Belediyesinde profesyonel Türkçe çevirmeni olarak çalışmakta. Bir yandan da Prizren İl Mahkemesinin resmi sürekli mahkeme çevirmeni görevini sürdürmektedir. Uzun yıllar öğretmen olarak da Kosova'daki Türkçe eğitime katkı sunduğunu burada anımsatmış olalım. İğciler'in son zamanlarda araştırma yönüyle de karşı karşıya gelmekteyiz. Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri adlı kitabı bunun tanığı. Tüm bu verileri göz önünde bulundurduğumuzda Ahmet S. İğciler'in gerçekten renkli bir kişiliği olduğu savı doğrulanıyor.”*

Zeynel Beksaç, İğciler,'i değerlendirmesini şu sözlerle bitirir: *“Evet, yarım yüzyıla yakın bir dönemdir Kosova'da kültür sanat dünyamıza daha önce de belirttiğimiz gibi dur durak bilmeden birçok alanda değerler katan Ahmet S. İğciler, bir aydın olarak yaşadığı dönemin tanıklığını yapmış, hiçbir zaman sorun yaratan olmamış, sağduyudan yana tavır almıştır.”⁷*

1.2.3.5 Değerli Kosova Sanatçısı Aluş Nuş'un Görüşü:

Aluş Nuş açıklamasına şu satırlarla başlar,

“Ahmet S. İğciler,'i daha lise sıralarından tanırım. Dürüstlüğü, arkadaşlara sadıklığı, namusluluğu, güvenilirliği yerinde olan bir öğrenci olarak öğretmenlerinin de sempatisini daha o dönemlerde kazanmıştır. Arkadaşlığımız çok eskiden olan İğciler, Üniversite öğrenimini bitirdikten sonra Prizren Belediyesinde profesyonel Türkçe tercümanı olarak çalışmağa başladı. Kaderin takdiri buna derler ki, iki üç yıl sonra ben de Prizren belediyesinde memur olarak çalışmağa başladım. Öyle ki İğciler, ile arkadaşlığımız daha güçlenmeğe başladı. Boş zamanlarımızda birbirimizle dertleşir, aile sorunlarımızı gibi yaşam sorunlarını da aramızda tartışırdık. Tek sözle arkadaşlığımızın bağları daha sıkı bağlanmağa başladı.”

⁷Zeynel Beksaç'la yapılan mülâkat görüşmesi, Prizren, 06.02.2010.

Aluş Nuş arkadaşlıklarından ilk satırlarda bahsetmişti, Ahmet İğciler'in yaptıkları işlerden sanata ve Doğru Yol derneğine verdiği katkıdan şu cümlelerle açıklamasına devam eder:

“İğciler ile Prizren “Doğru Yol” Türk Kültür Güzel Sanatlar Derneğinde de birlikte çalışmamız olur. Kendisi bu derneğin idari ve yazın işleriyle uğraşırken ben müzik bölümüne alındım. Ahmet S.İğciler'in “Doğru Yol” Derneğinde bulunduğu dönemde, bu dernek en parlak dönemini yaşadı. Neden diyeceksiniz. Ahmet, yorulmak nedir bilmeyen bir üyemizdi. Derneğin tüm idari işlerini yapmaktan, konser hazırlıklarını, derneğin mali işlerini görmekten başka kendisinin girişimiyle 1968 yılında kurulan “Nazım Hikmet” Yazın kolunda da büyük emek vermiş, onun yardımıyla sayısız yazın saatleri ister dernek binasında, isterse ilkokullarda, ortaokullarda ve diğer yerlerde düzenlenmiştir. Arkadaşları arasında emniyeti kazanan İğciler'in katkılarıyla derneğimizde Doğru Yol adlı dergi çıkmaya başladı. İğciler, bu derginin başkanlığını yıllarca yaparken 24 sayısının çıkmasına imzasını atmıştır.”

Öğretmenliğini şöyle dile getirir: *“İğciler, öğretilenlik görevini yaptığı yıllarda Doğru Yol derneğine çok sayıda üye de kazandırmıştır. Onun katkılarıyla müzik, folklor ve tiyatro dalında gibi, yazın alanında da üyelerin sayısı kabarmış ve bugün onlardan çoğu ünlü olur. Kendisi dernekte dürüst, namuslu ve sevilen biri olduğu için, kimse onun teklifini reddetmezdi. Bu nedenle bugün herkesten sempati kazanmış ve saygıyla anılmaktadır.”*

Aluş Nuş İğciler'in edebiyatından ve ikisi arasındaki fikir alış verişini şu cümlelerle açıklar: *“İğciler, Türk edebiyatını aşırı seven, onun fanatiği olan bir kişidir. Kendisiyle daha ilk yıllarda tanıştığım günlerde onunla sürekli olarak edebiyat ve müzik hakkında konuşurduk. O benim bestelerime bakar, ben de onun şiir ve öykülerine bakar ve tartışırdık. Öyle ki aramızda çok uygun bir diyalog vardır. İğciler, belediyede yaptığı tercüme işlerinden başka, boş zamanlarını ya benimle tartışmak, ya bazı kitap okumak ya da yazı yazmakla geçirirdi. Kendisinde Türk edebiyatı sevdası her zaman hüküm sürerdi. Aslında İğciler, Türk edebiyatını tüm varlığıyla seven, ona bağlı olan yazıncularımızdan biridir.”*

Nuş, İğciler'in eserlerinin yayınlanmasını ve okuyucu kitlesini şu şekilde açıklar:

“İğciler’in yazıları, Tan, Birlik Gazetesinde (aynı zamanda Türkiye’nin bazı dergi ve gazetelerinde), Çevren, Sesler, Çığ, Bay, Sofra vs dergilerde yayımlanırdı. Çevresine o kadar okur toplamıştır ki, yayımlanan her eseri seve seve okunur. Çünkü İğciler’in yazıları hem asıl hem de her günkü yaşamdandır. Öykülerinde insanların her günkü yaşamlarını, çilelerini, dertlerini canlandırır, doğadan, Prizren’in güzelliklerinden de söz eder, .bu yüzden her öyküsü ayrı değere lâyıktır. Öykülerde halk gelenek ve göreneklerine, folklor motiflerine de rastlanır. İğciler, diğer yazar ve şairler gibi, kitap yayımlama isteğine pek kaplı olmayan bir yazarımızdır. Bugüne kadar 6 kitabı yayımlanmıştır. Ama en azından daha dört beş kitabı yayımlanmayı bekliyor.”

Nuş, İğciler’in yayımlanan son kitabına kadar görüşünü şu cümlelerle anlatmaya devam eder:

“Kosova Türk Edebiyatının demli yazarlarından biri olan İğciler, şiir de yazar. Onun Kosova çapında Türk edebiyatında bir ilk imza atması vardır. Bugüne kadar Kosova da İğciler’den başka Destan şiirler yazan yoktur. Bu yüzden İğciler’in destan şiirleri de herkes tarafından sevilerek okunmaktadır. Bu şair-yazarımız son dönemlerde Araştırma çalışmalarını da sürdürmektedir. En son yayımlanan kitabı bu çalışmalara aittir: Prizrende Yok Olan Osmanlı İzleri kitabı yerini bulmuş ve her aileye lazım olan bir eserdir.”

Aluş Nuş görüşünün sonunda, İğciler’in henüz yayınlanmamış olan kitap ve şiirlerinden, iş yerinden bahsederek görüşüne şu şekilde son verir:

“İğciler’in Halk İnançlarıyla da çok güzel bir çalışması vardır. İnşallah günü gelir de yayımlanır ve okurlar daha bir değerli esere sahip olacaklardır. Ahmet S.İğciler, çalıştığı Prizen Belediyesinde tercüme işlerinden başka, Prizren İl mahkemesinin de yeminli tercümanıdır. Kendisi, resmi kurumlardan başka, tüm Kosova halkına ve onun dışında gelen ilgililerin de her çeşit tercüme işlerini görmektedir. Bunun için, tercüme alanından başka, halka da her zaman yardım ellerini uzatmak için, hazırda olduğu için, bu alanda da halkın sempatisini kazanan bir vatandaştır.”⁸

⁸ Aluş Nuş’la yapılan mülakat görüşmesi sonucu elde edilen bilgiler. Prizren, 18.02.2010.

1.2.3.6 Agim Rifat Yeşeren'in Görüşü:

Agim Rifat İğciler, 'i şu cümlelerle anlatmaya başlar;

“Ahmet İğciler, deyince akla hemen hikâye gelir. Ahmet S. İğciler, bir ömür boyu hep hikâye yazdı. Kendisini ne zaman ziyaret etsem hep makine başında hikâye yazarken bulurum. Sohbetlerimiz de daha çok onun üzerine olur. Şu an şu hikâyeyi yazıyorum, okuyayım istersen, bundan önce biliyorsun filan hikâyenin üzerinde duruyordum, o bitti. Yeni kitabım da bitti. Şimdi bir yenisine daha başladım gibi sözleri sarf edip bana hep büyük bir heyecanla hikâyelerinden, tasarladığı kitaplardan söz eder, ziyaretlerime çocuk gibi sevinir.”

Rifat hikâyelerini değerlendirirken şu cümleleri ekler;

“ Ahmet'in hikâyeleri çocuklara aittir daha çok “Erdoğan'ın Yaşantıları”, “Keskingöz öğretmen”, “Ağlayan Bebek” onlardan birkaçıdır sadece ve yayınlanmış olanlarıdır. Yayınlanmamış kitapları yayınlananlardan daha çoktur sanırım.”

Agim Rifat, İğciler'in hikâyelerinden başka yazılar yazdığını ve onların değerini kısaca şu cümlelerle vurgular: *“İğciler, sadece hikâye yazmaz Ahmet. Yazarlığının ikinci döneminde özellikle, derlemelerle uğraşmaya olmaya başlar. Yörelirimizim örf ve adetleri onun odaklandığı en önemli noktalardan biridir. Bu işi dur durak bilmeden yapar.”*

Rifat, Ahmet İğciler'in şiirlerinden şöyle bahseder: *“Ve tüm bunların neticesinde ve etkisinde de hayatının üçüncü faslında şiire yönelir. Hikâye ve derlemelerde olduğu gibi şiirlerinde de geleneksel halk motifleri öne çıkar, yer yer de dinî motifler.*

Seçtiği biçimler de motiflerine uygun, halk edebiyatına uygun biçimlerdir. O biçimlerin en önemlisi de dörtlülüklerdir. Dörtlülüklere gönül verir daha çok. Mizacına en uygun biçim de odur. Şiirleri adeta birer destandır. Âşık Ferki ne yapmışsa 1890'larda, Ahmet, bir parça da onu yapmaya çalışır 1990'larda, iki binlerde. Bu açıdan baktığımızda Ahmet S. İğciler, 'i üç etapta ve üç türde incelemek mümkündür. En doğru yol da budur bizce. Agim, Rifat İğciler'i bu üç etapta kısaca değerlendirmiştir.

İğciler'in bütün yaptıkları işlerden bahsetmeyi ve onların değerini vurgulamakla açıklamasını yapmıştır.”⁹

1.2.3.7 Ahmet (Saffet) İğciler'in Kızı Canan İğciler'in Görüşü

“Yazacaklarım yazamadıklarımın gölgesidir. Bir sığınaktır kâğıdım yolunu kalemle bulan.

Engin bir okyanus düşünün içinde sonsuz sevgi, umut barındıran, varlığıyla yeri göğü besleyen.

Essiz bir güç düşünün, manevi varlığında daha da yücelen: boşluğunuzda yetiştirdiğiniz çiçeklerinizi daima sulayan.

Bir bağ düşünün, zaman mekân boşluğunun yoğunluğunda esrarengiz sevgi paylaşımının huzurunu esirgemeyen.

Bir öykü düşünün içinde neşeye, huzura, mutluluğa hoşgörüyü kucak açan, hayatın acısını bile ballandırarak anlatan.

Ya da bir adam düşünün hayatını sanatına, sanatını da hayatına adayabilen, yasama sevincini bir tek yağmur tanesinde bile tadabilen. Gece yıldızlarında üşümeyenlere, sevgilerimle...”¹⁰

1.2.4 Çehov'un Ahmet (Saffet) İğciler'deki Etkileri

Ahmet İğciler'in hikâyelerini değerlendirmeye başladığımız zaman, gördük ki hikâyeler her gün yaşanan olaylardan ibaret olup hikâyede sürekli aynı kahramanlardan bahsedilmektedir. Tıpkı bir romanın genel yapısı gibi bütün hikâyeleri bir roman incelemesi gibi araştırmaya uygun gördük. Hikâyelerinde Ömer Seyfettin'deki öğütleri örnek alırken Hasan Mercan'ın vatan sevgisini de örnek almıştır. Ahmet İğciler, E.YU. Döneminde yaşadığı için, burada Sırpça eğitim alması nedeniyle doğal olarak Rus yazarlardan etkilenmiştir. En fazla Anton Çehov' dan (1860-1904) etkilendiği görülür.

İğciler ve Anton Çehov'un ortak yanlarını görelim: *“Anton Çehov tarzı hikâyede normal klasik bir yapı genelde bulamayız. Özellikle giriş ve sonuç bölümleri ihmal edilir. Metin, herhangi bir girişe lüzum hissetmeden doğrudan doğruya olay örgüsü ile*

⁹ Agim Rifat Yeşeren'le yaptığımız mülakat görüşmesi sonucu elde edilen bilgiler. Prizren, Şubat 2010.

¹⁰ Canan İğciler'le yaptığımız mülakat görüşmesi sonucu elde edilen bilgiler. Prizren, Haziran 2010.

başlayabileceği gibi belirli bir sonuç bölümü olmadan da bitebilir. Çehov realist bir yazardır. Dış dünyadan toplanan malzemenin seçilip ayıklanması ardından yeniden düzenlenip kurgulanması hususunda fazla müdahaleci değildir. Bu sebeple onun hikâyelerindeki olay ve insanlar veya metnin bütünü içindeki hayat çok daha tabidir” (Ediz, 2001: 5-100).

Dolayısıyla onun hikâyelerinde sunileştirilmiş gerçek intibah hissedilemez. Bu tarz hikâyede olay örgüsünün önemi azalmıştır.

“Her şeyden önce olay örgüsü, özenle seçilmiş büyük olaylardan oluşmaz. Hatta çok açık çalışmalardan doğan büyük olaylardan kaçınılır. Her zaman her yerde her insanın yaşayabileceği günlük hayat içindeki alelâde olaylar tercih edilir. Okuyucuyu heyecana sevk edecek entrikalardan uzak durulur. Hayattaki çalışmalar, dağıtılarak veya yumuşatılarak verilir. Eğer büyük bir çatışma yaşanacaksa, bu kısım ya atlanır ya da özetlenir. Bu sebeple gerilim bir hayli zayıftır. Olay örgüsünün bitişi ile itibari âlemdeki hayat bitmez ve vak’anın bitişi okuyucuyu şaşırtmaz.

Kısacası, hikâye gücünü vak’adan almaz. Bu sebeple Çehov tarzı için, daha çok durum hikâyesi veya kesit hikâyesi nitelendirmesi kullanılır. Çehov tarzı hikâyelerin kahramanlarında ise özenle seçilme, idealize edilme söz konusu değildir. Onlar, her hangi bir ayrıcalıkları olmayan her zaman çevremizde görebileceğimiz insanlardır. Bu tarz hikâyede insanın daha küçük; ama çarpıcı özelliklerin vurgulanması esastır. Konuyu sezme, büyük ölçüde okuyucuya bırakılmıştır. Burada da insanın günlük hayat içinde verilmek kaydıyla çeşitli psikolojik esas alınmıştır. Ayrıca konu, çok açık mizahi bir atmosfer içinde takdim edilir. Bu sebeple okuyucu, çoğu zaman tebessüm etmekten alı koyamaz” (Ediz, 2001: 5 - 100).

Çehov mekân üzerinde fazla durmaz; birkaç kelime ile onun ana hatlarını belirtir geçer. Ayrıca onda mekân tasvirinde faydalanarak atmosfer sağlama gayretti de söz konusu değildir. Bu hikâyelerde anlatıcının yetkileri bir hayli daraltılmıştır. Bu sebeple teferruatlı bir anlatım söz konusu değildir. Dolayısıyla pek çok şey okuyucunun muhayyilesine bırakılmıştır. Gösterme tarzının daha belirgin olduğu Çehov tarzında, sezdirme daha önceliklidir. Onun hikâyelerinden ne bir olay ne bir başlangıç ne de bir son vardır (Ediz, 2001: 5 - 100).

“O hikâyeler bizim sanki bir yolculuğa davet eder, görüşlerin, kelimelerin, hareketlerin arkasındaki bir âleme yolculuğa... Çehov’a göre hikâye bittikten sonrada kişilerin yine eski hayatı devam eder. Anlattığı kişilerin âlemine girmez. Onları kendilerinin görmedikleri bir fenerle aydınlatır verir; ışık nereye vurursa oka darını görürüz; Ama o ışık kişilerin mizacına, haline hiç işlemez, dokunmaz, onları çabucak bırakı verir. Işık söndükten sonra neler oluyor? Orasını bulmak, sezme artık bize düşer” (Çetişli, 2004: 27-119).

Ahmet İğciler’in hikâyelerinde de çoğu zaman klasik bir yapı bulamayız. Belirgin bir sonuç bölümü olmadan da hikâye bitebilir. Ahmet İğciler, de realist bir yazardır. Hikâyenin malzemelerini, içinde yaşadıkları gerçek dünyanın realist müşahedesi çevresinden temin eder. Hikâyelerindeki olay ve insanlar veya metnin bütünü içindeki hayat tabidir. Burada olay örgüsünün önemi azdır. Her şeyden önce olay örgüsü, özenle seçilmiş büyük olaylardan oluşmaz. Hatta çok açık çalışmalardan doğan büyük olaylardan ısrarla kaçınır. Her zaman, her yerde, her insanın yaşayabileceği günlük hayat içindeki alelade olayları tercih eder, entrikalardan uzak durur.

Hikâyelerinde olay örgüsünün bitişi ile itibari âlemdeki hayat bitmez ve vak’anın bitişi okuyucuyu şaşırtmaz. Bunun sebebi hikâyeleri durum hikâyesi veya kesit hikâye niteliğinden oluşur. Bu hikâyelerdeki kahramanlar her zaman çevremizde görebileceğimiz insanlardır. Mekân tasviri üzerinde de çok fazla durmaz. Hikâyelerinde sonuç bölümünün olmaması pek çok şeyi okuyucunun muhayyilesine bırakmıştır.

Ahmet İğciler,’de de Çehov gibi hikâye bittikten sonra da kişilerin yine eski hayatı devam eder. Odanın karanlığını bir fenerle aydınlatır. Neresini aydınlatmak ve ne kadar aydınlatmak isterse biz o kadarını görürüz. Onları çabucak bırakıverir, ışık söndükten sonra neler oluyor? Orasını bulmak sezme artık okuyucuya düşer. Buraya kadar Çehov ve Ahmet İğciler, in ortak yönlerini belirledik, şimdi ise farklı yanlarını görelim: Çehov hikâyelerinin kahramanlarında özenle seçilme, idealize edilme söz konusu değildir. Oysa Ahmet İğciler’in hikâyelerinde belirli kahramanlar vardır. Bütün hikâyeleri bu kahramanlar ve çevresi üzerine yazılmıştır.

Çehov hikâyelerinde çeşitli psikolojik hallerinin sezdirilmesi esas alınarak çok açık ve mizahi bir atmosfer içinde takdim edilirken, Ahmet İğciler, ise gelenek ve görenekleri, eğitim ile aşılardan kendini alı koyamaz.

Çehov hikâyelerinde anlatıcının yetkileri bir hayli daraltılmış olması sebebiyle teferruatlı bir anlatım söz konusu değildir. Dolayısıyla pek çok şey okuyucunun

muhayyilesine bırakılmıştır. Gösterme tarzının daha belirgin olduğu Çehov tarzında, sezdirme daha önceliklidir. Ahmet İğciler'in hikâyelerinin büyük bir kısmında anlatıcı hâkimdir; ama birçok hikâyenin sonuç kısmı yoktur. Okuyucu kitlesinin hayal gücünü kullanmaya çok elverişli bir yaş dönemi olduğu için, o büyük bir kısmını sonlandırmamış, onların hayal güçlerini kullanmalarına imkân oluşturmuştur. Bu hikâyelerde sezdirmeden çok öğrenme ve davranışları düzeltme önceliklidir (Çetişli, 2004: 27-119).

1.3 Sanatı

Ahmet İğciler'in sanatında anlattığı kişiler kim olursa olsun, İğciler, onlara her zaman sevgiyle yaklaşır. Bu kişiler genellikle sıradan insanlardır. İğciler, 'in yaklaşımı her zaman sevgiyledir. Edebiyata nefretle girilemeyeceği kanısındadır. İğciler, 'in dünyası Prizren şehri ve oranın komşularını oluşturan köy, bağ dağ vb. mekânları ve oranın insanlarını anlatmıştır. Oluşturduğu karakterlerle ve doğayla iç içedir. Bir doğa tutkunudur.

İğciler'in Öykülerinde müthiş bir yalınlık vardır. Bu yalınlık seçtiği sözcüklerde, kurduğu cümlelerde, çizdiği tiplerde, oluşturduğu kurguda açıkça görülür. Olay onun da öykülerinde vardır; fakat olayda da anlatımda da hiçbir abartıya rastlayamayız.

O çok alçakgönüllü bir anlatım kullanır, hikâyesini anlatırken öyle bir atmosfer oluşturur ki, okuruna aktarmak istediğini, bütün boyutlarıyla ona hissettirir. İğciler, kuru bir anlatıcı değil, bir hissettirici hikâyecisidir.

İğciler'in yarattığı tipler öylesine kesin; fakat öylesine yalın çizgilerle çizilidir. Bunu örnek olarak verirken "Dertli" hikâyesinde arkadaşı Sabri'yi o kadar yalın çizgilerle bize anlatırken onu görmüş oluruz.

"Eski dostumdur. Onu her kez tanır, bilir, sever. Kimseye kötü gözle bakmaz. Küsmeye kötü bir söz söylemez. Hiç kimse derdini bilmez benden iyi. Karıncayı incitmesinden korkar. Gaga gibi bir burnu vardır. Şakayı götürmez. Bundandır kimse ona bir tek söz söyleyemez. Birbirimize uygun huyumuz mu var? Bilmem. Ne düşündüğünü bilirim. Dostluğumuzun nedeni bilmem. Bu adamı neden sevdiğini de bilmem. Beni dinler, dediklerimi kırmaz yapar. Sabri'nin evi Maraş'tadır. Küçük yaştan beri öksüz yaşar. Bir ağabeyi vardır. Ondan ayrı yaşar. Beni kardeşi gibi sever". (İğciler, 1984: 45)

Burada İğciler'in hikâyelerindeki yalınliğın basitlik olmadığı görölür. Sanatın göröntü dünyasını yansıttığını ifade eder (Moran, 2008:19 - 27).

BÖLÜM 2: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN HİKÂYELERİ

Çalışmanın bu bölümünde, İğciler'in bütün hikâyeleri incelenir. İğciler, kendisini hikâyede bulduğunu söyler. Verdiği eserlerinin en büyük kısmını, hikâyeleri oluşturur. Yayımlanan, kitaplaştırılan ve dergilerde yayınlanan bütün hikâyeleri toplanarak, kronolojik bir şekilde incelenmeye çalışılır. Çalışma kitaplaştırılmış hikâyelerden başlar. Okuyucu kitlesinin yaş seviyeleri belirlenerek, yüzden fazla hikâyesinde olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, bakış açıcı, konu ve tema belirtilir. Bunlar belirtilirken, İğciler'in vermek istediği eğitici ve öğretici mesajlar da vurgulanır.

2.1 Ahmet İğciler'in Yayımlanan Hikâyeleri

Ahmet İğciler'in hikâyeleri dört kitabında, çeşitli dergi, gazete ve ansiklopedilerde yayımlanmıştır. Bu bölümde yüzden fazla hikâyesi incelenmeye çalışılır. 9-12 yaş gurubu hikâyelerin incelenmesi, ardından 12-15 yaş gurubu hikâyeleri ve gençlik çağı hikâyeleri mevcuttur. Gelenek ve görenekleri anlatan hikâyelerindeki bölümler aynen verilir.

2.1.1 Kitaplaştırılan Hikâyeler

1982 yılında yayınlanan “**Erdoğan'ın Yaşantıları**” adlı kitabı şu hikâyelerden oluşur: Erdoğan'ın Yaşantıları, Ördek Avında, Erol, Elyasa'nın Keçisi, Canan, Karga Yavrusu, Köfteci Hızır, Yaralı Tavşan, Ekmek Parçası, İlk Kar, Bostanda, Emsal Teyze, Taner'in Balığı, İlk Derste, Şerefın Şekeri, Sansar, Kaybolan Köpek ve 1 Mayıs Gezisi (İğciler, 1982: 7 - 76).

1984 yılında yayınlanan “**Yüreksiz Adam**” adlı kitabı şu hikâyelerden oluşur: Yüreksiz Adam, Yeni Köprü, Ana Yüreği, And, Dertli, El Kızları, Ali'nin Yolculuğu, Telefon, Arife Hanım, Hidrellez (İğciler, 1984: 5 - 93).

1989 yılında yayınlanan “**Ağlayan Bebek**” adlı kitabı şu hikâyelerden oluşur: Ağlayan Bebek, Alev'in Bisikleti, Kırılan Camın Öyküsü, Uçurtma, İki Kardeş, Çilli Horoz, Altın Kúpeler, Bağda, Dost Ana, Dereye Düşen Top, Korkuluk, Ezilen Bisiklet, Karpuz Kabuğundan Araba, Yaralı Kuş, Hilal'in Üzüntü ve Sevgisi, Müjdeyi Orhan Aldı, Cengiz, Okul Sevgisi, Tahta Sevgisi, Üzüntü, Tembel Kemal, Nalân, Yunus Amca,

Anneyi Sevindiren Hediye, Noel Baba'nın Armağanı, Guguk Kuşu, Açık göz Kız, Üzeyir, Hava Uzmanı, Kardeş Sevgisi, Umut (İğciler, 1989: 22).

1991 yılında yayımlanan “ **Keskin Göz Öğretmen**” adlı kitabı şu hikâyelerden oluşur: Keskin Göz Öğretmen, Yazın Düşkünü, İyi Yürekli Kardeş, Diş Fırçası, Üzeyir, Notsuz Kalan Öğrenci, İbrahim'in Başı Dertte, Kemal, Kartopu, Şeftali Ağacı, Cemre, Daltulum, Sıcak Günlerin Gelişi, Kocakarı Soğuğu, Yeni Gün, Nakıs Salı, Yıldızlı Gece, Kapı Açmak, 8 Kasım, Maraş'ta Bir Akşam Üstü (İğciler, 1991: 5 - 87).

2.1.2 Dergilerde Yayımlanan Hikâyeleri

Çevren ve Tan dergisinde yayımlananlar: Kaderin Oyunu (İğciler, Çevren, 1978: 98-100), Gezi Avcısı (İğciler, Çevren, 1980: 85-88), Erdoğan'ın Yaşantıları (İğciler, Tan, 1982: 62-65), Ana Yüreği (İğciler, Tan, 1984, 45-53), Hidrellez (İğciler, Çevren, 1984: 64-69), Telefon (İğciler, Tan, 1984: 77-63), Ali'nin Yolculuğu (İğciler, 198?: 43-48), Cengiz (İğciler, Çevren, 198?: 82-85), Dost Ana (İğciler, Tan, 19??: 86-88), Kırılan Ümitler (İğciler, Çevren, 19??: 109-112).

Kuş Dergisinde Yayımlanan Hikâyeler: Canan (İğciler, Kuş, 1981: 11), İlk Kar (İğciler, Kuş, 1983: 5), İyi Yürekli Kardeş (İğciler, Kuş, 1989: 1 6-17), Saklambaç (İğciler, Kuş, 1998: 18), Yumurta Oyunu (İğciler, Kuş, 1998: 159).

Çığ Dergisinde Yayımlananlar: Paşa Çeşmesinde (İğciler, Çığ, 1991: 24-26), Böylesi De Varmış (İğciler, Çığ, 1990: 42-43).

Bay Dergisinde Yayımlananlar: Arife Hanım (İğciler, Bay, 2002: 18-19), Ramazan Kulübesi (İğciler, Bay, 2003: 30), Zincirli Manda (İğciler, Bay, 2003: 28).

İnci Dergisinde Yayımlananlar: Kaybolan Köpek (İğciler, İnci, 2003: 6).

Sesler Dergisinde Yayımlananlar: Dertli (İğciler, Sesler, 1977: 55-60) hikâyelerinden oluşur.

2.2 Ahmet İğciler'in Hikâyelerinin İncelenmesi

2.2.1 Hikâyelerde Yapı

“Anlatma esasına bağlı edebi türlerde her şeyden önce itibari bir vak'aya ihtiyaç gösterir. Bu sahaya giren edebi eserlerin hepsine vak'a asıl unsur durumundadır.

Vak'a- herhangi bir alaka ile bir arada bulunan veya birbiriyle ilgilenmek mecburiyetinde kalan fertlerden en az ikisinin karşılıklı münasebetlerinin tezahürüdür”(Aktaş, 1991: 45-49).”Belli bir konu çerçevesinde var olan birden fazla olayın sebep- sonuç ilkesine bağlı bir biçimde oluşturdukları organik bütündür”(Çetişli, 2004: 60).

Temada ana konu Prizren kentidir. Anlatıcı bu kentteki yerli ve sıradan Türk çocuklarının her günkü yaşamlarından birer kesit verip durumlarını, gelenek ve göreneklerini, eğitimlerini, çevrelerini anlatır. Oradaki çocukların sevgilerini, ihanetlerini, mutluluklarını, mutsuzluklarını, kıskançlıklarını, pişmanlıklarını, inançlarını vaka'lerde işlemiştir. Eserlerinin büyük bir kısmında Prizren'in mahallelerinden ve kendi çevresinden bahsederken Prizren'de olan Osmanlı tarihi eserlerinden de bahsetmeden geçememiştir. Vak'alardan o döneme ait sosyal gerçekçilikten, sosyalist bir dönemden bahsederken, fabrikalardaki işçilerden, meşaleden, Tito'ya olan sevgiden... söz etmiştir. Hikâyelerin vak'alarında, üzüntü duygusu hikâyenin sonuna doğru yerini mutluluk ve sevgi duygusuna realist bir çizgiyle bırakır.

2.2.2 Olay Örgüsü

“Olay örgüsü temellinde adı üstünde insan hayatının özü olan “olay” vardır. Burada olay kelimesine yüklenen anlamın hayat içindeki her tür hareketi kapsadığını belirtmek isteriz” (Çetişli, 2004: 61).

Hikâyelerde sürekli Prizren kentinden bahsedilir. Ahmet İğciler, kendi kentine olan sevgisini burada çok açık bir şekilde belli etmektedir.

Gerçek dünyadan malzemesini (olaylar, kahramanlar, mekânlar vb.) toplayan yazar, bu malzemeyi kendi zevki, sanat anlayışı ve dünya görüşüne göre bir seçime ve ayıklamaya tabi tutar, daha sonra olayları yeniden düzenler ve kurgular (Çetişli, 2004: 61).

Birinci kademe ikinci devre hikâyelerinde genellikle tek zincirli olay örgülerinden bahsedebiliriz. İlk gençlik çağı hikâyelerinde ise çok zincirli olay örgüsü hâkimdir.

2.2.2.1 9 – 12 Yaş Gurubu Hikâyelerde Olay Örgüsü

İğciler, hikâyelerinde bu yaş gurubu çocuklara hitap eder. Bu yaş gurubu çocuklara somut bilgiler vererek hikâyelerini anlaşılır bir dilde işler. Vermek istediği mesajları

yanlış davranışlardan doğru davranışlar göstererek konuyu işler. İşlediği konular bu yaş seviyesine uygundur.

2.2.2.2 Erdoğan'ın Yaşantıları Kitabı'nın Hikâyeleri

1982 de yayınlanmış olan “**Erdoğan'ın Yaşantıları**” adlı Ahmet İğciler'in birinci hikâyesi kitabın adıyla aynı adı taşımaktadır. Olay, okul zilin çalmasıyla başlar. Derslerin bitmesiyle Erdoğan ile Şaban'ın öğretmenlerin konuşmalarını duymalarıyla devam eder. Duydukları şey yoldaş Tito'nun Prizren kentine yani onların yaşadığı kente geleceğidir. Olayda çocukların ve bütün halkın sevinci anlatılırken, anlatıcının Türk, Arnavut ve Sırp bayraklarını beraber dalgalandırması yaşadığı çok uluslu bir ortamın ispatıdır. Sosyalist bir dönemden bahseder ve bütün halkın Tito'ya olan saygı ve sevgilerini anlatır. Hikâye, Canan'ın Tito ile Partizanlar şarkısını söylemesiyle sona erer. Bu hikâyede olay örgüsü, kahraman olan Tito ve etrafındaki halktan ibarettir (İğciler, 1982: 7-12).

Ördek Avında - Olay kış günleri ve yarıyıl tatilinden başlar. Burada anlatıcı birkaç çocuğu amcalarının ava götürmesi ve onlara avlanmayı öğretmesi ile devam eder. Çocukların kahramanı olan amca hayvanları avlar ve hayvanlara acımaz. Devamında avda çocukların yaşadıkları korku, vurulan ördeğe acıma duygusu, ördeğin ölmemesiyle anlatıcının verdiği sevinç duyguları dile getirilmektedir. Olay bir av gününde sabahtan akşama kadar geçen, tek zincirli bir olaydan oluşur (İğciler, 1982: 13-15).

Erol - Bu hikâyede;

“Yeni yıl gecesinde ilk kar yağmıştır. Tüm doğa beyaz kilimle örtülüydü. Karın yağışına herkes sevindi. Gece türlü şekillerle beklendikten sonra, çoluk çocuk sokaklara döküldü. Bu cümlelerle olay başlar. Erol'un mahallenin en yaramaz çocuğu olduğu vurgulanmaktadır”(İğciler, 1982: 17).

Bu cümlelerle hikâyede ana konunun Erol'un etrafında döndüğü anlaşılır. Onun bütün gün Cuma Cami Mahallesi'nde kayması ve hastalanmasıyla olay devam eder. Hastaneye götürülmesi, etrafındakilerin Erol için, üzölmeleriyle olay örgüsü devam eder. Bütün mahalle çocuklarının onu yalnız bırakmamaları ve biricik kardeşinin üzüntüsü çok açık bir biçimde dile getirilmiştir. Olayın sonuna doğru Erol'un bir hafta sonra iyileşmesi görülür. Buna yakınları çok sevinir; ama Erol karların erimesine

üzülmüştür. Olay, Erol ile Besimin babasının birer çift pantolon satın almasıyla son bulmaktadır (İğciler, 1982: 17-19).

Elyesa'nın Keçisi - Hikâyesinde de olay Elyesa'nın babasının iki oğlak almasıyla başlar. Ana konu çocukların hayvanlara karşı olan sevgileridir. Elyesa'dan başka kardeşleri Hızır, İlyas ve Hamdi vardır. Bu çocuklar hayvanları çok sever ve sürekli onlarla uğraşmaktadırlar. Hatta yiyecekleri ekmekleri bile hayvanlara ayırdıklarını yazar, dile getirir. Çocukların yavru keçilerle oynamalarında ev halkı bıkar. Olay bir gün Elyesa'nın erken kalkmasıyla ahıra doğru gidip bir keçisinin olmamasıyla devam eder. Keçiye birkaç yerde baktıktan sonra merdivenlerden inen babasını görünce büyük bir üzüntüyle adama derdini anlatır. Hikâyedeki olay, keçinin kesilmesiyle devam eder. Çocukların üzülmeleri ve babalarının ikinci keçiyi de kesmek zorunda kalmalarıyla biter. Bu hikâyede hayvan sevgisi ana konu iken, üzüntü ve acıma duyguları da nakledilmektedir (İğciler, 1982: 21-23).

Canan - Hikâyenin adından da anlaşıldığı gibi olay örgüsünün başkahramanı Canan'dır. Olay, Cuma Cami Mahallesi'nin en küçüğü olan Canan'ın iki yaşına basmasıyla başlar. Mahallede diğer kızlar Canan'ı çok severler. Her gün Cananlara gelir onu sokağa çıkarmalarıyla olay devam eder. Bir yaz gününde yine Canan'ı sokağa almalarıyla Canan'ın şişesi kaybolur ve sorun buradan kaynaklanır. Kızların süt şişesinin olmayışını fark etmeleri Canan'ın ağlamasıyla anlaşılmıştır. Daha sonra kahraman amcası, amcasının oğlu ve mahalle çocuklarının şişeyi aramasıyla olay devam etmektedir.

Anlatıcı bu hikâyede çocukların endişelerini anlatmaya çalışır. Hikâyenin sonunda bütün çocukların çaba harcamaları ve şişeyi bulamamalarına rağmen, çözüm annenin yeni bir şişe almasıyla tatlıya bağlanarak son bulur (İğciler, 1982: 25-27).

Karga Yavrusu - Olay Şaban'ın eski evinde çatlayıp yarılan tahtaların aralarında kargaların yuva kurmasıyla intikal etmektedir. Anlatıcının hikâyede çocuklara aşılacak istediği konu, yavru hayvanların dikkatlice sevimlileridir. Şaban'ın ve Erdoğan'ın karga yavrularını almaları, onların ayaklarına ip bağlamaları, ağızlarına zorla kiraz vermeleriyle olay devam eder. Burada çocukların yanlış yaptıkları çok açık bir şekilde görülür. Annelerinin çocuklara bağırması ve çocukların kuşları yuvalarına

götürmeleriyle istenen eğitici mesaj okura verilerek olay son bulur (İğciler, 1982: 29-33).

Köfteci Hızır - Hikâyenin adından da anlaşıldığı gibi olayın başkahramanı Hızır'dır. Olay, Hızır'ın etrafında dönmektedir. Hızır on yaşında, okuyan iyi bir öğrencidir. Babası Terzi Mahallesi'nde köftecidir. Hızır'ın babasının yanında çıraklık yapmasıyla olay başlar. Bir gün babası Hızır'ı ızgara başına geçirir ve kendisi çarşıya gider. Köfteleri pişirdikten sonra çok acıkmıştır. Köfteleri yemek istese de babasından korktuğu için harekete geçmekte tereddüt eder. Anlatıcı buradan korkuyu açıkça dile getirmektedir. Olay dükkâna bir müşterinin gelmesiyle devam eder. Müşterinin ardından Hızır'ın birkaç köfte yemesiyle olayın sonlarına doğru babasının dükkâna dönmesi ve Hızır'ın sattığı köftelerin hesabını söylemesi ve kendi yediği köfteleri itiraf etmesiyle hikâye sona doğru ilerler. Hızır'ın babasından korkmasına rağmen, dürüst davranması anlatıcının çocuklara aşılacak istediği önemli bir konudur. Burada baba ve oğul arasındaki sevginin ne kadar büyük bir sevgi olduğu açıkça sergilenmiştir. Her şeye rağmen olayın son bulmasıyla Hızır'ın yaptıklarından utanması da ondaki iyi yetişme tarzını çok açık bir şekilde gözler önüne serer (İğciler, 1982: 31-33).

Yaralı Tavşan - Olay örgüsü Naim'in babasını anlatmakla bu şekilde başlar:

“Naim'in babası avcıdır. Yaşı kırkı aşmış olan bu adam dağı taşı aşar. Avın kokusunu alınca tarla, çayır, dere, tepe bakmaz. Bu yüzden o evine bazen çok geç gelir. Şansının güldüğü günler güler yüzle döner. Bir şey vuramayınca önüne çıkılmaz” (İğciler, 1982: 35).

Anlatıcı, burada avcılık tutkusunu kısa bir şekilde özetlemiştir. Olay örgüsünün başından olayın bir avlanma ile devam edeceğini anlarız. Olayın devamı bir sabah Naim'in babasının erken uykudan kalkmasıyla av takımlarını ve Naim'i alarak ava gitmesiyle devam eder.

Olay, At Meydanı Ovası'nı geçip Atmaca Ovası'nda devam eder. Babasının birinci avı olan tavşanı vurması ve Naim'in bütün gün o tavşanı iyileşmesini beklemesiyle olay ilerler. Günün sonunda babasının avlanmasının bittiği ve Naim'in hâlâ o tavşanla uğraştığı görülür. Adam çocuğunun merhametli oluşundan avcı olamayacağını anlar. Anlatıcının anlatmak istediği bu yaş seviyesindeki çocukların daha yeni, soyut kavramları anlamaya başladıkları için, olaylara reel bir şekilde değil de daha çok duygusal yaklaşımları görülür. Olayın sonuna doğru evlerine dönmesi ve tavşanın

ölmesiyle Naim'in bütün çabası boşa gider. Sonunda avcılık duyguları babasının bu sözleriyle devam eder:

“- Ölümler oğlum öyledir diye yanıtladı babası. Avcılık böyledir. Bu akşam annen bundan güzel bir çorba yapar. Naim tavşana acıdığından, eve üzgün girdi” (İğciler, 1982: 38).

Olay bu şekilde son bulur (İğciler, 1982: 35-38).

Ekmek Parçası - Birçok hikâyede olduğu gibi bu hikâyede de tek zincirli olay örgüsünden oluşur. Genelde bir aile içerisinde geçen olaylardan bahsedilmektedir. Olay bir eve biri ak ötekisi siyah kuzu alınmasıyla başlar. Evin çocukları buna çok sevinir. Günler haftalar geçer, bir gün Perver komşu kızı Perihan'ı evine çağırır. Bir parça ekmeği ikiye bölerek bir parçayı kendisine diğer parçasını Perihan'a uzatarak kuzulardan birine uzatmasını söyler. Perihan kuzuya ekmeği çok uzaktan uzatır, kuzu ekmeğe ulaşamayınca Perihan'a saldırır. Anlatıcının belirtmek istediği bu yaştaki çocukların hayvan sevgisinin çok olmasına rağmen, tecrübelerinin olmamasıdır. Çocukları ve hayvanları hikâyelerinde sürekli olarak ele alırken onlara her hikâyede ders vermektedir. Hikâyelerde bilerek yanlışları gösterirken hikâyenin sonuna doğru çocuklara eğitici mesajlar vermektedir.

Perihan'ın ayaklarının kanamasıyla hikâyeye devam eder. Perver Perihan'ı eve götürüp Perihan'ın annesine olayı anlatılır. Annesi kuzuyu değil, kızını suçlu bulur. Annesinin kızın giysilerini değiştirmesiyle olayın sonuna doğru yaklaşıldığı anlaşılır.

“Perver’ de evine gitti. Olayı kardeşleriyle öteki ev insanlarına anlatınca tümü gülmekten kırıldılar” cümlesiyle yaşananlar özetlenir.

Bununla beraber anlatıcı, hikâyelerin büyük bir kısmında bilerek hikâyenin bitmemesi için:

“Erdoğan ise: - Benim kuzuma kimse dokunamaz dedi” (İğciler, 1982: 41) cümlesini ekler (İğciler, 1982: 39-41).

İlk Kar - Hikâyede Erdoğan'ın yataktan kalkmak istememesi ile başlarken bizim aklımıza şu soruyu getirir. Acaba Erdoğan hasta mı? Erdoğan'ın giyinmesine annesinin yardım etmesi, bizi sorunun cevabına bir adım daha yaklaştırır. Hikâyenin gelişme bölümünde Ayla'nın gelip Erdoğan'ı çağırmasıyla yağın ilk karın mutluluğunu beraberce yaşarlar. Ayla'nın amcasının oğlu Erdoğan'la eldivenlerini paylaşması yazarın bu dönemde artık çocukların şahsi elbiselerini paylaşabileceğini gösterme çabasıdır. Hikâyenin başında sorduğumuz sorunun yanıtını Erdoğan'ın hasta olması değil, yataktan kalkamamasının

asıl nedeni, sokakta bütün gün oynaması ve aşırı yorulmasıdır. Aşırı yorgunluktan gecenin geç saatlerine kadar uyku uyumamasıdır (İğciler, 1982: 43-45).

Bostanda - Bu hikâyede de diğer hikâyelerde olduğu gibi kahramanların ismi değişmiş; ama hikâyede yine iki çok yakın arkadaştan bahsedilmektedir. Hikâyede iki kardeşin torunlarından bahsedilmektedir. Hikâyenin başında her iki ailenin de tarlalarında mısırlar ekilmiştir. Biz hikâyenin ismini alan bostanların bir yıl önce mi veya gelecek yıl mı ekileceğini düşünmüştük. Gelişme kısmında ise komşu tarlada bostan ekildiğini öğreniyoruz. Çocukların bostan (ç)almak istemeleri, okuyucuyu hikâyenin sonunu doğru okumasına yönlendirmektedir. Acaba bu aileden (ç)almak normal miydi? Sorusu aklımıza gelir, çünkü kahramanlar bostanları çalmaya kalkışlırlar.

Hikâyenin son bölümünde kızın bu yanlış davranışı cezalandırılırken anlatıcının anlatmak istediği bu yaştaki çocukların çabuk kanabilecekleri bir yapıya sahip olmalarına rağmen, eğitimlerinin hayat boyu kalıcı olabileceğini göstermesidir (İğciler, 1982: 47-49).

Emsal Teyze - Olay yine Cuma Cami Mahallesi'nde geçer. Asıl kişi Emsal teyze ve dekor kahramanlar mahalle çocuklarıdır. Kurgu basit olmasına rağmen, yazar Emsal teyzenin çiçek sevgisi çok açık bir şekilde gösterilirken, çocukların bu sevgiyi anlamamalarını da bir taraftan sezdirir. Diğer taraftan çocukların topa olan sevgilerini, Emsal teyzenin çiçeklerine olan sevgisi kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Yazar burada çocuk ve yetişkin psikolojisini karşılaştırmıştır. Bu yüzden iki seviyenin farklılıklarını göstererek kızgınlığı ortak nokta olarak kullanmıştır. Hikâyenin sonuna doğru orada yaşayan Türk çocuklarının büyüklere karşı olan saygılarını da dile getirerek olayı tatlıya bağlamaktadır (İğciler, 1982: 51-53).

Taner'in Balığı - Bu hikâyede birçok hikâyede olduğu gibi hayvan sevgisinin bu yaşlarda çok baskın olduğu görülür. Hikâyenin isminden de anlaşıldığı gibi Taner'in balık tutma macerası kurgulanır. Sonunda avladığı balığın ölmesiyle kurgu sonlanır ve avlanmanın devam edileceğine işaret edilir (İğciler, 1982: 55-57).

İlk Derste - Burada kurgu basit; ama çok önemli mesajlar vermektedir. Bunun sebebi okula ilk defa başlamak bilmedikleri bir ortamı görmek, bildikleri bir ortamdan çok farklı bir ortama alışmak o yaşlarda çok zor olmasıdır. Çocuklar ne kadar sosyal

olurlarsa olsunlar, o ortama alışmak zaman almaktadır. Psikolojide korkmak aslında bilmediğin şey olarak tanımlanır. Anlatıcı, hikâyenin gelişme bölümünde alışmayı ve korkuyu yenmeyi öğretir (İğciler, 1982: 59-62).

Şeref'in Şekeri – Kurgu, merkez kişi olan Yunus amca üzerinde kurulmuştur. Hikayede adamın yaşlılığı ve pintiliğinden bahsedilir. “Burada aklımıza mahalle çocuklarından sadece Şeref mi şeker alır? Sorusunu getirtir.” Hikâyenin gelişme bölümünde dekor olarak geçen isimleri belirsiz çocukların da şeker almaları söz ediliyor. Yardımcı kahramanlar olan Erdoğan ve İslâm'ın parası yoktur ve önemli obje olan Şeref'in şekeri onların ilgisini çeker. Çocuk yaşta oldukları için, Şeref'ten zorla şekeri alırlar.

Anlatıcı yanlış davranışları göz önüne sererken hikâyenin sonuna doğru Şeref'i de üzgün bırakmayıp onu da önemli objenin yani başka bir şekerin sahibi yapmıştır (İğciler, 1982: 63-64).

Sansar - Hikâyenin isminin ilgimizi çekmesinin sebebi Sansar evcil bir hayvan olmamasıdır. Çocukların ne kadar ilgisini çekebilir? Yazar kurguyu öyle güzel bir şekilde bağlar ki hiç önem vermediğimiz Sansar aslında diğer hayvanlar için, çok tehlikeli olabileceğini göstermiştir. Olay bir ailenin güvercinlere merakından başlar sansarın güvercinleri yemesiyle olay örgüsü devam eder ve olaya sürekli çözüm bulmak isteyen aile hikâyenin sonunda üzülen aile çocuklarına çare bulan kahraman amcaları belirir. Priştine'den güvercin almaya karar veren amcası çocukları mutlu eder. Birçok hikâyede olduğu gibi anlatıcının hikâyeyi bitirmeme çabası burada da sürmektedir (İğciler, 1982: 65-68).

Kaybolan Köpek - İğciler, hikâyelerinde genelde güneşli günlerden ve havanın kararmasından bahsetmektedir. Kaybolan köpek hikâyesi de güneşli bir günde başlar. Evin avlusuna bir grup çocuk bir köpek getirir. Anlatıcı devamında bütün mahalle çocuklarının köpeğe olan sevgilerinden bahseder. Köpekle uğraşmalarından söz eder. Onun bir sokak köpeği olması aile büyükleri tarafından çok olumlu karşılanmaz. Anlatıcı çocukların üzülmemesini isterken diğer taraftan, sokak köpeğinin yanlış seçim olduğu mesajını vermektedir. Sonunda olayı güvercinlere bağlaması, hayvanlar arasındaki ilişkileri anlatma çabasıdır. Erdoğan'ın kaygılı köpeği aramaya çıkması onun yaşının daha küçük olduğunun ispatıdır. Çünkü algılama gücü ancak o kadardır (İğciler, 1982: 69-72).

1 Mayıs Gezisi - Hikâye başında söylediğimiz gibi aynı kahramanlar, aynı mekân, değişik kurgular ve değişik günlerde yazılan günlük olaylardan biridir. Burada en önemli mesaj hikâyenin sonuna doğru verilen 1 Mayıs'ın İşçiler Bayramı olduğunu ve o günün 1 Mayıs nedeniyle kutlandığını çocuklarına öğretmektir. İğciler, burada bir ailenin çocuklarına verdiği eğitimi sunarken okuyuculara dolaylı olarak bunu öğretmektedir (İğciler, 1982: 73-76).

2.2.2.1. Ağlayan Bebek Kitabı'nın Hikâyeleri

Ağlayan Bebek - Hikâyesindeki olay örgüsü Canan'ın halasının İstanbul'dan ona getirdiği bir bebekle başlar. O bebeğe dokunmak isteyen Elyesa ve Figen'in bebeğin yatırılınca ağlaması şaşmalarına, ondan sonra bebeğin bozularak ağlamaması, çocukların üzüntüsüne sebep olur. Canan'ın bebeğinin Hamdi ve Namık tarafından tamir edilmesiyle olay örgüsünün mutlu bir şekilde sonuçlanmasına sebep olmaktadır (İğciler, 1989: 5-8).

Alevin Bisikleti - Hikâyesinde Âdem ve kızı Canan'ın Bajdarana semtinde gittikleri bir dükkânda, Aluş, oğlu Alev ve kızı Arzu'yla beraber Aluş'un kızı ve oğluna bisiklet satın almasıyla başlar. Hikâyenin akışı Canan'ın da bisiklet istemesiyle devam eder. Canan'ın babası Âdem'i kandırmaları bir hayli zor olsa da sonunda Canan'a da bir bisiklet almaya karar verilir. Bunun üzerine hepsi birlikte Taş Köprüsü'ne karşı olan dükkâna doğru yol alırlar. İğciler'in "*Kızın sevinci gittikçe artıyordu*" (İğciler, 1989: 13) cümlesiyle hikâyedeki olay örgüsü son bulur (İğciler, 1989: 9-13).

Kırılan Camın Öyküsü - Hikâyede olay bir ilkbahar gününde Taner'in berber dükkânının camını kırmasıyla başlar. Olay, annesinin bunu duyması ile devam eder. Çocukça korkular hissedilirken, annesinin çocuğunun korkusunu gidermek için, gidip dükkânda berberin kızları ile konuşması ve İsa Efendi yardımıyla cam, anlatıcı tarafından onarılmaktadır. Ertesi gün anlatıcının berberin önünden geçince yeni camın takıldığını görüp içinden İsa Bey'e iyi dileklerini bildirir (İğciler, 1989: 14-17).

Uçurtma - Kurgu, hikâyenin önceki zamanını anlatmakla başlar. Yazar burada asıl kişi olan Canan'ın uçurtmaya olan düşkünlüğünü gözler önüne serer ve okuyucuya acaba Canan'ın bir uçurtmaya sahip olup olamayacağı sorusunu merak ettirir. Olayın üstünden günler haftalar geçer ve anlatıcı bizi, istediğimiz cevaba götürür. Canan'ı uçurtma sahibi

yapar. Olay örgüsünde okuyucu olayın biteceğini zannederken uçurtmayı Canan'ın elinden kaçıtır ve Canan yine uçurtmasız kalır. Yazar hikâyeleri çocuklara hitap ettiği için, Erdoğan'ın Canan'a yeni bir uçurtma alacağına söz vermesiyle bitirir. Yazar asıl amacına ulaşmıştır. Çocuklara maddi ve manevi değerleri aşlamıştır. Maddi değerlere her zaman ulaşılabilme imkânı verirken manevi değerlere önem vermelerine dikkat çekmiştir (İğciler, 1989: 18-yirmi iki).

İki Kardeş – Kurgu, Canan'ın yeni kardeşinin olmasıyla başlar. Hikâyede ana unsur kıskançlıktır. Çocukların kardeşlerine olan düşkünlüklerinin yanında çocukça kıskançlığını gözler önüne sererken verdiği kurguda sevginin kıskançlıktan daha baskın bir duygu olduğunu açıklar (İğciler, 1989: 23-26).

Çilli Horoz – Olay, aynı mahallede başka bir günde sergilenmektedir. Anlatıcının olaya yine güneşli bir günden başlaması, okuyucunun aklına mahalle çocuklarının bugün neler yaptığı sorusunu getirir. Kurgunun öznesi çilli horozdur. Bu horozun kaçmasıyla çocukların onu bulma çabaları ile hikâye aralarında büyüklerinde yardım etmesi ile gelişir ve istedikleri amaca ulaşırlar. Çocukların birbirlerine olan yardımlaşmasından bahseder ve buna büyükleri de ekleyerek birbirine yardım eden insanları başarıya veya istedikleri sonuca ulaşabileceklerini gösterir. Çünkü çocuklar paylaşma ve yardımlaşma duygusunu en fazla bu yaşlarda kazanırlar. Yazar da bunun bilincindedir (İğciler, 1989: 27-31).

Altın Küpeler - Olay hikâyenin adından da anlaşıldığı gibi altın küpeler etrafında döner. Bir taraftan Kosova'da yaşayan Türklerin yaşam tarzlarından bahsedilirken diğer taraftan ise olay, okuyucu kitlesinin anlayabileceği seviyede nakledilir. Buradan Türkiye'ye olan bağı ve kızın Türkiye ismini söylerken gururlanmasıyla, oradaki Türklüğün hiçbir zaman yok olmadığını ispat eder. İğciler'in bu hikâyede verdiği mesaj, çocukça aşağılanmanın yerini çok kısa bir zamanda imrenmenin alabileceğidir (İğciler, 1989: 32-34).

Bağda - Hikâyede bir bağ gezintisi anlatılır. Bağ gezisi akşamdan yapılan hazırlıklarla başlar. Dayıları Namık, kuzenlerini bağa götürecektir. Çocukların sevinci yine açıkça belirtilir. Olay, bir gün içerisinde geçtikleri yollarda, derelerde ve tepelerde geçer. Önemli olan mesaj, olayın sonuna doğru "Kara Potok" dereciğe gitmeleri ve oradaki siyah boyları toplamalarıdır. İğciler'in amacı, çocuklara siyah boya yapılan taşları

toplatırken Kara Potok isminin o siyah boyadan geldiğini göstermektedir. Hikâyeye eve dönerken çocukların, annelerine hediye olarak kır çiçeği toplamalarıyla biter.(İğciler, 1989: 35-39).

Dost Ana – Anlatıcı, eski Yugoslavya döneminde yaşanan hayatı gözler önüne serer. Kardeşlik ve birliği simgeleyen meşale gösterisinden, piyoner şapkalarından, boyun bağlarından ve o güne olan saygıdan da söz eder. Çocuk kahramanları aralarında geçen tartışmada Türk çocuklarının anne ve baba eğitimini sergilerken asıl olan dürüstlük unsuru üzerinde durur. Yalan söylemenin kötü bir davranış olduğunu, yalan söylemeden de sorunlara çare bulunacağını göstermiştir. Annesinin, oğlu Cengiz’i güç durumdan kurtarması, onun sorununa çözüm bulması, çocuğun ne derece eğitildiğinin ispatıdır (İğciler, 1989: 40-43).

Dereye Düşen Top - Ahmet İğciler, bu hikâyenin başındaki mesajı birkaç hikâyede vermiştir. Mesaj, çocukların harçlıklarını toplayarak parayı biriktirmeleridir. Alev, istediği topa sahip olmak için, gerekli parayı biriktirmiştir. İlgimizi çeken ikinci bir husus da Maraş’ı anlatırken çok güzel tasvirde bulunmasıdır.

“Maraş, kenti ikiye bölen Bistriça deresinin solunda, Bizanslardan kalma kale surlarının dibinde bulunuyordu. Çok güzel bir yerdir. Havası da hoştur. Güneş batı yolculuğuna yüz tutmaya başlayınca, insanlar oraya dökülürlerdi. Bugün Hisar tekkesinin kalıntıları, gözyaşı gibi tertemiz görülüyordu. Kenti tarihini her yerinde saklayan Maraş’ta, Acize Baba türbesi vardır. Düğün sofrası kalınlığındaki çınar ağacının tırnaklarla yontulmuş kabuğu, onun çok yaşlı olduğunu kanıtlar. Bu ağacın dibinde soğuk suyla dolu bir havuzda vardır. Çınar ağacıyla birlikte zamanın dertlerini, çilelerini dinleyen Maraş Camii de vardır. Yıldırım sonucu minaresi yıkılan, fakat Teyfik ustanın eleriyle onarılan bu caminin avlusu geniş ve düzdür. Orası her zaman top oynayan çocuklarla doluydu” (İğciler, 1989: 45).

Üçüncü bir unsur da babalarının çocuklarına öğüt vermesidir. Yazarın, bir hikâyenin içinde bu kadar eğitici ve öğretici mesajlar vermesi, Türklerin bugüne kadar nasıl gelebildiğini açıkça gösterir. Babası çocuklarına şu şekilde öğüt vermiştir:

“– Bakın çocuklar, dedi. Bistrica’nın azgın suyunu siz bilemesiniz. Suyu çok delidir. Çok top alıp götürmüş, çok çocuğu da yemiştir. Sizin gibiler suya düşen toplarını almak için, dereye dalmış, ama bir daha geri dönmemişlerdir. Şükür ki Allaha siz dereye girmemişsiniz.” (İğciler, 1989: 47).

Hikâyenin olay örgüsü çocuklara öğüt vererek bitirilmiştir.

Korkuluk - Bu hikâyede hedef obje, köy ve şehir yaşantısı ve özlemini belirtmektir. Anlatıcı, bu hikâyede ilgimizi en çok tasvirleriyle çekmeyi başarmıştır. Mamuşa köyündeki Nusret'in evinin avlusunu anlatırken;

“Evin avlusu büyüktü. Bir köşesinde kocaman bir kamyon, güneş altında duruyordu. Taşın koyu gölgesinde bir sürü tavuk sıcaktan bulanmış, ağızları açık, kanatlarını sarkıtmış soluyorlardı. Kamyonun karşısındaki pınarın yanında gölge saçan Dut ağacı altında başını ön ayakları üstüne koymuş, diğerleri külmüş, tüyleri seyrekleşmiş, yaşlı köpek bizleri görünce bir gözünü yavaşça açıp sonra yine kapattı” (İğciler, 1989: 49).

Tarlaya gittikleri yolu da şöyle tasvir eder:

“Güneş sıcaklığını yitirmeye başlayınca arkadaşımın bostanına doğru yola koyulduk. Caminin karşısındaki bakkalda bir coca-cola içtikten sonra köyün yanından geçen Topluva deresinin karşı yakasına çıktık. Karşımızdaki ovanın bol güneş altındaki bazı yerleri sürülmüş bazı yerleri yemyeşil, bazı yerleri altın sarısına bürünmüş, bazı yerleri de toz içinde uçsuz bucaksız uzanıyordu. Tarlalarını işleyen köylülerin sesleri duyuluyordu. Tozlu yoldan saparak, bir mısır tarlasının kenarlarından yürüdük. Güneşten kurumuş dikenli yollu da geçtikten sonra karşımıza bir bostanlık görüldü” (İğciler, 1989: 50-51).

Üçüncü bir tasviri de hikâyeye adını vermiş olduğu korkuluğun tasviridir.

“Yere saplanmış bir kazığın tepesine bir büyük kabak geçirilmiş, kabağın üzerine yırtık pırtık samandan şapka ve bıyığı andıran mısır püskülleri takılmış kazığın alt tarafına ise uzun bol eski bir ceketle pantolon giydirilmiştir” (İğciler, 1989: 52).

Bu tasvirleri okurken yazarın bize hikâyeyi çok açık bir şekilde resmettiğini görürüz.

Ezilen Bisiklet - Bu olay örgüsünde çocuğa verilen önem görülür. Olay, Ertan'ın bisikletinin ezilmesiyle başlar. Bu olay Ertan'ı ailesi nasıl karşılayacak sorusuna yönlendirir. Olayın sonunda bisiklet Ertan'ın dayısının olmasına rağmen sorun yaratmaz. Anlatıcı da olaya yardım ederek, Ertan'a ailesi tarafından yeni bir bisiklet alınır. Burada çocuklara olan mesaj bisikletin önemli olmadığı ve bir aile için çocuğundan daha değerli hiçbir şey olmadığı ispatlanır (İğciler, 1989: 56-58).

Karpuz Kabuğundan Araba - Hikâyede anlatıcı bazen çocuk diliyle konuşmuştur. Çünkü hikâyedeki birinci kahraman yeni konuşmaya başlamıştır. Hikâyenin adından da anlaşıldığı gibi hikâyede amaç, karpuz kabuğundan araba yapılarak çocukları mutlu etmektir.

Yaralı Kuş -

“Kış mevsiminin en soğuk günlerinde evimizin bitişiindeki hurma ağacına, karatavuğa benzer bir cins kuşlar gelirdi. Ağacın yüksek, el değmeyen dalarında kalan kurumuş hurmaları yerlerdi. Bu kuşların gelmesiyle mahallemizin çocuklarını bir telaş kaplardı. Çünkü çocuklar kuşları sapanlarıyla vurur ya da hurma yemelerine engel olurlardı (İğciler, 1989: 61).

Hikâyenin ismini ve giriş bölümünü okuduktan sonra kuşun ne zaman yaralanacağını bekleriz. Olayda kısa bir sürre sonra kuş yaralanır ve hikâyedeki aile kuşu bir hafta içerisinde iyileştirir. Çocukların bu kuşa alışmaları ve bir hafta sonra o kuşu dışarı salmak istememeleri, aile tarafından doğal karşılanmaz; ama hikâyenin sonu çocuklara anlatılarak kuşun da ailesine kavuşturulmasıyla biter. Ailenin değeri, çocuklara kuş örneği ile öğretilmektedir(İğciler, 1989: 60-62).

Hilal’in Üzüntü ve Sevgisi - Hikâyede vatansever asker Asım anlatılmaktadır. Olay örgüsü Âdem’in askere gidişi ve Hilal’in üzüntüsüyle başlar. Hikâyede gelenek ve görenek, Âdem’in arkasından su dökülmesiyle giden yolun açık olacağı inancıdır. Gelişme bölümünde Hilal’in özlemini gözler önüne sererken, Asım’ın gelişiyi sevinç ve mutlulukla olayın sonuna doğru yaklaşır ve olay, vatansever Asım’ın cesur ve kahramanlıkları hakkındaki sohbetlerle son bulur (İğciler, 1989: 66-69).

Müjdeyi Orhan Aldı - Bu hikâyede Perver’in askerlikten dönüşünü bekleyen ailesi anlatılır. Hikâyede otobüs istasyonu tasviri şu şekilde geçer:

“Otobüs istasyonu karınca yuvasına benziyordu. Otobüslerin kimisi geliyor kimisi kalkıyordu. Yolcular da karıncaları andırıyordu.”

Perver’in eve dönüşünü şu şekilde tasvir eder:

“Gece tüm ağırlıklarıyla kente inmişti. Sokaklar tenhaydı, yollarda tek tük tolcu görünmüyordu. Perver’in evinde ışıklar yanıyordu evdekiler bütün gün Perver’i beklemekten yorgun düşmüştü. Her kez düşünceliydi. Saatler ilerlemiş, Perver ise daha gelmemişti.” (İğciler, 1989: 71-72)

Hikâyenin sonu, başında vermek istenilen bin dinarın Orhan’ın müjdeyi vermesiyle sahibini bulmasıdır. Hikâyenin sonunda vatan borcunun ödenilmesinin önemi vurgulanır.

Cengiz - Hikâye Cengiz’in Tabakhane mahallesinde bir tatlıcı dükkânında yaptığı çıraklığı anlatır. On iki yaşında olan Cengiz hâlâ oynamak ister v yaptığı iş onun için, çok ağır gelmektedir. Annesinin çocuğa acıması, okuyucunun annesinin Cengiz’i

kurtarıp kurtarmayacağını merak etmesine sebep olur. Hikâyenin ilerleyen kısmında annesinin merhameti, çocuğuyla işbirliği yapmasına ve kocasına yalan söylemesine sebep olur. Çocuğun günden güne zayıflaması annesini çıldırtmış ve yalan söylemek zorunda kalmışlardır. Anne bunu başarmıştır. Cengiz'in kurtarıcısı olur. Okul yaşına gelmesiyle Cengiz'in okuluna gitmeye başlamasıyla hikâye son bulur (İğciler, 1989: 75-80).

Okul Sevgisi, Tahta Silgisi ve Üzüntü - Bu üç hikâyenin olay örgüsünü bir arada değerlendireceğiz. Genelde hikâyeler tam olarak bitmediği için ve olaylar çok yakın olduğu için, Okul Sevgisi'nden başlayarak Tahta Silgisi ile devam edip, Üzüntü hikâyesiyle bitireceğiz. Hikâyelerdeki merkez kişi Canan'dır. Olaylar Canan'ın okula başlaması ve alışmasını anlatır. Birinci hikâyede Canan'ın birinci sınıfa başlaması, evinden okuluna gitmesi, oraya alışması, başarılı bir öğrenci olması ve okul sevgisi şiirini öğrenmesiyle sonuçlanır. Hikâye bitmediği için, Tahta Silgisi hikâyesi bunun devamı gibidir. Başka bir gün de Canan'ın okulda sıracı (nöbetçi öğrenci) olmasındaki mutluluğunu açıklar. Evine aldığı silgiyi kardeşinin bozmasıyla Canan'ın okula karşı olan sorumluluğunu gösterir. Bu hikâyedeki olay, yeni bir silgi alınmasıyla merkez kişi Canan'ın sevinmesiyle biter.

Üzüntü hikâyesinde ise olay, öğretmenin ev ödevi olarak Canan'a kardeşlerinin resimlerini çizmesini istemesiyle başlar. Canan'ın resimde kardeşini iyi çizememesi kardeşini üzerken okuyucuyu o yaştaki çocukta yetenek düzeyinin ne kadar olduğunu okuyucuya gösterir. Bu üç hikâyede vermek istediği mesaj, okul korkusunun giderilebileceği ve başarıya günden güne daha çabuk ulaşılabileceğidir (İğciler, 1989: 81- 82).

Tembel Kemal – Olay, Cuma Cami Mahallesi'nde Kemal, ailesi, okulu ve oynadığı oyunlarla örülmüştür. Anlatılmak istenen, oyunun çocuğun vazgeçilmezi olmasıdır. Çocuğun, ödevlerini yapmaması, onun yanlış bir hareket yaptığını gösterir. Tembelliğin yalana sevk ettiğini gösterir. Bu iki davranış biçiminin de çok yanlış olduğu anlatılır. Olay çok güzel bir nasihatle bittirilir.

“Babası yavrum dedi. Niçin, bunu yaptın? Sana yakışmaz, sen soylu bir aile çocuğusun. Soyumuzda ne yalancı, nede hırsız vardı. Ev ödevlerini yapmalıydın, yalan söylememeliydin. Kemal, babasının sözlerini dinlerken içi sızladı. Gözyaşları kendiliğinden akmaya başladı. Sonra babasının boynuna sarılarak: - Affet beni

babacığım !... dedi. Affet... Artık seni ve annemi dinleyeceğim. Öğretmenimi de kırmayacağım” (İğciler, 1989: 91).

Nalân – Olay, Nalân’ın birinci sınıfa başlamasıyla, yeni yeni arkadaşlıklar edinmesiyle ve büyük bir istekle okuluna gitmesiyle başlar. Asıl sorun, bir gün Nalân’ın öğretmenin Nalân’la konuşmamasıyla ortaya çıkar. Okuyucuda Nalân’ın acaba hangi yanlışı yaptığı merakı uyanır. Sorunun cevabını Nalân’ın yengensin aynı zamanda öğretmeni olmasıyla buluruz. Nalân’ın, yengesini okulda öğretmen olarak görmeye başlaması ve öğretmenin onunla diğer öğrencileri gibi ilgilenmesiyle olay tatlıya bağlanır. İğciler, bu yaştaki çocukların davranışlarına çok önem vermiştir ve davranışların düzeltilmesi için, bütün hikâyelerinde yanlış davranışlardan sonra doğru davranışları göstermiştir (İğciler, 1989: 92 - 93).

Yunus Amca – İğciler, girişte diğer hikâyelerden örnek gösterdiği çeşitli cimri satıcılardan tam aksine buradaki Yunus amcayı şöyle anlatmıştır: (Kıtır mısırdan yapılmış bir çeşit şeker türüdür.)

“Her gün kentin sokaklarında yaşlı bir adam görülür, elinde sepetini taşırdı her kez ona Yunus amca diye çağırırdı. Adamda bir yorgunluk sezilirdi. Yürürken ayaklarını sürüklerdi. Sırtı kamburlaşmış adamın yüzündeki kırışıklıklar, onun yaşlılığını gösterirdi. Yunus amcanın dükkânı yoktur. Evinde mısır pişirir onları boyar top halinde yaparak sokaklarda satardı. - Kıtır... kıtuur... diye bağırıldığı zaman onun sesini her kez tanırdı. Çocuklar bile, hemen evlerinden sokaklara fırlardı. Adam herkesi güler yüzle karşılar, kimseyi kırmazdı. Yunus amcanın en çok uğradığı yer okullardı. Öğrenciler teneffüse çıkınca, Yunus amcanın etrafını çevreler kıtır satın alırlardı.” (İğciler, 1989: 94)

Yunus amca yine bir gün okulda kıtırlarını satmaktadır. Müjdat adındaki çocuğun kıtır almak için, parası yoktur.

Hikâyenin başında okuduğumuz Yunus amca karakteri okuyucuda Müjdat’a ne zaman kıtır vereceği merakını uyandırır. Olayın gelişme bölümünde Müjdat’a hâlâ kıtır vermez; ama satıcının asıl amacı hikâyenin sonunda anlaşılır. Yunus amca, bütün öğrencilerin okula girmesini bekler. Müjdat’ı küçük düşürmek istemediği için, ona parası olmadığı halde bir kıtır verir. Anlatıcı, bu başarılı çalışmasında hikâyenin başında verdiği iyi yürekli adamı sonunda kanıtlamaktadır (İğciler, 1989: 94 - 95).

Anneyi Sevindiren Hediye – İğciler, annelere verilen önemi burada bir kez daha kanıtlar. Sekiz Mart’ın dünyada bütün kadınların günü olduğunu söylerken, çocukların annelerine verilen hediye için, ne kadar değerli olduğunu gösterir.

Hikâyenin sonuna doğru, babalarının annelerine getireceği hediye çocukların merak etmeleri annelerini güldürür. Aslında anne için, değerli olan hediye zaten çocukları tarafından verilmiştir (İğciler, 1989: 96 - 99).

Noel Babanın Armağanı - Anlatıcı bu hikâyede yaşadığı çevrenin getirdiği bazı alışkanlıkları gösterir. Çocukları mutlu etmek için, orda yaşanan bazı olaylar, her evde yaşanır. Noel babanın çocuklara paket getirtmesi onların sevinmesine sebep olur. Diğer taraftan anlatıcı, çok uluslu bir ülkede yaşamının ve Türklerin diğer ulusların yaşam tarzlarının etkisi altında kaldıklarını gösterir. Hikâyenin sonunda üç kardeş, Noel babanın getirdiği iki paket hediye paylaşır (İğciler, 1989: 100 - 102).

Guguk Kuşu - İğciler, olaya girişte bağın tasviriyle başlamıştır.

“Üzeyir dedesinin başına gitmeyi çok severdi. Bağı, Svilen dağından Bistriça deresine dek uzanan uçsuz bucaksız eteklerdeydi. Güzel bir yerde bulunduğu için, tüm kentin manzarası görünürdü. Orada çeşit çeşit yemiş bulunur, insan hangi mevsimde oraya giderse, geri aç dönmezdi. Çünkü her mevsimde burada yemiş yetişirdi. Bağın tam ortasında ne zaman dikildiği, kaç yaşında olduğu belli olmayan, dalları yöreye yayılmış kalın gövdeli bir üvez ağacı her zaman gölgeliydi. Onun yanında eski bir kule de bulunurdu” (İğciler, 1989: 103)

Üzeyir ve dedesi bağa giderler. Bağda Üzeyir’in su almaya gittiği zaman guguk kuşundan korkmasıyla olay devam eder ve ilgi çekmeye başlar. Dedesi ona, guguk kuşunun baharın muştulayıcısı (müjdeleyicisi) olduğunu söyler. Üzeyir ise yine korkmaya devam eder. Üzeyir için, guguk kuşu korkutucu ve karşı güçtür. Dedesinin şakalarıyla ve öğütleriyle olay devam eder. Hikâyenin sonuna doğru kahraman Üzeyir, dedesinin yardımıyla gücünü kullanarak bu karşı güçten kurtulmayı başarır (İğciler, 1989: 103-106).

Açık Göz Kız - Bu hikâyenin olay örgüsü yine bir yanlış davranış üzerine kurulmuştur. Genelde hikâyelerin başında yanlış davranışlar göze çarpar ve okuyucuyu hikâyenin sonuna doğru çeker. Bu hikâyenin de başında Canan’ın okuldan evine geç gelmesiyle yanlış bir davranış sergilediği anlatılır. Babasının kıza harçlık vermemesi, kızın davranışını düzeltmesini ve yanlış yaptığını anlamasını sağlar. Sonunda her şeyin yoluna girmesi ve Canan’ın da kötü alışkanlıklardan kurtulması ile istenilen mesaj başarılı bir şekilde verilmiştir (İğciler, 1989: 108 - 110).

Üzeyir - Bu hikâyede kardeşler arasındaki kıskançlık üzerine kurgu kurulmuştur. İğciler, bu davranış biçiminin büyükler tarafından değiştirebileceğini ve cezalarla değil de ödülleri ve öğütlerle kazanılabileceğini gösterir (İğciler, 1989: 111 - 113).

Hava Uzmanı - Olay Drim'e gitmek isteyen çocuklarla başlar. Evde genellikle hava durumunu bilen bir nine vardır. Çocuklar Drim nehrine gitmek için, ninelerine hava çok güneşli olmasına rağmen hava durumunu sorarlar. İğciler, çocukların ninelerine olan saygı ve sevgilerini anlatmaya çalışmıştır. Diğer taraftan da Müslüman bir aile olduklarını şu satırlarla gösterir:

“Anneyle çocuk yandaki odaya geçti. Üzeyir'in ninesi tespih çekiyordu. Üzeyir ile annesi bir kenara çekilerek beklemeye başladılar. As sonra yaşlı kadın duasını bittirdi tespihleri eteğine koyduktan sonra hayrola! Benimi bekliyorsunuz?” (İğciler, 1989: 114).

Yaşlılığı ise şöyle tanımlar:

“- Yavrum dedi. Benden artık gençlik uçup gitti. Yaşlılığın ağırlığı omuzlarıma çöktü. Gençlik bir kuştur, tutamadım. Yaşlılık ise bir kütükmiş, kimseye satamıyorum. Bende gençliğimde sağlamdım. Hiçbir ağrı duymazdım. Ama yaşlar insanda büyük iz bırakıyormuş. Bundandır biz yaşlılar havaya bağlıyız artık. Açıkça yüzümüz güler, kapalıysa sorma halimize...” (İğciler, 1989: 115 –116)

Havanın bozması inancını şu şekilde dile getirir:

“Derenin seslenmesi bir işaretmiş. Sahi mi? – evet diye yanıtladı kadın. Buda bir önsevidir. Halk bunlara inanır. Dereden başka, güneşin yakması, sineklerin çok sokması, kedinin yüzünü yalaması, tavukların bitlenmesi, yıldızların sık olması havanın bozulacağını bir işaretidir” (İğciler, 1989: 115 –116).

Hikâyenin sonunda istenilen amaca ulaşılmış, Drim nehrine gitmek için hazırlıklar yapılmıştır. Hikâyede öğretici öğütler olmasına rağmen, Drim nehrinde ne kadar eğlendikleri sorusu aklımızda kalır (İğciler, 1989: 114 - 117).

Kardeş Sevgisi - Olay yine ailede alışılmış davranışlardan söz edilerek başlar. Canan her gün okuldan gelince kardeşlerine yiyecek bir şeyler alır. Bir gün okulda parasını bulamadığı için, kaybettiğini veya çalındığını zannederek kardeşlerine bir şey alamadan eve gider. Canan çok üzgündür, annesine olayı anlatır annesi öğretmenine olayı anlatıp anlatmadığını sorunca Canan'ın çok güzel bir cevabı olur. “Hayır” diyerek anlatmadığını söyler. Bunun sebebi, eğer arkadaşlarımdan birinin aldığını düşünmesi ve onu utandırmak istememesidir. Kızın bu iyi yürekliliği ve empati kurması güzel bir

davranıştır, Annesinin parayı, Canan'ın çantasında bulmasıyla olay son bulur (İğciler, 1989: 118 - 120).

Umut - Bu hikâyenin başında eski Türkçe kitabından bahsedilmektedir. Olayın yine Bir Türk ailesinde örüldüğü görülür. Olay, evdeki ninenin sağ ve sol avucunun kaşınması ve ona olan inançla devam eder. Ninesinin sağ avucunun kaşınmasıyla eve para gelir ve evdeki torunlar bu paradan faydalanarak Yunus amcadan istedikleri şekeri alarak sevinirler. Olay yine çocukların mutlu olmalarıyla biter (İğciler, 1989: 121 - 123).

2.2.2.2. Keskin Göz Öğretmen Kitabı'nın Hikâyeleri

Keskin göz Öğretmen - Ahmet İğciler, bu kitabındaki hikâyelerinde, öğretmenlik yıllarında gözlemlediği öğrencilerini anlatmaya çalışmıştır. Yazar, bu çağ çocuklarının öğretim becerilerinin en fazla kazanıldığı dönemin bilincindedir. Yazar, çocukları yanlış davranışlardan, doğru davranışlara yönlendirir.

Hikâyedeki olay örgüsü, çalışan ve çalışmayan çocukları birbirleriyle karşılaştırarak doğru olan davranışın çalışmak olduğunu belirtir. İğciler'e göre hikâyedeki olayda çalışkan çocuk aynı anda kendisine güvenen kişidir. Kendisine güven duygusunu kazanan çocukların, başarıya daha çabuk ulaşabilecekleri gösterilir. Hikâyede çalışan öğrenci örnek gösterilerek, diğerlerine mesaj gönderilir (İğciler, 1991: 5 - 8).

Yazın Düşkünü – İğciler, bu hikâyesinde diğer hikâyelerinin hiçbirinde bahsetmediği yağmurlu bir havadan bahseder. Olaya şu cümlelerle başlar:

“Etrafı yoğun yağmur bulutları kaplamıştı. Hafiften yağın yağmur, biraz sonra şiddetini artırarak damları dövmeye başladı. Damlardan kirli suları akıtan oluklar, azgın değirmen çarkları gibi görülüyordu. Sular, önlerine kattıkları kâğıt ve çöp parçalarıyla sokakları geçilmez hale getirmişti. Yağmura tutulan insanlar, saçakların altına sığınmış, yağmurun durmasını bekliyorlardı.”(İğciler,1991:9)

Yazarın, bu hikâyeyi diğerlerinden daha değişik bir şekilde yazması dikkatimizi çeker. Cümlelerin daha uzun olması, mesajların çocuklardan çok büyüklere verilmesi hikâyeyi alışılmışın dışında bir tarzla okuyucuya sunar. Yazarın olayda kahraman kişi olarak yine Canan'ı kullanmasındaki asıl amacı, ayrımcılık yapan öğretmene mesaj iletmek istemesidir (İğciler, 1991: 9-12).

İyi Yürekli Kardeş – Hikâyenin adından da anlaşıldığı gibi burada kardeşler arasındaki olan sevgi gözler önüne serilir. Olay üç kardeş arasında kurgulanır. Ortanca kardeş,

büyük kardeş Canan'ın getirdiği çikolatayı, küçük kardeşiyle paylaşmamasıyla ve yalnız kendisinin yemesiyle başlar. Üzeyir'in bu davranışı ceza yerine iyilikle düzeltilerek büyük kardeş Canan'ın sayesinde hatasının farkına varılması sağlanır. Bu hikâyede böylece kardeş sevgisinin ne kadar önemli olduğu vurgulanır (İğciler, 1991: 13-16).

Diş Fırçası – Olay, Ceylan'ın istediği diş fırçası üzerine kurulmuştur. Başta Ceylan'ın arkadaşlarının onunla alay etmesi kızı üzer. Henüz beş yaşında olan Ceylan, olayları somut olarak algıladığı için, diş fırçasını kafasına takar. Annesinin onu ikna etmeye çalışması boşunadır. Kahraman hala ortaya çıkarak Ceylan'ın istediği diş fırçasının daha güzelini ona alarak olayı bitirir (İğciler, 1991: 17-20)

Üzeyir - Bir gece yarısı Üzeyir susar. Odadakiler uyuduğundan dolayı susuzluğunu küçük kardeşinin şişesindeki sütü içererek giderir. Sabah bunu fark eden evdeki büyükler alay etmeye başlayınca ninesi, onları uyarır. Üzeyir'in benlik duygusunu zedelemekten yaptığı davranışın yanlış olduğu uygun bir şekilde anlatılır. Üzeyir bu davranışı artık hiçbir zaman yapmaz. Yazar, bu yaştaki çocuklarda benlik duygularının çok önemli ve onlar için ön planda olduğunun bilincindedir. Yazar, hikâyede olayı tatlıya bağlayarak çocuk psikolojisindeki olumlu davranışların çocuğun benliğini incitmeden çocuğa doğruyu öğretmeyi başarmıştır (İğciler, 1991: 21-24).

Notsuz Kalan Öğrenci - Olay diğer hikâyelerde olduğu gibi tek zincirde örülmüştür. Başta Üzeyir' in kardeşine olan düşkünlüğünden söz eder. Yeni okula başlayan Üzeyir için okulunun ne kadar önemli olduğunu, çok sevdiği kardeşine bile karşı çıkması onun duygularını açık bir şekilde gösterir. Matematik dersinde öğretmenin Üzeyir'e kızmasının nedeni, abaküsün kardeşinin dağıtmasıdır. Yazar Üzeyir'in kardeşine olan davranışıyla okula verdiği önemini vurgular. Hikâyede verilen en önemli mesaj ise bir çocuk için en önemli şeyin okuluna verdiği sorumluluk olduğudur. Yazar, olayı yeni bir abaküs olarak Üzeyir'i mutlu etmesiyle bitirir (İğciler, 1991: 25-28).

İbrahim'in Başı Dertte – Hikâyede anlatılanlar yine iki öğrencinin başına gelenlerdir. Yazar hikâyenin başında annesinin Kenan'ı azarlamasına rağmen onun olayı dürüst bir şekilde olayı anlatışını gözler önüne serer. Arkadaşı İbrahim'in olayını Kemal annesine şu şekilde anlatır:

“– Bizler birkaç öğrenci avlu kapısını tırmanırken İbrahim demir parmaklıklar arasından geçmek istedi. Başını demirlerin arasına sokunca bedeni ortada kaldı. Ne ileri ne geri gitmeyi beceremedi. Zavallının ödü koptu. O kadar bağırdı ki ben ona bakarken dengemi kaybedip yere düştüm” (İğciler, 1991: 30 – 31).

İbrahim, annesinin dikkatini şu şekilde çeker:

“Annesi İbrahim e ne olduğunu sorunca çocuk: - Sorma anneciğim, dedi. Okulun hademesi gelmeseydi, sorma İbrahim’in haline. O gelip İbrahim’i kurtardı. Bir demir çubukla kalın demirleri azıcık genişletti. Sonra İbrahim kurtuldu” (İğciler, 1991: 30 – 31).

Hikâye, velilerin çocukların okulda başlarına gelebilecek olayları engellemek için aldığı tedbirler almasıyla son bulur (İğciler, 1991: 29-32).

Kemal – İğciler’in hikâyeleri kurgu açısından basit olmalarına rağmen, çocuklara kazandırdığı dünya açısından önemlidir. İğciler, hikâyenin başında yemeleri içmeleri bile ayrı gitmeyen Erdoğan ve arkadaşı Kemal’in yakın arkadaşlığından bahsetmesiyle olay Erdoğan’ın amcasına bağlanır. Onun bağa gitmek istemesi ve çocukları bağa alması olay örgüsü zincirini birbirine bağlar. Yazar olay örgüsü zincirine Canan’ı eklenmesiyle okuyucunun ilgisini Canan’ın sevimliliği üzerine toplar. Hikâyenin devamında okuyucuyu ve kahramanları bağa götürür ve aynı mahalleye geri getirir. Hikâye, Kemal’in evinde anne ve babasının konuşmasıyla sonlandırılır (İğciler, 1991: 33-36).

Kartopu - İğciler’in dediği gibi: ” Hikâyenin adından vermek istediğim öğüt anlaşılır “. İğciler’in hitap ettiği okuyucu kitlesinin hayal gücü gelişmeye başladığı için, yazarın ilgi çeken başlıkları bilerek kullanmasından dolayı, okuyucu da hikâyenin adından kartopu ile ilgili neler olabileceğini tahmin etmeye başlar. Hikâye, Canan ve kardeşleri Üzeyir ve Saffet’in karın yağışına sevinmeleriyle başlar. Kahramanlar aynıdır; fakat mekân Yeni Mahalle değil, bu defa Ortakol Mahallesidir.

Karın yağmasıyla arkadaşlarına kanan Üzeyir, karşı mahalledeki çocuklarla oynadıkları oyunu kazanmak için hile yaparak kartopunun içine kum ve çakıl taşları koyar. Hikâyenin devamında bu kartopunun hedefi istemeyerek yaşlı bir amca olunca Üzeyir’in çıkmaza düşmesine ve büyük bir üzüntü duymasına yol açar. Bu olay üzerine, babasının oğluna nasihati ve Üzeyir’in adamdan özür dilemesi bile onu vicdan azabından kurtarmaz. Yazarın, Üzeyir’in vicdanını bilerek rahatlatmaması okuyucuya

hilenin hiçbir şekilde yararlı olmadığını, tam tersine çok zararlı olduğunu anlatmak istemesindedir (İğciler, 1991: 37-40).

Şeftali Ağacı – Hikâyedeki olay avludaki bir şeftali ağacının süslenmesi ile örülüdür. Kardeşler şeftali ağacını yeni yıl ağacı yerine koyarlar. Olay, çocukların yaratıcılığı üzerine kuruludur.

Kitapta bundan sonraki hikâyelerin olay örgülerindeki asıl amacının gelenek ve görenekleri okuyucuya iletmek istediğinden biz de, bu hikâyelerdeki gelenek ve görenek kısımlarından alıntı yaparak bunları aktarmaya çalışacağız. Hikâyede okuyucu gelenek ve görenekleri bir ninenin torunlarına verdiği öğütlerle aydınlatılır (İğciler, 1991: 41-42).

Cemre -

“Kadın, torununun anlına dek düşen saçlarını okşadı. Gülerek:

Daha küçüksün, ondan bilmezsin, biraz büyüyünce anlarsın. Ama mademki ısrar ediyorsun söyleyeyim. Bahardan az önce ilkin havada, sonra suda ve en son toprakta meydana geldiği sanılan sıcaklık yükselişine halk cemre der. Yani halk, ağır kıştan kurtulduğu için, cemrelerin düşmesini sabırsızlıkla bekler. Hele üçüncü cemre düştükten sonra, herkesin yüzü gözü güler. Hele çiftçiler. Çünkü yalın ayak gezen bile artık üşümezsin. Toprak bile başka kokar üçüncü cemreden sonra” (İğciler, 1991: 47).

Daltulum -

“Maraş Hisar boğazının girişinde bulunan bir yerdir. Burası tarihlere karışmış, nice nice çağlara dert ortağı olur. Her taşının altında tarihleri saklayan bir yerdir. Maraş ve Osmanlılar’dan kalma kalenin karşısındaki yoldan uzanan kayalığın bir tepeciğine halk Daltulum der. Kasımbeg deresinin hemen üstünde bulunan bu yerin nerden daltulum adını aldığını pek bilen yoktur. Halk oraya önceden Daltulum adını vermiş. Burası halkın ağzından düşmeyen, belleklerinden silinmeyen bir kutsal yerdir. Acize baba türbesinin karşısında olan Daltulum, Kurula mahallesinin simgesini oluşturur. Havalar ısınmaya yüz tutunca, bu mahallenin genci yaşlısı, çoluk çocuğu Daltulum’a çıkar. Fakat diğer mahallelerden de gelenler olur. Daltulum’un halk arasında yaşayan geleneği vardır.

Evet gelenek. Hem de çok güzel kutlanan bir gelenek. Bahardan az önce ilkin havada, sonra suda ve en son toprakta meydana geldiği sanılan sıcaklığın yükselişini muştulayan cemrelerin düştüğü hafta başındaki günde Daltulum’a çıkar insanlar. O gün ise takvim de 14 Mart görülür. Bugünde insanlar her taraftan Daltulum’a gelirler. Orada sıcak günlerin gelişi çeşit şekillerle kutlanır. Fakat adağı yerine gelsin diye dileklerle de gelenler olur. Hele, oğullarına gelinlik için, kız seçmek isteyen ana babaları ayrı bir telaş sarar o gün. Çünkü Daltulum’a en yeni kıyafetlerini giymiş, saçını başını taramış süslü kızlar çıkar. Daltulum’da bekâr ve hovarda gençlerin çalımlarını görmek ayrı bir zevktir.”

“Adam, kalabalığa karıştı. Az uzakta bir grup insana gitti. Çok geçmeden elinde bir keserle eski yerine vardı. Gülerek Hilal’a yere yatmasını söyledi. Kız az önce gördüğü o kız gibi yere yattı. El ve ayaklarını açtı babası etrafını çapalamaya başladı. Çapalanan yerlere ise birer diş sarımsak eklerken şu maniyi söyledi:

Sarımsak sarımsak salda git,

Varsa kızımın hastalığı alda git.

Sarımsak sarımsak salda gel,

Yoksa kızımın sağlığını ver de gel.

Kemal bu sözleri duyunca annesine döndü:

O yaşlı kadında bu sözleri söylüyordu yerde yatan kıza. Kadın güldü. Kemal’in anlına dek düşen saçlarını okşadı. Daltulm’a çıkan insanlar böyle yaparlar, diye konuştu” (İğciler, 1991: 51-53).

Sıcak Günlerin Gelişi -

“İşte Karabaş Babadan sonra insanlar Toçila’ya gider. Her kez sıcak günlerin gelişini büyük şenliklerle kutlar. Ondan ötürü Toçila çeşmesinde de toplanmalar, eğlenceler olur. Halk oraya beş Mayıs ile altı Mayısı ayıran saatlerde gider. Tan yeri ağarıncaya kadar eğlenceler sürer. Gece de öyleydi. Şarkı türkü söylendi, oyunlar oynandı. Sonra herkes Toçila çeşmesinden su ve yeni yapraklanmaya başlamış daları koparıp evlerine götürdü. Bende sizlere Toçila çeşmesinden su ve bir tutam Hanımeli getirdim. Daları evin bütün kapıları üstüne astım. Sokak kapısına bile. Hidrellezin geleneği böyledir. Hidrellez çok eski zamanlardan beri türlü eğlencelerle kutlanır. Kırlara gidilir, yemekler yenir, oyunlar oynanır.” (İğciler, 1991: 57)

Kocakarı Soğuğu -

“Bugünlerden itibaren, yani on bir Mart’an başlayıp bir hafta devam edecek olan soğuklardan çok korunmak gerekir. Havalar sıcak olsa bile insanüstündeki kışlık elbiselerini çıkarmamalıdır. Çünkü kolay kolay üşüyebilir. Sonra ver elini doktorlar. Ben ataların bu öğüdünü hâlâ tutarım. Hıdır nebi gelmeden odadaki sobayı bile kaldırmam. Beli olmaz. Bakarsın bir rüzgâr eser hava bozar. Ataların bir sözü vardır. Dutlar giyinmeden insanlar soyunmaz.

Canan gülerek ninesinin konuşmasını kesti:

Hıdır nebi ne zamandır? Diye sordu.

Kadın biraz düşündü. Sonra torununa: Mayıs’ın ikinci haftasında, yanıt verdi.”

“Bak kızım dedi. Bu soğuklar her yıl kış mevsiminden kalan son suoklarıdır. Bu soğuklara Kocakarı adının verilmesiyle ilişkin çeşitli hikâyelerle anlatılır. Vaktiyle çok yaşlı bir kadının yedi keçisi varmış. O kadın yedi keçisini dağlara otlatmak için, çıkarmış. Fakat ortalık birden kararmış. Soğuklar olmuş ve kadının yedi keçisi hemen ölmüş. Bundan ötürü halk hemen bu soğuklara bir isim bulmuş “Kocakarı” soğuğu deyip geçmiştir”

“– Anlatın bu hikâye gerçek midir?”

-Ne bileyim dedi. Bunu bende yaşlılardan duymuş, eski Türkçe kitaplarda okumuşum. Ama benim ezelden bildiğim, daha doğrusu bana anamın anasının anlattığı başka bir hikâye vardır. Vaktiyle bir grup yayla insanı bugünlerde hayvanlarıyla, tüm ev takımlarıyla yaylalarına giderken yollarında yedi kocakarı da varmış. Onlar yaylalarında giderken hava ansınsın bozmuş, fırtına kopmuş, şiddetli soğuklar olmuş. Bu soğuğa dayanamayan o yedi kocakarı yolda ölmüş. İşte ondan ötürü halk bu soğuklara kocakarı soğuğu diye isim vermiş” (İğciler, 1991: 62-63).

Yeni Gün -

“Bugün Mart’ın yirmi biridir. Bugün Nevruz günüdür. Nevruz ise halk arasında kutlanan bir gündür. Nevruz, Farsça yeni gün demektir. İlkbaharın başlangıcı olması bakımından halk arasında her yıl hatırlanan bir gündür. Birçok yerlerde kırlara çıkılarak kutlanır. Karşılaştığımız o yeşil sarıklı adam da her halde ya bir derviş ya da bir şeyhti. Onarın bugün kendilerine özgü günleri vardır, onlar bugünü kutlarlar.

Nasıl kutlarlar? Diye atladı Canan. Meraktan ninensinin alıcı gözleriyle adeta yemek istiyordu.

Kadın kaşlarını gerdi. Canan’a:

Kızım dedi. Sen bilmezsin bu bir gelenektir. Geleneksiz insan, kokusuz, renksiz çiçeğe benzer. Büyüyünce bu geleneğin ne olduğunu anlarsın” (İğciler, 1991: 67).

Nakıs Salı -

“– Nine dedi. Sen bizlere kedinin yüzünü yıkamasıyla, geceleri yıldızların sık olmasıyla, güneşin yakmasıyla, tavukların bitlenmesiyle, derenin seslenmesiyle ve daha neler nelerin olup bitmesiyle havanın bozacağını anlatmıştın. Söyle bakalım acaba bugün hava bozacak mı? Kadın bakın dedi. Üzeyir’in saydıklarını halk, inanmalar diye yorumlar. Onları öyle bilir. Onlar halk arasında yaşayan bir çeşit önsezi, doğrusu inanmalardır. Onlar ise her ne kadar bilime bilimsel yöntemlere aykırı düşerse de, kişiyi ve toplumu ruh yönünde güçlendirip yaşama bağlamaktadır. Çünkü insanlar, bazen uğranılan yenilgiler için, bir avunma, bazen de başarılarla tırmanmak için, tutanak bir güç kaynağıdır. İnanmalar sonuçta, olumlu da olumsuz da olsa kişiye bir direnme gücü verir.”

“O gün Bülbül deresinin günüydü. Hidrellezden sonra gelen ikinci Salı günü, havaların ısınmaya başladığı, ağaçların çiçek açtığı, çimenlerin papatyalarla örtüldüğü Mayıs ayının Salı günüdür” (İğciler, 1991: 71-72).

“Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen bütün iş ve hareketlerimizle gösterelim. Bilelim ki, milli benliğini bilmeyen milletler, başka milletlerin avı olur”(Mustafa Kemal Atatürk,1923), (Nevruz, 2007: 1).

Yıldızlı Gece -

“- Bak yavrum dedi. Yıldızlar gökte kimi geceler sık kimi geceler seyrek. Eğer yıldızlar her gece seyrekse ya da normal sıklıkta ise havaların iyi gideceğine, eğer bir gece çok sık yıldız varsa havanın bozacağına, bozuk bir havada bir gece gökte seyrek yıldızlara rastlanırsa havanın açılacağına inanılır. Bu inanmaların kendine

göre bir özeliği vardır. Çok kişi bu inanmalara dayanarak işlerini gerçekleştirir. Bir çiftçi işinin engelsiz olması için,, ister gökteki yıldızlara, isterse başka şeylere çok dikkat eder. İnanmalar ise kimi kere uğranılan yenilgiler için, bir avunma, kimi kere de başarılarla tırmanmak için, bir tutanak, bir güç kaynağıdır. Bende yıldızların sık ya da seyrek oluşlarını ninemden öğrenmişim. Rahmetli ninem daha çok inanmalara benzer şeyleri bana öğretmiştir. Ne bileyim. Bu inanmalar bana direnme gücü ruh rahatlığı vermektedir” (İğciler, 1991: 77).

Kapı Açmak -

“- Bakın yavrularım dedi. Kapının erken saatlerde açılmasında büyük yarar vardır. Kapı açmak, sabahın erken saatlerinden kalkıp evin dış kapısını açmaya denir. İnanmalara göre, bu saatler herkesin rızkının dağıtıldığı saatlerdir. Eğer o zaman kapı açılmasa o günün rızkı kaçırılmış olur. O gün zarar edilir ya da çok az kazanç sağlanabilir. Bunun yanında işlerin rast gitmemsi, aksiliklerin çıkması, o günün uğursuz olması gibi inanlar da vardır. Kapı sabahtan ne kadar erken açılırsa o kadar iyidir. Yoksa herkes kalktıktan sonra, bütün konu komşu işine gittikten sonra kalkıp kapıyı açmanın hiçbir yararı yoktur” (İğciler, 1991: 81).

8 Kasım -

“Bakın yavrularım dedi. Bunu çok iyi bilmelisiniz. Halk arasında yaşayan geleneklere, adetlere, törelere, inanmalara önem vermelisiniz. Çünkü bunlar kuşaktan kuşağa geçen olgulardır. Kasım gecesi de halk arasında yaşayan bir gelenektir. Bu geceye Kasım gecesi denir. Kasım dediğimiz eskilerin saymaya başladıkları kış mevsiminin başlangıcıdır. Kışın başladığı sayılan sekiz Kasım gününden itibaren hıdrellezin ilk günü olan altı Mayıs’a kadar altı ay süren yılın yarısıdır. Bundan ötürü sekiz Kasım kış aylarının ilk günüdür. Bugünden itibaren yaşlılar, daha bilgili kişiler günleri saymaya başlarlar. Kış günlerinin hoş, tatlılıkla, sağlıklı geçmesi için, evlerde ocaklar tüter, kabak, kestane kaynatılıp yenilir. Tatlı yapanlarda olur. Fakat çok kişiler Kasım gecesinin manasını asla bilmezler” (İğciler, 1991: 85).

Maraş’ta Bir Akşamüstü -

“Halk buna Maraş türbesi der, ama öyle değildir. Onun tam adı Acize baba türbesidir. Orada Sadi tarikatının büyüğü yatar. Bu türbeye işi gücü olmayan girmez. Yalnız ona kentimizden ve bütün etraf köylerden gelir insanlar. Bu türbenin en gedikli ziyaretçileri genç kızlarla geç kadınlardır. Askere giden delikanlılarda bir kere buraya uğramadan geçmezler ve sağ salim dönmeleri için, kendilerine adaklar adarlar. Bundan ötürü türbeye boşu boşuna gitmek hiç mi hiç iyi değildir.”

“Türbede yakılan mumlar ise, ya yakarmaları kabul olunmuş mutlu bir kadının gönül borcu, ya hâlâ gelmeyen bir sevgilinin daveti uğruna yakılmıştır. Zaten halk, evlenme, çocuk doğurma, sevdâ konularında, başları sıkıştığı zaman bu türbeye uğramaktan kendilerini alamazlar. Bu yüzden o mumlardan korkacak bir şey yoktur. Bu nedenle sen onlara bakma herkes in kendine özgü inancı, adağı vardır” (İğciler, 1991: 89-91).

2.2.2.3 Ahmet İğciler'in Dergilerde Yayımlanan Çocuk Hikâyeleri

Dergilerde yayımlanan bazı hikâyeler İğciler'in kitaplarından alınmıştır. Bizim bu bölümde inceleyeceğimiz hikâyeler kitaplarda bulunmayan hikâyelerdir.

Ramazan Kulübesi – Yazar hikâyeye Ramazan ayının gelişini sabırsızlıkla bekleyen Türk ailelerinden ve onların çocuklarından bahsederek başlar. Yazarın anlatmak istediği, ülkesindeki Ramazan ayının ne kadar dolu dolu yaşandığı ve bu ailelerin çocuklarında da Ramazan ayına duyulan saygının aynı olduğudur. Hikâye, okuyucuyu mahalle çocuklarının yapmış olduğu bir kulübeye götürür. Yazar, olay örgüsünde Yeni Mahalle çocuklarının karşısına karşı güç olarak Kurula Mahallesiindeki çocukları çıkarır. Bu defa hikâyenin kahramanları kaybeder. Karşı güç olan diğer mahalle çocukları, kulübelerini yıkmışlardır. Yazar, hikâyenin sonunda kendi kahramanlarına yine güç kazandırarak yeni bir kulübe yapma kararı verir ve olay örgüsünü çocuk dilini başarılı bir şekilde kullanarak ele alır (İğciler, Bay, 2003: 30).

Zincirli Manda – İğciler, bu olay örgüsünde okuyucuya çok gerekli ve önemli mesajlar verir. Hikâyenin başında bahsedilen kiliseye, Müslüman ailelerin çocuklarının oraya gitmemeleri için Zincirli Manda ve Kara Fatma'nın bulunduğu söylemlerinin, bir ninenin öğüdünde bu korkunun yersiz olduğu şu sözlerle ifade edilir: (İğciler, Bay, 2003: 28).

“Bak yavrum dedi. Ne Zincirli manda var ne de Kara Fatma. Bunlar hepsi uydurmadan başka bir şey değildir. Büyükler yaramazlık yapan ve kurallara uymayan çocukları korkutmak için, bunları söylerler. Onun için, korkacak hiçbir şey yoktur. Sen sadece Allahın'a dayan.11

Böylesi de Varmış - Bu hikâyeyi, çocuk hikâyeleri içine almamızın sebebi, anlatıcının hikâyede çocukları yardımcı kahraman olarak kullanmış olmasıdır. Diğer bir yandan da göçlerin ne kadar acı olduğunu gözler önüne serer. Bu hikâyede insanları anlatırken diğer hikâyelerinde kullanmadığı insan tasvirini kullanır. Hikâyenin başındaki “Çok uzun boylu, post bıyıklı ve kartal burunlu bir adam Taş Köprüsü'nden geçti” cümlesi okuyucuda merak uyandırarak, “kim bu esrarengiz adam her yeri biliyor da onu çocuklar tanıyamıyor” sorusunu akıllara getirir. Yazar, hikâyenin sonunda adamın Muharrem Yalçinkaya olduğunu belirtir. Bu adam doğduğu Prizren kentine olan

¹¹ Not: Öykü, Ahmet S. İğciler'in henüz yayınlanmamış “Yeni Mahalle Çocukları “ adlı kitabından alınmıştır.

özleminden ve göçün acılarından söz eder. En sonunda ise şu cümlelerle çok güzel bir mesaj gönderir:

“Muharrem Yalçınkaya'nın çocuklara anlattıkları: Buralı sayılırım. Benim hamurum burada tutulmuştur. Tabakhane mahallesinde bir evimiz vardı. Küçük bir evdi. Çocukluk günlerim o mahallede geçti. Top oynadım, kuşların ardına koştum neler neler karşı komşunun camlarını kırdım... Daha neler neler... Daltulumda, kalede, Bülbül deresinde, Kız kulesinde oynarken neler eşya yırtmış ayakkabı bozmuşum. On yaşıma dek buralarda yaşadım. Sonra ailece Bursa'ya taşındık. O zaman göç bir modaydı. Çok kişiler bu yolu tutuyordu. Ne yapmalı kader böyle imiş. Aradan yılar geçti. Bir bilseydiniz eski Prizren'i. bir bilmece idi. O insanları, o çarşıları, o esnafı... Ama şimdi? Bakıyorum, kentiniz büz bütün değişmiş. İki gün önce eski bağlık yolunu tutum ne görevim oraları da bağlardan eser kalmamış. Oralarda evler kurulmuş, dükkanlar açılmış. Tam bir semt olmuş. Eski bağlarda neler neler çocukluk anılarım yatır bir bilseydiniz. Hele Ramazan akşamları! Bütün gece uyumazdık. Kulübeler yapar, mahalle mahalle dolaşır eğlenirdik” (İğciler, Çığ, 1990: 42-43).

Yumurta Oyunu - İğciler, bu hikâyede de çocukların gelişimi için, oyunların vazgeçilmez bir işlevi olduğunu anlatır. Örnek olarak yumurta kırma oyununu seçer. Bir yandan oyuna önem verirken diğer yandan da çok uluslu bir ülkede yaşamının verdiği kültürel farklılıklardan ve bu kültürlerin birbirlerine olan etkilerinden okuyucuyu haberdar eder. Boyanmış olan bu yumurtalar aslında farklı kültürlerde olan inançlardır. Prizren'de Müslüman ailelerle gayri Müslimler aynı yaşam alanını paylaşırlar. Okuyucuya bu etkilerin oyunlarla bize nasıl geçtiğini göstermeye çalışır. Yazar bu hikâyede de okuyucu kitlesini çocuklardan seçer.

İğciler, bazı hikâyelerinde oyunlardan ve öğütlerden bahsederek bazılarında ise kötü ve iyi gibi zıt kavramlarla davranışları örnek vererek, doğruyu göstermek için çok başarılı bir yöntem uygular. Bu şekilde vermek istediği eğitici ve öğretici mesajını, okuyucuya ulaştırmak için, hikâyelerini çeşitli şekillere büründürür (İğciler, Kuş, 1998: 159).

Saklambaç – Anlatıcı, bu hikâyesinde kendi yaşadığı çocukluk anılarını anlatır.

Bu hikâyenin başından itibaren yılların akıp geçtiğini ve yazarın çocukluk yıllarına duyduğu özlemini görürüz. Olay zincirinde birçok hikâyesinde anlatılan asıl mekân, Yeni Mahalle simgesiyle oluşturulan “fırın” dile getirilirken, asıl anlatılmak istenilen özne saklambaç başlığı altında anlatıcının arkadaşları olan Vehbi, Çimşit vb. arkadaşlarıyla oynadıkları oyunlardır. Anlatıcı, kendisini çok başarılı bir şekilde asıl kişi yerine kullanarak okura sunar (İğciler, Kuş, 1998: 18).

2.2.2.4 13 – 15 Yaş Gurubu Hikâyelerinde Olay Örgüsü

Ahmet S. İğciler, bu hikâyelerinde okuyucu kitlesinin yaş seviyesini büyütür. Hikâyelerdeki olay örgülerinde gençlerin gelecekte başlarına gelebilecek bazı olayları konu alır. Hikâyelerde, kadın ve erkek ilişkilerinden, aşktan, birbirini seven çiftlerin kavuşmasına ailelerin karşı çıkmasından, gelin kaynana ilişkilerinden vb. konulardan bahsederek bu yaş seviyesinde olan okuyucuları geleceğe hazırlar. Bu yaş kitlesinin ilgi alanlarını bilen yazar, bazı örf ve adetlerden, mücadelelerden örnekler vererek kendi üslubuyla günlük hayattan kesitler halinde okuyucuya hikâyeler sunar.

2.2.2.5 Yüreksiz Adam Kitabı'nın Hikâyeleri

Yüreksiz Adam – Anlatıcı, bu hikâyede geçen olayda kendi başından geçen bir gündeki olayını sunmaya çalışır. Burada farklı bir yöntem kullanır. Olay örgüsündeki birinci zinciri, olaydan önceki zamanı anlatarak hikâyede mekânı tasvir etmeye çalışır. Yazarın hikâyenin başında mekânı tasvir etmesinin sebebi, olayın o mekânda gerçekleşmesidir. Mekânı yazar şu şekilde tasvir eder:

“Maraş, kentin doğusundadır. Çok zengin geleneği vardır. Önceleri burası aşk, zevk, eğlence meydanaymiş. Bunlara biz yetişemedik. Maraş'ı yaşlılar çok iyi anlatırlar. Bir köşk onun bitişinde Hisar tekkesi ve daha birçok önemli yapılar varmış. Hisar tekkesinin kalıntıları yer yer görülür. Bugün yalnız Hisar türbesi eski görünüşünü korumuştur. Maraş'ın öteden beri fişkırdığı duru, soğuk suyuyla dolu havuzu vardır. Havuzun dibinde, düğün sofrası kalınlığında koca çınar ağacı durur. Yaşı ne kadardır kimse bilmez. Onun yılar boyu duyduklarını, turnakla yontulmuş çizgiler, kavuklardaki izler hâlâ bugüne dek tazedir. Havalar iyileşince insanın Maraş'a çıkması içinden gelir. Herkes bu güzelim yerin yanından akan Bistirça deresinin kıyılarında soluğu alır, sınırlarını dinlendirir. Bu derenin eski adı Elmas deresiymiş. Adına bakılırsa tam yerindedir. Çünkü Elmas kadar değeri vardır. Emekliler, yaşlılar, aileler yaz günlerini Maraş'ta geçirirler. Çocuklarda bu dereyi severler. Akşamları da hoştur Maraş. Gün devrilmeye yüz tutunca sevgililerin en kuytu yeri olur. Karanlıklar içinde Maraş'ın temiz havası, insanın ciğerlerini temizler” (İğciler, 1984; 5).

Yazar birinci kısımdaki tasviri bitirdikten sonra, Maraş'a gitmesiyle olay başlar. Maraş'ta iken olaya yeni bir zincir ekleyerek İlhami'nin olayını anlatmaya başlar. Olayda İlhami merkez kişidir. Dekor kişileri de çocuklardır; ama asıl kişi rolünü köpek alır. Olay, İlhami'nin Maraş'a köpeğini vurmak için gelmesiyle başlar. Çocukların anlatıcıdan yardım istemesiyle zincirler birleşir. Hikâyedeki olay akışı daha zengin bir hale gelir. Bununla beraber okuyucunun aklına “İlhami neden köpeği vurmak istiyor” sorusu gelir. Yazar hikâyede geri dönüş tekniğini kullanarak hikâyenin devamında

arkadaşı İlhami ile yaptıklarından söz eder. Bu okuyucuyu daha da meraklandırır. Bu sorunun cevabı merak edildiği için, okuyucunun hikâyenin sonuna kadar hikâyeyi okumasına neden olur. Anlatıcı arkadaşını ikna etmeye çalıştıysa da başaramaz. Zincirde yeni bir geri dönüş tekniği kullanılır. İlhami, anlatıcıya olayın öncesini anlatır. Olayın sonuna doğru, merak edilen sorunun cevabı olarak, İlhami'nin kuluçkadaki yatan tavuğunun altındaki yumurtaları köpeğin yediğini öğrendikten sonra, İlhami'nin köpeği vurmasıyla hikâye son bulur (İğciler, 1984: 5-12).

Yeni Köprü - Olayda birinci zincir bir yer tasviridir. Eski ve yeni Prizren anlatır. Asıl anlatılmak istenilen konu aşktır. Okuyucuda, yazarın kimin aşkını anlatacağı merakı uyandırılır. Birinci olayın anlatılmaya başlanılmasından sonra, hikâyenin başında anlatılan patatesçi ile asıl kişi olarak ikinci zincirde geçen İsmet'in patatesçide ve yeni köprü mekânında bulunmasıyla birinci ve ikinci zincirdeki örgü sağlanır. İsmet'in çarşıya çıkmasındaki amacı çoktan beri beğendiği Mebusan adlı bir kızdır. Anlatıcı olayda İsmet'in arkadaşı olan Murat'ı yardımcı kahraman olarak başarılı bir şekilde anlatır. Olayda, İsmet kızı görür; ama Mebusan başka bir delikanlıyla beraberdir.

Hikâyede yazar, İsmetin sevdiği kız olan Mebusan'ın başka birbiriyle olan birlikteliğini, yakın arkadaşı Murat'tan duyması üzerine İsmet'in yıkılışını anlatır. İki arkadaş, olayın doğruluğunu onları takip ederek öğrenir. Yazar, İsmet ve Murat'ın diyaloglarını çok başarılı bir şekilde sunar. Aylarca taparcasına sevdiği kızın başkasına ait olduğunu görünce deliye döner. Kızın, kendisiyle değil de başka biriyle olmasıyla olay son bulur. Anlatıcının vermek istediği mesaj okuyucuyu, başlarına gelebilecek bu tarz olaylara karşı hazırlamaktır (İğciler, 1984: 13-20).

Ana Yüreği - Ahmet İğciler'in aileye olan bağlılığını ve aileye verdiği değeri bu hikâyede görmek mümkündür. Olayda, hata yapan bir kişinin hatasına rağmen ailesinin bu kişiye arkasını dönmemesi anlatılır. Bu olay üzerine okura ailenin önemi anlatılır. Olay, pencerede Naciye Hanım'ın kızı Şükran'ı beklemesiyle başlar. Uzun süre geçmesine rağmen kızı hâlâ eve dönmez Hikâyenin devamında Naciye Hanım'ın oğlu Kazım'ın kız kardeşini bulma çabaları devam eder. Kızın bulunmaması okuyucuda merak uyandırır. Sonunda anne ve oğul çareyi Naciye Hanım'ın ablasına gitmekte bulurlar. Orada teyzesi ve eşiyle Şükran'ın nerde olabileceği hakkında konuşurlar. Bıraktığı mektuptan bir ipucu bulmak isteseler de annesinin “– *Meret nereye ve kime*

kaçtığını yazmamış.” sözleriyle ipucunun olmadığı anlaşılır. Onlardan da çare bulunmayınca tekrar dışarı çıkıp polise haber verirler ve evlerine dönmekten başka çareleri kalmaz. Yazar, kadının çocuklarını babasız büyütmesi onun mücadelecisi biri olduğunu gösterir. Hikâyenin kahramanı olan Şükran Hanım olayın sebebini, çocukların başlarında babalarının olmayışına bağlar. Anlatıcı, hikâyedeki soruna çözüm olarak, evde mücadeleler vermiş, teyzelerinden yardım istemiş ve polise başvurmuştur.

Yazar, olayın ilerlemesiyle sabah bu üç zinciri bir araya toplar. Yazar, annesi ve Kazım’ın teyzesi ve eşinin evlerine geldikten sonra, onlara Şükran’ın Atmaca köyünde bir polise kaçtığını söylemesiyle bu üç zinciri birleştirmiş olur. Okuyucu olayın devamında, polisin Prizren’de görev yaptığını öğrendikten sonra olayın Prizren’den başladığını anlar. Geri dönüş tekniği bu hikâyede de uygulanır. Yazar, anne ve kızın daha önceki tartışmasından söz ederek kızın kaçma sebebini gösterir. Hikâye, Atmaca köyüne gidip kızı almalarıyla devam eder. Orada İçciler’in köy tasviri görülür. Evli bir adama kaçmış olan kız adam tarafından kahvede çalıştırılır. Ailesi kızı alarak kimseler görmeden evine getirir. Kız ağlamaktan perişan olur ve yaptıklarından çok pişmandır. Kız, annesi ve kardeşinin baskısı üzerine kaçtığı adam ile birlikte olduğunu itiraf ettikten sonra annesinin boynuna sarılır. Anne ve kız uzun uzun ağlarlar. Hikâye yaşananlara daha fazla dayanamayan Naciye Hanım’ın bayılıp, yere serilmesiyle son bulur (İçciler, 1984: 21-32).

And - Ahmet İçciler, bu hikâyede gerçek sevginin karşısında hiçbir şeyin duramayacağından bahseder. Hikâyede kahramanların karşısına ailelerinden başlayarak bütün çevrelerinde olan karşı güçleri sunar. Sevginin gücünün her şeyden üstün olduğunu vurgulamaya çalışır. Olay, bir berber dükkânında bir annenin gelin olan Birsen’i zorla evine götürmesiyle başlar. Hikâyede, annelerin çocukları için yapabilecekleri her çeşit rolü kadına oynatır. Olayın ilerlemesinden böyle bir sorunun yaşanmasının nedenini şu satırlardan öğreniriz:

“Birsen ve Adnan’ın evleri sırt sırta bitişikti. Erkeğin pencereleri, Birsen’in avlusuna bakıyordu. Bu iki genç orada büyüdüler. Daha çocukken varlarını yoklarını hep birlikte paylaştılar. Çoğu onların kardeş olduklarını zannederdi. Zaman ilerledikçe Birsen büyük bir kız Adnan ise delikanlı olur. Zamanla dostlukları da ilerledi. Artık bir birlerinden hiç ayrılmıyordu. Birsen ile Adnan bir birine o kadar alışmıştır ki, onları ayıracak güç yoktu. Günün birinde Prizden halkına bir haber yayıldı” ...

Adnan, Birsen'i evine götürür. Bunu neden yaptığını kimse bilmez. Olan olur ve Birsen artık Adnan'ın hayat arkadaşı olur. Adnan'ın ailesi, masraf olmasın diye Birsen'i nişanlamak istememiştir ve Adnan kızı kaçıtır. Bunun sebebi ailesinin pek varlıklı olmamasıdır. Bundan dolayı Adnan bir akşam, kızı evine alıp götürür...

Satırlarıyla olayın öncesini vurgulamaya çalışırken şu cümle ile:

"Onu, erginlik çağı alıp ümit dünyasına götürmüştü sözleriyle okuyucuyu uyarır. "Olay öncesini anlatırken şu cümlelerle devam eder: "Aradan bir hafta geçti bugünler içinde Birsen, kocasının evinde kaldı. İkinci kata ki odanın penceresinden evini ter temiz görüyordu. Perde arkasından ev insanlarının hareketlerini izliyor, konuştuklarını da duyuyordu.

Onları seslenmekten, kendisini göstermekten çekiniyordu. Bazen beraberce büyüdüğü kız kardeşini gizlice çağırarak onunla dertleşiyor, ana babasının nasıl davrandıklarını öğreniyordu. Kız kardeşi de ona olup biteni tek tek anlatıyordu. Günlerden pazardı. O gün Adnan'ın evine çocuklar gelmeye başladı. Tüm Muhacir Mahallesi'nde ayrı bir şenlik hüküm sürüyordu. Çoluk çocuk Adnan'ın evinde toplanmış, çift def çalan Çingene kadınlarına dört gözle bakıyorlardı. O gün Birsen'i gelin yapacaklardı. Gelinliğini giydireceklerdi. Gündüz kadınlara, akşam erkeklere düğün şöleni düzenlenecekti. Güneş tepeye vurmadan Adnan otomobiliyle Birsen'i Bajdarane mahallesindeki kadın berberine götürdü." (İğciler, 1984: 36-37)

Yazarın yukarıdaki satırlarından hikâyenin başladığı bir kadın berberi dükkânında, hikâyede anlatılan önceki zamanı ve hikâyede anlattığı zamanı yazar çok başarılı bir şekilde birleştirerek, yazar, hikâye örgüsünde olay zincirinde ileri geri tekniğini kullanır. Hikâyenin devamında yazar, okuyucuyu Adnan'ın evine götürür. Orada Adnan'ın annesinin ve evlerine gelen yaşlı kadının konuşmasından, kızın ailesinin Birsen'i Priştine'ye götürdüğü anlaşılır. Hikâye, söylenen her şeye rağmen Adnan'ın Birsen'i bekleyişiyle devam eder. İğciler, bu hikâyeyi ana yüreği hikâyesindeki yöntemden farklı bir yöntem seçerek yazar. Olay tatlıya bağlanarak birbirlerini çok seven Birsen ve Adnan'ın evlenmesiyle sonlanır (İğciler, 1984: 33-44).

Dertli - Bir yaz günüdür. Olayın kahramanı yazarın kendisidir. Yazar, hikâyeye bir arkadaşından bahsederek başlar. Bu bahis satırları şu şekilde ifade edilir:

"Eski dostumdur. Onu her kez tanır, bilir, sever. Kimseye kötü gözle bakmaz. Küsmeye kötü bir söz söylemez. Hiç kimse derdinî bilmez benden iyi. Karıncayı incitmesinden korkar. Gaga gibi bir burnu vardır. Şakayı götürmez. Bundandır kimse ona bir tek söz söyleyemez. Birbirimize uygun huyumuz mu var? Bilmem. Ne düşündüğünü bilirim. Dostluğumuzun nedeni bilmem. Herifi neden sevdiğini de bilmem. Beni dinler, dediklerimi kırmaz yapar. Sabri'nin evi Maraş'tadır. Küçük

yaştan beri öksüz yaşar. Bir ağabeyi vardır. Ondan ayrı yaşar. Beni kardeşi gibi sever” (İğciler, 1984: 45).

Hikâyenin devamında ikisinin Maraş'ta geçirdikleri mutlu günlerinden ve yaşlarının ilerlemesinden söz eder. Bir gün ikisinin birlikte Sabri'nin evlenmesine karar vermeleri, Kurila Mahallesi'nde Sabri'nin bir kızla nişanlamasına sebep olur ve Sabri o kızla nişanlanır.

Yine bir gün anlatıcı ve arkadaşı Sabri ile karşılaşır. Sabri'nin davranışları farklılaştığı için arkadaşı ona neler olduğunu sorar; fakat Sabri, sırası değil şimdi anlatmanın diyerek, neler olduğu anlatmaz. Bu durum okuyucuda “Sabri acaba nişanlısından ayrıldı mı?” sorusunu uyandırır. Hikâyenin devamında anlatıcı, Sabri'yi bulmak için, her zaman oturdukları yere gider. Orada yarım saatten fazla bekledikten sonra, evine gider ve orada da bulamaması, kimsenin onu görememesi, aradan uzun geçmesi, okuyucuda daha fazla merak uyandırır. Birkaç gün sonra Sabri'nin evlendiği duyulur. Olaya yardımcı kahraman olarak başka bir arkadaşı İlhami girer. Anlatıcı ve İlhami birlikte Sabri'nin evine gitmeye karar verirler. Gittiklerinde Sabri'nin Preşova'lı bir kızla evlenmiş olduğunu görürler.

Arkadaşları, Sabri'nin evine giderler. Her ne kadar eşini beğenmeseler de Sabri'nin mutlu olması arkadaşlarını da mutlu eder. Okuyucu, olayın bu şekilde son bulmasını bekler. Bir Pazar günü tekrar anlatıcı ve Sabri'nin Maraş'ta karşılaşması ve Sabri'nin üzünlüğü okuyucuda olayın devam edeceği hissini uyandırır. Arkadaşı eşinden ayrılmıştır. Ayrılma sebebi ise ikisinin de doğdukları yerlerden kopamamalarıdır. Sorun, Sabri'nin Preşova'da yaşamayı kabul etmemesi ve buna karşın eşinin de Prizren'de yaşamaya alışmamasıdır. Anlatıcının asıl anlatmak istediği kültür farklılığıdır. Hikâye, ikisinin de ortak bir karara varamaması ve Sabri'nin eşinin evden kaçmasıyla devam eder. Günler, Sabri'nin eşinden haber alamamasıyla geçerken, yazar bir yaz gününde başladığı hikâyeye bir yaz gününde son verir. Yazarın bu hikâyesinde vurgulamak istediği, kültür çatışması ve arkadaşlığın önemidir (İğciler, 1984: 45-52).

El Kızları - Olay yazarın bir kadını şu şekilde tasvir etmesiyle başlar.

“Körağa mahallesinde bir otomobil durdu. İçinden genç bir kadın çıktı. Kucağında nakışlı bir bohça vardı. Saçı iyice taranmış, sürmesi çekilmişti. Bir kapıya yaklaştı. Kapıyı ayakkabısıyla itti. Eve girdi. Az önce yıkanmış taşlardan geçti. Başını kaldırıncaya, sofrada oturan kaynanasıyla iki komşu kadını gördü. Hava

sıcaklığından yüzü terlemişti. Derince soluk aldı, adımlarını seyrekleştirdi. Bohçayı, sofada oturan kadınlardan biri görünce:

- Bakın... Bakın... Fitnet bir şeyler getiriyor dedi. Kadınlar bir birine baktılar. Fitnet sofa önüne varınca ayakkabılarını çıkardı, basamakları aştı. Yaşlı kadınların önlerine geldi bohçayı bir elinden ötekisine atı. Derince bir göğüs geçirdi. Sonra kendisine kuşkulu gözle bakan kadınlara güldü. Kaynanasının yanına vardı. Bohçayı eline uzattı.”(İğciler, 1984: 53)

Evin gelini elindeki bohçayla eve gelerek, herkesten habersizce nişanlanan kaynının nişan müjdesini kaynanasına verir. Bu durum karşısında kaynana, oğlunun kendisinden gizli bir şekilde nişanlamasını hazmedemeyerek öfkelenir. Bu plana gelini ve diğer oğlunun da dâhil olduğunu anlaması öfkesinin daha da artmasına sebep olur. Gelinine ağzına geleni söyleyen kaynana bir türlü bu durumu kabullenemez. Gülizar’ın, oğlunun karısı olmasına şiddetle karşı çıkan kaynana, bohçayı gelini Fitnet’e vererek geri götürmesini söyler. Hikâyenin devamında olaya ikinci bir zincir eklemek isteyen yazar, kadının kocası Durmuş Efendiden bahseder. Durmuş Efendi eve gelir. Olay zincirleri, karısının Durmuş Efendiye anlattığı olayla bağlanır. Olaya bir de dekor kişi olan kızları Meryem eklenir. Büyük oğulları Adnan, anne ve babasını ikna etmeye çalışsa da bunu başaramaz.

Bu tartışma, Adnan’ın, eşi ve çocuklarının evden çıkmasına sebep olur. Bu arada Beyaydin ve Gülizar’ın görüşmeleri devam eder. Günler geçer; fakat birkaç kişi araya girdiyse de anne ve babayı ikna edemezler. Olay başka bir zincirle ilerlemeye başlar. Anne ve babasının evden ayrılmasıyla dedesinden ayrı düşen evin çocuğu daha fazla dayanamayarak dedesiyle buluşur. Dede ve torun buluşup hasret giderirler. İki de birbirlerine çok özlemişlerdir. Durmuş Efendi bu olaydan oldukça etkilenir. Okuyucu, Adnan, Fitnet ve çocuklarının eve dönmelerini beklerken yazar, hikâyede dört mevsimin akışını işleyerek hikâyesine devam eder. Bir gün Beyaydin, evine Gülizar’ı getirir. Hikâyenin bu kısmına kadar dekor kişi olan Meryem, artık Beyaydin’in yardımcısı olur ve Gülizar’ı odaya alır. Gülizar’ı, Beyaydin’in babası kabul etse de annesi bu durumu kabul etmez. Aile fertlerinin bütün yalvarışlarına rağmen anne ikna edilemez. Beyaydin ve Gülizar çareyi kardeşi Adnan’ın evine gitmekle bulurlar. Adnan, kapıyı açarak kardeşi ve gelinini güler yüzle karşılar. Adnan, anne ve babasının yaptıklarına kızarak bu duruma çok üzülür. Yazar, birbirini seven iki çiftin, hayatın dönüm noktalarından biri olan evlilik kararını alma aşamasında, aile engeliyle karşılaşmaları üzerine verdikleri mücadeleyi ve yaşadıkları sıkıntıları anlatır (İğciler, 1984: 53-66).

Ali'nin Yolculuğu – Olay, mekân olarak Ali'nin iş yerinden başlar ve olaya yapacağı yolculukla devam eder. Ali'nin iş arkadaşlarıyla vedalaşıp yola koyulması okurda nereye gideceğine dair bir merak uyandırır. Otobüsün gelmesiyle, hikâyeye de diğer yolcular gibi otobüse binen Ali'nin yolculuğu ile birlikte başlar. Hikâyeye, Ali'nin ve eşi Semra'nın hayatını anlatmayla şu şekilde devam eder.

“Karısı Semra ile iki yıl önce tanışmıştı. Kış günleri onları birleştirmişti. Ali, Semra'yı görmüş, beğenmişti. Ne yazı ki yanına yaklaşmayı bir türlü cesaret edememişti. Kızın okuluna sık sık gittiyse de onunla bağ kuramamıştı. Bir kış gününde Ali, şimdi karısı olan Semra'yı kentin papaz çarşısı semtinde görmüştü. Kız İlyas Kuka mahallesine doğru gidiyordu. Ali, onu görünce var gücünü toparlayarak peşine düşmüştü. Yolun inişinde yanına yaklaşmış, konuşmuşlardı. Neler konuştukları kendileri en iyi bilir.

Ali işi uzatmamıştı bir hafta sonra kızın evine dünür göndermişti. Semra'nın ev halkı cevabı bir hafta uzatmıştı. Bu bir hafta Ali için, bir asır kadar uzun gelmişti. Semra'yı Ali'ye vermişti. Bu iki genç önceden gezmemiş sevişmemişlerdi. Ali, kızı, onun ev halkını yakından tanıyordu. Semra'yı ilk görünüşünde beğenmişti. Kıza gönül bağlamıştı. Çünkü kız hem soylu hem de güzeldi.

Ali ile Semra dokuz ay nişanlı gezmişlerdi. Yaşamın tadını çıkarmış, çok yerleri gezmişlerdi. Güneş uzaklara gidip eski sıcaklığını yitirdiği aylardan birinde evlenmişlerdir. Bu mutluluklarına varduktan sonra, yaprak dökümü ayında balayına çıkmışlardı. Yurt dışı ülkeleri gezmiş, eğlenmişlerdi. Günler, onları izleyen aylar geçince yalnızlıktan bıkmışlardı. Yuva kurmaya girişmiş, çalışmışlardı.”(İğciler, 1984: 68-69)

Biz bu satırlardan sonra Ali'nin, eşi Semra'ya gittiğini anlarız. Bu andan itibaren okuyucu, Semra'yı ve yaşadıklarını merak etmeye başlar. Ali'nin otobüsündeki yolculuğunun devamı Ştimle, Ferzoviç ve nihayet Üsküp'te son bulur. Üsküp'te Vodno hastanesine gider. Hastanenin avlusundan eşine götürmek için, bir çiçek koparır. Hastaneye girmek ve kapıcıyı kandırmak için, uzun bir uğraş verir. Daha sonra bir doktorun kapıya çıkması ve onu içeri alması ile amacına ulaşır. Koşarak eşinin yanına yukarıya doğru çıkar. Onu görünce sımsıkı sarılır ve odadaki kalabalığa aldırış etmeden dudaklarından öper. Yazar, mutlu bir yuvayı ve büyük bir aşkı, dolu dolu anlatmaya çalışır. Karı kocanın birbirlerine sevgi dolu bakışmaları, bir elmayı paylaşmaları gibi davranışları onların aşklarını açıkça gösterir. Konuşmaları sürerken iki âşık bir an duraksar ve eşi Ali'ye şu sözleri fısıldar:

“Yusuŕ'u kuyudan çıkaran Mevla bir gün olup bize bakacak mı?”(İğciler, 1984;73).

Biz de bu sözleriyle bebeklerinin tehlikede olduğunu anlarız. Gün biterken Ali'nin de gitme vakti gelir. Eşi, Ali'nin gitmesini hiç istemez. Ali de kalmayı arzular; ama yapacak bir şeyi yoktur. Ali'nin odadan çıkması, eşinin ağlamasına sebep olur. Bu duruma dayanamayan Ali, geri dönerek eşiyle biraz daha vakit geçirdikten sonra son otobüse yetişmek için, odadan sevdiğinden ayrılmanın verdiği iç burukluğuyla çıkar. Girişte duran görevliye, içeriye girdiği için, teşekkür etmek amacıyla uzattığı sigarayı alan görevlinin pervasızca, teşekkür bile etmeden sigarayı almasıyla sinirlenen Ali kızgın bir şekilde hastane kapısından çıkar. Hikâye burada son bulur. Görüldüğü üzere hikâyenin mutlu sonla bitip bitmediği yazar tarafından bildirilmez. Bunun sebebi sonucu okuyucunun hayal gücüne bırakmış olmasıdır. Biz bu hikâyede büyük bir aşka şahitlik ederken, her okur kendi arzu ettiği şekilde hikâyeyi sonlandırabilir (İğciler, 1984: 67-76).

Telefon - Hikâye, bir belediye işçisinin mesai saatinin bitmesiyle başlar. Hikâyenin ana kahramanı olan Âdem'i, eşi Semiha birkaç kez arar. Âdem, iş çıkışı hamile olan eşinin yanına gitmek için sabırsızlanır. Âdem'i Semiha'nın aradığını okuyucu, Papaz çarşısında ablasıyla karşılaşan Âdem'in ona anlatmasından anlar. Semiha'nın kontrolü için, hastaneye gitmesinin ardından eşinin de yanına varmak üzere yola koyulması devamında neler olacağına dair okuyucuda merak uyandırır. Hastanede bir araya gelen Âdem'e, karısı eve gidip bir saat sonra yanına birini daha alarak geri gelmesini söyler. Âdem, karısı doğuracağı ve baba olacağı için çok heyecanlıdır. Eve gidip kızına bir şeyler alarak bu durumu ablasına da haber veren Ali, tekrar hastaneye koşar. Hastaneye varınca kapıcı, içeri girmesine izin vermez. Kapıcıyla atışırken aklına hastanenin arka kapısı gelir. Adama küfürler yağdırdıktan sonra arka kapıya koşar. Arka kapının da kapalı olduğunu görür, geri dönerken başka bir kapının açık olduğunu görmesiyle birden o kapıya doğrulur. Orası, hastanenin mutfağıdır. Beyaz elbiselere bürünmüş iki aşçının çalıştığını görür. Âdem bu kişilerden yardım ister. Aşçılar mutfaktan hastaneye girilmediğini belirtirler. Başka bir çare olarak doğum şubesini arama yolunu bularak Âdem'e yardım ederler. Karşıdan şu şekilde sözler gelir:

"İlgilendiğiniz kadını doğum odasına almışlar, çok geçmez doğurur" (İğciler, 1984: 82).

Olay, Âdem'in baba olma heyecanı ile devam eder. Âdem telefonla evini arar, ablasına durumu anlatır. Telefonu kapattıktan sonra yine hastanenin mutfağına aşçıların

yanlarına varır. Bir daha telefon açmalarını rica eder. Onlara rica ettiği esnada telefon çalar. Telefonda bir kadın sesi, Âdem'e çocuğu olduğu müjdesini verir. Aşçı, bu haber üzerine Âdem'i tebrik eder. Âdem adamlara teşekkürlerini sunarak mutfaktan çıkar. Çok geçmeden hastaneye gelen ablasına müjdeli haberi vermesi üzerine ablası duydukları karşısında çok mutlu olur. Hastanenin avlusunda bekleyen Âdem'in sessizliğini, ablasının erkek çocuğu olduğu müjdesi bozar. Âdem baba olur. Âdem ablasının müjdesiyle artık baba olduğuna inanmıştır. Hikâye bu mutlu sonla biter (İğciler, 1984: 77-86).

Arife Hanım – Olayda, yine belediyede çalışan bir işçiden, karşısında duran Aluş'tan, normal bir iş ortamından bahsedilir. Başkahraman anlatıcıdır. Birden kapının çalınması ve odaya Arife Hanım'ın girmesi olayın akışını değiştirir. Arife Hanım'ın belediyeye gelme sebebi, kocasından kalan malların ellere gitmemesi ve kızı Fatma'ya aktarmak istemesidir. Bu olayda anlatıcı, Arife Hanım'ın kahramanı rolündedir. Onun yapmak istediği işlemlerle uğraşmaya gider. Hikâyenin devamında yine anlatıcı rolünü uygular. Yazar, Arife Hanım'ın daha öncesinden hikâyenin o ana kadar ki gelişini özetler. Yazar, Arife Hanım'ın, Ali Mamuşalı'nın eşi olduğunu, eski komşuluklarından, fakirliğinden, tarlalarının komşu olmasından, kadının yılarca tarlalarda çalışmasından bahseder. Kocasının ölümünden sonra kadının kederli günler yaşadığını ve eşinin kardeşi tarafından hırpalandığını, bu yüzden de evden çıktığını anlatır. Yazar, kadının yoksulluğunu anlatırken, bir gün belediyeye başvurarak yardım yapılmasını ister, yetkili makamlar da onun dileğini olumlu bulunca geçimini sağlamak için, belli bir yardım yaparlar. Yazar bu noktaya temas eder. Olay, belediyede ilk kaldığı yerden tekrar devam eder. Olaya, anlatıcı yine Arife Hanım'ın kahramanı olarak girer ve istediği işlemi yapar, kadının hayır duasını alarak hikâyeyi bitirir (İğciler, 1984: 87-92).

Hidrellez – Olay, akşamdan sabaha doğru Mehmet Ağa ve ailesinin yolculuğu ile başlar. Yolculuğunun amacının, “Karabaş Baba”nın beş Mayıs'ta yapılan kutlama için olduğunu anlarız. Hikâye, gelişme bölümünde Mehmet Ağanın şu açıklamalarıyla devam eder:

“Okuduğum eski Türkçe kitaplara göre insanlar bir yılı ‘Hızır’ ile ‘Kasım’ olarak ikiye ayırmışlar. Mayısın altısında ‘Hızır’ ile yaz dönemi başladı. 186 gün sürer. Yazın ilk günü sayılan Hızır'ın gelmesini, halk eğlencelerle kutlar. İşte bu nedenle yazın gelişi için, insanlar Karabaş babaya çıkarlar. Bunu hiçbir zaman unutmamalısn ki, bugün kışın son günü yarın ise yazın ilk günüdür. Buna Hidrellez

denir. Hidrellez sözü, 'Hızır' ile 'İlyas' asıllarının türemesindedir. Eskiden ' ab-ı hayat' dedikleri ölmelik suyundan içen Hazreti İlyas, bastığı yerden sular fışkırtır, ortalığı yeşilliğe büründürmüş. Onun içinde yeşil demek olan 'Hızır' takma adını alan İlyas olur. Ahmet Ağa çocukluk anılarını şöyle dile getirir: Ben çocukken her görenek ve günleri bilirdim. Hele hidrellez gelince, onu büyük şenliklerle kutlardım boydaşlarımla. Karabaş baba'ya yâda Kruşa'ya, ondan sonra Prizren'in bağlıklarında ki 'Toçila' çeşmesine giderdik. Orada testilerle su alır, üstümüzi başımızı sarmaşıklarla sarar, öyle evlerimize dönerdik. Annem beni evde bekler, getirdiğim suyla ceviz dalarını ıslatır, sonra ev insanlarını onunla uyandırır. Testideki suyu ise hepimiz yudum yudum içer ve komşulara dağıttık o suya şifa suyu derlerdi." (İğciler, 1984: 95 – 96)

Hikâyenin ismi olan Hidrellezin, ne olduğunu bu açıklamayla anlaşılır. Anlatıcı, bu açıklamaları hikâyesinde çok güzel kullanır. Bazen bir dedenin, bazen de bir ninenin ağzından anlatsa da anlatmak istediği mesajları verebilir. Hikâyenin sonuna doğru yolcuların, Mamuşa köyünden geldiklerini belirtir. Anlatıcının hikâyede anlatmak istediği, diğer köylerden de Prizren kentine gelen köylülerin de bugünü kutlamalarıdır.

Hikâyenin devamında oradaki kutlamalardan, gelenek ve göreneklerden, Hidrellez gününde evlenme çağında olan kız ve erkeklerin talip olmasından bahseder. Hikâye, köylülerin köye geri dönmeleriyle son bulur (İğciler, 1984: 93-102).

2.2.2.6 Dergilerde Kalan Gençlik Çağı Hikâyeleri

Kırılan Ümitler – Olay, kış mevsiminde sabahın erken saatlerinde masa başında çalışan, odayı sigara dumanına boğan Ferhat'la başlar. Ferhat'ın babasının çok zengin bir aileden geldiği, birkaç tarla ve birkaç bağ sahibi olduğu anlatılır. Birçok aile gibi mal varlığını yitiren Ferhat, son tarlasını geri almak için, masa başında bu konu üzerinde çalışır. Bu durum karşısında, aile fertlerinin buna kızma nedeni ise, çabasının boşa gideceğini bilmeleridir.

İğciler, bu hikâyede halkın sosyal yaşamına değinir. Böyle olayları, şiirlerinde daha açık bir ifadeyle dile getirir. Halkın göçe zorlanışını, Prizren şiirinin son mısralarında: "Söyle seni terk mi edeyim" aliterasyonunu kullanarak açıkça dile getirir. Hikâye, Ferhat'ın davayı kaybetmesiyle sonuçlanır. Ona rağmen yazar, isyan etmez, yaşadığı topraklarda bütün güçlülere rağmen Türklerin bugün bile o topraklarda var oluşunu böyle fedakâr ailelere borçlu olduğumuzu ifade eder. Hikâyelerinde her ne kadar Türk kelimesini kullanmasa bile Osmanlı kelimesini kullanır (İğciler, Çevren, 19??: 109-112).

Gezi Avcısı - İğciler, gençlik çağı hikâyelerindeki olaylarda bilerek yanlış davranışları seçer. Yanlış örnekleri çoğaltarak, okuyucunun doğru yolu bulmasını sağlar. Bu olay örgüsünde bir genç kızın, evli bir adam tarafından kullanılmasından, kızın mahkemelere kadar gelmesinden bahseder. Kahraman olarak kızın babasını gösterirken, kıza kurtulma şansı yaratır. Yazar, evli olan ve yanlış yapan kahramanı sevgilisiz, eşsiz, yalnız bırakır. Hikâyenin sonunda adamı zavallı duruma getirerek, eşini kazanmak için yalvarmaya gittiği yolculuğa çıkararak hikâyesine son verir (İğciler, Çevren, 1980: 85-88). İğciler'in bunlardan başka dergilerde yayımlanan "Paşa Çeşmesinde" (İğciler, Çığ, 1991: 24-26) ve "Kaderin Oyunu" (İğciler, Çevren, 1978: 98-100) hikâyeleri vardır.

2.2.2.7 Hikâyelerde Şahıs Kadrosu

"Anlatma esasına bağlı türlerden biri olan hikâyenin temel yapı unsurlarından bir diğeri " şahıs kadrosu" söz gurubuyla ifade edilen "insan ve insan hüviyeti verilmiş diğer varlıklar ve kahramanlardır. Vak'a'nın çeşitli sebeplerle bir arada bulunan ve birbiriyle ilgilenmek mecburiyetinde kalan kişiler arası münasebetlerin sonucu olduğu göz önünde bulundurduğumuzda, şahıs kadrosunun önemi bir daha iyi anlaşılır." (Çetişli, 1999: 202)

2.2.2.8 Tipleri Bakımından Şahıs Kadrosu

Ahmet İğciler'in hikâyelerini tipolojik bakımdan, metinler veya kahramanları tek tek ele alındığında, hikâyelerinde zaman zaman "tip", zaman zaman da "karakter" olma özelliği ağır basan kişilerle karşılaşmaktadır. İlk başta karakter olduğunu düşündüğümüz kişilerin, yüzden fazla hikâyenin şahıs kadrosu bir arada düşünüldüğünde yazarın aslında belli tipler üzerinde yoğunlaştığını görürüz. Yazarın amacı, okuyucuya tiplerden çok istediği mesajları aktarmaktır. Zaman, mekân, kılık kıyafet, meslek vb. küçük farklılıkları bir kenara koyarsak tiplerin ortaya çıktığını görürüz. Hikâyelerde onca kahraman aslında belli tiplerin temsilcilerinden başka bir şey değildir.

Ahmet İğciler'in her hikâyesinde değişik tiplere rastlarız. Çocuk hikâyelerini, öğrencilerinden, kendi çocuklarından ve mahalle çocuklarından etkilenerek yazar. Amacı, eserlerinde doğru, dürüst, çalışkan, akıllı, saygılı, vb. yani bir çocukta olması gereken bütün iyi özellikleri kapsayan mükemmel bir tip oluşturmaktır. İğciler, istediği tipi oluşturmakta bazen kötü ve yanlış örnekler vererek çocukları düşündürmeye ve bazen de iyi davranışa yönlendirmeye çalışır. Bazen iyi örnekler vererek kahramanlarını

ödüllendirerek istediği tipi oluşturmaya çalışır. Bu 9 – 12 yaş grubu hikâyelerinden çocuk kahramanlarını ilk önce sokak ortamına atar, yanlış davranış sonucunda aile ortamına tekrar koyulmasıyla, aile fertleri (kahramanları) yanlış olayı affeder ve onlara doğruyu gösterir.

Bütün çocuk hikâyelerinde, o ev ortamı, çocuğun ailesini sevmesini sağlayarak, ailenin önemini vurgular. Kahramanları büyükten küçüğe doğru sıralarsak, mektep eğitimi alan dede ve nine, anne, baba ve çocuklardan oluşan bir aile vardır. İğciler, her ne kadar pozitif karakterli kahramanları seçse de bazen de negatif kahramanlara da hikâyelerinde yer verir. “Emsal Teyze” hikâyesinde, Emsal adlı karakter mahalledeki asık yüzlü ve kızgın, çocukları sevmeyen bir kadındır. Kötü karakter olarak verilir. Genelde çocuk hikâyelerinde saflıktan, sevgiden, dürüstlükten temiz bir dünyadan bahsettiği için, karakterleri seçmekte genelde iyimser davranır. Hikâyelerin büyük bir kısmını Canan, Üzeyir, Erdoğan, Saffet, yardımcı kahramanları ise mahalle çocukları ve okuldaki çocuklar oluşturur.

9 – 12 yaş grubu hikâyelerinde değişik tipler kullanmaya başlar. Okuyucu kitlesi büyüdüğü için mekânlar, her ne kadar aynı olsa da hikâyenin konuları değişmeye başlar. Yazar, bu sefer 13-15 yaş grubu okuyucu zümresine hitap ettiği için, onları hayatın başka bir yönüne karşı hazırlar. Aştan, ayrılıktan, sosyal olaylardan vb. seçilen konuların elbette ki karşı güç olan kötü ve acımasız karakterleri olacaktır.

“Yüreksiz Adam” hikâyesindeki acımasız köpeği öldüren tipi de, o şekilde kullanır. Aynı şekilde “Dertli”, “Ana Yüreği”ndeki gibi. “El Kızları” hikâyesindeki gelinini istemeyen anneyi, “Âlinin Yolculuğu” hikâyesindeki Ali ve eşinin büyük aşkını anlatırken orada ki acımasız kapıcıyı, “Arife Hanım” ın kaynını, yardımcı ikinci veya üçüncü derecede kahramanlar olarak kullanır. Bazı hikâyelerde kendisi anlatıcı olarak girer ve olayın kahramanı olur. “Arife Hanım” hikâyesinde bu çok açık görülür. Dekoratif kahramanları kullanmayı da ihmal etmez. Bunu “Erdoğan’ın Yaşantıları” hikâyesinde Tito’yu bekleyen kalabalığı, dekor olarak “Hidrellez” de Karabaş türbesine giden kalabalığı v.s. kullanır.

Yazar, oluşturduğu karakterlerinden bahsederken bazen onu karşımızda resmeder örneğin; “Dertli “ hikâyesinde arkadaşı Sabri’yi anlatırken şöyle bahseder:

“Eski dostumdur. Onu her kez tanır, bilir, sever. Kimseye kötü gözle bakmaz. Küsmeye kötü bir söz söylemez. Hiç kimse derdini bilmez benden iyi. Karıncayı incitmesinden korkar. Gaga gibi bir burnu vardır. Şakayı götürmez. Bundandır kimse ona bir tek söz söyleyemez. Birbirimize uygun huyumuz mu var? Bilmem. Ne düşündüğünü bilirim. Dostluğumuzun nedeni bilmem. Herifi neden sevdiğini de bilmem. Beni dinler, dediklerimi kırmaz yapar. Sabri'nin evi Maraş'tadır. Küçük yaştan beri öksüz yaşar. Bir ağabeyi vardır. Ondan ayrı yaşar. Beni kardeşi gibi sever” (İğciler, 1984: 45).

2.2.3 Hikâyelerde Zaman

“Hikâyede, temel unsurlardan bir başkası da “zaman”dır. Olaylar, belli bir zaman koridoru içinde başlayıp biter. Hikâyede olayların başlama noktası ile bitiş noktası arasında geçen zamana Vak'a (olay) zamanı denir” (Çetişli, 2004: 73).

Anlatma zamanının, olayların anlatıcı tarafından görülüp, öğrenilip, yaşanılıp idrak edildikten sonra, kendi tercih ve imkânlarına göre okuyucuya nakledildiği zamandır, denilir (Çetişli, 2004: 73-76).

Her ne kadar vak'a zamanını ve anlatma zamanını beraber değerlendirmeye çalıştıysak da, hikâyeleri kısa, orta ve uzun zamanlı hikâyeler olarak üç ana başlık altında toplarız. Ahmet İğciler,'in hikâyelerini değerlendirdiğimiz de sosyal zamandan ve tarihi zamandan da bahsedebiliriz. İğciler, hikâyelerinde 1950 yılından bugüne dek yaşanan sosyal olayları, çok uluslu bir ülkede yaşamının zorluğunu ve o ülkede Türk halkının kendi gelenek ve göreneklerini korumasını ve bugüne dek hâlâ uygulanmasını anlatmaya çalışır. Her ne kadar çok açık bir şekilde zamanın Türkler için, zor bir dönem olduğunu anlatmasa da, basılan altıncı kitabı olan “Prizren'de Yok Olan Osmanlı Eserleri” adlı kitabında, açıkça Osmanlı eserlerinin yok oluşu ile Türk halkının göçler ile azalmasını dile getirir. Türk toplumunun savaşlarda çektiği sıkıntı ve acılar sonucu göçe zorlanışını anlatır.

2.2.3.1 Kısa Vak'alı Zaman

Ahmet İğciler, hikâyelerinin büyük bir bölümünde kısa vak'alı zamanı kullanır. Üç, beş saat veya bir günlük zamanı kullanır. Bu zaman süresince vak'a başlar, gelişir ve sonuçlanır. Her ne kadar çocuk hikâyelerinin büyük bir kısmını sonuçlandırmamışsa da, onlara eğitici ve öğretici yön gösterir. İğciler'in sanatında, asıl olan kesit veya dilim hikâyesi yazabilmektir. Yazar, akıp giden hayatın her hangi bir anından vak'ayı alıp okuyucuya aktarma gayesi içindedir. Yazar, başı, ortası ve sonu olan birtakım düğümlerle gerilimi arttırılan klasik vak'a anlayışından uzaktır. Alelade gibi görülen her

hangi bir olay, günlük hayattan bir kesit, hikâye için yeterlidir. Böyle bir anlayışla vak'a zamanı kısa zamanlı hikâyelere zemin hazırlamış olunur. İğciler'in kısa zamanlı hikâyeleri şunlardır; Ördek Avında, Canan, Karga Yavrusu, Köfteci Hızır, Yaralı Tavşan, İlk Kar, Emsal Teyze, Şerefin Şekeri, 1 Mayıs Gezisi, Keskin Göz Öğretmen, İyi Yürekli Kardeş, Diş Fırçası, İbrahim'in Başı Dertte, Kartopu, Şeftali Ağacı, Yıldızlı Gece, Maraş'ta Bir Akşam Üstü, Ağlayan Bebek, Alevin Bisikleti, Uçurtma, Çili Horoz, Dereye Düşen Top, Korkuluk, Üzüntü, Yunus Amca, Guguk Kuşu, Açık Göz Kız, Hava Uzmanı, Umut, Yüreksiz Adam, Yeni Köprü, Ali'nin Yolculuğu, Telefon, Arife Hanım vb. (Akyüz, 1995: 179-189).

2.2.3.2 Orta Uzunluktaki Vak'alı Zaman

Bu grup hikâyelerindeki vak'a zamanı, bir, iki gün ile beş, on gün arasında değişen bir uzunluğa sahiptir. Bu gruptaki vak'alar, yine küçük bir vak'a zamanı içinde yaşanır. Vak'adaki gelişmelerin tabilik içinde verilebilmesi ve konunun daha iyi vurgulanabilmesi için vak'anın zamanını uzatmaya gerek duyar. Vak'anın ana konusundan uzaklaşmak istemeyen İğciler, bu hikâyelerinde özetleme veya atlama metodundan faydalanır. Bu zamanlı hikâyeler, Erdoğan'ın Yaşantıları, Erol, Ekmek Parçası, Taner'in Balığı, İlk Derste, Sansar, Yazın Düşkünü, Üzeyir, Notsuz Kalan Öğrenci, Cemre, Daltulum, Yeni Gün, Nakıs Salı, Kırılan Camın Öyküsü, İki Kardeş, Altın Kúpeler, Bağda, Ezilen Bisiklet, Yarlı Kuş, Okul Sevgisi, Tahta Silgisi, Nalân, Hidrellez vb. hikâyelerden oluşur.

2.2.3.3 Uzun Vak'alı Zaman

Bu gruptaki hikâyeleri yazar, birkaç aydan bir ömür boyuna kadar uzayabilen bir zaman üzerine yazar. Bu hikâyeler, ya bir kişinin bütün hayatını ya da önemli bir bölümünü ele alır. Tabi ki bir hikâyede bunca uzun bir zaman dilimini işlemek mümkün değildir. Bunun için, yazar atlama ve özetlemelere başvurur. Hikâyelerinde az da olsa yazar böyle bir tekniği de kullanmayı başarır. Hikâyelerin birkaçı şunlardır: Elyesa'nın Keçisi, Üzeyir, Hilal'in Üzüntü ve Sevgisi, Ana Yüreği, And, Dertli, El Kızları.

İğciler için önemli olan, hikâyelerde istediği mesajı okuyucuya iletmektir. Hikâyelerin yapısında zamanı, mekânı, şahız kadrosunu, bakış açısını vb. istediği mesajı iletmek için onları, çok başarılı bir şekilde kullandığını görürüz (Çetişli,1999: 185-189).

2.2.3. Hikâyelerde Mekân

“İtibari bir eserde mekânın da itibari olması tabiidir. Vak’a zincirini meydana getiren halkaların mahiyeti ve ona iştirak eden şahız kadrosundaki fertlerin içinde buldukları şartlar bu itibari mekânın şekillenmesine tesir eden faktörlerdendir” (Aktaş, 1991: 141).

Hikâyelerinde, ifade edilen şartlarda ve belirlenen zaman zarfında, eserde anlatılan vak’a zincirinin devamı için, İğciler, nasıl bir mekâna ihtiyaç duyarsa öyle bir mekânı anlatır.

“Anlatma esasına bağlı eserlerin temel yapı unsurlarından biri de mekândır. Mekân söz konusu türlerde, öncelikle olayların “sahne”si olma fonksiyonu ile karşımıza çıkar” (Çetişli, 1999: 194).

Mekân genelde yazar tarafından okuyucuya anlatılır. Anlatıcı, metinde ele alınan konu ile uygun bir atmosfer yaratma çabası içindedir. Zaman zaman anlatıcı, o mekânı anlatılışını, konu ve mesajın çok açık bir şekilde vurgulanabilmesini sağlar. Mekânlardan en fazla Prizren şehrinden bulunan mekânları ele alır. Konu kısmında Prizren’den bahsedeceğimiz için, bu kısımda bunun üzerinde çok fazla durmadık. İğciler, yaşadığı şehrine olan sevgisini ve hayranlığını hikâyelerinin büyük bir kısmında dile getirir. Bütün hikâyelerini incelediğimizde Prizren’in bütün mahallelerinden varana kadar etrafındaki köylerden, bağlardan, derelerden, camilerden, türbelerden, vb. bütün şehri anlatır.

“Korkuluk” hikâyesinde, Mamuşa köyünü mekân olarak kullandıysa da Prizren’den gelen misafirlerle kendi şehrini iyi bir şekilde dile getirmeyi başarır. “Dertli” de Kurıla mahallesinden, “Cengiz” de Tabakhane mahallesinden, “Tembel Kemal” de Cuma Cami Mahallesi’nden, “Kartopu” da Ortakol mahallesinden, “El Kızları”nda Körağa mahallesinden, “Alevin Bisikleti” de Bajdarana, merkez olan Şadırvan ve Tabakhane mahallelerinden bahsederek bütün mahalleleri mekân olarak kullanır. Mahallelerden başka, hastanede geçen olaylardan “Erol” hikâyesinde bu kentin hastanesinin de var olduğunu bir şekilde dile getirir. Mekânları okuyucuya olduğu gibi resmeder. Örneğin; “Yüreksiz Adam” ve “Daltulum” hikâyelerinde Maraş o kadar güzel gözler önüne serer ki en küçük ayrıntıyı bile unutmadan onu anlatmayı başarır.

“Maraş Hisar boğazının girişinde bulunan bir yerdir. Burası tarihlere karışmış, nice nice çağlara dert ortağı olur. Her taşının altında tarihleri saklayan bir yerdir. Maraş ve Osmanlılar’dan kalma kalenin karşısındaki yoldan uzanan kayalığın bir tepeciğine halk Daltulum der. Kasımbeg deresinin hemen üstünde bulunan bu yerin nereden daltulum adını aldığını pek bilen yoktur. Halk oraya önceden Daltulum

adını vermiş. Burası halkın ağızından düşmeyen, belleklerinden silinmeyen bir kutsal yerdir. Acize baba türbesinin karşısında olan Daltulum, Kurila mahallesinin simgesini oluşturur.” (İğciler, 1991: 51)

Maraş, kentin doğusundadır. Çok zengin geleneği vardır. Önceleri burası aşk, zevk, eğlence meydanıymış.

“Bunlara biz yetişemedik. Maraş’ı yaşlılar çok iyi anlatırlar. Bir köşk onun bitişinde Hisar tekkesi ve daha birçok önemli yapılar varmış. Hisar tekkesinin kalıntıları yer yer görülür. Bugün yalnız Hisar türbesi eski görünüşünü korumuştur. Maraş’ın öteden beri fışkırdığı duru, soğuk suyuyla dolu havuzu vardır. Havuzun dibinde, düğün sofrası kalınlığında koca çınar ağacı durur. Yaşı ne kadardır kimse bilmez. Onun yılar boyu duyduklarını, tırnakla yontulmuş çizgiler, kavuklardaki izler hâlâ bugüne dek tazedir. Havalar iyileşince insanın Maraş’a çıkması içinden gelir. Herkes bu güzelim yerin yanından akan Bistriça deresinin kıyılarında soluğu alır, sinirlerini dinlendirir. Bu derenin eski adı Elmas deresiymiş. Adına bakılırsa tam yerindedir. Çünkü Elmas kadar değeri vardır. Emekliler, yaşlılar, aileler yaz günlerini Maraş’ta geçirirler. Çocuklarda bu dereyi severler. Akşamları da hoştur Maraş. Gün devrilmeye yüz tutunca sevgililerin en kuytu yeri olur. Karanlıklar içinde Maraş’ın temiz havası, insanın ciğerlerini temizler” (İğciler, 1984: 5).

Türkiye’ye karşı büyük sevgi ve saygı duyan Türk yazar Ahmet İğciler, ana vatani olarak gördüğü Türkiye’yi hikâyelerinde unutmaz. “Altın Küpeler” de Türkiye’den Canan’a getirilen küpeler büyük beğeni toplar. Anlatmak istediği küpelerin değeri değildir. Aslında oradaki mesaj halkın Türkiye’deki her şeye değer vermesidir. Yazar maddi olan küpelerin değerini, Türkiye’nin manevi değerleriyle anlatmaya çalışır. Buna benzer bir olaya “Ağlayan Bebek” hikâyesinde de, İstanbul’dan getirilen bebek olayında da rastlarız. Bazı hikâyelerinde Prizren’in etrafında olan mekânlardan da bahseder. Bunlar: “Bağda” ki hikâyede Kemal’in bağ gezisinden, “Ali’nin Yolculuğu’nda Ştimle, Ferzoviç, Üsküp şehirlerindeki mekânlara da kısa kısa değinmeyi ihmal etmez. “Dereye Düşen Top” hikâyesinde Maraş camisini anlatırken mimari zenginlikleri de okuyucuya sunarak, Bistriça deresini de unutmamış onun güzelliğini de resmeder. Mekân tasvirlerini realist ve objektif bir biçimde yapar. Hikâyelerinde dış mekânda mahalleleri, kentleri, bağları, bahçeleri, kentleri vb. kullanır. İç mekânda ise ev ortamından, hastane odalarından, çalışma ortamından, iş yerlerinden vb. bahseder. Bazı hikâyelerinde ise çok fazla mekânlardan bahsetmeden de geçer, bu hikâyelerde mekân sadece isim olarak okuyucuya sunulur.

2.2.4 Hikâyelerde Bakış Açısı ve Anlatıcı

“Anlatıcı hikâyeyi okuyucu durumundaki bizlere anlatan varlıktır”. Onun bakış açısı ise “Anlatma esasına bağlı metinlerde vak’a zincirini ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahsıza kadrosu gibi unsurlarınki tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından kim nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptır. Hikâyede olayların okuyucuya kimin gözünden ve ağzından ulaştığı sorusuyla ilgili kavramdır” (Çetişli, 2004: 81- 83).

Hikâyelerde anlatıcı ve bakış açısını değerlendirdiğimizde, olayı kim anlatıyor? sorusuna cevap vermekle çözmeye çalıştık. Anlatıcının kimliği ve olayla ilişkisi, öykünün okuyucu üzerindeki etkisini belirleyen etkenlerden biridir. Olayların “ben” birinci kişi ağzından anlatıldığı yapıtlarda, bu “ben”, her zaman yazarın kendisi değildir. Günce, anı, mektup gibi yazın türlerinde yazarın kendisi olan “**ben**”, kurmaca hikâye anlatılarda bir sözcü, yani öyküyü anlatan kişidir. Öyküyü anlatması için, yazar tarafından seçilmiş, kurgulanmış, kurmaca bir kişidir. Anlatıcı da, tıpkı kahramanlar gibi soyuttur. Yaşadığımız dünyada bir karşılığı yoktur. Oysa yazar, özel ve toplumsal yaşamı ile somut bir gerçektir, aramızda yaşayan bir kişidir.

Ahmet İğciler de hikâyelerinin az bir bölümünde “ben” bakış açısını kullanır.

2.2.5 Birinci Tekil Kişi Ağzından Anlatılan Hikâyeleri Şunlardır:

Kırılan camın öyküsü, Dertli, Korkuluk, Arife Hanım vb. dir.

2.2.6 Kahraman Birinci Kişi Anlatıcı:

İğciler, hikâyenin kahramanı olarak olayları kendisi anlatır ve okuyucu, olayı, yaşayan kişiden dinler. Olay, canlılık ve inandırıcılık kazanarak okuru içine alır. Kahramanın, yazarla benzer bir mesleği ya da konumu paylaşması, okurda anlatıcının kurmaca değil, yazarın kendisi olduğu duygusunu uyandırır. Anlatıcı olayın başkişisi olduğuna göre, kendini, olaylara bakışını, rahatlıkla anlatabilme imkânı bulur. Ancak bu rahatlık yalnızca birinci kişi olan kahramanın bakışı için, geçerlidir. Örneğin: “Kırılan Camın Öyküsü” hikâyesinde bunu görelim:

“ Ben komşu kızına camı Taner’mi, yoksa mahallenin başka bir çocuğu mu kırdı? Diye sorunca, annem sözü aldı” (İğciler, 1989: 14).

Cümlesiyle kahraman birinci kişi anlatıcıyı ben olarak kullanır.

2.2.7 Gözlemci Birinci Kişi Anlatıcı:

“Dertli” hikâyesini, örnek göstermeliyiz. Yazar, olayları “ben” diye anlatır; ama öykünün başkişisi değildir. Yalnızca bir gözlemcidir; ne öyküyü ne de öykü kahramanlarını etkiler. Kimi zaman, ikinci dereceden bir kahraman olarak öyküde yer alabilir. İğciler, bu “gözlemci anlatıcı birinci kişi” olarak öyküyü anlatırken olay ve kişilerle ilgili olarak hem kendi hem de başka tanıkların gözlemlerini, görüşlerini aktarabilir. İğciler hikâyelerini, belgesel roman türünde olduğu gibi de aktarır. Bu bakış açısını şu şekilde görebiliriz:

Ör:”Sinemaya hep birlikte giderdik, Sabri benden çekinmezdi. Varlığımızı yokluğumuzu beraber paylaşırdık. Eski dostumdur. Beni kardeşi gibi sever bilir”(İğciler, 1984: 45).

Gibi kelimelerle bu bakış açısını da hikâyelerinde işlediğini görüyoruz.

2.2.7.1 Üçüncü Tekil Kişi Ağızından Anlatılan Hikâyeleri Şunlardır:

Üçüncü kişi anlatıcının anlattıklarıyla ilgili tutumu her yapıtında aynı değildir. Anlatıcının tutumuna bağlı olarak üçüncü kişi anlatıcı şu başlıklar altında toplanabilir:

2.2.7.2 Egemen - İlahi Üçüncü Kişi Anlatıcı:

İğciler’in hikâyelerinin en büyük kısmı bundan oluşur. Geleneksel hikâyelemede, hikâye, üçüncü kişi tarafından anlatılır. Bu üçüncü kişi sanki tüm güçlere sahiptir. Kahramanların; düşüncelerini, ruhsal durumlarını, niyetlerini bilir ya da sezer; geçmişlerini ve geleceklerini bilir; her zaman ve her yerdedir, aynı anda farklı yerlerde meydana gelen olayları betimler. Kısaca, olayın tüm ayrıntılarını, görünen ve görünmeyen tüm yönlerini bilir. Anlatının tüm verilerine egemendir. Bu bilgisi çerçevesinde, öykünün yaratıcısı olduğunu da okura sezdirir. Olayları açıklar ve yorumlar.

Egemen - İlahi üçüncü kişi anlatıcı şu hikâyelerde görülür: Ördek Avında, Canan, Karga Yavrusu, Köfteci Hızır, Yaralı Tavşan, İlk Kar, Emsal Teyze, Şerefın Şekeri, 1 Mayıs Gezisi, Keskin Göz Öğretmen, İyi Yürekli Kardeş, Diş Fırçası, İbrahim’in Baş Derste, Kartopu, Şeftali Ağacı, Yıldızlı Gece, Maraş’ta Bir Akşam Üstü, Ağlayan Bebek, Alevin Bisikleti, Uçurtma, Çili Horoz, Dereye Düşen Top, Üzüntü, Yunus Amca, Guguk Kuşu, Açık Göz Kız, Hava Uzmanı, Umut, Yeni Köprü, Ali’nin

Yolculuğu, Telefon, Erdoğan'ın Yaşantıları, Erol, Ekmek Parçası, Taner'in Balığı, İlk Derste, Sansar, Yazın Düşkünü, Üzeyir, Notsuz Kalan Öğrenci, Cemre, Daltulum, Yeni Gün, Nakıs Salı, Kırılan Camın Öyküsü, İki Kardeş, Altın Kúpeler, Bağda, Ezilen Bisiklet, Yaralı Kuş, Okul Sevgisi, Tahta Silgisi, Nalân, Hıdrellez, Elyesa'nın Keçisi, Üzeyir, Hilal'in Üzüntü ve Sevgisi, Ana Yüreği, And, Dertli, El Kızları.

2.2.7.3 Gözlemci Üçüncü Kişi Anlatıcı:

9-12 yaş gurubu hikâyelerinde bu bakış açısını kullanır. Gelenek ve görenekler nine veya dedenin ağzından şu şekillerde anlatılır:

Cemre - "Kadın, torununun anlına dek düşen saçlarını okşadı. Gülerek:

"Daha küçüksün, ondan bilmezsin, biraz büyüünce anlarsın. Ama mademki ısrar ediyorsun söyleyeyim. Bahardan az önce ilkin havada, sonra suda ve en son toprakta meydana geldiği sanılan sıcaklık yükselişine halk cemre der. Yani halk, ağır kıştan kurtulduğu için, cemrelerin düşmesini sabırsızlıkla bekler. Hele üçüncü cemre düşükten sonra, herkesin yüzü gözü güler. Hele çiftçiler. Çünkü yalın ayak gezsen bile artık üşümezsin. Toprak bile başka kokar üçüncü cemreden sonra" (İğciler, 1991: 47).

Egemen anlatıcının bu sınırsız bilgisi, okuyucunun öykünün gerçekliğine olan inancını sarsar. Anlatıcı, olayı oluşturmuş olduğunu okuyucuya hissettirir. Üçüncü kişi anlatıcının bu tavır dışına çıkarak, olayların ve kişilerin gerisine çekildiği öykülemeler de vardır. Anlatıcı, gördüğünü, duyduğunu nesnel ve yansız bir biçimde anlatır. Kahramanlar hakkındaki düşünceleriyle ilgili bilgilerine ve öznelliğine yer verilmez. Burada esas olan, anlatma ve göstermedir. Elyesa'nın Keçisi, Üzeyir, Hilal'in Üzüntü ve Sevgisi, Ana Yüreği, And, Dertli, El Kızları, Daltulum, Hıdrellez, Cemre, Nakıs Salı vb. hikâyelerinden oluşur.

2.2.7.4 Kahraman Üçüncü Kişi Anlatıcı:

Telefon hikâyesinde kendini Âdem isminde kahramanın yerine koyar. Kendisini Âdem olarak görür. İğciler, sanki anlattığı kahramanın kimliğine bürünür. Kahramanın düşündüğü ve hissettiği şeyi anlatır. Hikâyelerde okur, her şeyi o kahramanın gözüyle görür, onun düşünce ve heyecanlarını paylaşır, onun kadar bilir.

2.2.8 Hikâyelerde Konu ve Tema

Temada ana konu Prizren kentidir. Anlatıcı, bu kentteki yerli ve sıradan Türk çocuklarının her günkü yaşamlarından birer kesit ve durumlarını, gelenek ve göreneklerini, eğitimlerini, çevrelerini anlatır. Oradaki çocukların sevgilerini, ihanetlerini, mutluluklarını, mutsuzluklarını, kıskançlıklarını, pişmanlıklarını, inançlarını vak’alarda işlemiştir. Eserlerinin büyük bir kısmında Prizren mahallelerinden, çevresinden bahsederken, Prizren’de olan Osmanlı tarihi eserlerinden de bahsetmeden geçemez. Yazar, vak’alardan, o döneme ait sosyal gerçekçilikten, sosyalizm bir dönemden bahsederken: fabrikalardaki işçilerden, meşaleden, olay kahramanlarının Tito’ya olan sevgisinden vb. hikâyelerden söz eder. Hikâyelerin vak’alarındaki amacı, üzüntüyü, sona yaklaşırken mutluluğu ve sevgi duygusunu realist bir biçimde aşılarken hikâyelerini bırakır. Ana konusu Prizren kenti olduğu için, Prizren’den bahsetmeden geçemeyiz. İğciler’in Prizren hakkında yazdığı yazılardan da yararlanarak Prizren hakkında bilgiler verilir.

PRİZREN

Kosova Haritası - Prizren

Prizren belediyesi, 640 m² yüzölçümüyle Kosova Bölgesinin %5.94 yüzölçümünü oluşturarak, Bölgenin güney batısında yerleşmiş ve Metohiya-Dukacın düzlüğünde kendisinin kuzeybatıdaki zengin ovalarıyla,

güneydoğuda arka etekleri Şar Dağları'na dek uzanan Svilen tepesi yamaçlarında 412 metre deniz yüksekliğinde bulunur. Prizren belediyesi, batıda Paştrik Dağı'nın tepesiyle geçen Beyaz Drim ırmağını kesen buradan da Koritnik dağına doğru uzanan ve bu dağdan geçen Kosova-Arnavutluk sınırına kadar yayılarak Yakova, Rahovça, Suva Reka, Sturpçe, Dragaş, Arnavutluk ve Makadonya ile sınırlıdır. Toprak yapılandırmasına göre Prizren bölgesi iki temel alana ayrılır. Prizren'in kuzey ve kuzeybatısında düzlük bir bölge uzanır. Orada Prizren ovası, Podrima ve Podgoranın küçük bir bölümü bulunur. İkinci bölge daha büyüktür. Bu bölge, birkaç vadi veyaylalarla dağlık yerleri kapsar. Orada Gora, Opoya, Sredska vadisi ve Podgoranın büyük bir bölümü yer alır. Bu dağlık yerlere Prizren'in kuzeybatısında Beyaz Drim'in ötesinde Prizren-Yakova yolunun güneybatısında bulunan Has nahiyesi de bulunur.

Yüzölçümü bakımından pek büyük olmamasına rağmen Prizren'in iklimi çok çeşitlidir. Akdeniz ikliminin belirgin etkisiyle düzlükler sıcaktır. Akdeniz ve Adriya denizinden Beyaz Drim vadisiyle gelen yeller sıcaklıktan başka, özellikle kasım ve aralık aylarında pek çok yağışları da getirir. Yazlar çok sıcaktır. Böyle bir iklim, üzüm, meyve ve sebzeler gibi birçok tarım ürünlerine elverişlidir. Hasat işleri çok erken başlar. Prizren'in dağlık yerlerinde Alp iklimi sürer. Çok defa vadilerde baharın sonuna kadar kar erimez, dağların tepeleri de uzun zaman beyaz kalır. Prizren'in bir dağ eteğinde bulunması onun mikro iklimi açısından önemlidir. Beyaz Drim ırmağı vadisiyle gelen Akdeniz etkilerine rağmen Prizrende bol yağışlar yağar ve güneşli dönemler daha uzun sürer. Bundan ötürü Prizren'de yaz sıcaklıkları, özellikle Şar Dağları'ndan soğuk dağ havasının gelmesiyle akşam saatlerinde daha az sezilir. Bundan başka yaz aylarında tam tropik sıcaklıklara neden olan sakin durumlar ve güneybatı yelleri de Prizren iklimi için, önemlidir. Yağışsız ve soğuk havayı getiren kuzeydoğu yelleri seyrekdir. Su miktarı bakımından Prizren bölgesi zengin bölgelerden birini teşkil eder. En büyük ırmak Beyaz Drim'dir. Bu ırmak Şivan Köprüsü'nde Prizren bölgesine geçer, Vırmiça köyü yakınığında ise Arnavutluğa gider. Bu bölgedeki tüm diğer dereler Beyaz Drim'in kollarıdır. Bunların arasında, onun sol kolu olan Topluha deresi, uzunluk ve yüzeyi bakımından farklıdır. Yagleniça deresi, Korişa deresi, Eski dere, Suva Reka deresi Topluva'ya dökülürler. Prizren'in Akderesi büyüklük bakımından ikinci ve en ilginç bir nehridir. Bu nehir, Şar Dağları'nın kuzey yamaçlarından kaynar, Sredska vadisinden

geçerek Prizren'i ikiye böler, 31 kilometrelik bir yol yaptıktan sonra Beyaz Drime dökülür.

Dinamiklik, hızlı migrasyon devinmesi ve yüksek doğum oranı Prizren belediyesindeki nüfusun bir özelliğidir. Bu yüzden çoğu ailelerde üye sayısı kabarıktır. XVII. yüzyılın başlangıcında Prizren, Balkan yarımadasının en büyük kasabalarından birini oluşturur. 1623-1624 yılları arasında Prizren'de 12.000 Müslüman, 200 Katolik ve 600 kadar Sırp yaşar(İğciler,1973:923). 1689-1690 yıllarında başlayan Osmanlı-Avusturya savaşları etkisiyle meydana gelen trajik olaylara kadar, Prizren'in büyük ve gelişmiş bir ticaret kasabası da olduğu bilinir. Uzun dönem hüküm süren sakin durum ve her yanı kalkınma, nüfus sayısının artmasına da neden olur. Öyle ki, 1655 yılında Prizren'de 12.000 ev mevcuttur. O dönemde çok çeşitli ürünlerin yanı sıra Prizren'de hayvan ve hayvan ürünlerinin ticareti özellikle yün ve deri ticareti (tabakçılık) gelişir. Bu ürünlerden çoğu Avrupa ülkelerine bile ihraç edilirdi. Prizren'de çok sayıda zanaatçıların yaptıkları kaliteli ürünler itibarıyla, özellikle silah üretiminde tüfek ve kılıç çok tanınır. Bu bakımdan Prizren, tüm Osmanlı Devleti'nde ün kazanır. XIX. yüzyılın sonlarında Prizren en yoğun nüfusuna sahiptir. Öyle ki 1874 yılına ait Kosova Vilayeti Salnamesi'ne göre o dönemde Prizren 43.922 nüfusa sahiptir. Sonraki sayımlar bu kentte nüfusun azaldığını kanıtlar. 1910 yılında yapılan sayıma göre Prizrende 4.497 ev vardır ve 3.385 kişi yaşar. Balkan savaşından sonra 1913 yılında Prizren'in nüfusu sadece 18.174 idi. Birinci Dünya Savaşı yeni göçlere neden olur. Öyle ki 1921 yılında Prizren'in nüfus sayısı 15.414'e düşer.

İki Dünya Savaşı arasında Prizren'de küçük bir nüfus artışı sezilir. Öyle ki 1931 yılında bu kentin nüfus sayısı 18.955 kişiye çıkar. İkinci dünya savaşından sonra kentin ve dolayının gelişmesinde yeni bir dönem baş gösterir ve nüfus sayısı daha da artar. 1999 Kosova Savaşından sonra Prizren kentinin nüfusu çok yüksek rakama varır. Çünkü savaşın bitiminden sonra Prizren'e Kosova'nın dört bucağından gelen ve yerleşen insanlar olur. Bazı resmi kaynaklara göre Prizren, bugünkü 200.000 nüfusuyla Kosova'nın güzellik bakımından birinci, nüfus bakımından da ikinci kentini oluştururken aynı zamanda bu bölgenin önemli kültür merkezlerinden biri de sayılır. Eski ve yeni kültürlerin kaynaşması ve çok sayıda tarihi kültür anıtlarına sahip

olmasından başka, eski gelenek, görenek, örf ve adetleri gibi, inançların da yaygın ve yoğun bir biçimde hâlâ yaşadığından dolayı, zengin bir tarihe sahiptir.

Osmanlı döneminde Prizren, Kosova'nın temel eğitim-kültür merkezi olarak Balkan Yarımadasında önemli bir yer tutar. O dönemde hemen hemen her caminin mektep görevini üstlendiği görülür. Tarihin sayfaları bizlere XV. yüzyılın ikinci yarısında Prizren'li şair Suzi Çelebi'nin, kendi masrafiyla inşa ettirdiği cami yanında kendisinin de muhallim görevini yaptığını gösterir. Suzi Çelebi, bu okula çok sayıda kitap da vakfederek büyük bir kütüphaneyi oluşturur. Bu, o zamanlar Kosova'daki en büyük kütüphane sayılır. Bunları kesin olarak 1513 yılında yayınlanan Suzi Vakıfnamesi'nden öğreniriz. Suzi Çelebi mektebine benzer mektepleri daha sonra Kukli Mehmet Bey, Gazi Mehmet Paşa, Müderris Ali Efendi, Mahmut Paşa gibi ünlü kişiler ve zenginler de kurmuş ve finanse etmişlerdir.

Öyle ki ilk medreseyi-ortaokulu XVI. Yüzyılın ortasında Gazi Mehmed Paşa'nın kurduğunu tarihi kaynaklardan öğreniriz. XIX. Yüzyılın ikinci yarısında Prizren'de yine tarihi kaynaklar şu medreselerin mevcut olduğunu gösterir: Gazi Mehmed Paşa Medresesi, Emin Paşa Medresesi, Sinan Paşa Medresesi, Mahmut Paşa Medresesi. Bundan başka bu dönemde Prizren'de birkaç mektep de vardır. Bunlar: Birinci İptidai Mektebi, Rahlin İptidai Mektebi, Terzi Mahallesi İptidai Mektebi, Kâtip Sinan İptidai Mektebi. 1893 yılında Prizren'de kaydını yapan 93 öğrenci ve 5 öğretmen ile bir Rüштиye'de çalışmaktadır. 1874 yılına ait Prizren Salnamesine göre Prizren'de 21 okul ve 4 Medrese mevcuttur. 1886 yılında bu kentte 17 erkek okulu ve 9 kız okulu ve Rüштиye (encik Lise) çalışır. Osmanlı döneminde, Prizren'de eğitim-kültür rolünü tekkeler de oynar. Tekkelerin başında şeyhler bulunur, üyeleri ise dervişlerdir. Tekkelerde dervişler, Osmanlıca okumayı öğrenir, ilâhi okur ve çeşitli dinî konular üzerinde tartışmalar yaparlar. Prizren'de medrese, mektep, cami ve tekkelerden başka kütüphaneler de bulunur.

Bundan başka Prizren'de bazı zengin ağanın, tüccarın ve zanaatçının evlerinde özel kütüphaneler de bulunur. O dönemde, bu kütüphanelerdeki kitaplardan medrese öğrencileri, ünlü bilim-kültür-eğitim adamları ve yazı okumayı bilen vatandaşlar faydalanır. Prizren'de ve Kosova'da ilk Kütüphane 1513 yılında Suzi Çelebi Camiinde kurulur. Mehmet Paşa camiinde de bir kütüphane vardır. Bu medresede büyük kültür-

tarih değerini taşıyan 200 den fazla el yazmalı ve basma eserler bulunur. Prizren’de bu kütüphanelerden başka daha birkaç kütüphane de bulunur.

Önceki dönemlerden kalan önemli geleneklere sahip olan Prizren, XVIII. ve XIX. yüzyılda çok sayıda sanatçıları bir araya toplar ve yerel çerçevesini aşarak Rumeli’de en güçlü sanat merkezlerinden biri olur. Şiir yaratıcılığı alanında özellikle Arapça ve Osmanlıca-Türkçe üzerine el yazısı ile seçme kitaplarını yazan ünlü Prizren’li şairler Aşık Çelebi, Bahari, Mümin(Asıl adı Abdülmümin), Nehari, Sayi, Suzi Çelebi, Sucudi, Şemi, Tecelli, Mevlana Müderis Ali Efendi, Mehmet Tahir, Süleyman Acize Baba, Hacı Ömer Lütfü, Aşık Ferki, Şair Şeyh Ali, Şair Sa’di, Şair Ragıp, Şair Nuri ün yapmıştır.

Osmanlı döneminde Prizren hakkında bugüne kadar yazılan en eski evrak Suzi Çelebi’nin vakıfnamesidir. 1513 yılında yazılan Suzi Vakıfnamesi, zanaatçılık, eğitim ve dinî yaşamın kaydettiği gelişme hakkındaki bazı bilgiler sayesinde, Prizren’in XVI. Yüzyılın başlangıcında kalkınmış durumda olduğunu kanıtlar. Bu vakıfnameden, Suzi’nin Prizren’de bir cami, köprü, mektep, kütüphane, Prizren-Grajdanic suyu ve çeşme inşa ettiği anlaşılır. Suzi’nin kişiliği, Prizren’in ve hatta Balkan yarımadasının büyük bir bölümünün kültürel ve politik tarihinin tanınması için, çok önemli bir unsurdur. Osmanlılar’ın “Şairler Yuvası” olarak bildirdikleri Prizren’de doğan Suzi’nin yazmış olduğu 15.000 beyitli “Gazavatnamesi” nde ünlü Türk Ordusu Komutanı Gazi Ali Bey Mihaloğlu’nun yürüttüğü savaşları ve kahramanlığını canlandırır(Vırmiça, 1998: 30-31).

Balkan savaşları döneminde Osmanlı ordusu, 31. Ekim 1912 yılında Prizren’i kaybeder. Bundan sonra Sırbistan Krallığı yapısına katılırken Prizren’in politik olaylarında ve toplumsal ekonomik ilişkilerinde büyük değişmeler olur. Ekonomik memnuniyetsizlikler nedeniyle XIX. yüzyılın sonlarında göze çarpan nüfusun yavaş yavaş azalmasıdır. Prizren Müslümanlarının büyük bir çoğunluğu, Türkiye’ye göç etmeye başlar ve bu göç daha sonraki yıllarda daha da yoğunluk kazanır.

Müslüman çocukları, eğitimlerini dört yıllık okullarda ve medreselerde sürdürürler. Aslında bütün Kosova’da çok sayıda ekonomi, sosyal ve siyasal güçlükler yanında Prizren, önceki dönemde olduğu gibi, Birinci dünya savaşından sonra da önemli kültür ve eğitim merkezidir.

Bu kent, diğer bölgelerin, daha geniş çevrenin kültür merkezi sayılır. İki dünya savaşı arasındaki dönemde devletin yardımı ile çalışan kurumların etkinliği Sırp dilinde sürdürülür. Bu yüzden Müslümanlar, bu kurumların etkisi dışında kalır, dolayısıyla Arnavut ve Türklere mensup olan halk büsbütün kendine bırakılır. Gerçi hem Arnavutlarda hem de Türklere bir geleneğe göre belli bir kültür ve eğitim yaşamı vardır; ama onun etkisi dar bir çevrede sezilir.

Her şeyden önce burada Arnavut dilinde çalışan bir okulu anmak gerekir. Bu okulun çalışmasını Arnavutlar kendileri sağlar. Öteki okulların genellikle din karakteri vardır. Köylerde yaşayan sisteminden Arnavut ve Türkler, çağdaş kültür ve öğretim büsbütün uzakta kalır. İkinci Dünya savaşından sonra az gelişmiş olan ekonominin iyileştirilmesi, yolların, köprülerin onarılması, fabrikaların açılması, işçilere işlerin bulunması eylemi yürütülmeye başlar.

Bunlardan başka, okullar, hastaneler ve kamu hizmetlerine gereken diğer binaların inşa edilmesi eylemi başlatılır. Böylelikle 1944/45 öğretim yılında Arnavut dilinde ilkokullar ve Sırp dilinde ilkokullar açılmaya başlar. Ne yazık ki Türkler, kendi ana dillerinde ilkokullarının açılmasını altı yıl kadar beklemek zorunda kalırlar. Bu yıla dek Türkler öğrenimlerini Arnavut dilinde görür ve 1951 yılında Kosova’da Türk dilinde de okullar açılınca herkes kendi ana dilinde öğrenimini sürdürür.

Bugün Prizren’de sekiz yıllık 5 ilkokulda Türkçe eğitim yapılır. İlkokullardaki öğrenci sayısının 2000’ i aştığı bilinir. Bundan başka 4 mesleki lise okullarında daha 350 öğrenci, Türkçe öğrenim görür. Son yıllarda Prizren’de Kosova Üniversitesi’nin bir kolu olan Eğitim fakültesinin bir sınıfı Türkçe çalışır. Bu oranın, buranın Türkler’inin nüfus sayısına göre çok büyük olduğunu gösterir.

Bundan başka, Prizren’de Türk özelliğini taşıyan 13 dernek yoğun bir şekilde etkinliğini sürdürür. Bunlar: “Doğru Yol” Türk Kültür Sanat Derneği, “Rumeli” Türk Tiyatrocu Sanatçılar Derneği, Prizren Kültür Evi “Nafiz Curcialo” Türk Tiyatrosu, Türk Öğretmenler Derneği, Türk Sanatçılar Derneği, “Filizler” Türk Kültür Derneği, “Türk Müziği Konservatuar” Derneği, Türkologlar Derneği, “Şefkat” Yardımlaşma Derneği, Türk Müzisyenler ve Besteciler Derneği, “Esnaf” Türk Zanaatçılar ve Tüccarlar Derneği, “Barış Manço Kültür ve Yardımlaşma Derneği” ve “Kosova Türk Araştırmacılar Derneği” (Virmişa, 1998: 14).

Prizren'de bugün Türk edebiyatına emeği geçen sadece kitapları yayımlanmış 50 kadar şair, yazar, besteci, tiyatrocu ve araştırmacı vardır. Tiyatro alanında Kosovada özellikle Prizrende ilk Türkçe tiyatro oyununu yazan Primaryus Dr. Durmuş Selina'yı (1917-1994) anmak gerekir. Bu tiyatro, aşğın "**Büyük Kapının Kızı**" Kosova'da ilk Türkçe tiyatro eseri olarak tarihe girer. Türk yazarı, şairi, araştırmacısı, müzisyeni ve bunların toplam olarak 200'e yakın Türkçe yayınlanmış kitabı da vardır. Yoksa Prizren'de edebi geleneği hâlâ korunur. Bu gelenek ecdadımızdan bir miras olarak kalır ve yeni kuşaklara da aşılacağı umuyoruz.

Bugün Priştine yönünden Prizren şehrine giren her yabancı, çok sayıda cami minareleri, Osmanlı mimarisinin tipik örnekleri olan iki katlı, selamlıklı ve bahçeli evleri, kaldırım döşeli dar sokakları, eski dükkânları, hamamları, çeşmeleri ve köprüleri ile karşılaşılır. Bu özellikleriyle Prizren daha ziyade bir Türk-Anadolu şehrini andırır. Bu bakımdan yüzyıllara uzanan uygar, zengin tarihimizin ve ecdadımızın bizlere emaneti olan dinî, sosyal ve kültür eserlerinin en çoğunu kapsayan, Balkan ve Rumeli kentlerinin başında Prizren'in gelebileceği rahatça söylenebilir. Prizren'de yaşayanların günlük hayatlarının da adeta bir parçası olan bu eserler, kentin her köşesine damgasını vurur, geçmişten günümüze kadar Prizren'i "Anıtlar, Müzeler ve Şairler kenti" seviyesine ulaştırır.

Bugünkü adıyla ilk kez Prizren'den XI. yüzyılın başlangıcında söz edilir. Bu ad, Prizren'in önemli bir ekonomi ve kültür merkezi olduğu çevrede, Bizans Çarı olan II. Vasilius'un 1019 tarihli beratında "Theranda" adıyla yer alır. Bizans devrinde bu kentin yukarısında "Vişegrad" ile "Dervengrad" gibi kaleler yapılır. Kimi araştırmacılar ise Prizren kökeninin daha eski olduğunu belirtirler. Birileri Theranda'yı bugünkü Suva Reka bölgesinde aramakla yetinirken, diğerleri Prizren'in bulunduğu yerde Eski Roma devrinde Roma istasyonlarından birinin yer aldığını bildirir. Bu bölgede önceleri İliir boylarına mensup Dardan'lar yaşar. Ayrıca Roma egemenliğinin maddi kalıntılarına da bugün bu yörenin, Şiroko, Naşets, Kruşa, Rahovça, İvlaşna, Reçana ve Muşitişte köylerinde rastlanır. Roma İmparatorluğu döneminde burada ilk kentin yani Theranda'nın kurulduğuna inanılır. XIV. yüzyılın başlangıcında Prizren Orta Çağda önemli, kültür, ekonomi ve siyasi merkezi olur (Jiriçek, 1951: 97). Bu yüzden birçok kişi, Prizren'e o zamanda "Balkanlar'ın Dubrovnik'i" adını da verir. Osmanlı kaynakları Prizren için, birkaç adın geçtiğini bildirir. Örneğin; Pür-zeyn, Perzerrin, Pürzen, Zerrin

gibi tüm bu adların manasında “zenginlik dolu şehir” anlamının çıktığını da vurgulamak gerekir.

Osmanlıların Prizren’de 1455 yılında hüküm sürmeye başladıkları tam olarak bilinir. Prizren, Nobırda’nın fethedilmesinden 20 gün sonra, yani 20 Haziran 1455 tarihinde Osmanlıların eline düşer. Tarihi kaynaklar Prizren ve İşkodra’yı Ahmet Beg Evrenoszade’ nin fethettiğini gösterir. Fethettikleri her önemli yörede dinî ve ticari yaşam için, en gerekli koşulları hemen oluşturma girişiminde bulunma geleneğine saygı göstererek, Osmanlılar, Prizren’e girer girmez bugünkü Sağlık Evi’nin ardında bir Namazgâh inşa ederler. Prizren halkında “Kırık Cami” olarak bilinen bu Namazgâh, bu yörelerde ilk mimari eserini oluşturur (Vırmiça, 1996: ?). Osmanlı Türkler’i, topraklarından koparak yeni ülkelere doğru akmaya koyulmakla, yurtlarından elleri, dilleri, gönülleri dolu olarak çıkar, töreleri, gelenekleri ve göreneklerini, beraberinde taşırlar. Sevgi ve dayanışmayı, Balkan milletlerine geçirerek yeni medeniyet çıkışı açarlar.

Savaşlarla ve göçlerle Balkanlar’a ve Avrupa’nın diğer ülkelerine yerleşen atalarımız, bütün bu topraklarda yaşayan milletlere efendiliği, insaniyetliği, çalışkanlığı, iyiyi, kötüyü, dürüstlüğü, kısacası bütün yaşam özelliklerini öğretirler. Osmanlılar’ın eline geçtikten hemen sonra Prizren, Sancak yöresinin Yönetim Merkezi olur. Tarihi kaynaklar bizlere şu önemli bilgileri de verir: Türkler Balkan Yarımadasının diğer bölümlerini, özellikle batı bölümlerini ve Adriya’nın güney kısımlarını fethedince Prizren-İşkodra yolu yeniden Doğu ile Batı arasında bir atardamar olur.

Prizrenden artık, kervanlar geçmeye başlar, bunu, canlı ulaşım ticareti ve zanaatçılığı izler. Osmanlı idaresi döneminde Prizren’e uygun yönetim birkaç kez değişir. Prizren’in bu görevi hakkında 5 Haziran 1570 yılında yazılan ilk evrak Prizren Kanunnamesidir. Bu kanunnameye göre, Prizren Sancağı’nda şu 5 nahiye anılır: Prizren, Hoça, Serjerne, Trgovişte ve Bihor. Hacı Kalfa ise XVII. yüzyılda Prizren Sancağı’nda şu 6 kadılığın bulunduğunu bildirir: Prizren, Suva Reka, Prizren Avazı, Forçova, Bihor ve Trgovişte (Novkoviç, 1892: 56 - 58). Bu yörede, genelde Arnavut kökenli olan Türk feodal yüksek görevlileri arasında meydana gelen anlaşmazlıklar nedeniyle, Dukacin Sancağı’nın da ara sıra Prizren yönetiminde kalmasına neden olur. XVII. yüzyılın ikinci yarısında özellikle XIX. yüzyılda, her türlü ve güçlü kalkınma

itibarıyla Prizren en yüksek gelişme seviyesine ulaşır, ayrıca yönetici görevinin yöresel ufku da genişler.

Prizren, Mahmut Paşa yönetimi altında 1813 yılında vilayet, daha doğrusu eyalet merkezi olur. Oysa Osmanlı Devleti yönetim yöresel birimlerinin listesinde en yüksek basamağa ulaşması demektir. Bu unvanı Prizren 1831 yılında kaybeder. O yıl Sultan II. Mahmud tarafından uygulanan reformlara karşı gelen Kosova isyancılarına katılarak, Prizren'in ün kazanmamasına neden olur. Söz konusu reformlarla, en yüksek idari birimler olarak eyaletlerin, vilayetlere dönüşmesi öngörülür. Üsküp Vilayeti'nin kurulmasıyla 1843 yılında Prizren Sancağı, onun yapısına girer. Prizren, Vilayet Merkezi olarak 1865 yılında kabul edilen kanun ile yine önemli rolünü kazanır. Bu durumda ona Elbasan, Mate, Debre, Luma ve Gusinye yöreleri, İpek yöresi, Metohiya, Kosova, Üsküp, Kalkandelen, Gostivar ve doğu Makedonya'nın büyük bir bölümü, kuzeyde ise Vranje, Leskovça, Niş, Prokuplye ve Kurşumliya'ya kadar uzanan büyük yöreler de teslim edilir. Bununla Prizren Vilayeti dört sancağı kapsar. Bunlar: Prizren, Üsküp, Niş ve Debre.

1878 yılında Berlin Barış Anlaşması'ndan sonra, Prizren'den Vilayet merkezi idaresi Priştine'ye aktarılır. O dönemde Prizren Sancağı'na beş kaza (ilçe) düşer. Bunlar: Prizren, Rahovça, Kalkandelen, Gostivar ve Luma. Osmanlı döneminin sonlarında imparatorlukta anarşi olaylarını ve yerel yöneticilerinin bölücü amaçlarını yok etmek için, Osmanlı idaresinin kuvvetsiz kalması, Prizren'in yönetim görevinin anlamını temelden yıkar. XV. yüzyılın ikinci yarısından kalan bilgiler, Prizren'de yavaş yavaş İslâm dininin genişlemesinin yanı sıra, ticaret, zanaatçılık ve kültür eğitim yaşamını daha da ilerlettiğini gösterir. Öyle ki o dönemde Prizren'de Kukli Mehmed Bey'in 116 dükkânı, sekiz değirmeni, üç kervansaray ve diğer vakıfları vardır. 1538 yılına ait Kukli Mehmed Bey'in Vakıfnamesi'nde onun Prizren'de iki cami ve bir mahalle mescitti inşa ettiği bildirilirken, aynı zamanda bu camilerde Türk Dili üzerine dinî eğitim yapılan birer mektebin de yer aldığını söylemek gerekir. XVI. Yüzyılın ortalarında Prizren'de Gazi Mehmed Paşa tarafından ilk medrese de inşa edilir. Gazi Mehmed Paşa bu dönemde kendi namına bu yörelerde en güzel mimari eseri olarak bilinen bir cami ve hamam da yaptırır (Vırmıça, 1999: 35-40).

Gazi Mehmed Paşa'nın bu iki mimari eseri, bu yörelerde inşa edilen bu tür mimari eserlerden en muhteşemini ve en önemlisini oluşturur. Osmanlı Devleti'nin Avrupa bölümünde en büyük zanaat merkezi olarak bilinen Prizren'de XIX. yüzyılda birkaç önemli çarşı vardır. En büyük çarşuları şunlardır: Arasta ve Şadırvan çarşılarıdır. Arasta Çarşısı'nda zanaatlar çeşidine göre: saraçlar, bıçakçılar, kazancılar vb. gibi çarşılara ayrılır. Özellikle Kapalı Çarşısı çok ilginç ve zengindir. Bu çarşı, kent merkezindeki Arasta Köprüsü'nden Arasta Camii'ne kadar uzanır. Şadırvan Çarşısı'nda ise birkaç zanaat mevcuttur: Kuyumcular, tüfekçiler, kalaycılar, semerciler ve ahşap süslemelerini yapan zanaatçılar (marangozlar). Bundan başka bu çarşıda tellâl dükkânları, eskiciler ve aşçılar da bulunur. Prizren'de o dönemde 124 farklı zanaat türü ve çarşıya bağlı olan sekiz meslek türü mevcuttur. Ayrıca o dönemde Prizren, silah yapımı ile de çok ünlü bir merkez olarak tanınır.

XIX. yüzyılın 80'li yıllarında Prizren'in fizyonomisi hakkındaki iktisadi yaşamı, aleni inşaatlar, çarşılar, belediye koşulları ve kimi diğer özelliklerinin ne durumda olduğunu en iyi bir biçimde hicri 1291 miladi 1874 yılına ait Prizren Salnamesi gösterir. Bu salnameye göre Prizren'de o dönemde, yirmi yedi cami, bir kütüphane, sekiz tekke, on beş türbe, dört kilise, 563 dükkân, on üç han, yirmi beş değirmen, 150 çeşme ve Akdere nehri üzerinde dokuz köprü vardır. Kentin hemen her evinden derecikler (akaklar) geçer. Hiçbir evin avlusu bir evlekten daha küçük değildir. Bazı avlular ise 2-3 dönümden daha büyüktür ve her evin bahçesinde türlü türlü meyve ağaçları bulunur. Şehrin yanı sıra onun etrafındaki köylerde de çeşitli ekinler yetiştirilir. Prizren'in güney-doğu ve batısında yer alan bağlarda her çeşit meyve ağaçları ekilidir. Prizren ve dolayında bahçivancılık da gelişir. Bundan başka Prizren'in hemen hemen her evinde en azından bir baş hayvan da bulunur. İğciler, hikâyelerdeki vak'alarda, gençlik çağı hikâyelerinde Mamuşa Köyünden, Ravuç'a'dan, Üsküp'ten, Mitroviça'dan ve Ştimle'den de bahseder.

2.2.8.1 Hikâyelerde Konu

Ahmet İğciler, konularında yukarıda belirttiğimiz gibi Prizren ve etrafından oluşan mekânlarda, günlük kesit hikâyeleri, buralarda yaşanan gelenek ve görenekleri, çocukların gelişiminde faydalı olabilecek öğütleri hikâyelerinde konu olarak ele alır. Yukarıda Prizren hakkında yeterince bilgi verdikten sonra hikâyelerin birkaçını görelim:

Ördek Avında - Olay örgüsü hikâyesi kış günleri ve yarıyıl tatiliyle başlar. Burada anlatıcı, hikâyeye birkaç çocuğu amcalarının ava götürmesi ve onlara avlanmayı öğretmesi ile devam eder. Hikâyede, avda çocukların yaşadıkları korku, vurulan ördeğe acıma duygusu, ördeğin ölmemesiyle anlatıcının verdiği sevinç duyguları dile getirilir. Olay örgüsü, tamamen bir av gününde sabahtan akşama kadar geçen tek zincirli bir olaydan oluşur (İğciler, 1982: 13-15).

Erol – Bu hikâyede ilk kar, yeni yıl gecesinde yağar. Tüm doğa beyaz kilimle örtülür. Karın yağışına herkes sevinir. Gece uzun bir bekleyişten sonra türlü şekillerle beklendikten sonra, çoluk çocuk sokaklara dökülür. Bu cümlelerle artık olay başlar. Erol'un mahallenin en yaramaz çocuğu olduğu vurgulanır. Bu cümlelerle, hikâyede ana konunun Erol'un etrafında döndüğünü anlaşılır. Onun bütün gün Cuma Cami Mahallesi'nde kayması ve hastalanmasıyla olay devam eder. Hastaneye götürülmesi, etrafındakilerin Erol için, üzülmeleriyle olay örgüsü devam eder.

Bütün mahalle çocuklarının onu yalnız bırakmamaları ve biricik kardeşinin üzüntüsü çok açık bir biçimde dile getirilir, olayın sonuna doğru Erol'un bir hafta sonra iyileştiği görülür. Buna yakınları çok sevinir; ama Erol, karların erimesine üzülür. Olay, Erol ile Besim'e babasının birer çift pantolon satın almasıyla son bulur (İğciler, 1982: 17-19)

Elyesa'nın Keçisi – Bu hikâyede olay Elyesa'nın babasının iki oğlak almasıyla başlar. Ana konu çocukların hayvanlara karşı olan sevgisidir. Elyesa'nın Hızır, İlyaz ve Hamdi isimlerinde kardeşleri vardır. Bu çocuklar hayvanları o kadar çok severler ki sürekli onlarla uğraşırlar; hatta yiyecekleri ekmeklerini bile hayvanlara ayırırlar. Çocukların yavru keçilerle oynamalarından ev halkı bıkar. Olay, bir gün Elyesa'nın erken kalkmasıyla ahıra doğru gidip bir keçisinin olmadığını fark etmesiyle devam eder. Keçiyi birkaç yerde aradıktan sonra, merdivenlerden inen babasını görünce büyük bir üzüntüyle adama derdini anlatır. Hikâyedeki olay, sonuna doğru üzüntü içerisinde keçinin kesilmesiyle devam eder. Hikâye, çocukların üzülmeleri ve babalarının ikinci keçiyi de kesmek zorunda kalmalarıyla biter. Bu hikâyede hayvan sevgisi ana konu iken üzüntü ve acıma duyguları da okuyucuya verilir (İğciler, 1982: 21-23).

Canan - Hikâyenin adından da anlaşıldığı gibi olay örgüsünün başkahramanı Canan'dır. Olay, Cuma Cami mahallesinin en küçüğü olan Canan'ın iki yaşına basmasıyla başlar. Mahalledeki diğer kızlar Canan'ı çok severler. Her gün Canan'lara gelip onu sokağa

çıkarmalarıyla olay devam eder. Bir yaz gününde yine Canan'ı sokağa çıkarmaları üzerine Canan'ın şişesinin kaybolmasıyla olaydaki sorun başlar. Kızların süt şişesinin olmayışını fark etmeleri Canan'ın ağlamasıyla anlaşılır. Bu olaydan sonra kahraman amcasının oğlu ve mahalle çocuklarının şişeyi aramasıyla olay devam eder.

Konuda daha fazla hikâye örneği vermemize gerek duymamızın nedeni, görüldüğü gibi çocuk hikâyelerinde konuyu seçmesindeki amacının, okuyucuya vermek istediği mesajıdır. İğciler, hikâyelerinde nerde, ne zaman, kimler arasında, ne olur, sorularını sorunca hikâyede olay, aynı insanlar aynı mekânlar ve kişiler arasında geçmesine rağmen, değişik eğitici konuları ele alır. Hikâyelerini bazen yarım bırakır; ama mesajı verdikten sonra, İğciler için, hikâye bitmiş demektir (İğciler, Kuş, 1981: 11).

2.2.8.2 Tema

İğciler'in temada işlediği konularda, Milli kültüre sahip olma çabasını görürüz. İğciler, çocuğa evrensel değerleri kazandırma çabası ve gelenekleri devam ettirme çabası içindedir. Bundan başka iyimserlik, yoksulluk, sevgi, acıma, korku, üzüntü, Aşk, mücadele, örf ve adetler vb. konuları ele alır. 9-12 yaş gurubu hikâyelerinde çocuk korkularını, sevinçlerini, üzüntülerini, başarılarını ele alırken 13-15 yaş gurubu hikâyelerinde temada değişiklikler yaptığını görürüz. Bunlarda yasak aşklar, direniş, sorumluluk alma, vb. temalarını işler.

BÖLÜM 3: AHMET (SAFFET) İĞCİLER’İN ŞİİRLERİ

Çalışmanın üçüncü bölümünü, Ahmet İğciler’in şiirleri oluşturur. Üçüncü bölümde, İğciler’in yayımlanmış şiirleri, yayınlanmış şiir kitabı, dergilerde yayımlanmış ve henüz yayımlanmamış şiirleri toplanır. Bu şiirler, bireysel, sosyal ve mekânları anlatan şiirler başlıkları altında sınıflandırılarak, son kısmında aynı isimden oluşan; fakat farklı konuları içeren dört şiiri tematik olarak incelenir.

“Edebiyat sanatının hemen hemen bütün milletlerin en temel, en eski, en yaygın, en estetik ve en asi türü şiirdir. Şiir ilk edebi söyleyişlerden bugüne, insanoğlu için, en sıcak, en etkili ve en lirik bir söz sanatı olagelmıştır, o kadar ki, çoğu dönem ve bu toplumlarda edebiyat ile şiir özdeşleşmiş; edebiyat denilince zihinlerde beliren ilk örnek, şiir olur (Çetişli,2006: 16).

3.1 Yayımlanmış Şiirleri

İğciler, duygu ve düşüncelerini dilin imkânları çerçevesinde şiirlerinde anlatmaya çalışmıştır. Şiirlerinde yansıttığı konular, onun sanat anlayışı, dünya görüşü ve bulunduğu çevre ile ilgilidir (Akyüz, 1995: 164-191). Ahmet İğciler, her ne kadar kendinî öyküde (hikâyede) başarılı gördüyse de, şiirler de yazmıştır. Genelde koşma biçiminde olan şiirlerinde bir Prizren aşığı olan edebiyatçı, konu olarak da Prizren’i ele almıştır. Hikâyelerinde olan konuları şiirlerinde de başarılı bir şekilde işleyen İğciler’in tek şiir kitabının yayımlanmasına rağmen, dergilerde ve bazı kitaplarda birçok şiiri yayımlanmıştır. Bunu Hasan Mercan “Bir Pürzerrin Aşığı” başlığı altında 1995 yılında Tan Gazetesi’nde çıkan yazısında şöyle dile getirir.

“Tan’da, birkaç aydır ‘Kaybolan Eserler’ adlı dizisi ile Güzel Kentim adlı kitap dolusu şiirleri ile (öteki öykü kitapları bir yana) dikkatleri üzerine toplar. Bence hizmet bağlamında her türlü takdire lâyık olan ve tarafımca bir ‘Pürzerr’in Aşığı’ unvanını kazanabilen Ahmet S.İğciler, bey hakkında köşemde söz etmeyi gönül ve görev borcu bilir. İnsana aşk, irade, gönül sultan dedirten yazar Ahmet İğciler, kent ve köyünü sevmek isteyen canlı bir örnektir. Bu büyük kalıcı hizmeti ile kentini sevmekle kalmıyor, Ahmet’imiz aksine ona tepeden turnağa aşık olduğunu da kanıtıyor” (Mercan, Tan,1995: 7).

İğciler, her şiiri bir hikâyeyi hatırlatır, sanki hikâyeleri yazdığı zaman, şiirlerini de planlamıştır.

3.1.1 Yayımlanmış Kitabı

“Güzel Kentim” kitabı 1994 yılında yayımlanmıştır. Kitap beş bölümden oluşur. Birinci bölüm Güzel Kentim başlıklı 112 dördlükten oluşan uzun şiirinden oluşur (İğciler, 1994: 5-19).

Birini Düşte Gördüm başlıklı ikinci bölüm: Prizren, Severim Annemin Sıcak Dizini, Çiçek Der Ki, Çiftler ve Zıtların Dünyası, Sarımsak, Hayat Ne Çabuk Harcadın Onu, Birini Düşte Gördüm, Yunus’un Dediği Gibi şiirlerinden oluşur (İğciler, 1994: 20-28).

Yunusun Dediği Gibi başlık altında oluşan üçüncü bölüm, Sevmek Sevilmek, Âşık-i Sadıklar, Namaza Durur Beşimiz şiirlerini kapsamaktadır (İğciler, 1994: 29-329).

Herkesi Seviyorum başlıklı dördüncü bölüm, Sen Sensin - Ben Benim, Kıskanma, İsterdim, Bırakalım Böyle Palavraları, Arkadaş, Çalma Kapıyı şiirlerinden oluşur (İğciler, 1994: 33-38).

Son bölüm ise, Çocuklar Her Şeyimiz başlığı altında, Oğlum, Çocuklara Soruyorum, Canan Kızım şiirleridir (İğciler, 1994: 39-41).

Bu kitapta var olan, Severim Annemin Sıcak Dizini, Birini Düşte Gördüm, Prizren, Sevmek Sevilmek şiirleri Hasan Mercan’ın “Çağdaş Türk Antolojisi” kitabında da yayımlanmıştır (Mercan,2002;77-80).

3.1.2 Dergilerde Yayımlanmış Şiirleri

Dergilerde yayımlanmış şiirleri şunlardır: Hazreti Muhammed, bu şiiri İğciler, Prizren’de her yıl düzenlenen ‘Kutlu Doğum Haftası’na adamıştır (İğciler, Derya, 2004: 34-35), Maraş (İğciler, Sofra, 2001: 40), Unutulmaz Çocukluk Günlerimiz (İğciler, Sofra, 2002: 18-19), Mübarek Gün ve Geceler (İğciler, Sofra, 2001: 34), Ferdi Bayramlar (İğciler, Sofra, 2001: 40), Vatanım Prizren (İğciler, Derya, 2002: 31), Birini Düşte Gördüm (İğciler, Sofra, 2002: 359), Suzi Çelebi’nin Eser ve Mekânları (İğciler, Bay, 2003: 33) Bizim Oğlan Sevdalandı şiiri kırk dördlükten oluşan uzun bir şiirdir ve bu dergide birkaç haftada bölüm bölüm yayımlanmıştır. (İğciler, Derya, 2004: 34), Prizren’de Yok Olan Osmanlı İzleri destan şiiri, Raif Vırmiça’nın ‘Prizren’de Kültür Sanat ve Şairlik Geleneği’ adlı kitabında İğciler’in hayatı ve 144-146 sayfalarında bu destan şiir yer almaktadır (Vırmiça, 2008: 124).

3.2 Yayınlanmamış Şiirleri

Henüz yayımlanmamış şiirleri şunlardır: Mustafa Kemal Atatürk, Anam, Ay Yıldızlı Mehmetçik, ailesine yazmış olduğu başlıksız şiiri, Prizren’de Bahar Bayramları, Mamuşa ve Doğru Yol.

3.3 Şiirlerinin Tematik İncelenmesi

İğciler, şiirlerinde bireysel ve sosyal mekânları anlatan temaların ağırlıklı olduğu konuları ele almıştır. Her eserinde bir yazılış amacı, iletmek istediği bir mesaj vardır. Eserde iletilmek istenen mesaj, temayı oluştururken, şiirde daha çok duygu ve hayâlleri işlemiştir. Şiiri oluşturan her bir duygunun bir teması vardır. Bu temalar birleşerek şiirin ana temasını oluşturur. Şiirde işlenen temalar, soyut bir kavram veya düşüncedir. Bu soyut kavramlar, şiir dışında da vardır. Şiirle somutlaştırılan bu temalar, konuyu oluşturur. Aynı temayı işleyen birden çok şiir vardır; fakat bazıları diğerlerinden daha başarılıdır. Bunun nedeni, İğciler’in temayı işleyiş biçimidir. Bu çalışmada Ahmet İğciler’in şiirleri, üç başlık altında değerlendirilmeye çalışılır.

3.3.1. Bireysel Şiirler

İğciler, bu şiirleri bu insanlara olan sevgisini göstermek için, yazarak, böylece değerli olan her şeyi edebiyatla ölümsüzleştirmek ister.

A N A M

Prizren’in soylu ailesindend**in**

Çağının on yedisinde evlend**in**

Ahmet Ağa evine gelin geld**in**

Anam anam senle gurur duyarım.

Dört dörtlükten oluşan bu şiirinde İğciler, annesine olan sevgisini ve minnettarlığını dile getirmiştir. Dörtlüklerin son dizelerinde tekrarlanan “Anam anam senle gurur duyarım” şeklinde kullandığı tekrarlarla İğciler, istediği mesajı vermeye çalışmıştır.

İkinci şiiri, kutlu doğum haftasına adanmış olduğu “Hazreti Muhammed” adlı şiiridir. Bu, on beş dörtlükten oluşan orta uzunlukta bir şiirdir. İğciler, şiirlerinin büyük bir bölümünde son dörtlüğünü kendisine ayırmıştır.

Hazreti Muhammed

Kendisine adadığı son dörtlük örneğin;

Bir gün resul efendimiz doğdu

Âşık Ahmet İğciler, zevkin bitmez

Hasretli yürekler sevinçle doldu

Böyle yazı yazmakla sözün yetmez

Muhammed Mustafa efendimizin

Velilerinden almışsın vasiyet

Uğruna dünya cennet bahçesi oldu

Sende Peygamberlerin aşkı sönmez

(İğciler, Derya, 2002: 34).

(İğciler, Derya, 2002: 34).

Kendisine ayırmış olduğu son dörtlükleri, yukarıdaki şiirden başka, şu şiirlerde de görebiliriz: “Prizren’de Bahar Bayramları” adlı şiirinin ilk dörtlüğüne kendinden bahsederek başlamıştır. Kendisine ayırdığı son dörtlükler şu şiirlere aittir: Mustafa Kemal Atatürk, Bizim Oğlan Sevdalandı, Sevmek Sevilmek, Âşık-i Sadıklar, Bırakalım Böyle Palavraları, Vatanım Prizren, Mübarek Gün ve Geceler, Doğru Yol, Ay Yıldızlı Mehmetçik, Prizren’de Yok Olan Osmanlı İzleri, Güzel Kentim, Suzi Çelebi’nin Mekânları, Maraş, Mamuşa.

Prizren’de Bahar Bayramları

Bahardır en güzel mevsimimiz

Açar gönüllerde çiçeklerimiz

Prizren’de bahar bayramlarına

Beyitler yaktı sizin şairiniz.

İğciler, kendisine ayırdığı bu dizelerde isminden değil, de, sadece şairliğinden söz etmekle yetinmiştir. Şiirlerinde dış âlem, tamamen objektif bir gözle görülür. Şair, bazen şiir boyunca kendi varlığını hissettirirken, bazen son mısradaki kendinden söz

etmiştir. Gördüğü şeylerin kendi üzerinde bırakmış olduğu etkileri, uyandırdığı his ve hayalleri de anlatmaktan geri kalmamıştır.

Bireysel şiirleri on iki tanedir. Bu şiirler şunlardır: Mustafa Kemal Atatürk, Anam, ailesine yazdığı isimsiz şiiri, Bizim Oğlan Sevdalandı, Birini Düşte Gördüm, Hazreti Muhammed, Oğlum, Canan Kızım, Severim Annemin Sıcak Dizini, Hayat Ne Çabuk Harcadın Onu, Arkadaş, Yunus'un Dediği Gibi. Bu şiirini, çok sevdiği Yunus Emre için, yazmıştır. Bunu kitabının üçüncü bölümünde Sevmek Sevilmek, Âşık- i Sadıklar, Namaza Durur Beşimiz, Yunus'un Dediği Gibi altı mısralık kısa şiirlerinde Allah'ın yolunu tutmuş müminlerin, ona olan aşklarını dile getirir.

Alman edebiyatçı Annemarie Schimmel, Yunus Emre'nin şiirlerini çevirirken kelimeleri değiştirse de, aynı duyguyu verebilmiş ve Batı kültüründe yetişmesine rağmen Doğu kültürünü, Pakistan ve Hindistan'da sonradan öğrenmiş ve bu duyguyu okuyucuya sezdirir (Öztürk, Akay, 2007: 152 - 162).

Cenab Şahabeddin, şiirlerinde daima bir hakikat bulmak ve bir hakikate uyanmak isteyen fikrin (mesajın) dimağdaki macerasını, sembollerle anlatır. İğciler,'de şiirlerinde, sembollerle hakikat hakkında öğütler verir (Akay, 1998: 63).

İğciler, de, Batı kültürü içinde yetişmiş bir ülkede Türk kültürünü korumaya, dilini, dinini, o kültür içinde yaşatmaya çalışmıştır. Her ne kadar Rus yazarlarını, Rus edebiyatını okumak zorunda kaldıysa da Türk edebiyatçıları okumaktan vazgeçmeyen İğciler, onları özümsemiş, eserlerinde onların eserlerinden bahsederek halkına da yazdıklarıyla yol göstermeye çalışmıştır. Çok uluslu bir ülkede azınlık olan Türkler'i ve oradaki Türk kültürünü yaşatabilmek kolay olmayan bir iştir. Şair, böylelikle bir bakıma bunu başarmıştır. İğciler'in, Puşkin, Dostoyevski, Gogol, Tolstoy, Çehov, Gorki vb. (Kolcu, 2003: 353 – 413) yazarların fikirlerinin okutulduğu bir eğitim sistemi içinde Türkçe yazarları okuması ve Türklüğüne sahip çıkması, onun ne kadar ısrarcı, diline ve dinine sadık bir insan olduğunu gösterir. Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesi'nde vatan ve millet konuları karşısında derin ve şiddetli heyecan duyan bir mizacın ifadesini buluyoruz. İğciler'in de şiirlerine baktığımızda vatansever bir duygu görüyoruz (Kaplan, 2007: 42).

Bundan başka İğciler şiirlerinde, Yunus Emre'nin ölüm ve fanilik temellerini, sezdirme yoluyla veya açık bir şekilde ele almaktadır ve ölümün ebediyete açılan bir kapı olduğunu doğrulamaktadır. Türk Edebiyatında Yakup Kadri, Halide Edip, Peyami Safa, Cahit Sıtkı, Orhan Veli gibi yazarların bile bu konuda fikirleri tam net olmamış, o yaşanan ana önem vermişlerdir. (Kaplan, 2001: 99 - 105). İğciler, ise dinînden ve inancından asla taviz vermemiş, hiçbir yazısında isyan etmemiştir.

3.3.2. Sosyal Şiirler

Şahsi yaşantılar, sadece şahsi yaşantı olarak kaldıkları takdirde, sosyal bir mana ifade etmeyebilirler. Hüner, onlarda müşterek ve beşeri olanı bulmaktır. İğciler'de şiirlerinde, sosyal hayata sık sık değinir ve insanı şiirlerinin merkezine alır (Kaplan, 2001: 190).

Şairin şiirlerinin en büyük bölümünü sosyal şiirleri oluşturur. İğciler, yirmi şiirini halka adamıştır. Genellikle koşma biçiminde olan şiirlerinin arasında destan şiirleri de bulunur. Serbest nazım biçiminde de yazmış olduğu kısa ve orta uzunluktaki şiirleri vardır. Bazı şiirlerinde ise okuyucuya öğütler vermiştir. “Bırakalım Böyle Palavraları” şiirinin son dördlüğünde şöyle der:

Bırakalım Böyle Palavraları

Bunları yazan Ahmet Saffetoğlu

İçi dışı hep sevgilerle dolu

Biricik amacıdır bu aşığın

İnsanlara göstermek gerçek yolu (İğciler, 1994: 36).

Serbest nazım biçiminde yazdığı şiirlerinin bazılarında seslerin tekrarlarını yaparak aliterasyonlar kullanmıştır, bazılarında ise şiirin sonunu başlangıç noktasına getirerek kapalı bir kutuda somut olan duygularını soyutlaştırmaya çalışmıştır. Bu çalışma biçimi “Severim Annemin Sıcak Dizini” şiirinde çok açık görülür.

Severim Annemin Sıcak Dizini

Severim

Yılım ilkbaharını

Günün doğuşunu

Sabahın ezan seslerini

Beşikteki küçüklerin ter kokularını

Huysuz insanları

Sözünde duran erkekleri

Kocasına hürmet eden kadınları

Çocuklarına iyi terbiye veren ana babaları

Bilgili âlimleri

Allah yolunda olanları

Her şeyi hoş görenleri

Başkasını incitmeyenleri

Ama kimse kızmasın

Severim hissetmek şakağımda

Annemin Sıcak Dizini (İğciler, 1994: 21).

Görüldüğü gibi şair, şiirine ‘Severim’ kelimesiyle başlar ve günün doğuşundan, ezan seslerinden, erkeklerden, kadınlardan çocuklardan bahseder ve annesinin sıcak dizinde şiirine son verir. İğciler, bu şiirde yayma ve toplama tekniğini kullanmıştır. İğciler, bu şiirinde annesinin dizinde duyduğu huzuru aramaktadır.

Ahmet Haşim’in “Yollar” şiirinde ise sessizce uzayıp giden bir düşünüş halinin sanal bir görüntüsüdür. Bu şiirde, Ahmet Haşim’in şiirinde yolları aramayarak, asıl amacı,

annesiyile o yollarda birleşme umudunu olduğu gibi, (Akay, 2009: 237 – 249) İğciler, de ruhundaki o sevginin ihtiyaçlığını gidermek için, annesinin sıcak dizinin aramıştır.

İğciler, yineleme tekniğini de birçok şiirinde kullanmıştır. Bu, en açık bir şekilde “Sen Sensin Ben Benim” şiirinde görülür (Bek, 2007: 268 – 280).

Senden üstünüm diyorsun

Olsun!

Senden üstünüm demem

Senden iyi yazarım diyorsun

Olsun!

Senden iyi yazarım demem... Dizelerinin sıralanmasıyla şiir oluşur.

Cahit Zarifoğlu'nun şiirlerindeki cümle yapıları genellikle kısa ve nettir. Bu biçimsel özelliği İğciler'in şiirlerinde de görürüz (Taşçıoğlu, 2008: 120).

İğciler'in diğer sosyal şiirleri şunlardır:

“Doğru Yol”, “Ay Yıldızlı Mehmetçik”, “Çiçek Der Ki”, “Çiftler ve Zıtların Dünyası”, “Sarımsak”, “Sevmek Sevilmek”, “Âşık-i Sadıklar”, “Namaza Durur Beşimiz”, “Sen Sensin Ben Benim”, “Kıskanma”, “İsterdim”, “Bırakalım Böyle Palavraları”. Bunlardan başka: “Çalma Kapıyı”, “Çocuklara Soruyorum”, “Vatanım Prizren”, “Ferdî Bayramlar”, “Mübarek Gün ve Geceler”, “Unutulmaz Çocukluk Günlerimiz” hikâyeleridir. “Doğru Yol”, “Prizren'de Bahar Bayramları”. Şair, sosyal şiirlerinde bazen öğütler verir, bazen isteklerini dile getirir, bazen de halkın yaşadığı gelenek ve görenekleri konu edinir. İğciler'in, işlediği temalar; bireysel ve toplumsal sevgi, tarihi özlem, tabiat teması ve sosyal temalardır.

3.3.3. Mekânları Anlatan Şiirler

Ahmet İğciler'in, mekânları anlatan altı şiiri vardır. Bunlar: Güzel Kentim, Suzi Çelebi'nin Mekânları, Maraş, Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri, Mamuşa ve Prizren şiirleridir. İğciler, bu şiirlerde mekânlardan bahseder. Bu mekânları bazen tasvir eder, bazen yaşananları eleştirir. Şiirlerinde en fazla, Osmanlı eserlerinden ve Türklükten

söz eder. Orada yaşayan Türk halkının yaşam tarzından, mekânlarda yaşanan gelenek ve göreneklerden, eserlerden nasıl faydalandıklarından ve Türk kültürünün bugün hâlâ var oluşundan bahseder.

İğciler, “Suzi Çelebi Eser ve Mekânları” on dokuz dördlükten oluşan uzun şiirinde, Suzi Çelebi kimliğiyle başlayarak, Gazavat-nâmeden, vakıftan, camiden, XV. yüzyılda yapılan Türkçe mektebinden, kütüphaneden, çeşmeden, değirmenden, sulama kanalından, delikli taştan, eski yıkılan binadan, türbeden söz eder. İğciler, Suzi Çelebi’nin yaptırdığı bütün eserleri dile getirirken o eserlerin hangi amaçla ve halk tarafından nasıl kullanıldığını da ifade etmektedir. Yine son dördlüğü şair kendisine adamıştır. Orada Suzi Çelebi’ye olan hayranlığını dile getirmektedir (İğciler, Bay, 2003: 33). Çok fazla eserler üzerinde durmamamızın sebebi, bu eserlerin, dördüncü bölümde daha ayrıntılı bir şekilde işlenmesidir.

3.3.4. Güzel Kentim, - Prizren’de Yok Olan Türk İzleri - Vatanım Prizren, - Prizren, şiirlerin tematik incelenmesi

İğciler, “**Güzel Kentim**” adlı yüz on iki dizelik uzun şiirinde, kentin güzelliğinden ve kaleden bakınca görünen bütün tarihi eserlerden söz eder. Şair, şiirlerinde çok uluslu bir ülkede yaşayan Türkleri Müslümanlığa çağırırken; Osmanlılar’dan, Türklükten, camilerden, tekkelerden, gelenek ve göreneklerden, Türklüğün var oluşundan bahseder. Altmış yedinci dördlüğünde bireysel yaşantısından bahsedip kendisinin de o kültürü yaşadığını ifade etmeye çalışır. Şiirin devamında; medreselerden, kütüphanelerden, rüştüyelerden, hamamlardan, mekteplerden, değirmenlerden, yok olan handan, kız kulesinden, çeşmelerden, postanelerden bahseder. İğciler’in amacı, beş yüz yılı aşmış Türk medeniyetini vurgulamaktır.

Son dördlüğünde de, yine kullandığı tekniği bozmamış, kendisinin bunu ne amaçla yazdığını vurgulamaya çalışmıştır (İğciler, 1994: 9 - 19).

Güzel Kentim 112. beyit

Saffetoğlu Ahmet sözü uzattın

Gündüz geceli durmadan çalıştın

Prizren'ini içten sevenler için,

Eserleri beyitlerle tanıttın

İğciler, “Prizren’de Yok Olan Türk İzleri” isimli kırk iki beyitlik şiirinde, Türk izlerinin yok oluşundan ve halkın buna duyarsız kalmasından yakınmaktadır. Şair, şiirleri aracılığıyla halktan yardım istemektedir. Eserlerin yok oluşunu örnek vererek Türklüğün yok olmasından korkan İğciler, bunu açıkça dile getirmektedir. Bu şiirlerinde başlık olarak her ne kadar benzer başlıklar kullanmışsa da farklı konuları işlemiştir. Sürekli Türk halkını uyarmaya çalışmıştır. Kendisine adanmış olduğu son beyitte, ”sözü uzattım” kelimelerini kullanarak halkın duyarsızlığından kapalı bir şekilde yakınmıştır.

“Haluk’un Defteri”nde ülkenin Türk gençliği sayesinde ilerleyeceği inancının adeta bir bildirisini sunan Tefik Fikret gibi İğciler, de şiirlerinde halkın duyarsızlığından bahsederek Türk insanını uyarmaya çalışmıştır (Akay, 2007: 85).

İğciler’in, **“Vatanım Prizren”** şiiri otuz dokuz beyitten oluşur. Bütün beyitlerinin son dizeleri tekrarlanarak vatanın güzelliği vurgulanmaktadır. Bu şiir de, benzer başlık altında yazılmış olsa da farklı bir konuyu içermektedir. Şiirde konu, sosyal ağırlıklıdır ve halkın yaşam tarzını içermektedir. Şair şiirine, şehrin güzelliğinden başlar, Müslümanlıktan, Türkçe eğitimden, yazarlardan, şairlerden, tiyatrocularından, bestekârlardan, Türk partisinden devam eder. Şiirin devamında dergilerden, otuz camide namaz kılınmasından, tekkelerden, medreselerden, sinemasından bahseder ve Türk halkının aydın bir kitle olduğunu vurgular. Sonuna doğru kız isteme âdetlerinden, nişandan, düğünden, eski Türk evlerinden, geleneklerinden ve yetişen eğitimli Türklerden, onların hukukçusundan, tarihçisinden, Türk dilcilerinden, hemşiresinden, şairinden, müzisyeninden, mühendisinden bahsederek aydın kişileri sıralar. İğciler, şiirine, Prizren’e bağlı olan Mamuşa belediyesini ve orada yaşayan Türk halkını da eklemiştir.

Prizren şiiri beş dizelik, dört kıtadan oluşur.

Prizren çok eski çağlarda kurulan bir kenttir. Adını yalnız yöresinde değil, bütün Balkanlar ve onun ötesinde bile duyurmuştur. Devirlerin değişmesi ile Prizren, ilk önce Bizans imparatorluğu, daha sonraları XV. yüzyılda Osmanlı imparatorluğu altına girmiştir. Atalarımızın bu topraklara gelmesi ile yeni bir yaşam tarzı başlamıştır. Prizren, 21 Haziran 1455 yılında Osmanlı orduları tarafından fethedildikten sonra, mimari yönden ve sanat yönünden çok değişikliklere uğramıştır. 1912 yılına kadar pek çok Osmanlı eseri inşa edilmiş, onların büyük bir kısmı günümüze kadar korunmuş, bazıları yaşam şartlarının değişmesi ve yıkıcı etkenlere dayanamayarak kaybolur. Prizren, her taşının altında tarihleri saklayan ve eşi benzeri kolay bulunmayan bir yerleşim yeridir (İğciler, Derya, 2002: 31).

Mimari zenginlikleri ve coğrafya açısından mükemmel bir şehir olan Prizren’de, ataları altı yüz yıldır orada olan, bugün azınlık sayılan Türkler yaşamaktadır. Azınlık sayılan Türkler, altı yüz yılı aşmış uzun bir süre olsa bile her an o şehri terk etmek zorunda kalabilirler. Yetişen her yeni kuşak, bu duyguyu çok iyi bilir. İğciler, de bu duyguları yoğun yaşadığı ve kararsız kaldığı bir dönemde bu şiiri tasarlamıştır. Şiirin son dizelerinde Prizren’e sorduğu “Söyle seni terk mi edeyim?” sorularından bu durum anlaşılmaktadır. İğciler, sorusunu, Prizren’e olan sempatisinden, sevgisinden, aşkından sorar. İğciler, şiirinde açıkça gitmek istemediğini, belli eder ve zorlamayı kapalı bir şekilde ifade eder (İğciler, 1994: 20).

Bu bölümde İğciler’in otuz sekiz şiiri incelenmiştir. Bu şiirlerde şair, kendi gözünde bir yeryüzü cenneti olan Prizren şehrini bütün ayrıntılarıyla işlemiştir. Şehrin manzaralarının güzelliklerinden bahsetmiş ve geleneklerini kendi duygularıyla kaleme almıştır. Hem psikolojik hem estetik bakımdan çeşitli teknikler kullanan şair, bireylere adadığı şiirlerinde de başarılı olur. Şairin maksadı coğrafyayı anlatmak değil, oradaki güzellikleri, yaşam biçimini, Batıda unutulmuş olan Osmanlı Türk halkını ve eserlerini dile getirmektir. İğciler, orijinal duygu ve düşüncelerini verirken, her dönemde geçerli olan ve çok özel konulara girmeden istediklerini anlatmıştır. Şiirlerinde belli ettiği bir konuyu, düşünce ve duyguyu bir bütünlük içinde aktarmaktadır. Eserlerini kolay anlaşılır bir dille yazmıştır.

“ Dil halkın ortak malıdır. Şiir ise, bu ortak mülkiyetin içinden özel biçimde çıkarılmış, özel mülk; genel dil içinde özel bir dildir” (Akay, 2006: 140).

İğciler,'de şiirlerinde genel dil içinde kendi özel dilini bularak duygularını ifade etmeye çalışmıştır. Şiirlerinde, bazen seslerden, bazen de anlam bakımından şiiri güçlendirmek için, yinelemelerden yararlanmıştır. (Akay, 2006: 9 – 209).

Hasan Akay, Yahya Kemâl'den şu şekilde bahseder; Osmanlı topraklarından uzak olsa bile, kendinî Osmanlı aydını gibi hissederek ve Osmanlı gibi yaşayarak farkını ve farkındalığını ortaya koyan Türk yazardır. Bu sözler bizi İğciler'in Yugoslavya'da yaşamasına rağmen Türkçe eserler vermesi ve Türklüğü öne çıkarması açısından onun önemini belirtmemize neden olur (Akay, 2009: 112 – 113).

Bizi İğciler,'i araştırmaya sevk eden ve onu anlamaya, sonra da şiirleriyle ölümsüzleştirmeyi denemeye iten şey, Yahya Kemal'in “İtri” şiirinde ele aldığı gibi, İtri adlı büyük bestekârın değerinin bilinmesi için, gösterdiği çabayı, bizde İğciler, adına göstererek, onun omuzladığı yükü paylaşmak ve bu omuzlamanın ucundaki bedelin farkına varılmasını istiyoruz (Akay, 2009: 83).

BÖLÜM 4: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN ARAŞTIRMA YAZILARI

Bu bölümde İğciler'in kitabı tanıtılarak yok olan Osmanlı eserlerinden yararlanılarak Prizren'de bugün var olan eserleri tespit edilir. Bu eserler sayesinde, bugün Prizren'de hâlâ var olan medeniyet vurgulanmaya çalışılır. Bölümün devamında, İğciler'in 1996 yılında yayınlanmış *Monografi* adlı kitabı tanıtılır. Bölümün son kısmında ise Ahmet İğciler'in araştırma, gelenek ve görenek, internette yayımlanan tanıtım ve 1970 – 1990 yılları arasında gazetelerde yayımlanan yazıları incelenir.

4.1 Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri

Tarihi ve arkeolojik araştırmalar sayesinde Kosova'da daha taş devrinde insanların yaşadıkları belirlenir. Burada en eski ahaliler olarak İlirler, Traçanlar, Dardanlar ve Yunanlıların yaşadığı bilinir. Kosova tüm Balkanlar gibi daha eski çağda çeşitli işgalcilerin fırtınasına çarptırılır. Önce Roma ve Bizans İmparatorlukları'nın hedefi olur. VII. yüzyıldan IX. yüzyıla dek geçen süre içerisinde Balkanlar'a İslav'lar, ondan önce Hun, daha sonraları Avar, Peçenek, Gagavuz (Gökoğuz), Türkbaş ve Kuman Türkleri gelip yerleşirler. 1389 yılında meydana gelen Kosova Savaşı'ndan sonra da Kosova Osmanlı İmparatorluğu'nun himayesi altında bulunan Sırp Despotluğu çerçevesinde kalır. Sırp Despotluğunun çöküşünden sonra, 1455-1459 yılında Osmanlılar Kosova'yı tümüyle ele geçirir. 1912 yılına dek askerî ve idarî açıdan burada kendi hükümlerini sürdürürler. Osmanlı Devleti, 1354 yılında Süleyman Paşa'nın Gelibolu'yu fethiyle birlikte Balkanlar'a akıncı birlikleri göndererek bu toprakları idaresi altına almaya başlar (Recepoğlu, 1997: 1829 – 1832).

Osmanlı'nın Balkanlar'da ilerlemesinden rahatsız olan Sırlar, oluşturdukları Haçlı kuvvetleriyle Osmanlı'yı bu topraklardan atmak üzere harekete geçer. 1389 yılında birinci Murat Hüdavendigâr öncülüğündeki Türk birlikleri, Sırlar'a karşı Birinci Kosova Meydan Muharebesi'ni kazanarak bu toprakları Osmanlı idaresine katar. Birinci Murat'ın şehit düştüğü savaşın ardından Kosova, Üsküp sancağına bağlanır. Osmanlı Devleti, Kosova'nın fethiyle birlikte bu bölgeye Arnavutlar'ı ve Türkler'i yerleştirir. Bu savaşta Sırlar'ın Osmanlı ordusuna yenilmeleriyle bugünkü Sırbistan ve Karadağ dışında Arnavutluk, Makedonya ve Yunanistan'ın kuzeyini kapsayan Ortaçağ Büyük

Sırbistan İmparatorluğu tarih sahnesinden silinir. Bu yenilgi, yüzyıllar boyunca özellikle Sırp-Ortodoks Kilisesi tarafından mitolojik öğeler katılarak yaşatılır. Sırplar'ın yeniden toparlanarak Osmanlı üzerine gelmesiyle ikinci Murat öncülüğündeki Türk birlikleri, 1448 yılında II. Kosova Savaşı'nı kazanarak bölgede kesin üstünlük sağlar. Bu tarihten itibaren Kosova'da, Osmanlı tarafından çok sayıda camii, medrese, han, hamam, köprü gibi eserler inşa edilir (Sofuoğlu, 166 – 235). Türklerin Balkanlardaki ilerlemeleri yeni bir Haçlı seferinin düzenlenmesine yol açar.¹²

XIV. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın başlangıcına kadar Osmanlı mimarîsi, Rumeli'de olduğu gibi Kosova'da da egemen olur. Bu yörelerde çok sayıda inşa edilen askerî, sivil ve dinî mimarî eserlerinin büyük bir bölümü bugün bile hâlen mevcuttur. Osmanlı idaresi döneminde Kosova'da amaçları çeşitli olan çok sayıda cami, medrese, mektep, türbe, tekke, hamam, kütüphane, çarşı çeşme, şadırvan, han, kervansaray, saat kulesi, köprü, kale, imarethane ve diğer eserler inşa edilir. Türk zevkinin ürünü olan tüm bu eserlerde Türk'ün sanat dehası sergilenir. Türk'ün Dünya görüşü, ahlâkı, yaşam tarzı, zevki, estetik anlayışı, dili, dinî bu eserlerden çevreye yayılmış geniş bir alana Türk'ün damgası vurulur. Büyük değerlere sahip olan bu eserler Osmanlı mimarîsinin en önemli örnekleri olmakla içlerinde yer alan süslemelerin üstün bir Türk sanatıyla neşredildiği görülür. Bu eserlerde iç mekânını bütün incelikleriyle yansıtan dış görünüş üstün bir mimarî zekânın ürünüdür. Hatları, süslemeleri, renkli camları, taş ve ahşap işçiliğiyle Türk sanatının bu topraklarda en muhteşem örneklerini sergiler. Osmanlıların bu topraklara gelmesiyle buralarda yeni sanat anlayışları kısa bir zaman içerisinde yayılır. Daha geç tarihlerde mimarlıkta olduğu gibi bu sanat anlayışının diğer şekillerde de etkisi görülür.

Sanat yaratıcılığın esas çizgisi, estetik anlayışları ve nicelik çözümleri Osmanlı mimarî ilkesine sadık kalır.

¹²Bilge Kağan, “Fatih Sultan Mehmed“, <http://www.bilge-kagan.org/turk-buyukleri/fatih-sultan-mehmed.html#more-1499.14.03.2010>.

Kosova'da XV. ve XVI. yüzyılda inşa edilen Osmanlı mimarî eserlerinin çoğunda, bilhassa camilerde mimarlık, ressamlık ve estetik işlemleri Osmanlı Klâsik üslûbunun örneklerini yansıtır (“İslâm ansiklopedisi”, 2007: 349 – 351).

Kosova'da belirli bir tarih döneminde toplumsal, ekonomik ve sosyal-politik koşullar altında inşa edilen bu mimarî eserler kültürel ve maddî değerler içinde yer alırken onların incelenmesi ve araştırılması bugün buralarda yaşamakta olan Türk halkının geçmişinin incelenmesi ve araştırılması yönünden özel bir önem taşır. Buralarda bizi biz kılan eserler vardır. Yüzyıllara uzanan kimliğimiz de yarınlara taşınarak sesimiz, dilimiz, dinimiz, kültürümüz tek sözle uygarlık tarihîmiz ve medeniyetimiz bu topraklarda daha uzun yıllar yaşayacaktır. Osmanlı'nın yaratmış olduğu medeniyette milliyet, çoğunluk ve azınlık kavramları yoktur ve devletin karşısında herkes eşittir. Bu ilkeler sayesinde Osmanlılar 600 yıldan fazla ayakta kalarak muazzam bir mevkie ulaşır. Bu yüzden bugün bile Türk milleti bağımsız yaşama inancını, 700 yıllık şanlı tarihî mirasına borçludur. Köklü ve zengin bir tarihe ve medeniyete sahip olduklarını bilen Türk milleti bugünkü uygarlığıyla dünya uygarlığının gelişmesine de katkıda bulunma fırsatını yakalamış, bugünkü Türk millî kültürünü çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmayı başarır. Uzun yıllar Osmanlı idaresinde kalan Kosova, 1912-1913 Balkan Savaşı sırasında Sırlar'ın eline geçer. Osmanlı askerleri, 524 yıl kaldıkları Kosova'dan 1913 yılında çekilir (Yalçın, 2008: 19 – 136).

Bugün Yaklaşık 40 bin Türk'ün yaşadığı Kosova'da, Prizren şehri ile Mamuşa beldesi, Türkler'in yoğun olduğu yerlerdir. Osmanlı'dan kalan tarihi cami, han ve hamamlarının yanı sıra kendilerini “Evladı Fatih Han” olarak adlandıran Türklerle de bu bölgeler, “Kosova'daki Anadolu” olma özelliği taşır. Türkler Osmanlı kültürüyle giyinmiş Osmanlıların medeniyetinin, Avrupa kıtasında, Balkan topraklarında, nasıl yaşanabileceğini ispatlarlar.

Ahmet İğciler'in “*Prizren 'de Yok Olan Osmanlı İzleri*” adlı kitabını incelerken, kaynak kitapları da kullanarak Osmanlı eserlerinin hepsini kapsayan, Osmanlı'nın Prizren şehrine bıraktığı medeniyeti inceliyoruz. Ana kaynak olarak bu kitabı kullanıyoruz. Diğer yardımcı kitaplarımızın da bu araştırmanın doğrulanması için, büyük katkısı olur. İğciler'in araştırması üç bölümden oluşur; dinî mimari, sivil mimari ve askeri

mimariden. Balkanlar'ın birçok bölgesinde olduğu gibi Osmanlıların eserlerinin büyük bir bölümü Prizren kentinde de vardır.

4.1.1 Dinî Mimari

İğciler, bu bölümde camilerden, namazgâhtan, tekkelerden, mescitlerden, türbelerden, mezarlardan bahseder. Amacımız, Prizren'den olan bütün türbelerden, mezarlardan vb bahsetmek değil, Osmanlı'nın onlar sayesinde Prizren'e bıraktığı medeniyeti vurgulamaktır. Osmanlı'nın Prizren'e getirdiği medeniyet, eğitimde, dilde, dinde, sanatta, Türk dilinin korunmasında ve bu kültürün bu halk arasında devam etmesinde önemli pay sahibidir. Kosova Meydan Savaşı'ndan (1389) sonra, Prizren, Osmanlı yönetimi altına girer. XIV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar süren zaman diliminde Osmanlı mimarisi Kosova'nın genel mimarisine egemen olarak, bu mimariye kendi mührünü vurur. Bununla birlikte Prizren'e Osmanlı Türklerinin gelmeleri ve yerleşmeleriyle çok sayıda Osmanlı mimari eserleri inşa edilir. Prizren'de Osmanlı döneminde inşa edilen eserlerin, bu zaman diliminde oynadıkları rolleri çok önemlidir. Bu eserler; camiler, hamamlar, medreseler, köprüler, hanlar, çeşmeler, tekkeler, türbeler, kervan saraylar, değirmenler, mahalle fırınları vb.dir. İğciler'e göre:

“Bunların bazıları zamanı yıkıcı etkisine direnmeyi başarmakla o zamanki uygarlığı gerçek birer tarihi anıtlarını temsil etmektedirler. Oysa bugün çoğu mevcut değildir. Osmanlı mimari eserlerinin bazıları 1912 yılından ikinci Dünya savaşına kadar ki dönemde, bazıları ise ikinci Dünya savaşındaki dönemde devletin veya kişioglunun bilinçsizliği veya kasıtlı davranışı yüzünden yok olur” (İğciler, 2004: 9).

Osmanlıların, Balkanlar'a gelmeleri ve yerleşmelerinden günümüze kadar uzanan en güçlü sanat dalının Osmanlı mimarisi olduğunu tarihi belgeler gösterir. Türkler, gittikleri yerlere beraberinde çeşitli yenilikleri de getirirler. Sosyal, siyasî ve dinî ihtiyaçlar da onları, alınan ülkelerde durmadan bina yapmaya doğru iter. İğciler'in ifadesiyle,

“İslâm ülkelerinde birinci derecede önemli devlet yapısı camidir. Hazreti Muhammed'in sağlığında Medine'de yapılan cami sonraki bütün camilerin ilk örneği olur. Taş ve kerpiç duvarlarla çevrilmiş kare bir alandan ibaret olan Medine caminin kuzey yönü, ağaç direkler üzerine tutturulmuş hurma dalarıyla kaplatılmıştı. Bu camide sesi güzel olan Habeşi Bilal ilk ezanı okumuştur. Hz. Peygamber, bu kapalı yerden kuzeye, yani Kudüs'e dönerek namaz kılardı. Bu yön 625 yılında Medine'ye göre güneyde bulunan Mekke'ye çevrilmiştir” (Yetkin, 1974: 18).

İğciler'in örnek cami olarak Mekke'deki camiyi örnek vermesi, onun bu konu hakkında ne kadar hassas olduğunu, dindarlığını ve Müslümanlığa olan sevgisini ve saygısını gösterir. Camilerin, insanların birlikte ibadet etmek için, toplandıkları yer olduğu bilinir. Camilerin iç kısmı, mihrap, minber, kürsü ve mahfilden, dış tarafı ise minare, şadırvan veya çeşmeden oluşur. İğciler, eserlerin kitabeleri üzerinde durur ve kitabenin önemini şu sözlerle vurgular:

“Bir anıtı ya da mimari eseri tarihi boyunca yaşatmak için, bir şey üzerine kazılan ve yazılan yazıya kitabe denir. Kitabeler bir eserin gerçek tarihçesidir” (İğciler, 2004: 13 – 15).

Prizren, 1455 yılında Osmanlı orduları tarafından fethedildikten sonra mimari yönünden pek çok değişikliğe uğrar. Bu tarihten sonra Osmanlı-Türk eserlerinin kurulmasıyla, onlar Prizren'e değer katar. 1912 yılına kadar Prizren'de, özellikle cami inşaatına daha büyük önem verilir. Araştırmacı Raif Vırmıça'ya göre, Osmanlı döneminde yirmi dokuz camii inşa edilir. Osmanlı döneminden sonra ise sadece dört cami inşa edilir (İğciler, 2004: 15 – 16).

4.1.1.1 Camiler

Namazgâh - Prizren'de ilk Osmanlı mimari eseri olan halk dilinde “Kırık Cami” adıyla anılan “Namazgâh”, 1455 yılında inşa edilir. Prizren, 21 Haziran 1455 yılında Fatih Sultan Mehmet Han orduları tarafından fethedilir. Fetih sırasında yapılan savaş yerinde, ilk namazın kılındığı yerde Namazgâh inşa edilir. Bu cami, yok olan Osmanlı eserleri arasına girse de 2001 yılının haziran ayında Prizren'de görev yapan Kosova Türk Tabur Görev Kuvvet Komutanlığı tarafından bulunulan girişim, Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Bakanlığı'nın maddi katkılarıyla namazgâhın onarımını başlatır. 5 Nisan 2002 tarihinde resmi olarak halkın hizmetinde sunularak, Prizren'e bu önemli değer tekrar kazandırılır (Vırmıça,1996: 19). Osmanlı'nın Prizren'e gelmesiyle bu bölge halkının kültür, eğitim, dil, gelenek ve göreneklerinde halkın, birçok değişim yaşamasına sebep olur. Bu değişimler ve gelişmelerle getirilen yeni medeniyetin alışılması da zor olmaz. Türk dili, resmi devlet dili olur ve bu XX. yüzyılın başlangıcına kadar sürer.

Fethiye Camii - Fethiye cami, Prizren'in Cuma Cami Mahallesi'nde Bogorodiça Levişka adıyla bir Sırp Kilise'dir. Prizren'in fethedilmesinden kısa bir zaman sonra bu kilise bazı tarihçilere göre 1756 yılında camiye dönüştüğünü gösterirken, Kukli Bey'in

vakıf-nağmesinde bu caminin 1538 yılında var olduğu görülür. Fethiye Cami'ye halk tarafından "Atik Cami" ve "Cuma Cami" de denilir. Tahir Efendi'nin yazdığı *Menâkıb*'da bu cami hakkında şu bilgiler verilir:

"Fatih Sultan Mehmet en büyük kiliseyi bizzat camiye çevirip bizimle birlikte namaz kıldı. Ma'bede "Atik" veya "Cuma Cami" adı verildi. İdaresi için, memleketimizde birçok vakıflar kuruldu" (İğciler, 2004: 21).

Fatih Sultan Mehmet'in Prizren'i ziyaretinde onun emri üzerine kilise, camiye dönüştürülür. Bazı Osmanlı belgelerinde bu kilise "Sultan Mehmet Han" olarak anılır. Bunu Hacı Ömer Lütfü'nün 1910 yılında yazdığı şiirinde de görebiliriz (İğciler, 2004: 23). Buradaki ibadetler 1918 yılına kadar devam eder. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra devlet, kiliseye ilgi göstermeye başlayınca yıkılan minarenin yerine 1950 yılında çank yerleştirilir. Bugün bu caminin iki kitabesi¹³ mevcuttur (Vırmiça, 1999: 107).

Mustafa Paşa Cami - Prizren kitabelerinde Mustafa Paşa Cami kitabesinin de mevcut olduğu ileri sürülür. 1952 yılında caminin yıkılmasıyla bu kitabenin 1960 yılında Prizren kitabelerinde yayınlanmasına rağmen bugün nerede olduğu bilinmez. Yayınlanan kitabede Mustafa Paşa Cami'nin 1562-1563 yıllarında inşa edildiği anlaşılır. Bu cami de, yok olan Osmanlı eserleri arasında bulunur. Bizi, her ne kadar yok olan Osmanlı eserleri üzse de onların bıraktığı dinî, dili, gelenek, görenekleri vb kazandığımız ve bugün hâlâ yaşadığımız medeniyet sevindirir (İğciler, 2004: 26).

¹³ **Fethiye-Cuma Caminin I. Kitabesi**

Budur "Fethiye" derler, cami "Atik"
İbadet ehline olmuş bu lâyıq
Buni kurmuş kadimi ehli-i küfar
Elinden harb ile almış bu Hünkar
Bi-hamdıllah ki "Fatih" buni almış
Bu cami içi İslâm ile dolmuş

Fethiye-Cuma Caminin II. Kitabesi

1. a) Cenab-ı hazret-i Sultan Mezcit Han'ın zamanında
b) Nice asar-ı hayr ile ihya olur her günde mülkinde
c) Hususen şehri-i Pürzen'de fethiden kalma bir ba'bed
d) Mürür-i dehr ile olmuşken enkazı perakende
2. a) Hulusi Paşa razı ile vezir ve dahi defterdar
b) Ehali itifakıyla anı elyledi zibende
c) İki yüz kırkda vaz'etmiş eski nasaara
d) Sekiz yüz on üçünde oldu mü'minin ferhunde
3. a) Rikab-ı şah ser bu abından sah kim Feyzi Ağa
b) Olup ta'mirine bais nezaret kıldı her günde
c) Mu'ammer kuşusuyle şevkile Tahir dedi tar
d) İlahı ta kıyamet ta ola İslâmı zinde.

Yakup Bey Evrenoszade Cami (Arata Cami) - Tarihi belgeler, bize bu caminin 1526 yılında Yakup Bey Evrenoszade tarafından yapıldığını gösterir. Prizren kitabelerinde de bunun doğru olduğu kanıtlanır. Bundan başka Evrenoszade, 1526 yılında bir mescit yaptırır ve bu mescide bir minare ilave ettirdiği kitabesinde yazılır. Kukli Bey'in Vakıfnamesi'nde ise bu caminin Yakup Paşa veya Yakup Dede tarafından mescit olarak inşa edildiği öne sürülür. Bugün, bu caminin geriye sadece bir minaresi kalır. Cami, 1963 yılına kadar halkın idaresindedir. Bir zamanlar bu caminin etrafında Arasta (kapalı) çarşısı bulunduğu için, bu cami de aynı adı taşır (İğciler, 2004: 29 – 31).

Budak Hoca Camii (Troşan) - Bugün bu cami Semerkan'dan Prizren'e Budak Hoca adında gelen birinin, Prizren'in en uzak bölümünde bir cami inşa ettiği, 1869 yılında camiye minare yaptırdığı, bayram ve cuma günlerinde hutbeyi okuyacak bir hatibin de seçildiğini, yazılı olarak Tahir Mehmet Efendi Menakıbı'nda var olduğu gösterir. Caminin yeniden onarıldığını, Hacı Ömer Lütfi'nin yazdığı "Tevarihsi'nde" "Budak Hoca Cami" tamirine adlı şiirinde görürüz (İğciler, 2004: 35).

Osmanlı Türkleri, topraklarından koparak yeni ülkelere, yeni iklimlere doğru akmaya koyulmuş olmakla beraber, sıraları, töreleri, gelenekleri, görenekleri, dinlerini, dillerini, eğitimlerini, kültürlerini de beraberinde taşırlar. Bugün tüm bunların devam etmesi ve yetişen kuşaklara hâlâ aktarılması, çok uluslu bir ülkede hâlâ devam ettirilmesi, medeniyetin kalıcılığını ispat eder. 1912'den günümüze kadar değişen rejimlere ve baskılara rağmen bugün Prizren'de Türklüğün hâlâ devam ettiği görülür.

Beyzade Mehmet Bey Camii - Beyzade Mehmet Bey tarafından, 1689 yılında önce bu caminin inşa edildiği bilinir. Bunu, Tahir Efendi Menakıbı'nda şöyle anlatır:

"Avusturya askerlerinin Prizren'i 1689 yılında ilk olarak Beyzade Camii yıkmaya çalıştıklarını ve halkın karşı gelmesi nedeniyle bunu başaramadıklarını anlatıyor"
(İğciler, 2004: 99).

Bu camide 1915 yılına kadar namaz kılınır. 1915 yılında gayri Müslimler tarafından yıkılır.

Mahmut Paşa Cami (Kalede) - Osmanlı döneminde kalede inşa edilen caminin, 1683-1689 yılları arasında Avusturya-Osmanlı savaşlarında yıkıldığını görürüz. Mahmut Paşa tarafından 1828 yılında Prizren kalesi onarılır ve orada temelden yıkılmış olan eski cami yerine, yeni bir cami inşa edilir. Bu cami Mahmut Paşa adını alır. Bundan başka Prizren

Kalesi'nin kente bakan bir surunda bir saat kulesi yaptırır. Osmanlı'nın Balkanlardan çekilmesiyle birlikte kaledeki cami ve saat kulesi bir dönem sonra yıkılır ve bir daha onarılmaz. Bugüne kadar Mahmut Paşa Camii'nin korunmuş halde olan tek eseri, 67,5 cm eninde ve 53,5 cm boyundaki beş beyitlik kitabesidir.¹⁴ Bunun haricinde, Bülbül Deresi mahallesinde yine Mahmut Paşa adıyla anılan bir caminin daha var olduğunu çeşitli belgelerden öğreniriz. Mahmut Paşa, 1809-1836 yılları arasında Prizren sancağı görevinde bulunur. Yaptırdığı caminin yanında öğrenci yurdu, ilkokul ayarında bir mektep ve öğrenciler için, sekiz odalı bir medrese, daha sonraları ise bir dersane de inşa eder (İğciler, 2004: 45).

Kosova'da, Osmanlı mimari eserleri kaynağından edindiğimiz bilgilere göre, Prizren'de bu camilerden başka bugün hâlâ ayakta durmayı başarmış olan Osmanlı eserleri de vardır.

Bunlar: Emin Paşa Camii, Gazi Mehmet Paşa (Bayraklı) Camii, Suzi Çelebi Camii, Arasta (Evrenost Bey) Camii, Hacı Kasım Camii, Hacı Ramadan Kör ağa Camii, İlyas Kuka Camii, Kâtip Sinan Bey (Levişa) Camii, Mahmut Paşa Camii, Maksut Paşa (Maraş) Camii, Müderris Ali Efendi (Ali Hoca) Camii, Saraç Hane (Kukli Mehmet Bey) Camii, Seydi Bey Camii, Sinan Paşa Camii¹⁵, Tercüman İskender Bey (Dragoman) Camii, Terzi Mehmet (Memi) Camii, Namazgâh (Kırık) Camii'dir.¹⁶

¹⁴**Mahmut Paşa Camii Kitabesi**

Halide vus'î olınca ey dil, hayratdan olma bir lahza meb'ud
Ukbada sahi-hayre verilür ali meratıb, olmuş çü mev'ud
Dünyade dahi hayrile adı mezkür oluptur halkın dilinde
Hem cami'ib a eden kişiler hakkında müjde ma'lüm ve meşhud
Hin-i fetinde al'a içinde inşa olunmuş cami ve ma'bed
Çok vakt ü ez nan geçmekle oldu hakile yeksan, viran ve na-büd
Paşay-ı Mahmud, vali-i vilayet hayrata mail, sahib-diyamet
Bir tadz-ı ra'na kal'anda cami eyledi ibna ol zat-ı mes'ud
Bir gelmegile hoş tekmil olmuş görünce Nur-i söyledi tarih
Bu cami dil-zib için,e gir kıl, olsun namazın makbul-i ma'bud
Sene 1244

¹⁵ Beylerbeyi ve ikinci vezir olan Sinan Paşa'nın 1615 yılında yaptırdığı Sinan Paşa Camii, Prizren'in sembol eserlerinden biri. İstanbul merkezli klasik dönem Osmanlı mimari sanatsal anlayışının Balkanlar'daki temsili olan tarihî cami; ince, yüksek minaresi ve kurşun kaplamalı kubbesiyle şehre tepeden bakıyor. 1968 yılında Osmanlı El Yazmaları Müzesi'ne dönüştürülünce, uzun yıllar ibadete kapalı kalan cami restorasyon un ardından müminleri ağırlamaya devam edecek.

¹⁶ Bu camilerin resimlerini ve bunlara ait bilgilerini daha ayrıntılı bir şekilde, Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, “Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri” II cilt Ansiklopedisinde, s. 575-756 görebilirsiniz.

4.1.1.2 Tekkeler

Türkler, Müslümanlığı kabul etikten sonra, Allah'ı sevmek, anlamak, ona ulaşmak, böylelikle dünyada mutlu olmanın yollarını ararlar. Bunun için, tasavvuf denilen din felsefesini benimserler. İğciler'in ifadesiyle tekkeler şu şekilde açıklanır:

“Bilindiği gibi tarikat adamlarının toplanıp tarikat gereklerini yaptıkları yere TEKKE adı verilmektedir. Türk edebiyatında Dergâh, Zaviye, Han kâh, Astan sözleri Tekke anlamında kullanılmaktadır” (İğciler, 2004: 47).

Tekkeler; semahane, türbe, çilehane, hücre, kiler ve mutfak, kahve ocağı, bahçe bölümlerinden oluşur. Tekkeler, Osmanlı medeniyetinin yayılmasında, eğitim kültür ve siyaset sahasında önemli rol oynar. Bunlar, aynı zamanda kervansaray görevini de yapar.

Prizren'de Bektaşilik

Bektaşilik, XIII. Yüzyılda Hacı Bektaş Veli'nin kurduğu bir tarikattır. Bektaşilik tarikatının ayinlerini, ulus ve yöntemlerini kuran Hacı Bektaş Veli'nin müritlerinden Balım Sultan'dır. Hacı Bektaş Veli, dinde, dilde ve sanatta çeşitli yenilikler yaparak, en güzel eserlerini temiz bir Türkçeyle yazar ve böylelikle Türk dilini korur. Tarihi kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, Sarı Saltık ve onun müritleri Avrupa kıtasına Osmanlılardan çok önce Türklüğü ve Osmanlı medeniyetini getiren kişilerdir. Bunların, Balkanlar'a Kara Deniz yöresinden geldikleri söylenir (İğciler, 2004: 54).

Hacı Âdem Veçhi Baba Tekkesi - Prizren'de Bektaş Tekkesini, Yakovalı Hacı Âdem Veçhi Baba'nın kurduğu ifade edilir. Veçhi Baba, XIX. yüzyılda en yüksek öğrenimli ve en saygın şeyhlerden biridir. 1841 yılında Yakova'da doğar. Âdem Baba'dan hizmet görüp on dokuz yaşına varınca bu tarikatın dervişi olarak ilan edilir. Âdem Baba, Arnavutluğun Melçan tekkesine gidince Prizren'deki tekkeyi Âdem Veçhi Baba'ya bırakır. Bu tekkenin inşa edildiği yıl 1885 yılını gösterir. Aluş Baba izni üzerine Mekke ve Medine'ye hacca gider ve hacı olur. Dönüşte Kerbela, Filistin ve İran'ı geçerek Hindistan'a kadar gider. Geri döndükten sonra Aluş Bana'nın onu Prizren'e yollamasıyla 1885 yılında Bektaşiliği yaymaya başlar ve siyasi etkinliklere de katılır. 1921 yılında Prizren'de İslâm Derneği'ni kurar. 1922 yılında dede unvanı kazanır ve 1927 yılında Allahın rahmetine kavuşur (İğciler, 2004: 56 – 57).

Şeyh Yusuf Tekkesi - İğciler, bu bilgileri Şeyh Yusuf'un oğlu Atşan'dan elde eder. Şeyh Yusuf'un tekkesi Prizren'in "Bajdarana" semtinin Abidin Ağa mahallesinde bulunur. Bu tekkeyi, Osmanlı döneminde dünyaya gelen soylu bir aile çocuğu olan Şeyh Yusuf kurar. Araştırmalar sonucu bu zatın 1885 yılında doğduğu, çok zeki ve çalışkan olduğu, daha okul sıralarındayken Rufai tarikatına gönül verdiği görülür. Daha sonraları onun tek isteği kendisine ait bir tekkesinin olmasıdır. 1931 yılında kendi evinde tekkesini kurar. Yusuf, Makedonya'nın İştıp kentine giderek, orada Rufai Şeyhi Mustafa Efendiden el alarak Şeyh olur. Şeyh Yusuf, Prizren'e döndükten sonra tekkesini kurarak, dervişleri günden güne artar ve tekke etkinliğini sürdürür. Şeyh Mustafa, Türkiye'ye göç edince Şeyh Yusuf ara sıra İştıp'e giderek Prizren'deki tekkesini derviş Hacı İskender Efendiye emanet eder. Şeyh Yusuf, 1960 yılında ihtiyarlığı yüzünden tekkesini kapatmak zorunda kalır. 1963 yılında ölünce tekkedeki çalışmaları sona erer. Yusuf'un sadık dervişleri, Prizren'de diğer Rufai tekkesi olarak bilinen Şeyh Hüseyin'in tekkesine giderek oranın dervişleri olurlar (İğciler, 2004: 58 – 62).

Acize Baba Tekkesi - Prizren'de, Sa'di tarikatına bağlı Acize Baba tekkesi de bulunur. Sa'di tarikatının kurucusu Pir Şeyh Cebinin Ül Şeyh Ebabi'dir.

"Bu tarikat, bu topraklara Türkiye'den gelmiştir. Prizren'de ilk Sa'di tekkesini, Prof. Dr. Nimetullah Hafız'a göre Süleyman Efendi Acize Baba 1590 yılında kurmuştur. Acize Baba, İstanbul'da öğrenimini tamamladıktan ve Şam'da Şeyh İbrahim'den hilafet nameyi kazandıktan sonra Rumeli'ye yaptığı seyahati sırasında Prizren'e gelir ve burada uzun zaman kalır. Böylelikle kurduğu tekkesini çalıştırma devam eder. Bugün Acize Babanın sadece divanı koruna bilmiştir. İkinci Dünya savaşından sonra 1946 yılında büz bütün yıkılmıştır. Bugün iki mezar ve bir türbe ayakta kalmıştır. Sa'di tarikatının son Şeyhi 1918 yılında Prizren'de doğmuş, 1989 yılında Allahın rahmetine kavuşan Şeyh Hüseyin Şehzadedir. Bu Şeyh Gani Çavdarbaşı caddesinde ki kendi evinde yaşamını son gününe kadar etkinlikleri sürdürmüştür. Çünkü Maraş semtindeki eski tekkesi yıkılınca ayinlerini evinde sürdürmek zorunda kalmıştır. Sa'di tarikatının son üyesi Vulnet Luboten dir" (İğciler, 2004: 63 - 64).

Kosova'da Osmanlı mimari eserleri kaynağımızda edindiğimiz bilgilere göre Prizren'de bu tekkelerden başka bugün hâlâ ayakta kalmayı başarmış olan Osmanlı eserlerimizde vardır. Bunlar: Kurila (Şeyh Hasan Efendi), Kutup Musa Tekkesi, Rifai (Hüseyin Efendi) Tekkesi, Şeyh Osman Halveti (Saraçhane) Tekkesi.¹⁷

¹⁷ Bu tekkelerin resimlerini ve bunlara ait bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde, Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, "Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri" II cilt Ansiklopedisinde, s. 789-813 bulabilirsiniz.

4.1.1.3 Mescitler

Mescitler küçük mahalle camileridir. Mescitlerin plan ve iç düzeni, büyük camilerinkine benzemekle beraber mescitler, üslûp bakımından farklıdır. Hatta çoğu zaman minareleri balkon şeklinde ve ahşaptır.

“Osmanlılar’ın 21 Haziran 1455 yılında Prizren’i fethettiklerinden kısa bir zaman sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından o dönemde Prizren’de bulunan ve en büyük kilise olarak bilinen “Sveta Bogorodiça Leviška” klisesi bir Cuma namazının kılınmasından sonra camiye dönüştürülmüştür” (İğciler, 2004: 66).

31 Ekim 1912 yılında Osmanlıların gidişinden sonra, bu camideki ibadetler 1928 yılına kadar devam eder. Caminin tekrar kiliseye çevrilmesinden sonra bu caminin devamı olarak bir ev kiralanır, sonra da o ev satın alınarak mahalle mescidine çevrilir. 1918 yılından 1971 yılına kadar ibadetler devam eder. 1971 yılında mescit yeri yıkılarak yeni bir cami inşa edilmesiyle, günümüze kadar ibadetler devam eder. Bugün Cuma Cami’den kalan ayaklı büyük Osmanlı saati bu camidedir.

4.1.1.4 Türbeler

Türbe, İslâm dünyasında camiden sonra ilk görülen dinî yapıttır. Dinî abideler olarak adlandırılan türbeler, çoğunlukla camilerin yanında ya da dinî yapıların avlularında, mezarlıkların yanında, bazen mezarlıkların ortasında bazen de ovalarda ıssız yerlerde yapılır. Prizren’de türbelerin sayısı oldukça çoktur. Onlardan; Terzi Baba Türbesi, Karabaş Baba Türbesi, Kalender Baba Türbesi, Acize Baba Türbesi, Ömer Baba Türbesi, Kutup Baba Türbesi vb. Biz sadece Veli Baba Türbesi’nden bahsedeceğiz¹⁸

Veli Baba Türbesi - Veli Baba Türbesi diye adlandırılan bu türbe, Veli Şah Cami’nin içinde bulunur.

“Zamanında Türkiye’den Prizren’e Veli Şah adında bir zat seyahat için, gelmiş. Dinî neşretmek için, hayatı boyunca camide kalmış. Camide ölmüş ve orada gömülmüştür” (İğciler, 2004: 70).

Camiyi büyütmek amacıyla 1992 yılında bu türbe ortadan kaldırılır.¹⁹

¹⁸ Türbeler hakkında daha fazla bilgi edinmek isterseniz Raif Vırmiça’nın “Kosova’da Osmanlı Mimari Eserleri 1” adlı kitabında bulabilirsiniz.

¹⁹ Bundan başka şu türbeler de bugün hala mevcuttur: Karabaş Mustafa Efendi Türbesi, Kemani Rabiya Hanım Türbesi, Şeyh Hulusi Efendi Türbesi, Şeyh Hüseyin Türbesi, Şeyh Abdürrahman Türbesi, Acize Baba Türbesi dir. Bu bilgileri, Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, “Kosova’da Osmanlı Mimari Eserleri” II cilt Ansiklopedisinde görebilirsiniz.

4.1.1.5 Mezarlar

Dinî mimarinin ölüm abideleri bölümünde mezarları da görürüz. Osmanlıların Balkanlar'a gelmeleri ve yerleşmeleriyle ölen insanların gömülme merasimlerini gelenek ve göreneklerine göre yaparlar. Prizren'de Osmanlı mezarları iki şekilde görülür: Birinci şekil, mezar taşı sanduka şeklinde olan mezarlardır. İkinci şekil ise sadece yatay bir taşla örtülüp her iki ucunda dik taşları bulunan mezarlardır. Kitabeler bu taşlar üzerinde yazılıdır. Bu mezarları, örnek olarak Emin Paşa Camisi'nde ve Mehmet Paşa Camisi'nde görebiliriz. Erkeklerin mezar taşlarına kıyasen kadınların mezar taşları üstünde serpuş bulunmaz. Kadınların mezarları, çiçeklerle süslü olduğu için uzaktan anlaşılır. Bu mezar taşları oyma taş üslubuyla yapılır. Karabaş Baba türbesinin etrafında olan mezarlık, eski Türk mezarlığıdır. Bu mezarlık daha birkaç yıl öncesine kadar bakımsız ve harabe durumundayken, Kosova Türk Tabur Görev Kuvvet Komutanlığı tarafından korunmaya alınmasıyla bu durum değişir (İğciler, 2004: 70-76).²⁰

4.1.2 Sivil Mimari

Kuruluştan günümüze kadar Prizren, birçok devir yaşar. Bunda ötürü bu şehir, her taşının altında tarih barındıran bir yerdir. Yapılan sayısız arkeoloji yazıları, bunu en iyi şekilde kanıtlar. Bu şehir ekonomi ve ticaret merkezi olarak ün kazanır. Prizren, Osmanlılar döneminde Türklerin en önemli ve en büyük ticaret yolarından biri olan Prizren'den geçerek Balkan yarım adasını kapsar ve Adriyatik denizi sahil bölgelerini birbirine bağlar. Sahil bölgelerine hayvan ve hayvan ürünleri götürülür. Onlardan ise tuz, balık, balık yağı, sabun ve güney meyveleri gibi gerekli olan malzemeler alınır.

“Prizen ister ekonomi, ister kültür ister siyasi açıdan çok güçlü bir merkez haline gelmiştir. Bu ilerleme XVI. Yüzyılın sonlarında zirve noktasına varmıştır. Bu gibi gelişmelerden sonra artık Prizren'de çok sayıda hanlar, kervansaraylar, dükkânlar, değirmenler, köprüler, okular, medreseler ve diğer Osmanlı mimari eserleri kurulmaya başlamıştır” (İğciler, 2004: 78).

²⁰ “Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri II”, Osmanlı mezarlığının önceki ve bugünkü görüntülerini görebilirsiniz, s. 758-775. Bundan başka: Mehmet Emin Paşa Mezarı, Abbas Ağa Mezarı, Hacı Ahmet Nurullah Mezar, Ömer Sabri Paşa Mezarı, Mazlime Hanım Mezarı, Ömer Ağa mezarlarını ve Suzi Çelebinin mezarının baş tacını görebilirsiniz.

4.1.2.1 Hanlar

Hanlar, büyük yollar üzerinde yapılan, alışveriş yapmaya gelen yolcuların ve onların kervanlarının dinlenmeleri, ayrıca konaklamaları için, kurulan misafirhanelerdir. Hanların büyük bir kısmı, sancak beyleri, beyler, valiler, vezirler ve zengin tüccarlar tarafından yapılır. Her hanın giriş kapısının yanında bir kahve ocağı, araba onarım işlerini yapan bir demirci, atları nallayan bir nalbant bulunurken dipte, kapının karşısında ahırlar, arabalıklar ve ticaret eşyası konulan odalar bulunur. Tarihi kaynaklar, Prizren’de bazı hanların, kentin girişinde bulduklarını gösterir. Prizren’de Osmanlı döneminde kurulmuş hanlar şunlardır: Cimşit Hacı’nın hanı, Vehbi Hacı’nın hanı, Davut ve Mustafa Arap’ın hanı, Hacı Musa’nın hanı, Vehap Vranişte’nin hanı, Osman Cerciz’in hanı, Zeynel Hancı’nın hanı vb. Her hanın avlusunda abdest almak için, kullanılan çeşmeler bulunur. İki katlı hanlar da bulunmakla beraber, onların yatakları bulunur. Bu hanlara bugün gerek duyulmamasının nedeni, modern çağda hanların yerini otellerin almasıdır. Bugün hâlâ var olan ama han olarak kullanılmayan bina, Cevdet Mulafazlı Hamıdır (İğciler, 2004: 80).

4.1.2.2 Kervansaraylar

Kervanların gidişini sağlamak için, yollar boyunca, askeri ve ticari kabilelere barınak hizmeti sağlaması için kervansaraylar yapılır. Kervansaraylar aslında büyük hanlardır. Barış zamanında Pazar yeri olarak iş gören kervansaraylar, savaş zamanında kışla olarak da kullanılır. Prizren’de üç kervansarayın mevcut olduğunu, Kukli Bey’in 1538 yılında Adliyece tasdik edilen Vakıfnamesi’nden öğreniriz. Biz, burada sadece Mirihan adını almış kervansaraydan bahsedeceğiz. Bu kervansaray, Arasta Cami’nin bitişiğinde yıllarca kamu yararına hizmette bulunur.

“Prizren sancağı Sancakbeyi Mahmut Paşa Rotul (1808-1836) bu kervansarayı, mütevelli Kıklı Bey’in vakfından zorla kendisine mal etmiş. Oysa Mahmut Paşa Rotul’un ölümünden sonra bu kervansaray devletin malı olmuş. İkinci Dünya savaşından sonra devleti gereksimi için, depo olarak kullanılmıştır” (İğciler, 2004: 82).

4.1.2.3 Menziller

Eski Prizren ve diğer yerlerde posta hizmetlerinin yapılması için, Menzil ya da Menzil haneler bulunur. Menzilhanelerde posta malzemelerini taşıyan atlar, belirli bir yolculuk

yaptıktan sonra değiştirilir ve tatarlar (postacılar) dinlendirilir. İlk menzilhaneıı yapan kişi IV Sultan Murat (1623 – 1640) tır (İğciler, 2004: 83).

4.1.2.4 Binek Taşı

Prizren halkı hayvancılıkla uğraştığı için, önceleri Prizren’de hayvanlara binmek için, birçok yerde binek taşlarına da rastlanır. Bu gibi işlerin yapılmasında ölümsüz bir tarihi eser olarak bilinen ve anılan Binek taşları büyük rol oynar. Binek taşı, at ve benzeri hayvanlar veya at arabalarına binmek üzere üstüne çıkılan yüksek bir taştır. Bu taşlardan han ve kervansaraylardan başka, bazı evlerde de bulunur. Bugün hâlâ Prizren sokaklarını dolaşırken Binek taşlarına rastlanabilir (İğciler, 2004: 84).

4.1.2.5 İmaretler

İmaretler, yoksullara ve medrese öğrencilerine bedava yiyecek dağıtılan halk mutfaklarıdır. Osmanlı döneminde bu gibi mutfakların ya da hayır evlerinin mevcut olduğunu kanıtlayan belgeler vardır. Bu imaretler, kent yoksullarına, medrese öğrenci ve hocalarına, kimi vakıf memurlarına ve yoksul yolculara bedava yiyecek dağıtır. Bu mutfaklardan birinin Prizren’de Mustafa Paşa tarafından kurulduğunu belgeler kanıtlar (İğciler, 2004: 86).

4.1.2.6 Çeşmeler

“Enbiya suresi otuzuncu ayette bütün canlıların sudan yaratılmış olduğu belirtilirken Hacc suresi beşinci ayette şöyle ifade edilir: “Yeryüzünü görürsünüz ki kupkuruğur. Fakat biz ona su indirdiğimiz zaman harekete geçer, kabarır ve her bitkiden çift çift yetiştiririz.”

Selçuklu ve Osmanlı medeniyetleri, tam anlamıyla birer “su medeniyeti” olarak nitelendirilir. Tarihte hiçbir medeniyet çizgisinde suya, Türklerdeki kadar ehemmiyet izafe edilmez. Prizren şehri daha öncede bahsettiğimiz gibi sularıyla çok zengin olan bir şehirdir. Bugün Prizren’de birçok Osmanlı çeşmesine rastlanır. Bu şehirde su, Ak dereden, Svilen dağı, Kale altı, Hisar boğazı kaynaklarından sağlanır. XIX. yüzyılda yazılan Prizren Salnamesine göre, Prizren’de 150-196 mahalle çeşmesinin var olduğu anlaşılır. Birçok çeşme, hayır sahibi kimseler tarafından yapılarak, üstüne de yaptıranın ismi yazılır. Aslında bu tür yazılar kitabe olarak da değerlendirilebilir; çünkü burada çeşmenin yapıldığı tarihleri de yazılıdır. Bu çeşmelerden bugün Kör Ağa mahallesindeki Perollar ailesi evinde Feyzullah Sipahi Efendi Çeşmesi adıyla bilinen

1846 yılında bu şahıs tarafından yapılan ve hâlâ ayakta durmayı başaran bir eserdir. Bundan başka kısaca, Osmanlılar döneminde var olan ve bugün büyük bir kısmının yok olan Osmanlı eserlerine girmiş olan çeşmelerden bahsedeceğiz (İğciler, 2004: 87).

Suzi Çelebi Çeşmesi - Bu çeşme, caminin sokak dibinde bulunur. Kenarları taştan yapılmış olan çeşmenin kurnası da vardır. Bugün bu çeşmeden kalan tek iz kurnasının görünümüdür.

Esmâ Hanım Çeşmesi – Son döneme kadar Halk Kurtuluş Caddesi’nde yer alan çeşme, 1978 yılında yeni yolun yaptırılması nedeniyle buradan kaldırılarak Prizren Saat Kulesi avlusuna taşınır. Bu çeşmenin XIX. yüzyılların sonlarında Esmâ Hanım tarafından inşa edildiği muhtemeldir (İğciler, 2004: 99).

Paşa Çeşmesi Bu çeşmenin de, Osmanlılar döneminde yapıldığına dair söylentiler vardır; fakat onun kimin tarafından yapıldığı bilinmez.

Toçila Çeşmesi - Toçila Çeşmesi, bundan 30-40 yıl öncesine kadar Prizren halkı için büyük önem taşır. Bunun sebebi ise gençlerin, yılın belirli bir gününde bu çeşmeye giderek, baharın gelişini büyük şenliklerle kutlamasıdır. Otuz yıldan bu yana bu çeşmeye gidilmediğinden çeşme, ırsız ve kimsesiz halde durur.

Evrenos Bey Çeşmesi - Bugün bu çeşme mevcut değildir. Zamanında bu çeşme, Arasta cami önünde ve Gazi Mehmet Paşa hamamı karşısında yer alan kavşağın kuzeydoğu köşesinde bulunur. 1963 yılına kadar hizmet veren Arasta Camisi’nin yıktırılarak, yeni yolun yapılmasıyla böylelikle çeşme de ortadan kaldırılır. Bu çeşmenin kitabesi İvan Jastrebov tarafından neşredilir. Kitabe, bu çeşmenin 1585 yılında yapıldığı gösterir.²¹

Mercan Mahallesi Çeşmesi - Bu çeşmenin de Osmanlılar döneminde inşa edildiği bilinir. Bu çeşme 1995 yılında yeni yolun yapılmasıyla ortadan kaldırılır.

²¹ **Evrenos Bey Çeşmesi Kitabesi**
Hazret-i Gazi Evrenos Beg
İbn-i Ahmed Beg çeşme akmak (?)
Kıldı niyet çün bina itmeğe
Getürdi üstad-ı kerrubin
Anı itdi Huda (bedet?)
Oldı Tahir, misal-i ab-ı cennet
Sene 993

Kuru Çeşme - Muhteşem Osmanlı eseri olan bu çeşme, Osmanlıların bu çeşmeyi 1912 yılında yaptırdıklarını gösterir. Bu çeşme, Osmanlıların Prizren’de inşa ettikleri belkide son mimari eseri olabilir (İğciler, 2004: 109).

Halkın İslâmlık ve Türklük medeniyetini, bir arada yaşama tarzını, çeşmelerin fazla olmasından anlarız. Bu medeniyette temizliğe önemin verilmesi ve suya verilen değer gözler önüne serilir (İğciler, 2004: 87 - 108).²²

4.1.2.7 Dereler

Şehrin etrafındaki birbirine zincirleme bağlı olan dağlardan sızılan sular Prizren ve yöresini sularla besler. Dağlardan sızılan sular dereyi oluşturur. Onlar, büyük yağmur yağışlarında coşarak Prizren’in Ak Deresine dökülürler. Bundan 30-40 yıl öncesine kadar Ak dereden birkaç dere ayrılır. Bu derelerin görevleri, ovaları sulamak, değirmen çarklarını döndürmek, yapağı açma makinelerini çalıştırmak ve Tabakhane kuyu tokmaklarını kaldırıp indirmektir. Prizren halkının bu derelerden çok faydalandığı bilinir. Dere suyu, ev işlerinin yapılmasını sağlar. Bahçeler sulanır, evler temizlenir hemen hemen bütün evlerde ak ak dediğimiz derecikler geçer. Bu ak ak derecikler günümüzde akmasa bile bugün hâlâ bazı evlerde izleri vardır. Bu dereler şunlardır: Suzi Deresi, Kasım Bey deresi, Kukli Bey deresi, Maraş deresi, Beyzade deresidir. Bu dereler genelde yapanların isimlerini alırlar (İğciler, 2004: 110 – 121).

Maraş Havuzu - Maraş semti, Osmanlı döneminden kalma, zengin mimari eserleriyle tanınmış muhteşem bir yerdir. “Acize Baba Türbesi” ve “Maksut Paşa Cami” bugün hâlâ ayakta kalmayı başaran Osmanlı sivil mimari eserleri Maraş’a ayrı bir değer katar. Derenin şehre giriş yaptığı yerde, aslında Maksut Paşa Camisi’nin karşısında yüzyıllardan beri ayakta durmaya başarır ve dalları Ak dereye kadar uzanan koca çınar ağacının dibinde eski bir havuz bulunur. Halk bu havuza Maraş havuzu der. Bu havuzun suyu 1995 yılına kadar vardır. Bu yıl devlet tarafından yapılan çalışmalar sonucu su

²² Bu çeşmelerin resimlerini ve bunlara ait bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde, Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, “Kosova’da Osmanlı Mimari Eserleri” II cilt Ansiklopedisinde, s. 857-880 bulabilirsiniz. Bundan başka; Şeyh Osman Halveti Tekkesi Çeşmesi, Belediye Tabakhane Çeşmesi, Taş Çeşmesi, Binbaşı Çeşmesi, Feyzullah Sipahi Çeşmesi, Hacı Ramadan Körağa Çeşmesi, Sinan Paşa Çeşmesi, Şadırvan Çeşmesi, Emin Paşa Çeşmesi. Köprülerden ise şunlar mevcuttur: Ali Bey (Taş Köprü), Kırk Pınar Köprüsü, Manastır Köprüsü, Suzi Çelebi Köprüsüdür.

kesilir. 2004 yılında belediye tarafından suyla doldurulmasıyla, bugün hâlâ havuzun suyunun akması sağlanır (İğciler, 2004: 124 – 125).

4.1.2.8 Hamamlar

Osmanlıların Balkanlar'a gelmeleri ve yerleşmeleriyle birlikte cami kadar önemli olan mimari eserleri sayılan hamamları da inşa etmeyi ihmal etmezler. Hamamlar genellikle Kûlah, Soğukluk, Ilıklık, Sıcaklık bölümlerinden oluşan mimari yapılardır. Bu hamamlar haftanın belirli günlerinde bayanlara, belirli günlerinde erkelere hizmet eder.

“Tarihi kaynaklardan edinilmiş bilgilere göre Osmanlı döneminde Üsküp'te “Gazi Davut Paşa hamamı”, Saray Bosna'da “Gazi Hüsref Bey hamamı”, bir de Prizren'de “Gazi Mehmet Paşa hamamı” Balkanlar'ın en önemli hamamlarındandır”(İğciler, 2004: 125).

Bunlar bugün hamam görevini yapmasalar bile hâlâ yaşayan Osmanlı eserleridir. Prizren'de bulunan hamamlar şunlardır:

“Gazi Mehmet Paşa Hamamı” Prizren'in merkezinde, Arasta Cami, Emin Paşa Cami ve Kukli Bey Cami üçgeni oluşturduğu arazide yer alır. Bu hamamın inşa edildiği tarih 1564 yılıdır. Hamam, yüzlerce yıl halkın hizmetinde bulunmasına rağmen, bugün müze olarak kullanılır. Bazen de resim galerisi olarak kullanılır. Prizren'de ikinci hamam olarak bilinen hamam, “Şemseddin Ahmet Bey” hamamıdır. Bu hamam 1455 yılında inşa edilir (İğciler, 2004: 127). Osmanlı döneminde hizmet veren bu hamam, bugün arkeoloji binası olarak kullanılır. Bu hamam uzun zamandır Etnografi Müzesi olarak turistlere açıktır. Prizren'de üçüncü yapıt olarak bilinen hamam ”Yeni Hamam” adını alan hamamdır. Bu bina, eski Osmanlı eserlerine benzemeyen bir üslûpla yapılır. Bina Mahmut Paşa caminin temelleri üzerine atılır ve 1967 yılına kadar çalışır (İğciler, 2004: 125 - 126).

4.1.2.9 Eski Evler

Prizren şehri camileri, bahçeleri, dükkânları, hamamları, tekkeleri ve köprüleri ile tam bir Anadolu şehrini andırır. Prizren 1455 yılında Osmanlı orduları tarafından fethedildikten sonra, mimari ve sanat yönünden çok büyük değişikliklere uğrar. Bu tarihten itibaren özel değere sahip olan Osmanlı evleri de yapılır. Osmanlı ordularının buralara gelmeleriyle birlikte halkın yaşam tarzı gibi, konaklama koşulları da değişir. Prizren'deki eski Türk evleri, genellikle bir ya da iki katlıdır. Birinci katın taştan

yapılmış duvarları üstünde dışarıya doğru çıkıntılı ikinci katı başlar. Hemen her evin zemin katının duvarı içinde yerleştirilmiş tuğladan yapılma bir ocağı vardır. Bununla beraber evlerin çoğunda tuğla yerine kerpiç kullanıldığı görülür. Ocaklar bazen sokağa doğru çıkıntı yapar. Ocakların çok karakteristik şekilleri vardır. Bunlar kiremitle örtülüdür. Dumanların çıktığı boşluklar dikdörtgen şeklindedir.²³Prizren’de kendi özelliğini korumuş birkaç eski ev şunlardır: “Süleyman ve Şükrü Ağa Evi “ Bajdarana mahallesinde 1891 yılında adını alan şahıslar tarafından yapılır. “Hacı Şemsettin Efendi Evi” 1834 yılında Hacı Şemsettin tarafından yapılan bir evdir. Halk bu eve, mısırlıların evi de der; çünkü Şemsettin Efendi Mısır’dan gelen biridir. “İsmet Sokol’un Evi” şehrin göbeğinde olan Saraçhane mahallesinde 160 yıl önce inşa edilen eski Türk evi merhum İsmet bey tarafından yapılır. Bu ev, bugün devletin himayesi altına alınır. Bu evlerden başka: “Gazi Mehmet Paşa Müderris Evi”, “Kutup Musa Haremlik Binası”, Şeyh Osman Halveti Tekkesi Haremlik Binası, Rüştiye Binası”, “Âdem Ağa Jön Konağı”, “Fikret Mustafa Konağı”, “Musa Şehzade Konağı”, “Şahip Paşa Konağı” vb. mimari eserleri de bulunur (İbrahimgil, Konuk, 2006: 889 – 903).

4.1.2.10 Mahalle Fırınları

Prizren şehri birçok mahalleye sahip olan bir yerleşim yeridir. Eski mahalle fırınlarının insanlara büyük katkısı bulunur. Bugün ise Prizren’de eski fırınlardan izler kalmaz. Osmanlı döneminde inşa edilir ve kamu hizmetinde bulunan eski mahalle fırınları ekmek, börek ve gereken her şeyi pişirirler. İğciler, bunu şu şekilde açıklar:

“Rahmetli annem yoğurduğu ister “tane” ekmeklerinin, isterse tepsi ekmeklerinin ortasına üç defa çorba kaşığının yarısını batırdıktan sonra ortaya üç yarı ay (hilal) işareti belirirdi. Mahalle fırınında herkes bu işareti bilirdi. Zaten her evin kendine göre işareti vardı” (İğciler, 2004: 144).

Mahalle fırınları, ortada ocağı(fırını), bunun önünde ve arkasında bölümleri olan basit yapılardan oluşur. İğciler, Osmanlılar döneminde inşa edilen ve uzun zaman kamu yararına çalışan fırınların sayısının yüze yakın olduğunu tespit eder. Bu fırınların hemen hepsi, yetmişli yıllardan itibaren evlere elektrikli fırınların girmeye başlamasıyla değerlerini kaybeder ve yavaş yavaş yıkılarak ortadan kaldırılır. Bugün bu fırınların ancak iki veya üç tanesine rastlarız (İğciler, 2004: 141 - 149).

²³ Evlerin iç özellikleri hakkında daha fazla bilgi edinmek isterseniz “Yok Olan Osmanlı İzleri” kitabında 129 -140 sayfaları arasında görebilirsiniz.

4.1.2.11 Medreseler

Medreseler, atalarımızın yüzyıllar önce bu topraklarda yaşamasıyla ve çeşitli ulusal ve dinî mensubiyeti olan insanlara bilimi, kültürü, sanatı ve refahı getiren kitaplarıyla gelirler. Türklüğün, Türk kültürü ile sanatını, yüceliğini, soyluluğunu getirirler. Prizren’de Medreseler, hem Osmanlı devleti döneminden hem de 1945 yılına kadar bu topraklarda eğitim alanında büyük rol oynarlar. Bu okular, devlet himayesi altından uzak, bağımsız ya da özel eğitim kurumlarıdır. Bunlar vakıflara ve zengin kimselere bağlı olarak, onların parasal yardımlarıyla çalışmalarını sürdürürler. Medreseler, dinî bilimi, Arapçayı ve Farsçayı öğreten okullardır. 1912 yılından sonra Osmanlı Devleti’nin Balkanlardan çekilmesine rağmen Müslüman çocukları dört yıllık mektepte ve medreselerde eğitim ve öğrenim görmeye uzun bir zaman kadar devam ederler. Medreseleri zengin iş adamları yaptıkları için, onlara kendi adlarını verirler. Prizren’de geçmişte şu medreseler bulunur:

Mehmet Paşa Medresesi - Bugün binası mevcut olan bu medrese, aynı adı taşıyan caminin avlusunda 1553 yılında inşa edilir. Medrese uzun yıllar çalışarak sayısız kadroların mezun olmalarını sağlar. Medresenin 200 adet el yazması eseri içeren kütüphanesi bulunur. Bugün Mehmet Paşa Medresesi müze olarak kullanılır. Bu medrese devletin himayesi altına alınır.

Mahmut Paşa Medresesi - Mahmut Paşa Rotul tarafından, 1809 ile 1836 yılları arasında bir cami, bir mektep bir de medrese kurulur. Bu medresede Mahmut Paşa öğrencilerinin geçim masraflarını sağlamak için, dört dükkânını, bir de beş gözlü bir değirmenini vakfeder. Bugün bu medreseden hiçbir iz kalmaz.

Yavuz Mehmet Efendi Medresesi - 1864 yılında Yavuz Mehmet Efendi tarafından bir medrese inşa edildiği belgelerden anlaşılır. Yavuz Mehmet Efendi bu medresenin geçim masraflarını karşılamak için, üç terzi dükkânını vakfeder. Bugün bu bina mevcuttur; ama medrese olarak kullanılmaz. Bina iki katlı tipik Osmanlı mimarisidir (İğciler,004: 150-154). Bundan başka Prizren’de şu medreseler bulunur: Emin Paşa Medresesi ve Gazi Mehmet Paşa Mektebi (İğciler, 2004: 150 - 153).²⁴

²⁴ Bu Medreselerin resimlerini ve bunlara ait bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde, Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, “Kosova’da Osmanlı Mimari Eserleri” II cilt Ansiklopedisinde, bulabilirsiniz.

4.1.2.12 Rüştiye

Osmanlı döneminde Prizren’de eğitim ve öğretimin gelişmesi iki döneme dayanır. Birinci dönem, XIV. yüzyıla kadar sürer. Bu eğitim ve öğretimin, dinî ve pedagoji özellikleri vardır. İkinci dönemde ise Avrupa uygarlığının etkisi altına düşen Prizren okullarında değişiklikler (reformlar) olur. Okullardaki dinî dersleri hocalar verirken değişiklikler yapılıncaya hocalardan başka maaşla çalışan muallimler de görevlendirilir. Mekteplerde din derslerinden başka matematik, tarih, coğrafya, doğa bilimleri, fizik ve kimya dersleri de yapılmaktadır. Eğitimdeki değişiklikler yalnız ilkokullarda kalmaz bu ortaokullara da yansır (İğciler, 2004: 155). Bu okullar Prizren yöresi için, büyük değer kazanır. Bu binanın yeri Suzi Cami’den biraz uzaktadır; ama bugün bu bina harabeye dönmüş, kimsesiz ve bakımsız bir haldedir (İğciler, 2004:154).

4.1.2.13 Kütüphaneler

Yukarda gördüğümüz medresede, mektep ve camilerin yanı sıra tekkelerde kitap ve benzeri gereçlerin toplandığı, saklandığı ve özellikle yararlanmaya sunulduğu ya da ödünç verildiği kitaplık yerleri, kütüphaneleri bulunur. Prizren’de mevcut olan kütüphaneler şunlardır:

Suzi Çelebi Kütüphanesi - Prizren’de ilk oryantal kütüphanenin 1513 yılında Suzi Çelebi²⁵ camisinde kurulduğuna dair belgeler vardır. Bu kütüphanedeki kitaplar ünlü Arap ve İran yazar ve şairlere aittir. Suzi Çelebi’nin kendi parasıyla yaptırdığı kütüphanesi bugün mevcut değildir. Onun bugün bile halka hizmet eden cami avlusunda türbesi, bir de son günlerini yaşayan mektep binası ayakta durmaya başarır.

Mehmet Paşa Kütüphanesi - Mehmet Paşa Kütüphanesi, Balkanlar’da Saray Bosna’da bulunan Hüsref Bey Kütüphanesi’nden sonra gerek kitap sayısı gerekse konuların işlenmesi açısından ikinci önemli yere sahiptir. Bu kütüphane 1571 yılında kurulur. Burada kültür ve tarihi eserler vardır. İki yüz kadar el yazması ve diğer kitaplar bulunur. Diğer kitaplar, Arap edebiyatının doğu ülkeleri sanatının şaheserlerini oluşturur. 1312 yılında yazılmış Kuran’ı Kerim’in bir âdeti bulunur. Burada dinî kitaplardan başka

²⁵ Suzi Çelebi Prizrenli bir şairdir. Onun eğitim alanında yazdığı ilk yazılı belgesi “Vakıfnamesi”dir. 1513 yılında bu vakıfname yazılmıştır. Yazdığı Gazavatname de Ali Bey Mihaloğlunun aşkı veyaşantısını anlatır. Suzi Çelebi, Rumeli’nin fethine katılan kişidir ve bu fetihler sırasında Prizren ve Rumeli için, çok sayıda kültür ve tarihi belgeler bırakmıştır. Asıl adı “ Mevlana Muhammed Efendi İbn Mahmud İbn Abdullah’dır.

felsefe, astronomi, matematik, coğrafya, tarih ve tıp dersleri için, gerekli kitaplar da bulunur. Bir de 800 yıl önce bir Prizren’li doktor tarafından yazılan reçeteler değerli eserlerdendir. 1952 yılında bu kütüphane Mehmet Paşa Türbesine taşınır. Bu türbe cami avlusunda bulunur (İğciler, 2004: 159 – 160).

Emin Paşa Kütüphanesi - Emin Paşa Kütüphanesi ve Sinan Paşa Kütüphanesi Prizren’in önemli kütüphanelerindendir. Ne yazık ki bunların çoğu günümüze kadar korunamamıştır. Onlar üzerinde incelemeler ve araştırmalar yapıldığı içim hepsi anonim kalırlar. Prizren’de asırlar boyunca sayısız ad yapmış yazar ve şair yetişir. Bunların sayesinde sayısı bilinmeyen çeşitli eserler yazılır (İğciler, 2004: 156 - 160).

4.1.2.14 Çarşılar

Osmanlı Türk mimari eserleriyle yalnız Kosova’da değil, bütün Balkanlar’dan tanınmış olan Prizren’de eski çarşıların sayısı çoktur. Bir zamanlar Prizren’de Kuyumcular çarşısı, Tüfekçiler çarşısı, Bıçakçılar çarşısı, Boyacılar Çarşısı, Kazancılar çarşısı gibi birçok çarşı bulunur. Bugün bile Prizren’de çok ailelerin soyadları, zanaat ve ticaret işlerine göre çarşı isimleri mevcuttur. Örneğin; Tüfekçi, Bıçakçı, Boyacı, Sabuncu, Kazaz, İğciler²⁶, Nalıncı vb. (İğciler, 2004: 162). Prizren’de bir zamanlar bulunan Kapalı çarşı,²⁷ Prizren’in en eski Osmanlı mimari eserlerinden sayılır. Çarşı 1853 yılında büyük bir yangına uğrar ve 1913 yılında çıkan ikinci bir yangında bir daha onarılmadığı için yok olur (İğciler, 2004: 162).

Şadırvan Çarşısı - Bu çarşıdaki dükkânlar çoğunlukla tek ya da iki katlı olup çarşı adını altı lüleden su akıtan Şadırvan çeşmesinden alır. Bugün hâlâ bu çarşı mevcuttur.

Papaz Çarşısı – Prizren’de günümüze kadar adını korumaya başaran çarşı sadece Papaz çarşısıdır. Bu çarşı, Hıristiyanları’n Aya Corce kilisesi ile Katoliklerin Jupa Maria

²⁶ İğciler Kendi soyadını şöyle açıklar: “İğcileri’in manasını vereyim: İĞ tekil bir söz İĞCİLER ise çoğuldur. İĞ nedir? Pamuk, yüm gibi şeylerden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkince, iki ucu sivri ve bunlardan birçok defa çerçevesi ağaç alet, eğirmen, kirmen. Rahmetli babamın anlattığına göre, dedesi Anadolu’dan gelen ve altın iğ yapan ustalardan biriymiş. Bu mesleğini Prizren’de de sürdürmüştü. Böylece meslek kaybolmasın diye babam soyadımızı (1947 yılında tüm Yugoslavya’da tüm ailelerin soyadları yeniden yazılmış) İğci diye yazdırmış.İğci ise: iğ yapan kişinin meslek adıdır.İğciler ise Belediyedeki kütük defterlerinde yazılmış. Yani İğci tekil, İğciler çoğul anlamındadır.”

²⁷ “Kapalı Çarşı” Yeni Körü adıyla anılan Arasta kapalı köprüsünden başlayarak Gazi Mehmet Paşa hamamına kadar uzanan 210 metre uzunlukta ve 70 metre genişlikte olan bir arazide bulunurdu. Burası, bilim adamlarının yaptıkları araştırmalara göre 150 m2 alanı kapsıyormuş.

kilisesi arasındaki alanda bulunur. Bu çarşının bu adı almasının nedeni, sözünü ettiğimiz kiliselerin ve onların yanlarında mum satılan dükkânların var oluşundan ileri gelir.

Eski Külhan Pazarı – Prizren’de çarşıların yakın yerlerinde pazarlar kurulur ve bu pazarlarda tarım, zanaat ve el işleri malları sergilenip satılır. Prizren’de bugün de çarşamba günleri de pazar kurulur. Eskiden Külhan pazarı Sinan Paşa caminin yanında ve arkasındaki caddelerdedir. Burada eski eşyalar, hurdalık aletler, el işleri ve dokuma bezleri de satılır. Bugün külhan pazarı yerini değiştirir ve Muhacirler mahallesinin etrafındadır (İğciler, 2004: 162-168).

4.1.2.15 Duhuliyeler

Duhuliye, girmelik ya da girimlik anlamına gelen bir kelimedir. Yabancıların girdikleri şehre duhuliye parası ödemeleri için, bu binalar kurulur. Prizren’de üç duhuliyenin var olduğunu kanıtlayan belgeler vardır. Bunların görevleri dışarıdan gelen yabancılardan girmelik parası almaktır. Prizren’de duhuliyelerin yerleri, Prizren Yakova ana yolunun başlangıcında, Prizren Priştina ana yolun başlangıcında ve Tusuz semtinin dibinde bulunur (İğciler, 2004: 169).

4.1.2.16 Değirmenler

İnsanın hayatta kalmasını sağlayan suyun önemini ne kadar büyük olduğunu hepimiz biliriz. Sudan faydalanmaya başlayan insanlar, değirmenleri kullanmaya başlar. Balkanlar’ın en güzel yerleşim yerlerinden olan Prizren’de de değirmen örneklerine rastlanır. Bu değirmenlerin çoğu, zamanın değişen şartlar sonucu yıkılıp yok olur. Bu kentin coğrafi yapısı, konumu ve iklimi Prizren’in her zaman su ile zengin olan bir yerleşim yeri olmasını sağlar. Buğday, mısır ve arpa gibi tahıl ürünlerinin öğütüldüğü değirmenlerin kimisi Ak dere, kimisi ise ondan birer kol olarak ayrılan dereler üzerinde kurulur. Zamanında çalışan bu değirmenlerin çoğu bir, iki veya üç kişinin ortak malıdır. Bu ortaklık değirmen taşlarına göre olur (İğciler, 2004: 171).

Recep Hapçı Değirmeni - Maraş-Brezoviça yolu istikametinde rastlanılan ilk köprü karşısında bu değirmen bulunur. Osmanlı döneminin ilk yıllarında kurulduğuna dair bilgiler vardır. Bugün harabe bakımsız bir haldedir.

Musa Efendi Değirmeni - Maraş semtinde Ak dereden ayrılan bir kol bu değirmenin çarklarına dökülür. Bu değirmen iki taşla çalışır. Bugün ise bu değirmenin eski özelliğinden hiçbir iz kalmaz. Son yıllarda binaya başkasının el koymasıyla değirmen bir restorana dönüşür.

Hızır İskender (Şotman) Değirmeni - Bu değirmen Maraş, Maksut Paşa cami dibinde bulunur. Değirmen birkaç sahip değiştirdikten sonra 1994 yılına kadar çalışır. Son yıllara kadar çalışan bu güzel Osmanlı eseri de yok olan Osmanlı eserleri arasına girer.

Ali Efendi Değirmeni - Prizren'de köy halkına hizmet veren bu değirmen, bugün mevcut değildir.

İsmail Efendi Değirmeni - Halk arasında İsmail Efendi değirmeni olarak bilinen bu değirmenin ne zaman inşa edildiği bilinmez. Bu değirmenin de Osmanlı dönemine ait bir eser olduğu bilinir.

Ethem Ağa Rogova Değirmeni - Ak dereden ayrılan bu kol, Bayraklı caminin önünden geçerek Ethem Ağa değirmeninin oluklarına vararak çarklara dökülür. Bu değirmen tipik bir Osmanlı eseri olarak son günlere kadar halkın hizmetindedir. Bugün ise bu bina çalışma dairesi olarak hizmettedir.

Arasta Çarşısı Değirmeni - Arasta Çarşısı değirmenin yeri, eskiden Taş köprü'nün sağ yanında mevcuttur. Kimler tarafından yapıldığı bilinmemekle beraber sadece eski resimlerden var olduğunu öğreniriz. Prizren'in kalkınması sırasında devlet tarafından yolun yapımında taş köprü'nün bir ayağı kapatılınca bu değirmende ortadan kaldırılır.

Şaban Ağa Saraçoğlu Değirmeni - Taş Köprü ve Lanet Köprü'sü arasındaki mesafede bu eski değirmen bulunur. Kamu yararına olan bu değirmenin kuruluş tarihinin Osmanlı dönemine dayandığı ve değirmen taşlarının son çalışmalarının ikinci Dünya Savaşı'ndan sonraki ilk yıllara kadar sürdüğü, İğciler'in tespit ettiği kaynaklardan öğrenilir (İğciler,2004: 183). Osmanlı döneminde Saraçoğlu ailesinden dünyaya gelen Şaban Ağa, Ak derenin suları üzerine bu değirmeni yapar. Bu değirmende yolun yapılması sonucu ortadan kaldırılır.

Bekir Ağa Değirmeni - Binbaşı çeşmesinin karşısındaki yerde bulunan bu binaya Bekir Ağa değirmeni denilir. Bu değirmen bugün mevcut değildir; çünkü 1952 yılında yolun yapılmasıyla ortadan kaldırılır.

Tabakhane Değirmeni - Suzi Çelebi Camiye giden ara yolun sonunda çok eski, inşa tarihi bilinmeyen, Osmanlılar'dan kalan değirmen binasının damının yarısı kiremitler diğer yarısında da teneke veya kaya parçalarıyla örtülür. Damın un tabakasına bürünmüş olması ve kulağa çark seslerinin gelişi, orada bu değirmenin var olduğunu gösterir. Değirmen bu haliyle yıllarca çalışır. Suzi deresinden gelen su, iki demir çarkı döndürür. Bugün Prizren'de ayakta durmaya başaran son değirmendir.

Hasan Bey Değirmeni - Prizren halkının çoğu, dinlenme yeri olarak parklardan başka Hasan Bey'in Değirmeni'ni diye bilinen ve geniş alanlı ve meyveli bir bahçeye giderler. Bu değirmen, yüzlerce yıl Hasan Bey sülalesi tarafından çalıştırılır, Prizren halkına büyük emek verir. Bugün Hasan Bey Değirmeni'nden bir iz kalmaz.

Aşağı Tabakhane Değirmeni - Bugünkü aşağı Tabakhane Köprüsü dibinde eskiden inşa edilmiş bir değirmen mevcuttur. Tek katlı olan bu bina, halka 1965 yılına kadar hizmet verir. Bugün bu bina mevcut değildir; çünkü bu binanın yerinde ev yapılır.

Ramiz Bale Değirmeni - Halkta Ramiz Bale Değirmeni diye bilinen bu değirmenin inşaat tarihi bilinmez. Bu değirmen de diğer birçok Osmanlı tarihi eseri gibi bugün mevcut değildir. Bu değirmenin yıkılmasından sonra bu yerlerde evler kurulur.

Muhacir Mahalle Değirmeni - Muhacir mahallesindeki değirmen, ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra devletin kooperatifi tarafından kurulur. O dönemin yöneticileri Ahmet Cibo ve Bayram İskender değirmenin temel taşını atarak çalıştırmaya başlarlar. Üç taşla çalışan bu değirmen uzun yıllar devletin tarımcılık kooperatifi himayesi altında bulunur. Bu değirmenlerden başka 1960 yılına kadar çalışan birkaç değirmen de vardır. Bu değirmenler: Şehitler Değirmeni, Yunan Değirmeni, Âdem Blaca Değirmenleridir (İğciler, 2004: 171-192).

4.1.2.17 Islahane

Osmanlı döneminde Prizren halkının sağlık açısından korunmasına büyük önem verildiğini çeşitli belgeler gösterir. Prizren'in önde gelen adamları, Sancak beyleri

halkın tedavisi için, dış ülkelerden hekimler getirtirler. İğciler'in araştırmasında rastladığı 1885 yılına ait olan bilgi kaynağından şunları öğreniriz:

"1885 yılına ait bilgi kaynağına rastladık. Onlar bu yıldan itibaren İstanbul tıp fakültesinden askeri doktorlar Prizren'e gelmeye başladığını gösteriyorlar. Resmi belgeler Prizren'e gelen en tanınmış hekim doktorların şunlar olduğunu gösteriyorlar: Kıdemli Topçu Yüzbaşı Mehmet Efendi, Binbaşı Hilmi Bey, Kıdemli Yüzbaşı Hasan Bey, Bekir Efendi, Mehmet Hüseyin ve Abdül Baki." (İğciler, 2004: 193).

İğciler, XIV. yüzyılın başlangıcında ilk hastanenin kurulduğuna dair verilere rastlar. Bugün Prizren halkında Islahhane adını taşıdığı mahallede askeri hastane daha eskiden kurulur. O dönemde bu hastanede 100 den fazla yatak bulunur. Kısa bir zaman içinde şöhret kazanan Islahhane hastanesi Prizren'in etraf köylerindeki hastaları da tedavi eder. Osmanlı döneminde bu hastane büyük rol oynar. Osmanlı orduların bu topraklardan çekilmesiyle bu hastane ortandan kaldırılır. Bina bugün mevcut olmasına rağmen bölüm bölüm özel firma sahiplerine verilir. Bundan başka Prizren'de Osmanlı eserleri olarak bilinen hükümet binaları da mevcuttur. Bu binalar: Elektrik Trafosu (bugün hâlâ mevcuttur), Erkek Islahhanesi, Eski Belediye binası, Hükümet Konağı, Telgrafhanesi ve Saat kulesidir.²⁸

4.1.3 Askeri Mimari

Prizren'in Türklerin eline geçiş yılının 1455 olduğu tahmin edilir. Osmanlı Devleti'nin himayesi altına giren Prizren, Balkan yarımadasının diğer bölgelerini fethettikten sonra, ekonomi, kültür, eğitim ve yönetim, siyasi merkezi olur.

4.1.3.1 Prizren Kalesi

İnsanoğlunun yaşamı boyunca dünyanın birçok ülkelerinde kaleler kurulmasıyla devletin en büyük askeri stratejik yerlerini oluşturur. Kaleler düşmandan savunmak için, en güvenilir yerleri oluşturur.

Prizren kalesi Prizren'i ele geçiren Osmanlılar, diğer bölgelerdeki gibi, bu şehrin de savunma ve korunmasını ön plana alırlar. O dönemde Prizren 'in savunma rolünü, şehrin kalesi oynar. Prizren kalesi Bizanslardan kalma bir askeri mimari eseridir. Türkler bu topraklara yerleşince bu kaleyi bulur ve ona ek binalar inşa ederler. Kale,

²⁸ Bu hükümet binalarının resimlerini ve bunlara ait bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde, Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, "Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri" II cilt Ansiklopedisinde bulabilirsiniz.

Prizren in tam bir koruyucusu olarak görülür. Yüksek tepeden Prizren'e adeta bir kartal gibi bakar. 1912 yılından sonra Osmanlı ordularının Balkanlar'dan çekilmesiyle, ilk önce kaledeki cami, ondan sonra saat kulesi yıkılarak ortadan kaldırılır. Bugün kalede bir Osmanlı topu bulunur. Daha önceki yıllarda ramazan günlerinde iftar vakti bu topun patlatılmasıyla, Prizren ve etraf köylere iftar vakti bildirilir. Bugün ise bu topun sesi duyulmaz olur. Bugün yok olan eserler arasına giren kalenin onarımı yapılır (İğciler, 2004: 197 - 201).

4.1.3.2 Eski Türk Kışlası

Prizren'de Eski Türk Kışlası'nın mevcut olduğu yer, "Famipa ve Printeks" fabrikaları civarında olduğu bilinir. İğciler, bu konu üzerinde yaşlılarla yürüttüğü konuşmalarda bu kışla yanında zamanında bir caminin de var olduğunu öğrenir. Fakat cami hakkında başka hiçbir bilgi edinilemez. 1999 yılında Kosova'da meydana gelen savaşta Nato'nun barış askeri gücü büyük rol oynar. On dokuz ülkeden barış gücü askeri birliklerini göndermekle Kosova'daki savaş sona erer. Nato'nun bünyesinde görev alan Türkiye Cumhuriyeti Kosova Türk Tabur Görev Kuvveti, ilk önce Dragaş'a ondan sonra Prizren'e gelir. Prizren'e gelen Türk Tabur Görev Kuvveti'nin bulunduğu yer, bir zamanlar mevcut olan Eski Türk Kışlası'nın bulunduğu yerdir. Böylece seksen sekiz yıl sonra Türk askerleri yine eski kışlalarına kavuşmuş olurlar. Bu kışlaya Sultan Murat Kışlası adı verilir. Bugün Tabur Görev Kuvvet Komutanlığı ile birlikte bütün askerler, ecdadımızdan kalan yadigâr yerde görev yaparlar (İğciler, 2004: 196 - 203).

Türkler, Osmanlı kültürüyle giyinmiş Osmanlı medeniyetinin, Avrupa kıtasında, Balkan topraklarında, nasıl yaşanabileceğini ispatlar. 525 yıl boyunca Osmanlı toprağı olmuş bu güzel Prizren şehrinde gezerken, adeta geçmişe yolculuk yapmış gibi olursunuz. 1389'daki Kosova Savaşı'nı, Murat Hüdavendigar'ın buradaki şahadetini, Balkanlar'ın fethini, Arnavutların, Boşnakların öbek öbek İslâm'a geçişlerini, Türkçe bilmemenin ayıp sayıldığı yılları, zarif bir mimariyle kurulan Türk çarşılarını görünce adeta o dönemi yaşarsınız. Prizren'de Osmanlıların bıraktığı İlim irfan yuvası Osmanlı mektep ve medreselerini, kimsenin inancına, diline, kültürüne baskı yapmayan Osmanlı yönetim anlayışını, nehir veya dere kenarlarına kurulan düzenli ve planlı mimari eserleri, sanat ve mimaride doruğa ulaşan zarafeti gözler önüne serilidir. Kısacası Balkanlar'a mührünü vuran Osmanlı Türk Medeniyeti gözünüzde canlanır.

1912 yılında Osmanlı Devleti Balkanlardan çekilmek zorunda kalır; ama Prizren hâlâ bir Türk şehri olarak Osmanlı asrını selamlar. Camileri, tekkeleri, hamamları, köprüleri, her şeyden önemlisi dilini, dinini, kültürünü yaşatan halk Prizren'i çok özel bir şehir yapar. Prizren'deki Türk izlerini hayatın her alanında görmek mümkündür. 250000 nüfuslu bu şehirde Türklerin yanı sıra Arnavut ve Boşnakların çoğu Türkçeyi bilir, zaten Türkçeyi bilmeyenler Prizren'li sayılmaz. Prizren'de bugün her şeye rağmen Türk dili, Türk tarihi, Türk kültürü yaşıyorsa, bunu Osmanlılara borçluyuz. Bunun değerini bilen Prizren Türkleri en zor zamanlarda bile ana dillerini koruyarak, geleneklerini, kültürlerini yaşatırlar. Buradaki Türkler, yüzyıllardır şehrli Eğitim ve entelektüel seviyelerini yüksek tutmak için, ellerinden geleni yaparlar.

Son yıllara kadar yıkıma mahkûm edilen bu ülkelerdeki Osmanlı eserleri bir bir ayağa kaldırılmaya başlanır. Osmanlı Türklerinin bazı dönemlerde yükseldikleri seviye, hepsinden ileri olur. Bu sebeple altı asır boyunca bütün dünyaya her şeyiyle mükemmel bir medeniyet numunesi gösterirler, buna da Türk-Osmanlıların Medeniyeti adı verilir. Prizren'de yaşanan bu medeniyeti Cemalettin Taşkiran kitabında şu şekilde özetler:

“Prizren şehri bugünkü 250 000 nüfusuyla Kosova'nın en önemli il ve kültür merkezlerinden biri. Priştine yönünden Prizren'e girerken, çok sayıda cami ve onların minareleri, iki katlı bahçeli evleri, kaldırımlı dar sokakları, eski dükkânları, hamamları, taş çeşmeleri, köprüleri ve eski kalesi göze çarpıyor. Prizren çok gelişmiş bir Anadolu şehrini andırmakta. Ecdadımızın emaneti olan dinî, sosyal ve kültürel eserlerin çoğunun bulunduğu Balkan ve Rumeli kentlerinin başında Prizren geliyor. Prizren'de günlük hayatın adeta bir parçası olan bu eserler, kentin her köşesine Türk damgasını vurmuş. Prizrendeki nüfus oranını ile dil kullanım oranları aynı değil. Şehrli merkezinde Türkçe dili, Türkler dışında Arnavut, Goralı, Rom vb halk için, iletişim dili hüviyetindedir” (Taşkiran, 2009: 61 – 62).

Araştırmamızda Osmanlı eserlerini kullanarak Osmanlı medeniyetinin uzun yıllar geçmesine rağmen kalıcılığını ve Türklüğün yok olmadığını sizlere göstermektir. Türkler her ne kadar azınlık sayılsalar bile, kendi dillerine, dillerine, gelenek ve göreneklerine, kısacası medeniyetine sahip çıkan bir ulus olduklarını ispatlarlar.

Tablo 1 – Prizren’de Yok Olan Osmanlı Eserleri

PRİZREN’DE YOK OLAN OSMANLI ESERLERİ	
<i>Eserin Adı</i>	<i>Eserin Tarihi</i>
DİNİ MİMARİ	
Namazgâh (Kırık Camii)	1455 - 1912
Kasım Paşa Camii	1538 - ?
Mustafa Paşa (Pazar Camii)	1562 - 1952
Beyzade Mehmet Bey (Beyzade) Camii	1689 - 1915
Yakup Bey Evrenozade (Arasta Camii)	1526 - 1963
Budak Hoca (Troşan) Camii	1869 - ?
Mahmut Paşa (Bülbüldere) Camii	18?? - 1912
Fethiyye (Cuma - Atik Camii)	1538 - 1950
Mahmut Paşa (Kale Camii)	1455 – 1689 - 1828
Hacı Âdem Veçhi Baba Tekkesi	1885 - 1927
Şeyh Yusuf Tekkesi	1931 – 1963
Cuma Camii Mahalle Mezcidi	1912 – 1971
Veli Baba Türbesi	14?? - 1992
Osmanlı Mezarlığı / Eski Mezarlık	XV. y.y. - ...
SİVİL MİMARİ	
Cimşit Hacı Hanı	?
Vehbi Hacı Hanı	?
Davut ve Mustafa Arap Hanı	?
Hacı Musa Hanı	?
Vehap Vranişte Hanı	?
Osman Cerciz Hanı	?
Zeynel Hancı Hanı	?
Mirihan Kervansarayı	1538 – 1963
Suzi Çelebi Çeşmesi	1512 - ?
Kaz Çeşmesi	O.D – 1954
Esmâ Hanım Çeşmesi	O.D – 1978
Evrenos Bey Çeşmesi	1585 – 1963
Mercan Mahallesi Çeşmesi	O.D – 1995
Kuru Çeşme	1912 – 190?
Gazi Mehmet Paşa Hamamı	1564 - ?
Şemseddin Ahmed Bey Hamamı	1455 - ?
Yeni Hamam	O.D - 1967
Suzi Çelebi (Tabakhane) Köprüsü	1512 - 1969
Hacı Şemsettin Efendi Evi	1834 – 200?
Mehmet Paşa Medresesi	1573 – (Müze olarak kullanılır)
Mahmut Paşa Medresesi	1809 – 1836
Yavuz Mehmet Efendi Medresesi	1864 – (Bina olarak kullanılıyor)
Suzi Çelebi Kütüphanesi	1513 - ?

Mehmet Paşa Kütüphanesi	1571 – 1952
Şadırvan Çarşısı	Bu gün sadece ismi var
Papaz Çarşısı	Bu gün sadece ismi var
Eski Külhan Pazarı	Bu gün sadece ismi var
Kapalı	O.D
Recep Hapçi Değirmeni	O.D – 1999
Musa Efendi Değirmeni	O.D – (Bu gün Restoran)
Hızır İskender (Şotman) Değirmeni	O.D – 1994
Ali Efendi Değirmeni	O.D - ?
İsmail Efendi Değirmeni	O.D - ?
Ethem Ağa Rogova Değirmeni	O.D – (Bu gün bina çalışma dairesi olarak hizmettedir)
Arasta Çarşısı Değirmeni	O.D – 1979
Şaban Ağa Saraçoğlu Değirmeni	1947 – 1979
Bekir Ağa Değirmeni	O.D – 1952
Hasan Bey Değirmeni	O.D – (Bu gün ondan iz kalmamıştır)
Aşağı Tabakhane Değirmeni	O.D – 1965
Ramiz Bale Değirmeni	O.D - ?
Muhacir Mahalle Değirmeni	1947 – 1960
Prizren Erkek İslahanesi	XIX. y.y. – (Bugün depo olarak kullanılır)
ASKERİ MİMARİ	
Prizren Kalle	1453 - 1912
Eski Türk Kışlası	1453 – 1912
Prizren Eski Belediye Binası	XIX. y.y. – 2005
Prizren Hükümet Konağı	1864 – (Bugün ilaç fabrikasıdır)
Prizren Telegraf hanesi	1864 – (Bina konut olarak kullanılı)

Tablo 2 - Prizren’de Ayakta Kalmayı Başaran Osmanlı Eserleri

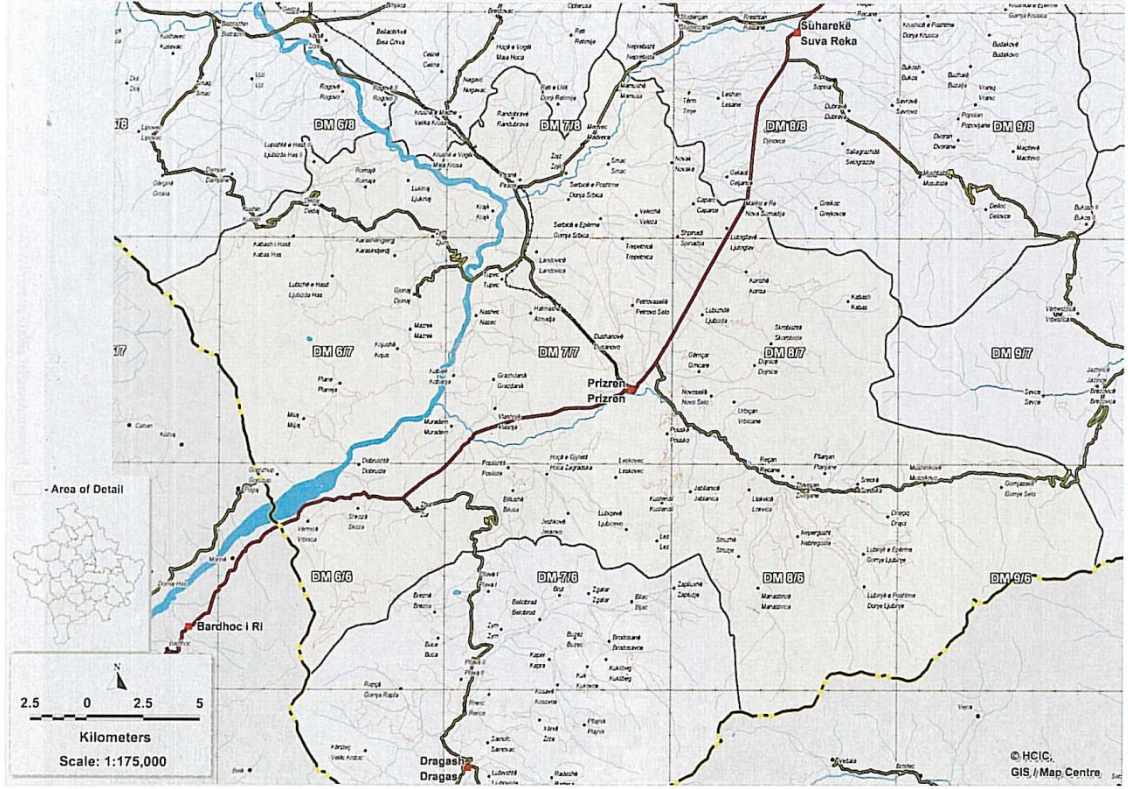
PRİZREN’DE AYAKTA KALMAYI BAŞARAN OSMANLI ESERLERİ	
<i>Eserin Adı</i>	<i>Eserin Tarihi</i>
DİNİ MİMARİ	
Sinan Paşa Camii	1615
Emin Paşa Camii	1831
Hacı Kasım Camii	1526
Hacı Ramadan (Kör Ağa) Camii	1874
İlyas Kuka Camii	1548
Kâtip Sina Bey (Levişa) Camii	1591
Mahmut Paşa Camii	1833
Maksut Paşa (Maraş) Camii	1566
Müderri Ali Efendi (Ali Hoca) Camii	1581
Saraç Hane (Kukli Mehmet Bey) Camii	1532
Seydi Bey Camii	1642
Tercüman İskender Bey (Dragoman) Camii	1795
Terzi Mehmet (Memi) Camii	1721
Gazi Mehmet (Bayraklı) Camii	1573
Suzi Çelebi Camii	1512
Hacı Adem Veçhi Baba Tekkesi	1885 – 1927 (Ev olarak kullanılmaktadır)
Acize Baba (Sadı Tarikatı) Tekkesi	1590
Kurila (Şeyh Hasan Efendi) Tekkesi	1986
Kutup Musa Tekkesi	1589
Rifâi (Hüseyin Efendi) Tekkesi	XVIII. y.y. Başı
Şeyh Osman Halveti (Saraçhane) Tekkesi	1691
Karabaş Mustafa Efendi Türbesi	XIX. y.y.
Kemani Rabia Hanım Türbesi	1905
Şeyh Hulusi Efendi Türbesi	XIX. y.y.
Şeyh Hüseyin Türbesi	XIX. y.y.
Acize Baba Türbesi	1747
Osmanlı Mezarlığı / Eski Mezarlık	XV. y.y.
Mehmet Emin Paşa Mezarı	1839
Abbas Ağa Mezarı	1842
Hacı Ahmet Nurullah Mezarı	1790
Ömer Saabri Paşa Mezarı	1848
Suzi çelebi Mezarı	1524
Mazlime Hanım Mezarı	1891
Ömer Ağa Mezarı	1903

SİVİL MİMARİ	
Cevdet Mulafazlı Hanı	?
Paşa Çeşmesi	1455 ...
Toçila Çeşmesi	?
Şeyh Osman Halveti (Saraçhane) Tekke Çeşmesi	1691
Belediye (Tabakhane) Çeşmesi	XIX. y.y.
Binbaşı Çeşmesi	XIX. y.y.
Feyzullah Sipahi Çeşmesi	1846
Hacı Ramadan (Kör Ağa)	XIX. y.y.
Sinan Paşa Çeşmesi	XIX. y.y.
Şadırvan Çeşmesi	XIX. y.y.
Emin Paşa Çeşmesi	1816
Gazi Mehmet Paşa Hamamı	1564
Şemseddin Ahmet Bey Hamamı	1455
Yeni Hamam	O.D
Ali Bey (Taş Köprü)	1533
Kırkpınar Köprüsü	XVIII. y.y.
Manastır Köprüsü	XVII. y.y.
İsmet Sokol'un Evi	18??
Süleyman ve Şükrü Ağa Evi	1891
Âdem Ağa Jön Konağı	XIX. y.y.
Fikret Mustafa Konağı	XVIII. y.y.
Mustafa Şehzade Konağı	XIX. y.y.
Şaip Paşa Konağı	XIX. y.y.
Gazi Mehmet Paşa Müderris Evi	XVI. y.y.
Kutup Musa Haremlik Binası	XIX. y.y.
Şeyh Osman Halveti Tekkesi Haremlik Binası	XIX. y.y.
Rüştiye Binası	1874
Mehmet Paşa Medresesi	1573 – (Müze olarak kullanılır)
Emin Paşa Medresesi	1831
Gazi Mehmet Paşa Medresesi	XVI. y.y.
Emin Paşa Kütüphanesi	1831
Şadırvan Çarşısı	1553
Tabakhane Değirmeni	O.D
ASKERİ MİMARİ	
Prizren Kalesi	1453 – 1912
Eski Türk Kışlası	1389 – 1912 - 1999
Elektrik Trafosu	1929

Tablo 3 - Prizren’de Yeniden Kazanılan Eserler

PRİZREN’DE YENİDEN KAZANILAN ESERLER	
<i>Eserin Adı</i>	<i>Eserin Tarihi</i>
DİNİ MİMARİ	
Namazgâh (Kırık Camii)	1455 - 05.04.2002
Sinan Paşa Camii	1615 - 2010
Osmanlı Mezarlığı / Eski Mezarlık	XV. y.y. – 200?
SİVİL MİMARİ	
Esmâ Hanım Çeşmesi	1978
Suzi Çelebi (Tabakhane) Köprüsü	1512 - 2005
Gazi Mehmet Paşa Müderris Evi	XVI. y.y. – XVII. y.y. – 1999 – 2001
Külhan Pazarı	1957
Recep Hapçi Değirmeni	O.D – 2010 (Restore ediliyor)
ASKERİ MİMARİ	
Prizren Kalesi	1453 – 1912 – 2010
Eski Türk Kışlası	1389 – 1912 - 1999

4.2 Prizren'de Var Olan ve Yok Olan Eserlerden Bazı Görüntüler

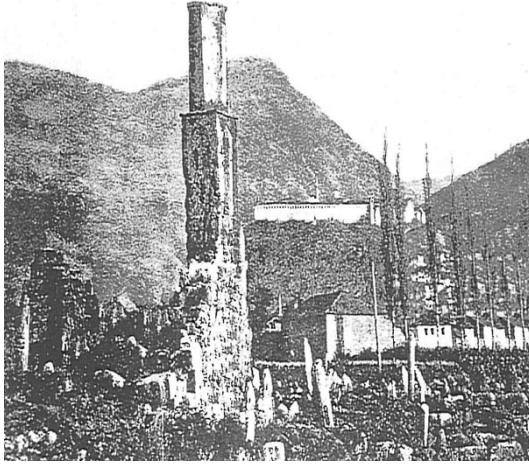
Prizren Haritası

Kaleden Prizren

Havadan Prizren

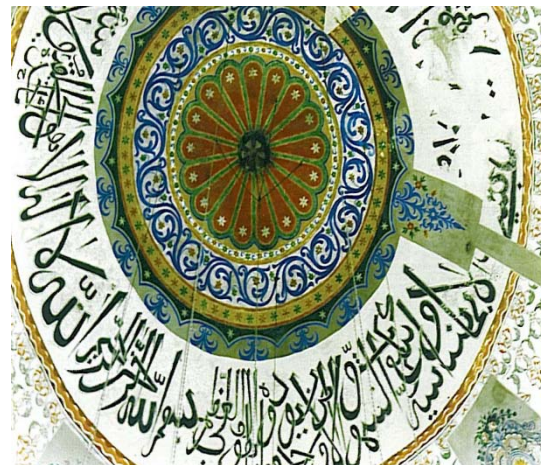
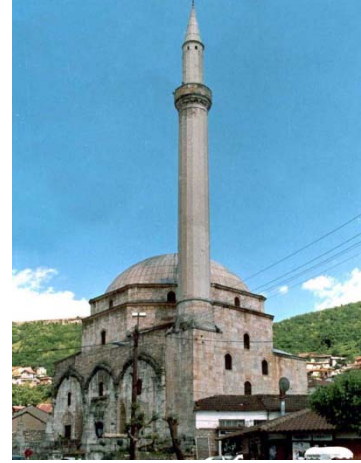
Kırık Cami Eski Hali

Kırık Cami Yeni Hali

Sinan Paşa Camii

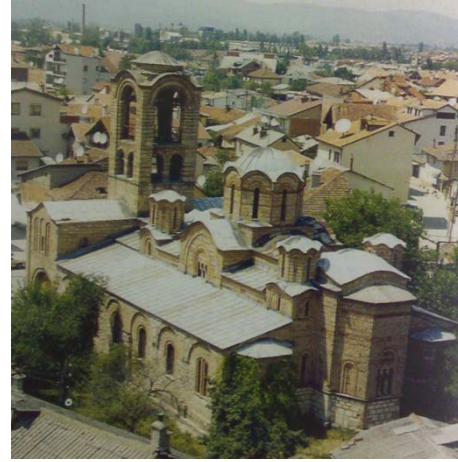
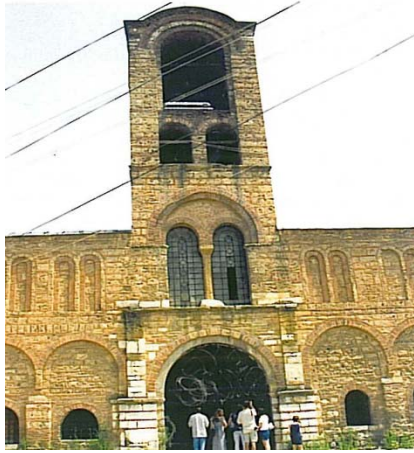
Sinan Paşa Camii'nin Harimindeki Bir Camii Tasviri - Sinan Paşa Kalem İşi Kubbe Göbeği

Fethiye (Cuma) Camii

Cuma Camii II. Kitabesi

Fethiye (Cuma) Camii Son Hali

Arasta (Evrenoz Bey) Camii

Arasta Camii Minaresi

Emin Paşa Camii

Emin Paşa Camii Harimi

Emin paşa Camii'nin Kalem İşi Süslemesi

Emin Paşa Çeşmesi İnşa Kitabesi

Mehmet Emin Paşa Mezarı

Emin Paşa Medresesi Tamir Kitabesi

Mahmut Paşa Camii Kalede

Kalenin Bugünkü Hali

Gazi Mehmet Paşa (Bayraklı) Camii

Gazi Mehmet Paşa Medresesi

Gazi Mehmet Paşa Müderris Evi

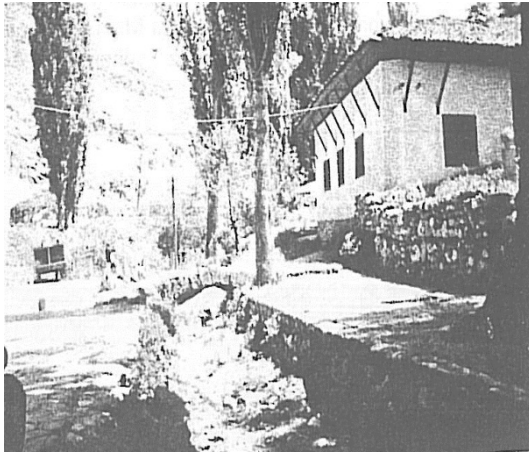
Gazi Mehmet Paşa Medresesi ve Müderris Evi

Gazi Mehmet Paşa Hamamı

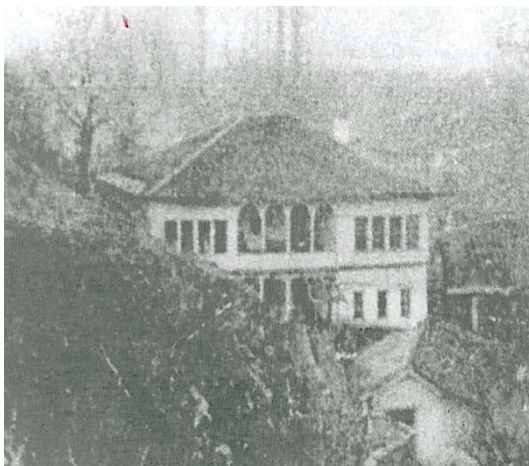

Maksut Paşa Maraş Camii (Eski – Yeni)

Acize Baba Türbesi ve Maraş Deresi

Acize Baba Türbesi ve Maraş'taki Çınar

Acize Baba (Sadi Tarikatı) Tekkesi

Maraş Sema

Ali Bey (Taş Köprü) 1950

Ali Bey (Taş Köprü)

Suzi Çelebi (Tabakhane) Köprüsü

Suzi Çelebi Camii

Suzi Çelebi (Tabakhane) Köprüsü Yeni Hali

Prizren Elektrik Trafosu

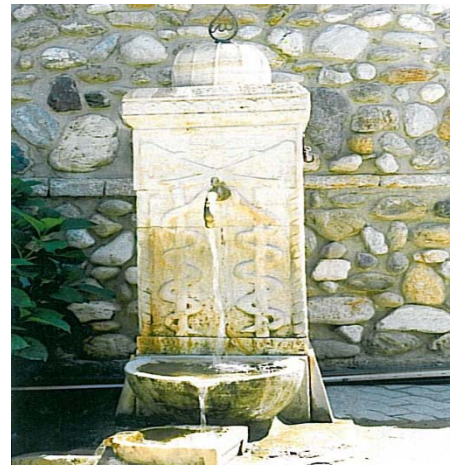
Kutup Musa Tekkesi

Şeyh Mehmet Ali Efendi Tekkesi

Şeyh Osman Halveti (Saraçhane) Tekkesi

Şeyh Osman Halveti Tekkesi Çeşmesi

Taş Çeşme (Belediye – Tabakhane Çeşmesi)

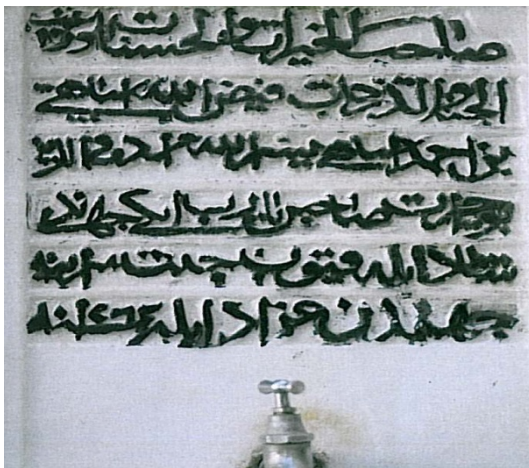
Taş Çeşme Bugünkü Hali

Binbaşı Çeşmesi

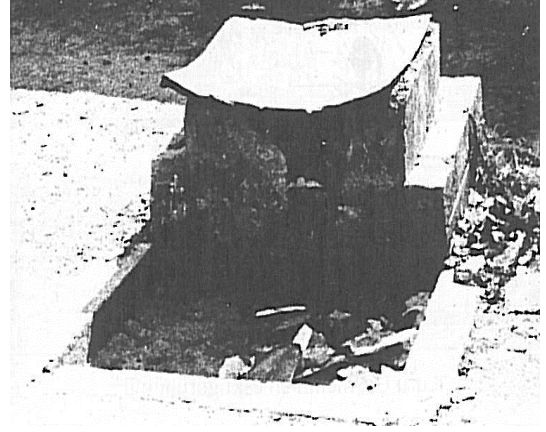
Feyzullah Sipahi Çeşmesi

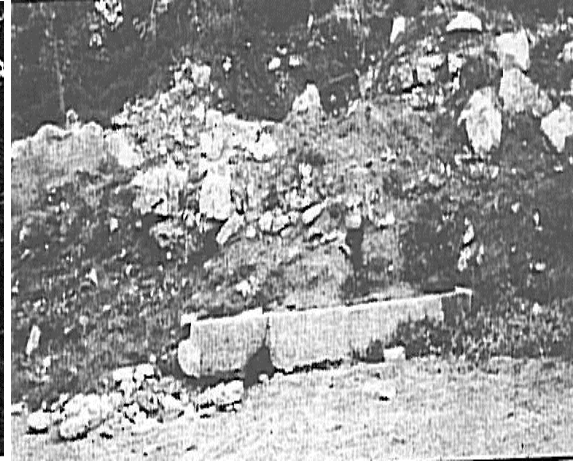
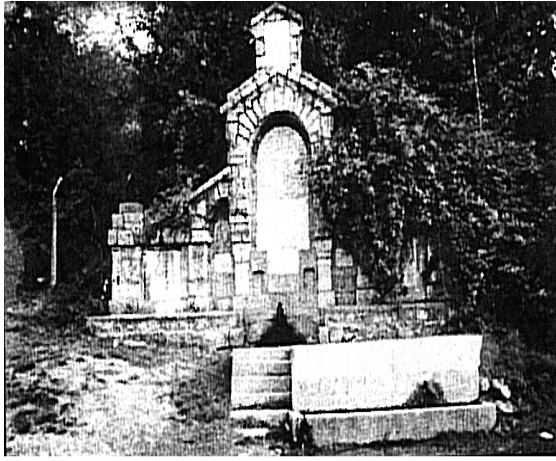
Feyzullah Sipahi Çeşmesi İnşa Kitabesi

Esmâ Hanım Çeşmesi

Mercan Mahallesi Çeşmesi Son Görünümü (1995 yılında ortadan kaldırdı)

Kuru Çeşme (Yıkılmadan Öncesi – Bugünkü Hali)

Binek Taşı

Prizren Saat Kulesi

Arasta Kapalı Çarşısı

Şadırvan Çarşısı

Şadırvan Çarşısı

Şadırvan Çeşmesi

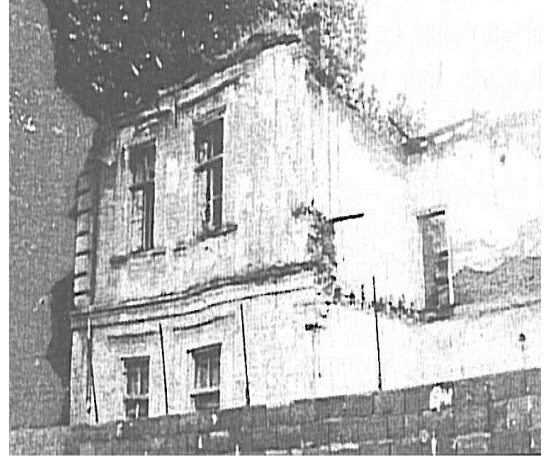
Mirhan Kervansarayının Genel Görünümü

Eski Ev (İsmet Sokolun Evi)

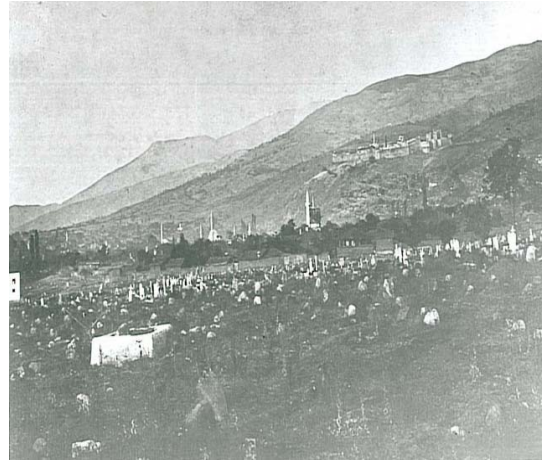
Yavuz Mehmet Efendi Medresesi

Prizren Rüştiyesi Son Hali

Prizren Telgrafhanesi

Osmanlı Mezarlığı Eski Mezarlık

Prizren'de Hıdırellez Şenlikleri

Bugün Osmanlı Mezarlığı

4.3 İgcier'in "Monografi" Adlı Ve 1951-1996 Yılında Yayınlanan Kitabı

Prizren ve Mamuşa'da Türkçe Eğitim

Bugün Türk Dünyasında, Türkiye dışında en az sayılı Türk topluluğunu Yugoslavya'daki Kosova Türkleri oluşturur. Onlar, eğitim seviyesi yüksek, iyi ahlâklı, dürüst, kanunlara saygılı, İslâm'a sadık, örgütlü bir topluluk olarak tanınır. Bu topluluğun eski Yugoslavya topraklarında yaşayan uluslar arasında en son ulusal hakları tanınır. Bir topluluk olarak 1951 yılında Türklere anadilleri olan Türkçe okuma hakkı verilir.

İkinci dünya savaşında Almanlara karşı Türkçe marşlar da söyleyenler, şehit olanlar, esir düşenler vardır. Binlerce kişinin kullandığı ve anlaşabildiği biricik dili Türkçe olmasına karşın, ulusal hakların tanınması, "Kardeşlik-Birliğe" dayanan bir iktidarda huzursuzluk yaratır ve ulusal varlığı tanınmayan Türk topluluğunun bu hakkı kazanması için, yetkili makamlara başvurmalarına neden olur.

Türk halkı mensuplarının varoluşunun tanınması ve Türkçe eğitim görülecek okulların açılması için, istemde bulunan bireylerin, ailelerin ve grupların artmasıyla, hükümet bu konuyu gündeme getirmeye zorlanır. Genellikle Türklere o zaman Kosova ve Metohiya Özerk Bölgesinde yaşarlar. Bölge Halk Kurulunun Karar komisyonu tarafından Kosova ve Metohiya Özerk Bölgesinde Türk dilinde eğitimin yapılması için, okulların açılması ile ilgili bir önerge hazırlayarak 20 Mart 1951 yılında düzenlenen üçüncü dönem Bölge Halk Kurulu'nun 2.sınıflı oturumuna bu komisyonun sözcüsü Şefket Mustafa tarafından sunulur.

Priştine'de başlayan KMÖB'nin Halk Kurulu'nun bu toplantısını Coko Paykoviç açar ve bu toplantıyı yönetecek başkanlığa Fadil Hoca'yı başkan, Haşim Mustafa'yı basbaşkan ve İiya Cukiç'i sekreter olarak önerir. Kurul, KMÖB'nin 1949 yılının Mali Raporu ve 1951 yılının Bütçe önerisini KMÖB'nin İl Mahkemesininin Raporunun görüşülmesi, sorular ve öneriler gibi noktadan oluşan gündem onaylandıktan sonra, birinci ve ikinci nokta tamamlanır. Üçüncü ve son nokta olan sorular ve öneriler gündemin görüşülmesine girdiği zaman Önerge Kurulu Başkanı Şefket Mustafa, KMÖB Tüzüğü'nün 40. maddesinde değişikliklerin yapılmasını önerir ve bu öneri ile yapılan tartışmalar tamamlanınca karar alınır.

İkinci ve son önerge, Kosova ve Metohiya Özerk Bölgesinde Türk dilinde okulların açılması önergesini, yine Önerge Kurulu Başkanı Şefket Mustafa tarafından sunulduktan sonra Aluş Gaşi, Haşim Mustafa, Yovan Tunıç, İsmail Cinli ve Coko Paykoviç söz alarak tartışır. En son söz alan Coko Paykoviç'in konuşması en çok ilgi çeker. Bu milletvekili, konuşmasında Kosovada Türk dilinde okulların açılmasının nedenlerine değinir. Coko Paykoviç'in bu konuşmasından sonra, başka konuşmacı söz almadığı için, önerge oylamaya koyulmuş ve milletvekillerin tümü bu önerge için, olumlu oy vererek devamdaki Karar alınır:

Kosova - Metohiya Bölgesi alanında Türk azınlığı için, Türk dilinde derslerin görülecek okulların açılması için karar alınır. Alınan karar şu şekilde açıklanır:

Karar Örneği;

Kosova-Metohiya Bölgesi alanında Türk azınlığı için, gerektiği tüm yörelerde Türk dilinde derslerin görüleceği okullar açılacaktır.

Bu Kararın hayata geçmesini KMÖB'nin Halk Kurulu Bölge Yürütme Kurulu Eğitim Kom serliği, KMÖB'nin tüm teritorisinde bulunan İl ve Belediye(ilçe) halk kurulların eğitim ve kültür kurulları aracılığıyla üstlenir.

Bu Karar hemen yürürlük kazanır ve "KÖB Resmi Gazete'sinde yayımlanacaktır. Bu toplantıda Türkçe okulların açılması Kararın onaylanmasıyla Kosovada Türk halkının varlığı da kabul edilir.

Böylece 1951 yılında Kosovada Türk halkının yaşadığı tüm kent ve köylerde sekiz yıllık okullarda ve Liselerde Türkçe ders görülen sınıflar açılır. Bu sınıfların bir bölümü bugün Prizrende, Mamuşada, Priştinede, Gilanda, Dobırçanda, Kosova Mitroviçasında ve Vuçitırında çalışır.

Tarihin sayfalarını geriye çevirmiş olursak göreceğiz ki yukarıda söz ettiğimiz yerleşim yerlerinde eğitimin 500 yıllık bir geçmişi vardır. Bu topraklarda Türkçe eğitim XV. yüzyılda Osmanlı Türkler'in bu topraklara yerleşip yönetim organlarını ve eğitim kurumlarını kurmasıyla başlar. Eğitim konusunda şimdiye kadar elimize geçen ilk yazılı belge 1513 yılında Prizren'li Suzi Çelebi'nin Vakıfnamesidir. Suzi Çelebi, Vakıfnamesinde Prizrende bir cami, camiiin bitişiğinde bir mektep yaptığı ve o mektebe

kitaplar da vakfettiğini belirtir. Kendisinin de bu mektepte muallim olarak çalıştığı belirtilir.

XV. yüzyılın ikinci yarısından 1912 yılına kadar Prizren’de genç nesiller, önce mektep ve medrese, XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın başlangıcında bu okullardan başka, yeni usule göre İptidai, Rüştiye, Darülmualim eğitim kurumlarında eğitim-öğretimi anadilinde görürler.

Osmanlı Devleti’nin Balkanlardan çekilmesiyle Türk çocukları, kendi ana dillerinde öğretim görmekten yoksul kalırlar.1912-1951 yılları döneminde Kosovada Türkçe okulların yokluğu yüzünden, Türk çocukları Sırpça ya da 1941-1945 yılları döneminde Arnavutça öğrenim görmek zorunda kalırlar.

1945 yılında Sosyalist Yugoslavya devleti kurulduktan sonra, Kosova Bölgesinin diğer şehirlerinde ve köylerindeki gibi, Prizren ve Mamuşada Türk halkı milli benliğini belirtme, anadilinde öğrenim görme ve diğer halkların tanınması için, altı yıl mücadele verir. Türkler’in bu mücadeleleri sonucu, Kosova ve Metohiya Özerk Bölgesi Halk Kurulunda Türkçe öğretimde okulların açılması kararı alınır. Böylelikle, yukarıda belirttiğimiz gibi 1951-52 öğretim yılından itibaren Kosova’da Türkçe ilkokullar ve ortaokullar çalışmaya başlanır (İğciler, 1996: 5-7).

Prizren Öğretmenler Derneği 12.06.1994 tarihinde kurulur. Aradan iki yıl geçtikten sonra Türk öğretmenler Derneği, bu iki yıl içinde Türkçe eğitimde çeşitli sorunlarla karşılaşarak onlara çözüm bulmakta büyük mücadele verirler. Derneğin planlı ve verimli çalışmaları sürüp giderken ortaya yeni fikirler atılmaya başlanır. Onlardan biri de 1996 yılına kadar Türkçe eğitime emeği geçen, dolayısıyla Türkçe sınıflarda öğretmen olarak çalışan öğretmenlere ait bir Monografinin hazırlanmasıdır.

Bu fikir üzerine toplantı yapılır. Yönetim kurulu, Dernek Tüzüğü’nün 19.maddesine dayanarak Monografinin hazırlanmasını karara bağlar.

Karar metnini Monografide yayımlandığı gibi verilir:

Türk Öğretmenler Derneği

No.01/96 Tarih:20.05.1996 Prizren

Türk Öğretmenler Derneği Yönetim Kurulu'nun 20.05.1996 tarihli toplantısında Türkçe eğitime emeği geçmiş, dolayısıyla Türk sınıflarında öğretmen olarak çalışan öğretmenlere ait Monografiyi hazırlama Komisyonu (Kurulu)'nun seçilmesine ait karar alınır. Monografiyi hazırlama işlerini şu kişilerden oluşan Komisyon(Kurul) sürdürür.

Komisyon, Ahmet S.İğciler, Başkan, Orhan Volkan, Fadil Derviş, Altay Suroy, İsmet Luma üyelerinden oluşur.

Bu Karar, Yönetim Kurulu üyeleri tarafından oybirliğiyle kabul edilir ve aynı günde yürürlük kazanır.

Bu kararın alınmasından sonra, dernek başkanı Naser Baymak'tır. İğciler, bu çalışmasını şöyle açıklar:

“Monografiyi hazırlama Yazı Kurulu, Türk Öğretmenler Derneği Yönetim Kurulu'nun aldığı Karara göre çalışmalarına başladı. Yazı Kurulu, çalışmalarına başlarken ilk önce öğretmenlerin sorularına yanıt vermeleri gereken yazılı formlar hazırladı. Formlar çoğaltıldıktan sonra öğretmenlere dağıtıldı. Hatta hayatta olmayan öğretmenlerin ailelerine gibi, yurt dışına, özellikle Türkiye'ye göç eden birçok öğretmenimize gönderildi. Monografinin hazırlanması çok uzun sürdü ve büyük emekler harcadı. Gönderilen formların toplanması en büyük sorunu yarattı. Bundan sonra her öğretmenden birer fotoğrafın da sağlanması bayağı zamanı aldı. Fakat başta ben olmak üzere, tüm zorluklara direndim, pes etmedim. Yağmur çamur sabah akşam demeden evden eve okuldan okula giderek öğretmenlerden gereken bilgileri (formları) topladım.”

1951-1996 yılları arasında Prizren'de ve Mamuşa'da, Türkçe ders veren öğretmenimizin sayısının 290 olduğu tespit edildi. Onlar Monografiye alındı. Fakat bunun yanı sıra büyük bir sayıda gönderilen formlar elimize geçmeyince, o öğretmenler Monografide yer alamadılar. Onların sadece adlarını anmak yeterli olur. Yoksa buna hepimiz üzülürük. Yoksa topladığımız bilgilere göre, Monografiye sığdırılmasını planladığımız öğretmenimizin sayısı 400 den fazlaydı.” (İğciler'le yaptığımız mülakat sonucu elde ettiğimiz bilgi, Prizren: 09.03.2010).

Monografinin giriş bölümünden sonra İkinci Bölümü, Monografinin hazırlanmasına ait yazılar ve alınan kararı oluşturur. Üçüncü Bölüm özgeçmişler bölümüdür. Burada 290 öğretmenin özgeçmişi ve birer fotoğrafı yer alır. Bundan sonra, Monografiye eski öğretmenlerin Şahadetnamelerinden, gösterdikleri başarıları için, kazandıkları kitapların fotokopi örnekleri, son sayfalarda ise topluca çekilen öğrenci ve öğretmenlerin eski fotoğrafları yer alır.

4.4 İğciler'in Araştırma Yazıları:

4.4.1 Yugoslavya'da Türk Yazıcıların Eserlerinde Atatürk

Ahmet İğciler, bu yazısında edebiyatçıların ve halkın Ataya olan sevgisini vurgular. Bu toplumun 1951 yılında ana dillerine sahip olmalarından, Türklerin Osmanlılardan önce Kosova'ya yerleştiklerini ama bunun hiçbir zaman dikkate alınmadığını dile getirir.

XI. yüzyıldan, Avarlar, Uzlar, Umanlar, Peçenekler gibi Türk boylarından bahsederek, sözü Kosova edebiyatçılarına getirir. Kosova edebiyatçılarının Mustafa Kemal Atatürk'e olan sevgilerini, saygılarını onun hakkında yazdıkları yazılardan bahsederek kanıtlar. Bunu şöyle dile getirir:

“Mustafa Kemal Atatürk bütün dünyada olduğu gibi, yurdumuz Yugoslavya'da da sevilmiş ve saygıyla anılmaktadır. Onun dünya için, barışseverliğini ispatlayan “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” sözleri bütün insanların yüreklerinde mühürlenmiş, dilerinde dolaşmaktadır” (İğciler, Çığ, 1997: 30).

4.4.2 Prizren'de Erkek ile Kadın Adlarında Benzerlikler

İğciler'in Bay dergisinde bu başlık altında yayımlanan yazısında adın ne olacağından ve yeni doğan bir çocuğa ne gibi adlar koyulacağından bahsederek örnek adlar verir (İğciler, Bay, 2004: 37). Bu adlar, Medeniyet dergisinde yayımlanan yazısında daha ayrıntılı bir biçimde gösterilir.

4.4.3 Prizren'de Erkek ile Kadın Arasında Özdeşlikler

Bu başlık altında yayımlanır. Yukarıdaki yazıda adların benzerliklerinden bahsettik. İğciler, bu çalışmasında ise aynı adların arasında özdeşliklerden bahseder. İğciler'in genelde seçtiği adlar Türk adlarıdır. Bu çalışmasında bazı harflerde Türk adlarının bulunmamasını, bazı harflerde ise adların bulunmasına rağmen özdeşliklerin olmayışını gösterir. İğciler, D ve U harfinde Prizren'de hiçbir Türk adına rastlanmadığını gösterir. O, Ö, Y harflerinde ise adların var olduğunu ama erkek ve bayan adlarında özdeşlik bulunmadığını açıklar (Medeniyet, Sayı 4, Yıl 1; 128 – 133).

4.4.4 Prizren Fıkralarında Ağız Özellikleri

İğciler, bu yazısında büyük Hun İmparatoru Atilla'dan başlayarak, Türklerin Kosova'ya nasıl yerleştiklerini ve bugün buradaki Türk halkının var oluşunu anlatır. Edebiyatın ve

edebiyatçıların buralarda yetiştiklerini, halk ve divan edebiyatının bu topraklarda çok yaygın olduğunu ifade eder. Bunu şöyle dile getirir:

“Halk edebiyatında divan edebiyatı gibi oldukça zengindir. Türklerin buralara gelmeleriyle başlayarak günümüze kadar halk edebiyatı ürünleri ağızdan ağza, kulaktan kulağa taşınmış gitgide genişlemiş ve böylece yeni ninniler, deyimler, atasözleri, bilmeceler, maniler, tekerlemeler, türküler, efsaneler, masalar, hikâyelere, fıkralar, destanlar, muammalar, koşmalar, semailer, divanlar, gazeller gibi halk edebiyatının türlerinin sayısı oldukça kabarıktır” (Medeniyet, Sayı 3, Yıl 1: 110).

İğciler’in edebiyatı genel olarak anlatmasının amacı, asıl yazının konusu olan fıkralara gelmektir. Kosova’da edebiyatın her ne kadar 1912 – 1944 yılları arasında Türk dili üzerindeki edebi hayatın ancak sözlü geleneğe dayandığını söylese de 1944 yılına bugüne kadar yazılı olarak da devam ettiğini ve bugün hâlâ var olduğunu vurgular. İğciler, Kosova’da yetişen Türk şair ve yazarların önce şiir anlamında, ondan sonra öykü, tiyatro, roman vb. alanlarda kendini geliştirdiklerini ifade eder. İstatistiklere bakarsak, ikinci dünya savaşından günümüze kadar sadece Prizren ve Mamuşa’da kitaplar yayımlanır. Şair ve yazar sayısı elinin üzerindedir. Bu sayı halkın nüfus sayısının oranına göre çok büyüktür. İğciler, orta dönem halk edebiyatında fıkraların öneminin büyük olduğunu yazılı ve sözlü olarak ikiye ayrıldığını ifade eder. Beş dalda toplanan hikâye türlerinde Prizren’de sadece Nasrettin Hoca fıkraları ve büyük şehir fıkralarının söylendiği görülür. İğciler, araştırmasında Prizren’de bu fıkralarla dışında söylene fıkraları tespit eder. Bunlar, gelin kaynanan fıkraları, çarşı kahvede söylenen fıkralar ve ailelerde çıkan olayları içeren fıkralardır. Bu fıkralardan Prizren şivesiyle örnekler verir. Bu örneklerde de ağız özelliklerini vurgular. İğciler’e göre, Prizren’de konuşulan Türk halk dili özellikleri, Rumeli Türkçesinin özelliklerini taşır. Bu dilde Ö harfinin yerine Ü harfinin kullanılışını, H, Y, V ünsüzlerinin düşmesini, büyük ve küçük ünlü uyumunun bozulmasını örneklerle göstererek yazısını tamamlar.

4.5 Gelenek ve Görenekler Yazıları:

4.5.1 Göç

İğciler, 1955 yılında Prizren kentindeki göçü anlatmaya çalışır. Yazının başında göçün nedenlerini belirtir. Kendisinin de yaşadığı bu duyguyu arkadaşı Hilmi ve ailesinin ana vatan Türkiye’ye göç etmesini konu edinir. Bu göç sırasındaki acıyı ve mahalle üzüntüsünü çok açık bir şekilde belirtir. 1955 yılında birinci Dünya savaşından sonra

Yugoslavya'nın uyguladığı “Türkler Asya'ya Politikası” neticesinde Müslümanlara karşı bir takım nefret ve milliyetçilik duyguları uygulanmaya başlanır. İnsanlar doğup büyüdükleri yurtlarını terk ederek, yeni yurtlar arayışına başlarlar. Bu göçler günden güne hız kazanır. Vesikası gelen aileyi evinde tutan yoktur, kimisi malını mülkünü ucuza sattıktan, kimisi devlete bağışladıktan, ya da terk ettikten sonra soluğu anavatanı Türkiye’de alır. İğciler, bu konuyu bu yazısından ele alarak Türklerin acılarını, birbirlerinden kopan ailelerin özlemlerini dile getirir.²⁹

4.5.2 Adak Adamak

İğciler, ilkel inançları, adak adamayı, türbelerden medet beklemeyi, dilek ağacından dilek dilemeyi açık bir dille eleştirir. İnsanları sadece “Allaha” inanmalarına ve her şeyi ondan istemelerine yön gösterir. Bu yazıyı henüz yayımlanmamış kitabından aldığımız için, kısaca İğciler’in verdiği yorumları görelim:

“İlahi güçlerden dilekte bulunan insanoğlu dileğinin yerine gelmesi halinde teşekkür için, bir eylem tahammülünde bulunur ve ne yazık ki bu teşekkürün çoğunlukla öznesi hayvanlar olur. İyi olan bir şeyin bedeli olarak hayvanın canı ilahi güce teşekkür olarak sunulur. Adak insanoğlunun doğayı dinle açıklamaya çabaladığı ilk günlerden beri var olmuş bir motiftir. Mitolojiden çok tanrılı dinlere kadar her din bir diğerine adak adamayı bir emanet gibi aktarmıştır.”

İğciler, yazının devamında İntişiyuma gecesini, eski Mısırlılarda Oziris’in dirilişini temsil ettiği törenleri, Hindistan’da dinî esasları içeren Veda’larda ölümlerin tekrar yaşama dönebilme inançlarını, eski İran’da tanrı Mithra’nın bir boayı nasıl dize getirip kurban ettiğini anlatır. Bu tür inançları ve hayvanlarının kanlı gösterilerini açıkça kınar. Bunu şu şekilde en son verdiği örnekle görelim:

“Erkek çocuk isteyen İbrahim Peygamberin tanrıya verdiği sözü tutmak için, oğlunu kurban edecekken tanrının ona bir koç göndermesi de kurban etme eyleminin devamıdır. Adağı kurban etmek çoğunlukla din adamlarının sorumluluğuna verilmiştir. Bütün bunlar eski dinlerden akıp gelmiş kanlı ritüellerdir. Ne yazık ki hâlâ etkisi devam etmektedir. Bir kazadan kurtulan, bir bina yaptıran ya da üst düzey bir devlet görevlisini karşılamaya yeltenen insanların birçoğu, boğayı sürükleyerek orta yerde acımasızca kanını akıtılabilmekte ve bu yaptıklarına da adak adamak demektedirler.”

İğcier adak adamayı kurtulamadığımız ilkel günlerin kötü mirası olarak nitelendirir. Onun için, bunlar dinimize uygun olmayan işaretlerdir. İğciler’e göre Allah için, yapılan

²⁹ Not: Bu yazı, Ahmet S. İğciler’in henüz yayımlanmamış “Yeni Mahalle Çocukları” adlı kitabından alıntıdır.

adıklar Allah katında geçerlidir. Dünyevi arzular için, yapılan adıklar sadece ve sadece Allaktan aranmayan adıklar, Allah rızası özelliği kaybolan adıklardır.³⁰

4.5.3 Mübarek Günler

Ahmet İğciler'in yazdıklarından sürekli İslâm'a olan sevgisini saygısını görürüz. Bu yazıda Müslümanların kutsal bildikleri, gönüllerinde taht kurdukları, birbirlerine saygı ve hürmetle kutladıkları mübarek günlerden bahsetmeyi amaç edinir. İğciler'e göre, bir kimsenin Müslüman olup da mübarek günleri bilmemesine, onları kutlamamasına imkân yoktur. Prizren'de yaşayan Müslümanlar, bu mübarek günlere büyük saygı ve hürmet gösterir. Biz, bu günleri takvim sırasına göre vererek İğciler'in kaleme bu günler hakkında aldığı dörtlükleri vermekle yetineceğiz. Çünkü bu günlerin çoğunluk tarafından bilindiğine inanıyoruz.

“ Muharrem - Hicri Yılbaşı ”

*“Miladi altı yüz yirmi iki de
Müslümanlar zülüm gördü Mekke'de
Bunun üzerine hicret yaparak
Muhammed soluk aldı Medine'de.”*

“ Aşure – 10 Muharrem ”

*“İmam Hüseyin kafile başında
Düşmanlarla savaştı genç yaşında
Kerbela'nın çölünde şehit düştü
Hicri Muharrem ayının onunda.”*

“ Üç Aylar ”

*“Dinimizin mübarek üç ayları
İçerir Recep, Şaban, Ramazanı
Şeytani zincire vurulduğu günler
Rahat eder oyunda çocukları”*

“Cuma Gecesi”

*“Recebin ilk Cuma gecesi
Şaban'ın on beşinci gecesi, Cuma gecesi
Ramazan Bayramı gecesi
Kurban Bayramı gecesidir.*

“Kandil Geceleri” Mevlit Kandili, Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili, Ramazan-ı Şerif, Kadir Gecesi.

³⁰ Not: Bu yazı İğciler'in henüz yayınlanmamış olan “Prizren'de Eski Halk İnançları” adlı kitabından alınmıştır. Bu kitapta bundan başka şu yazıları da yer almaktadır: Nevruz, Daltulum, Toçila Suyu vb..

“Bizde kutlanır kandil geceleri

Halkımızın İslâm gelenekleri

Başlangıçta gelir Mevlid-i Nebi

Gerçekleşirken halkın dilekleri.” ... Mısraları yer alır.

4.5.4 Kosova’da Bahar Bayramları

Herkesin bildiği bir gerçektir ki insanlar arasında kutlanılan bayramlar ferdi, dinî ve milli bayramlardan oluşur. Ferdi bayramlar çocuğun doğması, sünnet düğünü, evlenmesi sayılır. Dinî bayramlarımız Ramazan ve Kurban bayramları dinî bayram kategorisine düşer. Milli bayramlar ise her devletin kendine özgü ve belirli günlerde kutlanılan bayramlarıdır.

İğciler, bu bayramlar dışında Kosova halkının kutladığı baharın gelişine özgün bayramları ele alır. İğciler, baharın gelişini şöyle yorumlar:

“Bahar bayramı geleneğini Türklerde tarihin en eski dönemlerine indiği görülür. Türklerde çok eskiden baharın gelişi, doğanın canlanması, destanlarda, masallarda, türkülerde, şiiirlerde, âşıkların kopuzlarında, sazlarında terennüm edilir. Bahardan coşkuyla söz edilirdi. İlk ansiklopedik Türk lügati olan “Divan’ı Lugat’it”, Türklerde baharın gelişi, “Suların çoğalması, karların eriyip dağ başlarının görünmeye başlamaları, dünyanın nefesinin ısınması, türlü çiçeklerin açması, verryüzüne yemyeşil bir ipek kumaşın serilmesi, hayvanların yavrularının çoğalmaları” olarak yorumlanır. Bu gelenek Anadolu türkün edebi yurdu yapan ecdadımız, Trakya ve Balkanlar’ı da vatan toprağına katarak, orta Asya’dan getirmiş oldukları bütün yaşam tarzlarını buralara taşıyarak bur bayramların kutlanmasını günümüze dek devam etmesine de sebep olmuşlardır.”

İğciler, baharın gelişine özgün Kosova’da şu bayramlardan ve bu bayramların nasıl kutlandığından bahseder. Bu bayramlar şunlardır:

Cemre - kutlamaları; Havaya, suya ve toprağına düşen cemreler yedişer gün aralıklarla yirmi Şubat, yirmi yedi Şubat ve altı Martta düşer.

Kocakarı Soğığı - kutlamaları; On bir Mart tarihinde başlayan ve bir hafta kadar süren soğığığun bitişinin kutlanmasıdır.

Daltulum - kutlaması; Bunun belirli yeri vardır ve Daltulumda on dört Mart günü kutlanır.

Nevruz - kutlamaları; Nevruzun 2500 yıl önce kutlandığı ileri sürülür. İğciler, nevruzu ve Türklüğü şöyle anlatır:

“Nevruz, Türklerin tarih sahnesine yeniden çıktıkları gündür. Bundan 2000 yıl önce düşmanların baskın sonucu kılıçtan geçirilip sağ kalan İlhan'ın küçük oğlu Kıyan ile yeğenin ve eşlerinin Ergenekon adını verdikleri ovidan yerleşip çoğaldıkları, sığamayınca bir Bos kurt'un geçtiği delikten o deliğin yer aldığı dağı eriterek çıktıkları görülür.”

Bu tarih yirmi bir Marta tekabül eder.

Kırlangıç Fırtınası - İğciler, bu fırtınayı şöyle anlatır:

“Bugünlerde kırlangıç, leylek ve diğer göçmen kuşlar eski yuvalarına dönmek için, yola koyulurlarmış. Her halde bu fırtına onları yuvalarına dönmeleri için, yol göstergesi olmuştur.”

Kırlangıç fırtınası altı Nisan gününe rastlar.

Hıdrellez - Altı Mayıs'ta başlayıp Kasım ayının sekizine kadar altı aylık yüz seksen altı günlük bir dönemdir. Hızır ile İlyas adlarının türemesidir. Bugün beş Mayıs'ta Prizren'de Osmanlı Mezarlığı etrafında halen kutlanır.

Nakıs Salı - Hıdrellez den sonra gelen ikinci Salı günü Nakıs Salı Bülbül deresi etrafında kutlanır. Bugün bu bayram kutlanılmaz.

Hıdır Nebi - Bu bayram her toplumda aynı günde kutlanmaz. Hıdır Nebi Kosova'da Hıdrellezden on yedi gün sonra, yirmi üç Mayıs'ta kutlanılır.

İğciler, bu bayramların nasıl kutlandığını yazısında açıklamıştır. Biz kutlanılan günlerin tarihlerini vermekle yetindik. Bu yazı Prizren'de Bahar Bayramları adıyla Çığ ve Dost dergilerinde de yayımlanır (Medeniyet, Sayı 2, Yıl 1; 61 – 80).³¹ İğciler, bu inançları dile getirerek eleştiri de yapar. Bunların batıl inançlar olduğunu, gerçek olmadığını göstermeye çalışır. Bunu yaparken de inançları anlatarak doğru düşünceyi okuyucuya aktarmak için, büyük çaba harcar.

31 Not bu yazı İğciler'in henüz yadımlanmamış olan “Prizren'de Eski Halk İnançları” kitabında bulunmaktadır. bundan başka bu kitapta şu yazıları da yer almaktadır: Kapı Eşiğinde Oturmak, Gece Işık Çalmak, İki Bayram Arası Düğün Olmaz, Ayna Kırılması, Makasla Oynamak, Ateşe Saç Atmak Günahdır, Çocuğun Emeklemesi, Sigaranın Bir Tarafının Çok Yanması, Çayın Üzerinde Yüzen Çay Parçaları, Günahlarını Anlamak, Mezarın Dibinde Oturmak, Salı ve Cumartesi Günleri Tırnak Kesilmez, Cerman Kuyusu vb. dir.

4.6 İnternete Yayınlanan Tanıtım Yazıları³²

4.6.1 Uluslar Arası Mevlana Yılı Prizren’de Kutlanma Hazırlıklarına Başladı

İğciler, bu yazısında besteci Alış Nuş’un Batı Dünyasında Rumi adıyla tanınan Anadolu İslâm Filozofu ve Mevlevilik öğretisinin kurucusu Mevlana Celalettin’in Türkçeye çevrilmiş altı rubaisinden bahseder. Bugünün kutlanması için, yapılan hazırlıklardan şöyle söz eder:

“Hazırlıkların henüz başladığı günlerde Türk müziği konservatuarı derneğini günümüzün Mevlana’sı sayılan aslında peygamber aşığı Mevlana’nın gönül dünyasından süzülen İslâm dünyasının ünlü isimlerinden Tuğrul İnançer’in ziyareti sırasında kendisiyle Mevlana hakkında uzun uzun sohbetler yürütülmüş, ardından Aluş Nuş ve saz arkadaşları tarafından ilahilerden oluşan bir program sunulmuştur.”

İğciler’in bahsettiği ve Aluş Nuş’a ait olan ilk iki rubai şöyledir:

- I. *“Usta kamışlıktan bir kamış kesti
Dokuz delik açtı ona adını Âdem koydu
A.n ey, sen şu dudaklarda feryada gelen
Fakat bu
Dudaklarda soluk veren
Dudakları gör.*
- II. *Canında bir can var, o canı ara
Benden dağında bir mücevher var
O mücevherin madenini ara
A yürüyüp giden Sufî, gücün yeterse ara
Ama dışarıda değil,
Aradığımı kendinde ara”* dizelerinden oluşur.

İğciler, yine aynı bu sitede ve bu konu hakkında çıkan başka bir yazısı “Büyük Mevlana Büyük Yüreklerde Anıldı” başlığı altındadır. Bu yazı başka bir yıl kutlamasını tanıtır. Bunlardan başka diğer tanıtım yazıları şunlardır: Prizren’de Hıdrellez Coşkuyla Kutlandı, Prizren’de Daltulum Günü Kutlandı, Prizren’de Kutlu Doğum Haftası Kutlandı. İğciler, Raif Vurmiça’nın yayımlanmış olduğu kitabını şu başlık altında tanıtır: Kosova’da Gelenek ve Göreneklerimiz Ölümsüzlüğe Kavuşturan Kitap”, yine

³² Ahmet İğciler, <http://www.prizrenliler.org> Tarih 28.03.10

Raif Vırmiça'nın "Hacı Mehmet Tahir Efendi" kitabında bulunan Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri kitap tanıtımını yapar (Vırmiça, 2001; 165 – 166).

4.6.2 Bizden Kalan Hoş Sada

İğciler, "Aluş Nuş'tan Yeni Bir Kitap" başlığı altındaki tanıtım yazısında şöyle bahseder:

" Aluş Nuş bugünlerde çok yoğun ve titizli çalışması sonucu yeni bir başarıya imza attı. Bugüne kadar iki yüz' ün üstünde beste yapan, bunun iki katında radyoda, TVde şarkı, türkü, melodi, ilahi söyleyen, plak çizen, usta kalemiyle çok sayıda ilahi, şiir yazan "Rumeli Türküleri" adını taşıyan notalı türkülerden oluşan kitabını yazan, bir de "Cümbüş" adlı kitabında şiirlerini bir araya getiren ünlü sanatçı Aluş Nuş, Balkan Aydınları ve yazarları yayımlarında "Bizden Kalan Hoş Sada" anılar, şiirler, gelenekler içerikli yeni bir kitabı yayımlandı."

127 sayfadan oluşan bu kitap Prizren şivesi ile yazılır. Anılar, şiirler, gelenekler bu şiveyle okuyucuya aktarılır. Kitabın sonunda sözlük kısmının bulunmasının nedeni, kitabı bütün Türk okuyuculara adayarak Prizren şivesini de tanıtmaktır.

4.6.3 Raif Vırmiça'nın Kosova Türk Eğitimin 55. Yıldönümü-Kosova IV. Türk Eğitim Kurultayı Yeni Kitabı Yayımdan Çıktı

Müfera Şinik'in dönem başkanlığı yaptığı "Kosova Türk Öğretmenler Derneği" adına, eğitimci ve gazeteci yazar Raif Vırmiça tarafından hazırlanmış olan bu kitap, Kosova'da Türkçe eğitimin kesintisiz sürdürülmesinin 55. Yılı kutlamalarına ve bu vesile ile 2006 yılından Prizren'de yapılan IV. Kosova Eğitim Kurultayı'na ve kurultayda sunulan tebliğlere adanır. 200 sayfadan oluşan bu kitapta Kosova Türk Öğretmenler Derneği'nin kuruluşundan günümüze kadar bütün eğitim etkinliklerine de yer verilir. İğciler, Raif Vırmiça'nın kitabı yazma amacını şöyle dile getirir:

" Giriş yazısında Türkçe eğitimin öneminden bahseden Vırmiça, mesajını da vermektedir. Bizi biz kılan varlığımız başında mutlaka ki Türk dilinde yapılan eğitimimizdir. Yaşamımızın kopmayan parçası olma yanında eğitimimiz, bu topraklarda geleceğimizi ve mevcudiyetimizi belirleyecek veyaşatacak en önemli ve en değerli unsurlarımızdan biridir. Buna sahip çıkmak, buralarda yaşamakta olan her Türkün bir ulusal görevi olmakla birlikte bunun böyle de olduğunu asla unutmamak gerekir."

İğciler, yazının sonunda mutlaka tebrik ederek, başarıların devamını diler.

4.6.4 Kosova’da Türkçe Eğitimi Yeni İki Kitaba Kavuştu

İğciler, bu tanıtım yazısında Ethem Baymak’ın çıkarmış olduğu iki resim kitabından söz eder. Bu kitapların basımındaki sevinci, onun ne kadar eğitime önem verdiğinin göstergesidir. Baymak üçüncü ve dokuzuncu sınıflar için, Resim Kültürü kitaplarını hazırlar. Bu kitaplarda çocukların anlayabileceği dilde yaş seviyelerine uygun bir dil kullanır. Üçüncü sınıf kitabı 96 sayfadan oluşur.

Dokuzuncu sınıflar için, hazırladığı kitapta ise daha fazla resim sanatının gizemli dünyasını örneklerle göstermeye çalışır. Prizren’in bütün ressamlarından yararlanır. Onların resimlerini kitaplarında örnek olarak gösterir. Kullandığı resimlerin sahipleri olan ressamlar şunlardır: Ramuş İpek, Kıymet Gençkan, Fevzi Tüfekçi, Veli Şahin, Pesent Doğan, Fikri Şişko, Agim Şala, Davut Hamolar, Yusuf Nuş, Zeynel Beksaç, Erol Şişko, Reşit İsmet, Gültekin Serbest ve Ethem Baymağın resimlerinin bulunduğu, eğitici açıklamaların olduğu kitapları tanıtır.

4.7 1970-1990 Yılları Arasında Gazetelerde Çıkan Bazı Yazıları

4.7.1 Dünyanın Çilelerini ve Sorunlarını Dile Getiriyorum

Aziz Serbest “Dünyanın Çilelerini ve Sorunlarını Dile Getiriyorum” başlığı altında İğciler’le yaptığı röportajda şu bilgilere ulaşır. İğciler, yazdıklarını şu şekilde açıklar:

“Bir öykü yazmak nakış işlemek gibidir. Çünkü öykü yazmak, güzeli çirkinden, iyiyi kötüden ayırmaktır bence. Yazıda uzun cümleler kurmak okuyucuyu yorar kanısındayım. Yazdıklarımnda kısa cümleleri tercih ederim” (İğciler, 1990: 9).

Hikâyelerini nasıl oluşturduğunu, yaptığı hazırlık aşamasında şöyle dile getirir:

“Ben de sık sık mahalle çocuklarının arasına girer onlarla saatlerce sohbet eder, kendimi çocuk gibi hissedirdim. Sonra onlardan yararlanarak öykülerimi yazıyor, çocukları öykülerimin kahraman tiplerine çeviriyorum. Hayalden uzak duran biriyim her gördüğümü karşılaştığımı yazarım” (İğciler, 1990: 9).

İğciler’in bu sözlerinden bütün yazdıklarının bir araştırma sonucu ortaya çıktığı anlaşılır. Bu, gazete yazılarını araştırma bölümüne almamızın amacını da belirler.

4.7.2 Talihsiz Kadın

İğciler, Hadiye Hanımla yaptığı bir röportaj sonucu bu yazıyı yazar. Yazıya şu tasviri kullanarak başlar:

“Hadiye Hanım Yeni mahalle’nin eski evlerinden birinde yaşıyordu. Odasında pek beğenilecek eşya görünmüyordu. Pencereilerin yarısı kırık, yarısı eski gazetelerle örtülmüştü. Oturduğu yerde bir eski kilim, karşı tarafta ise duvara asılı bir kara (siyah) tava bulunuyordu. Hadiye Hanım’ın üstündeki giyimi de eskidi oysa söylenenlere göre, Hadiye Hanım önceleri çok zengin bir ailenin kızıymış (İğciler, 1970: 14).

İğciler, yazının devamında, Hadiye Hanım’ın başından geçen üç evliliğinden ve iki çocuğundan söz ederek yaşadığı fakirliği, dertlerini, çilelerini de dile getirir (İğciler, Tan, 1970: 14).

4.7.3 Nevin

Olay, Nevin’in on sekiz yaşına basması ile başlar. İyi karakterli, güzel ve eğitimli olan Nermin, bir hafta sonu Paşa Çeşmesine okul gezisine arkadaşları ile beraber gider. Orada bir erkek arkadaşı bulmak ister, kafasında erkekleri bir bir değerlendirir. O arada Nalân, arkadaşının yanına yaklaşır ve ona ne olduğunu sorar. Zaman ilerledikçe Nermin, Kâmil adında bir erkekle tanışır. İlişkileri geziden sonra da devam eder. Nevin’in ailesi bu ilişkiye izin vermeyince ayrılmak zorunda kalırlar. Bu ayrılığa tahammül edemeyen Nevin ölüm döşeğine düşer. Olay, Nevin’in son nefesinde bile annesine Kâmil’e götürmeleri için, emanet ettiği mektubu vermesi ve Nevin’in ölümü ile sonuçlanır (İğciler, Tan, 1973: 10).

4.7.4 Aşk Davası

İğciler, bu yazısında değişik bir konuyu ele alır. Zühra ile Rahmi ve üç yaşındaki çocukları ile mutlu bir aile tablosunu gösterir; fakat kadının bir fabrikada çalışmaya başlaması ile ailenin mutsuzluğuna sebep olur. Zühra’nın çalışmaya başlaması ve orada iş arkadaşı olan Murat’la yasak bir aşk yaşaması ve bunları, eşinin yakalaması ile olay son bulur. İğciler, sadece bu hikâyesinde böyle bir konuyu işler. Genelde onun karakterleri, başkaları tarafından istenmediği için birbirlerine âşık olan kavuşamayan sevgililerdir. Aldatma konusunu sadece bu olayda işleyen İğciler, okuyucuya sadece çocuk yaştaki davranışlarını düzeltmelerini değil, bütün okuyucu kitlesine yanlış örnekler vererek doğruyu göstermeye çalışır (İğciler, Tan, 1973: 11).

Bu hikâyelerden başka İğciler'in gazete yazılarında şu hikâyeleri de yayımlanır: İhtiyar'ın Öğütleri (İğciler, Tan, 1970: 11), Talihsiz Genç (İğciler, Tan, 1971: 11), Sarhoş Adam (İğciler, Tan, 1971: 14), Anne Öğüdü (İğciler, Tan, 1973: 11), Bir Sevgi Ardından (İğciler, Tan, 1975: 21), Köylü Kızı (İğciler, Birlik, 1976: 4), Hüso Amca'nın Değirmeni (İğciler, Birlik, 1976: 4), Karlar (İğciler, Birlik, 1976: 5), Mamuşa Ovalarında (İğciler, Birlik, 1976: 4), Yeni Köprü (İğciler, Gündem, 1977: 4), Ördek Avı (İğciler, Birlik, 1981: 3), Canan (İğciler, Tan, 1983: 3), Kırılan Camın Öyküsü (İğciler, Tan, 1983: 14), Çilli Horoz (İğciler, Tan, 1985: 16), Karpuz Kabuğundan Araba (İğciler, Tan, 1985: 3), Hilal'in üzüntü ve Sevinci (İğciler, Tan, 1986: 14), Arife Hanım (İğciler, Tan, 1987: 14), Notsuz Kalan Öğrenci (İğciler, Tan, 1990: 14).

BÖLÜM 5: AHMET (SAFFET) İĞCİLER'İN KULLANDIĞI DİL VE ÜSLÛP

Çalışmanın beşinci aynı zamanda son bölümünde, Ahmet İğciler'in eserlerinde kullandığı dil ve üslûp değerlendirilmeye çalışılır. Bu bölümün amacı, İğciler'in eserlerinde kullandığı kalıp cümlelerini, edebi dil açısından farklı kelime kullanışlarını, çocuk dilini kullandığı yazılar ve argo kelimelerini tespit ederek kullandığı dil ve üslûbu tespit etmektir. Bölümün sonunda “*Eski Türk Kışlası'nda*” adlı hikâyesi dil ve üslûp bakımından bütün olarak incelenir.

“Arapça bir kelime olan üslûbun Latince karşılığı stylustur. Fransızcada style, İngilizcede ise stil şeklinde kullanılmaktadır. Önceleri sert yüzeyleri kazıyarak çizmeye yarayan sivri uçlu bir nesne anlamına gelen kelime, Fransızcada dolma kalem anlamındaki stylo şekline bürünmüştür. Dilimizde çok eskiden beri kullanılan üslûbun, style karşılığı bie edebiyat terimi olarak kullanılması çok yenidir. Namık Kemal, Süleyman Paşa ve Munif Paşa'da beyanla karşılanan terim, Recaizade Ekrem tarafından üslûp şeklinde değiştirilip her şahsın fikir, duygu, düşünce ve hayallerini anlatmadaki hususi tarzı olarak tarif ve izah edilmiştir”(Çoban, 2004: 13).

5.1 İğciler'in Eserlerinde Dil Ve Üslûp Etkileri

Türkiye Cumhuriyeti ve son süreçte bağımsızlığını kazanan Avrupa'da yaşayan Türkler için ana dili, yani Türkçe, kendi varlıklarını sürdürmeleri açısından büyük önem arz eder. Buradaki önem, söz konusu unsurun varlığının ayrı, yokluğunun ayrı sonuçlar doğurmasından ileri gelir. İğciler'in kullandığı dil ve üslûpta, yukarıda bahsedilen konumda bulunan bir Türkçe bölgesi olan Kosova'nın Türkçesindeki son eğilimlerden bir kısmına değinilmeğe çalışılır.

Türklerin idarî ve sosyal egemenliğine dayalı olmayan bağımsız veya özerk bir devlette yaşayan Türkler, aynı devlet içinde hayatı ve devleti paylaştıkları diğer milletler ile ortak bir hayat kurmanın gayesi içindedirler. Tarihî devirlerden günümüze dek, bu yaşayış şeklinde karşılıklı veya tek taraflı etkileşimlerle Türklerin dil durumları, kültürel ve sosyo-ekonomik yapıları şekillenmiştir.

Dünya üzerindeki çeşitli Türk bölgelerinde temelde birbirine yakın neticeler doğursa da, bölgesel olarak farklılıklar gösterebilir. Bu bağlamda Kosova Cumhuriyeti, Türklerin yaşadığı bir ülke olarak, dünya üzerindeki Türk bölgeleri içinde kendisine has bir özelliğe sahiptir.

Kosova, Balkan coğrafyasında, Sırbistan, Karadağ, Makedonya ve Arnavutluk devletleriyle çevrili, 1999 ile 2008 yılları arasında Birleşmiş Milletler yönetiminde kalıp, 17 Şubat 2008 tarihinde tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan eden ve (2009 yılı itibarıyla) hâlihazırdaki en genç cumhuriyettir. Bu ülkede Türkler, Arnavutlar, Boşnaklar, Sırlar, Goranlılar, Torbeşler, Aşkaliler, Romanlar olarak belirtilen halklar yaşar. Bizim konumuz olan Kosova Türkçesi, bu ülkede özellikle 14. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti idaresiyle tam olarak doğmaya başlar ve halen devam eder. 1913 yılı civarlarında Kosova Vilayeti topraklarının Osmanlı idaresinden çıkıncaya kadar bu bölgede, Osmanlı Türkçesi yazı dilinde çeşitli eserler ortaya konar.

XX. yüzyılın basındaki Balkan Savaşları'nın neticesinde Osmanlı idaresinin bu bölgede ortadan kalkmasıyla ve Sırp- Hırvat-Sloven Krallığı devri ile Yugoslavya devirlerini içine alarak bugüne uzanan son süreç, Kosova'da sözlü ve yazılı olarak kullanılan Türkçe açısından birçok olumsuz gelişme ve değişmeyi içinde barındırır.

Türkçe eğitiminde sıkıntılar yaşanması; dönemlere göre değişkenlik arz eden dil bilinci zayıflaması, Türkiye Türkçesi ile ortak dil ve kültür geleneğinin zayıflamasıyla, Türkçeye çevre dillerden kelime eklenmesindeki büyük artıştan (özellikle Sırp-Hırvatçadan) doğal olarak İğciler de etkilenir ve eserlerinde her ne kadar gelenek ve göreneklerden söz ederken Sırpça ve Hırvatça *Dost Ana* hikâyesinde kullandığı İştâfet (meşale)(İğciler,1989: 40-43), krevet (yatak) gibi kelimeleri kullanır. Kosova'daki Türkçenin sağlıklı bir yaşam ortamı bulması ve gelişmesinde en önemli konu, Kosova'daki Türkçe eğitimidir. Osmanlı devrinde Kosova Vilayeti'nde, salnamelerden öğrendiğimize göre çok sayıda eğitim kurumu vardır. Türkçe eğitim, Kosova Türklüğünün dil ve kültür etkinliklerinin niteliği ve geleceği açısından merkezde yer alır.

Bu yazıda Türk Dünyasının bir parçası olarak Kosova Türkçesinin bugününe temas edilerek, son yönelimlerinden birini tespit edilmeye çalışılır. Osmanlı devri ile beraber Kosova bölgesinde kullanılan yazılı Türkçe metinlerinde izlenen imla kurallarında olduğu gibi, İğciler de eserlerini o devrin geleneksel imlasına bağlı kalarak yazar. Osmanlı devri Kosova muhitindeki kullanılan yazı dili, Türkçenin ilgili devirlerdeki yazı dili olarak kullanılır. Bu yazı dili hususunda, Kosovalı kalem erbabı ve yazı dili

kullanıcısı olan İğciler'in eserlerinde, Osmanlı edebî metinleriyle denklik ve ortaklıklar söz konusudur.

Kosova bölgesinde Osmanlı devrinde kullanılmış olan konuşma dili Türkçesi, yazı dilinden kısmî farklılıklar gösterir. İğciler de eserlerinin birçoğunda konuşma dilini kullandığı için yukarıda bahsedilen yabancı kelimeleri kullanır. Kosova Türk ağzının ayırt edici özelliklerini teşkil eden bu gibi özelliklerin bazıları, İğciler tarafından aynen ya da kısmen korunarak halen kullanılır.

İğciler, Türkçenin yazılı olarak kullanıldığı bütün yerlerde Türkiye Türkçesini, geçmişten bugüne imla kuralları, sözlük unsurları ve yapılarıyla kullanır. Sözlü dilinde ise kimliğindeki söz konusu Kosova Türkçesini, tarihî süreçte gelişen özellikleriyle bugüne kadar taşır. İğciler eserlerinde Arapça ve farsça kelimeler de kullanır. İğciler bazen yazı dilinin Kosova Türk ağzlarına etkisini göstermek için, Prizren Türk ağzını örnek olarak kullanarak, bazı özellikleri vurgulamak ister. İğciler'in eserlerinde yazı dili etkileri ve bu dilin etkilerini görmek mümkündür. Eserlerinde kök veya türemiş sözlerde iki şekillilik, Kosova Türkçesinin fonotik alma durumu, unutulmuş veya kullanım sıklığı çok düşük olan bazı sözlerin durumu, Slav dilleri alıntı sözlerinin yerine Türkiye Türkçesi kelimeleri, yeni kavram, olgu ve nesnelere için türetilen Türkiye Türkçesi kelimeleri de görülür.

5.1.1 İğciler'in Eserlerinde Kullandığı Kalıp Cümleler

İğciler, kitaplarda yayınlanan hikâyelerinde şu cümleleri kalıp olarak kullanır:

Ördek Avında hikâyesinde “Hızır'ın alnına düşen saçlarını okşadı” (İğciler,1982: 13).

Kaybolan Köpek hikâyesinde “Adam güldü. Erdoğan'ın saçlarını okşadı.” (İğciler,1982: 70).

1 Mayıs hikâyesinde “Adam buna güldü. Çocuğun saçlarını okşadı” (İğciler,1982: 73).

Yeni Köprü hikâyesinde “ Bir pas tabakası kaplamıştı.”, “ Murat başını kaşdı kaşlarını gererek İsmet'e:” (İğciler,1984: 18).

Dertli hikâyesinde “Ahababımın gözlerine gözlerimi diktim”, “ Dudaklarını ince bir pas tabakası kaplamıştı” (İğciler,1984: 51).

Telefon hikâyesinde “Âdem, tabana kuvvet diyerek hastaneye geldi”, “Âdem yerinde taş kesildi” ve “Kızın yüzünü açarak, saçlarını, yanaklarını okşadı” (İğciler,1984: 79-80).

Hidrellez hikâyesinde “ Ninesi, çocuğun saçlarını okşadı” (İğciler,1984: 101).

Alev'in Bisikleti hikâyesinde “Alev'in alnına dökülen saçlarını okşadı” (İğciler,1989: 11).

Çilli Horoz hikâyesinde “Asım Efendi güldü çocuğun alnına düşen saçlarını okşadı” (İğciler,1989: 30).

Dost Ana hikâyesinde “kadın oğlunu kendine çekti, bağrına bastırdı” (İğciler,1989: 43).

Karpuz Kabuğundan Araba hikâyesinde “hemen halasının boynuna sarıldı, yaşasın benim halam dedi.”, ”Vlora üzülmüştü, nerdeyse ağlayacaktı. Üzeyir, yerinden ok gibi fırladı” (İğciler,1989: 59-60).

Yaralı Kuş hikâyesinde “Ardından gelen Canan ile Üzeyir de kuşla ilgilendikleri için bacaklarına sarıldılar”, ”Hüseyin parmaklarını ağzına götürmüş nerdeyse ağlayacaktı.”, ”Annem Üzeyir'in üzerine düşen saçlarını okşadı” (İğciler,1989: 62-65).

Hilal'in Üzüntü ve Sevgisi hikâyesinde “eğilerek kıvrıcık saçlarını okşadı, yanağından öptü. Hilal babasının kucağına atladı, neredeyse ağlayacaktı” (İğciler,1989: 66).

Tahta Silgisi hikâyesinde “hemen annesinin boynuna sarılarak, sen annelerin en iyisisin,en yücesisin !...dedi” (İğciler,1989: 86).

Anneyi Sevindiren Hediye hikâyesinde “Lasyon deyince Canan güldü. Kardeşinin saçlarını okşadı” ve ”aynı telaşla Canan ile Üzeyir'i koynuna aldı, bağrına basarak kucakladı” (İğciler,1989: 96-98).

Yunus Amca hikâyesinde “Müjdat, sadaka alıyormuş gibi bir duygu hissetti. Boğazına bir şeyler takılıyormuş gibi hissetti” (İğciler,1989: 95).

Müjdeyi Orhan Aldı hikâyesinde “Taner ve Erdoğan'ın yanından çekilmiyor, bacaklarına sarılıyorlardı” (İğciler,1989: 70).

Cengiz hikâyesinde saçlarını okşadı, Cengiz ise utanmaktan yerinde kımıldayamıyordu.”, “Onun gidişiyile Cengiz'in boğazı düğümlendi, neredeyse

ağlayacaktı”,”Cengiz hemen yorganın altına girdi, ellerini bacakları arasına soktu” (İğciler,1989: 75-80).

Guguk Kuşu hikâyesinde “Dedesi çocuğun alınına dek düşen saçlarını okşadı” (İğciler,1989: 105).

Açıkgöz Kız hikâyesinde “Canan annesini dinlerken yerinde taş kesilmişti, neredeyse ağlayacaktı” (İğciler,1989: 109).

Üzeyir hikâyesinde “ Üzeyir, birden boşanan bir zemberek gibi:” (İğciler,1989: 116).

Kardeş Sevgisi hikâyesinde “ aynı anda Üzeyir yerinde taş kesildi” (İğciler,1989: 119).

Yazın Düşkünü hikâyesinde “Canan dingin ve akıllı bir kızdır”, “Yeni çıkan bıyıklarını okşayan kızın babası söze karıştı” (İğciler,1991: 10-11).

Diş Fırçası hikâyesinde “Sen halaların en iyisisin, en yücesisin diye konuştu” (İğciler,1991: 19).

Notsuz Kalan Öğrenci hikâyesinde “ Başımı yere eğerek gözlerini kilimdeki bir noktaya dikti, alt dudağı sarkıyordu” (İğciler,1991: 26).

İbrahim'in Başı Dertte hikâyesinde “Kenan yerinde taş kesildi”, “ Kenan alt dudağını ısırıldı” (İğciler,1991: 29-30).

Kemal hikâyesinde ”Annesi Kemal’in yanına vardı, omuzlarından tutarak gözlerini gözlerine dikti” (İğciler,1991: 36).

Kartopu hikâyesinde ”Sonra mahallelilerinden olmayan çocuklara saldırmak için evden ok gibi fırladı”, “Bunu gören Üzeyir yerinde taş kesildi”, “ Üzeyir’in konuşacak hali yoktu”, “Saçlarının dikenlendiğini duydu” (İğciler,1991: 37-38).

Şeftali Ağacı hikâyesinde ”Ömer dingin ve akıllı çocuktur” (İğciler,1991: 41).

Cemre hikâyesinde “Annesi ellerini beline dayadı”, “Alt dudağı sarkmıştı, annesi yanına varınca elini omzuna attı”, “Kadın oğlunun alınına dek düşen saçlarını okşadı”, ”Kemal akıllı ve dingin bir çocuktur”, ”Sen annelerin en iyisisin, yücesin, güzelsin diye konuştu” (İğciler,1991: 43-47).

Daltulum hikâyesinde “ Kemal derince soluk aldı, yutkundu, terlemiş alnına elinin tersiyle sildikten sonra annesine:”, ”Kadın güldü, Kemal’in alnına dek düşen saçlarını okşadı” (İğciler,1991: 52-54).

Sıcak Günlerin Gelişi hikâyesinde “Adam yeni çıkan bıyıklarını okşadı”, “ Kemal boşalan bir zemberek gibi fırladı” (İğciler,1991: 58).

Kocakarı Soğuğu hikâyesinde “Omuzlarına dek düşen saçlarını okşamaya başladı”, “Gözlerini gözlerine dikti”, “ Canan ok yaydan çıkar gibi atladı”sen ninelerin en yücesi ve en iyisisin” (İğciler,1991: 61-64).

Yeni Gün hikâyesinde “ Canan’a okulda nasıl geçirdiğini sorunca kız ok yaydan çıkar gibi: sorma nine, diye konuşmaya başladı”, “Kadın elini torununun omzuna dayadı, gözlerini gözlerine dikti”, “Canan, aniden boşanan bir zemberek gibi fırladı”, “kadın kaşlarını gerdi” (İğciler,1991: 65-67).

Nakıs Salı hikâyesinde “Torununun alnına dek düşen saçlarını okşadı”,”adam kızın alnına dek düşen saçlarını okşadı”, “ Canan ise daha akıllı ve dingin bir kızdı” (İğciler,1991: 71-74).

Sekiz Kasım hikâyesinde “Adam kızın saçlarını okşadı”, ”Üzeyir’in alnına dek düşen saçlarını okşadı”, ”İhsan da kaş omuz gerdi”, “İhsan ok yaydan çıkar gibi bir sesle” (İğciler,1991: 84-92).

5.1.2 İğciler’in Hikâyelerinde Edebi Dil Açısından Farklı Kelime Kullanışları:

İğciler’in hikâyelerinde edebi dil açısından farklı kelime kullanışlarına rastlamaktayız. Bunların bir kısmı, edebi dile göre farklılık arz ederken bir diğer kısmı ya halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklinde ya da yanlış sayılabilecek uygulama şeklindedir. Bu tarzda kullanılan kelimelere dair misaller aktarmak isteriz.

İğciler’in hikâyelerinde geçen bu tarz kelimeleri belirtilirken, doğru olması gereken kelimeler parantez içerisinde verilecektir.

5.1.2.1 Halk Dilinde Kullanılan Kelimenin Edebi Dile Aktarılma Şekilleri

I. *İlk Kar* hikâyesinde “**İlkin** (ilk önce) kulaklarına inanamadı. Ve Erdoğan da başına kardeşinin eski meşin **takyasını** (takkesini, şapkasını) geçirmişti” (İğciler,1982: 43-44). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

II. *Ana Yüreği* hikâyesinde “Yüzümüzü, soyumuzu, **sopumuzu hor etti** (yüzümüzü aldı, utandırdı)”, “Gözümüzün nuru gibi **koruttum** (korudum)” (İğciler,1984: 21-29). Bu uygulama da, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

III. *And* hikâyesinde “Vay benim **ikbalsız** (şanssız), kızıma... vay” (İğciler,1984: 36). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

IV. *Dertli* hikâyesinde “Ben ise doğum yerimi koyverir miyim (bırakır mıyım)? Buna asla razı olmadım olmam da. **Meğerem** (meğer) o ana babasını özlüyormuş dedi” (İğciler,1984: 51). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

V. *Kartopu* hikâyesinde “ Onları Erdoğan’ın amcası çağırmasaydı hiçbirinin **geri dönme** (geri dönmeye) niyeti yoktu.”, “Yavrum dedi ben seninle **şaka ettim** (şakalaştım)” (İğciler,1991: 36). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

VI. *Daltulum* hikâyesinde “Ben bugün daltulum günü olduğunu **hepten** (büsbütün) unutmuştum” (İğciler,1991: 50). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

VII. *Kocakarı Soğuğu* hikâyesinde ”**Bazı kere** (bazen) çok soğuk, rüzgârlı olur” (İğciler,1991: 63). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

VIII. *Nakıs Salı* hikâyesinde ”O kadar şiddetli yağmur yağıyordu ki şemsiye bile **para etmiyordu** (işe yaramıyordu)” (İğciler,1991: 74). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

IX. *Yıldızlı Gece* hikâyesinde “Kadın perdeyi **koyvererek** (bırakarak) oğlunun yanına vardı”, “İnsanlar ise **kimi kere** (bazen) uğranılan yenilgiler için bir avunma, **kimi kez**

(bazen) de başarılarla tırmanmak için bir tutanak, bir güç kaynağıdır” (İğciler,1991: 77). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

X. *Erol* hikâyesinde “Annesi, Erol’un ellerini sıcak suya koydu; **ama bu da para etmedi** (işe yaramadı)” (İğciler,1982: 18). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

XI. *Ördek Avında* hikâyesinde “Konuşmadan, yerlerinden **tepişmeden** (kımıldamadan) canları sıkılıyordu. Amcaları pencereden dışarı bakıyor etrafa kulak **vuruyordu** (vermek, kesilmek)” (İğciler,1982: 14). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

XII. *El Kızları* hikâyesinde “Ah sen ne tilkisin. Ne gece bülbülün. Seni **seçmeyen** (tanımayan) pahalı satın alır dedi.” (İğciler,1984: 55). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

XIII. *Bağda* hikâyesinde “Namık’ı yavaşça **kaldırdı** (uyandırdı). Namık uyanınca Hızır’a Canan’ı **kaldırdın mı** (uyandırdı mı) diye sordu” (İğciler,1989: 30). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

XIV. *Yunus Amca* hikâyesinde “Filtresiz sigarasını tütürüyor, gözleri okuldan **çekilmiyordu** (ayırılmıyordu)” (İğciler,1989: 94). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

XV. *Guguk Kuşu* hikâyesinde “Daha **bir kere** (bir daha) bağırdı dedi.” (İğciler,1989: 106). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

XVI. *Yazın Düşkünü* hikâyesinde “Fakat Canan ne konuşabiliyor ne yiyebiliyor. Salt konuşuyor, **salt** (sadece) soluyordu” (İğciler,1991: 9). Bu uygulama, halk dilindeki kullanımı edebi dile aktarma şeklindedir.

5.1.2.2 Edebi Dilde Sırpça Kelimelerin Kullanışı

I. *Ana Yüreği* hikâyesinde “**Milis** (polis) güldü”(İğciler,1984: 27). Bu uygulama, halk dilindeki kullanım değil, Sırpça bir kelimenin “yanlış” olarak edebi dilde kullanımı şeklindedir.

II. *Dost Ana* hikâyesinde “Herhalde **iştafeti** (meşale) düşünüyordum dedi, Naci; çünkü o gün geçlik **iştafeti** (meşale) gelecekti” (İğciler,1989: 40). Sırpça bir kelimenin “yanlış” olarak edebi dilde kullanımı şeklindedir.

III. *Ezilen Bisiklet* hikâyesinde “oraya iki **milis** (polis) gelmişti, halk toplandı” (İğciler,1989: 56). Sırpça bir kelimenin “yanlış” olarak edebi dilde kullanımı şeklindedir.

IV. *Anneyi Sevindiren Hediye* hikâyesinde “**Bravo!** (aferin) dedi. Buldun!” (İğciler,1989: 97). Sırpça bir kelimenin “yanlış” olarak edebi dilde kullanımı şeklindedir.

5.1.2.3 Edebi Dilde Yanlış Sayılabilecek Kelimeler

I. *Hava Uzmanı* hikâyesinde “Sahiden bazen sinekler çok **sokuyor** (ısıırıyor) diye **atıldı** (atladı-söyledi)” (İğciler,1989: 116), (İğciler, bütün eserlerinde atladı anlamında olan kelime yerine, atıldı kelimesini kullanır). Bu uygulama edebi dilde, yanlış sayılabilecek uygulama şeklindedir.

II. *Notsuz Kalan Öğrenci* hikâyesinde “ Yoksa biri mi darıltırdı? (darılttı)”, “**ne demedi bana** (bana demediğini bırakmadı), çok utandım”, “Üzeyir’in babası gazeteyi tekrar **kapadı** (kapattı)”, “**Zanımca gene** (Kanımca yine) en iyi not almış” (İğciler,1991: 25-27). Bu uygulama edebi dilde, yanlış sayılabilecek uygulama şeklindedir.

5.1.3 Çocuk Dilini Kullandığı Yazıları

Yüreksiz Adam hikâyesinde “ Amca vuyacak... Köpeği vuyacak dedi” (İğciler,1984: 6).

Ağlayan Bebek hikâyesinde İğciler Canan’ı şöyle konuşturmuştur: “Halam Türkiye’den getiydi, tokoma bozuyoy” (İğciler,1989: 5).

5.1.4 İğciler’in Yazılarında Kullandığı Argo Kelimeler

Yüreksiz Adam hikâyesinde “ Kalkmış bu it oğlu it yiyip süpürmüş” (İğciler,1984: 10).

Ana Yüreği hikâyesinde “İnan ki kötü sözler söylemedim; ama yapmış kahpe” (İğciler,1984: 22).

El Kızları hikâyesinde “Sen ve Adnan, bizi ne sandınız? Sokak süpürgeleri mi? Alçaklar reziller...” (İğciler,1984: 53-54).

Ali'nin Yolculuğu hikâyesinde “ Nöbetçi sevmediği adam vardı. Vay anasına. Ne yapacaktı” (İğciler,1984: 71).

Telefon hikâyesinde “Kendi kendisine, vay anasını vakit midir? diye mırıldandı” (İğciler,1984: 79).

Gün Geçtikçe İğciler'in, Türkiye Türkçesi ile temasın arttırması, Kosovalı Türkçe konuşurlarının kendi Türkçelerinde bazı etkiler bırakabilmiştir. Bir dilin geleceğinin, o dilin yeni nesillerinin, genç konuşurlarının kullanımlarıyla kurulacağı düşünen İğciler, Kosova Türkçesindeki eğilimler, söz konusu Türkçe bölgesinin dilsel geleceğine ve gidisine yönelik bazı fikirler verebilmiştir. Mevcut tarihî sürece bakarak, bugün Kosova Türkçesinde görülen yazı dili etkisi ve bazı sözlerde genel Türkçenin içine yönelme temayülü, bir gelişme olarak nitelendirilebilir. Henüz yayınlanmamış olan Yeni Mahalle Çocukları adlı kitabından aldığımız Göç adlı hikâyesinde bu durumu ve İğciler'in dilindeki gelişim ve farklılığı açıkça görebiliriz Örnek:

G Ö Ç

“Geçen yüzyılın elli beş yıllarından sonra kentimizde de göç sorunu meydana çıkmıştı. O zaman daha çocuk olduğumuzdan ötürü göç sorunu yabancı geliyordu. Ama kimi akrabaların, karşı komşuların Türkiye'ye göç ettiklerini görünce bu meseleden bir kavram çıkarabiliyorduk. İnsanlar, doğup büyüdükları yurtlarını terk ederek yeni ülke arayışına başlamışlardı. Bu göçler hız kazanmış, günden güne devam ediyordu. Bunun nedenini daha biraz büyüyünce yaşlılardan öğrendik. Meğer Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yugoslavya'nın uyguladığı “Türkler Asya'ya” politikası neticesiyle Müslümanlara karşı birtakım nefret ve milliyetçilik duyguları uygulanmağa başlanmış. Bu nedenle insanlar kendilerini ve bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerini tehlikede hissetmiş ve çeşitli zorluklara katlandıklarını görünce ata topraklarına göç etmeyi uygun bulmuşlardı. Çok insanlara çeşitli işkenceler yapıldığı yüzünden de göç olayı yoğunlaşmıştı.

Prizren'in Yeni mahallesinden de birçok aile göç yolunu tutarak Türkiye'ye gitmişti. Bu olaydan ana babalar endişe etmeğe başlamıştı. Çocuklar hala küçük oldukları için göçün acısını pek bilmiyorlardı.

Kısa zaman içerisinde bu tür göçler kitle göç şeklini aldı. İnsanlar yuvalarını terk ederek kendilerini Ana ülkede buldular. Kimisi annesini bırakıp gidiyor, kimisi annesi ve babası ardından kuş gibi ötüyordu. Haladan, dayıdan, teyzeden ayrılmak pek can yakıcı değildi.

O yıllarda sanki çorabın boğazı sökülüştü. Vesikası gelen aileyi evinde tutan yoktu. Kimisi malını mülkünü ucuza sattıktan, kimisi ya devlete bağışladıktan ya da

terk ettikten sonra soluğu Türkiye’de alıyordu. Onların ata topraklarına ne gibi zorluk ve güçlüklerle gidişlerini daha sonraki yıllarda öğrendik.

Yeni Mahalleden de Türkiye’ye göç eden aileler oldu. İlk olarak çocuklar arasında İrfan’ın teyzesinin, ondan sonra evleri Ali’nin evine karşı olan Cemil’in ailesiyle birlikte göç etmesiyle başladı. Daha sonra Kaçamaklar boğazında evi bulunan Yeni mahalle çocukları arasından Hürşit, Necmidin, Besim ve ilkokul sıralarında bulunan Muharrem, İskender, Ömer, Esat ve Seher aileleriyle birlikte ana ülkeye temelli olarak gitmişti. Cuma Cami mahallesinden Mensur ve Behaydin’in de göç etmesi, insanlara çok üzücü etkiler bırakmıştı.

Evleri Kaçamaklar boğazında bulunan Hilmi’nin Türkiye’ye göç edeceği haberine bütün mahalle üzümüştü. Çünkü işler artık ciddiyet kazanmıştı. Herkes göçü düşünüyordu. Gitmek mi kalmak mı?

Günün birinde Hilmi, Yeni mahalledeki ahabplarına Türkiye’ye gidecekleri günün belirlendiğini anlatınca bütün mahalle ağladı. Yaşlısı, yetişkini küçüğü, Mahallenin bütün çocukları yürekten vurulmuşa döndü. O günden sonra Yeni mahalle çocukları, ne oynadı ne de güldü. Her gün fırınlar önünde toplanır Hilmi’nin gideceğinden, ondan nasıl ayrılacaklarından bahsediyor ve ayrılık gününü parmaklarda sayıyorlardı. Her geçen gün çocukların üzüntülerine üzüntü katılıyordu. Bu yüzden Yeni mahalle çocukları, ahabpları Hilmi’nin yüzüne bakamıyordu.

Günler günleri, haftalar haftaları izlerken ve göç devam edince en soylu aileler yuvalarını terk ettiler. Hilmi’nin de ailesiyle birlikte göç edeceği gün belli olmuştu. 1956 yılın sonlarında Türkiye’ye göz edecekti.

Ayrılık günü gelmişti. Yeni Mahalle çocuklarından Bayram, Ali, İrfan, Vehbi, Cimşit, Rifat, Nadi ve Kâzım sabahın ezan sesleriyle kalkarak fırınlar önünde toplandıktan sonra ahabpları Hilmi’nin evine doğruldular. Hepsi mahzun, üzüntülüydü. Bu çocuklardan başka, henüz tan yerleri ağarmamış saatlerde evlerinden birer birer çıkarak Hilmilerde giden Kaçamaklar boğazı insanları görünüyordu. Sanki bütün mahalle yasa bürünmüş, kimsenin yüzü gülmüyordu. Çocuklar, Hilmi’nin evine yaklaşınca orda büyük bir insan kalabalığıyla karşılaştılar. Evin sokak kapsı önünde kocaman ve eski bir kamyon ağır ağır yerinde çalışıyor, üstünde de geceden yüklenmiş büyük yük duruyordu.

Ayrılık buluşmaları başlayınca ortalıkta figan koptu. Buna yürekler dayanamıyordu. Ağlamalar, sızlamalar devam ederken Hilmi, ahabplarının yanlarına vardı. Yaşlı gözleriyle:

-Arkadaşlar, hakkınızı helal edin, dedi. Sonra gözlerinden yaşlar çeşme gibi akmağa başladı.

Bütün Yeni mahalle çocukları Hilmi’ye sarıldı, doyasıya kucakladı, birlikte ağladılar... Ağladılar. Çocukları görenler de kendilerini tutamayarak ağladı, bütün etraf ağladı... Çünkü mahalle çocuklarının kardeş bildikleri Hilmi aralarından kopuyor, insanlar, komşular, dost, akrabalar, en yakınlar birbirinden ayrılıyordu.

Gün ışığa başlarken emektar kamyon uflaya puflaya kalktı. Onun gerisinde Kaçamaklar boğazının evleri kalıyordu. Şoförün yanında Hilmi’nin babası, annesi, kız kardeşi ve Hilmi oturmuş, ahabplarına mahzun mahzun bakarak el salladılar. Çocuklar da yaşlı gözlerle onlara el salladı, büyükler onlar için hayır duaları okudu, orta yaşlı bir kadın da arkalarından bir tas su döktü.

Yeni mahalle çocukları, kamyonun arkasına Cuma cami mahallesine kadar koşular. Kamyonu durmadan uzaklaşınca onun git gide küçülen silueti, sokağın sonunda kayboluncaya kadar çocukların gözleri önündeydi. Neden sonra penceresinden uzanıp sallanan eller de ortalıktan kayboldu

Gidiş o gidişti. Yeni mahalle çocukları Hilmi'den artık hiçbir haber almadı.”

Not: Öykü A.S.İğciler'in henüz yayımlanmamış Yeni Mahalle Çocukları adlı kitabından alınmıştır.

5.2 Ahmet İğciler'in Eski Türk Kışlası'nda Hikâyesinin Dil Ve Üslûp Bakımından İncelenmesi

Ahmet İğciler, çocukluk yıllarına ait bazı hatıralarını veya izlenimlerini hikâye formu içinde gözler önüne seren yazarlarımızdan biridir. İğciler, edebi faaliyetiyle, okuyucu kitlesine kendisince önemli bir mesaj iletmiş ve şu cümlelerle belirtir: *“Ben kendimi hikâyede buldum”* derken hikâyenin hayat için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaya çalışır.

Böyle bir yazar, form olarak seçtiği edebi türün imkânlarıyla ifade etmek istediği mesajı kaynaştırabildiği ölçüde başarıya yaklaşır. Epik form içerisinde gelişen hikâye türünde, dikkatlere sunulmak istenilen mesaj, nakledilen bir olay yardımıyla ifade edilir. Olayın karmaşık olmaması, çatışmanın tek yönlülüğü ve şahız kadrosundaki fertlerin hem az, hem de olayı ilgilendiren yönleriyle tanıtılması epik form içinde yer alan diğer edebi türlerden hikâyeyi ayırır. Ayrıca on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda bu türe bağlı kalarak geliştirilen anlatma teknikleri de hikâye adını verdiğimiz edebi türün ayrıca özelliklerindedir. Yukarıda Çehov'un İğciler'e bıraktığı etkilerinden bahsetmiştik. Burada Çehov ve Maupassant'da iki ayrı model bulunur. Bunlardan ilkinde ruh tahlillerine, ikincisinde portre ve karakter çizimine önem verilmiştir.

Bir mesajı ifade eden olay bu tekniğin imkânlarıyla nakledilir. İğciler'de bu tekniğe ait özellikler arasından bir seçmeden söz edilebilir. Batı tekniğini kullanan İğciler, Avrupa'nın göbeğindeki Türk ailelerini ve yaşamlarını hikâyelerinde aktararak, hikâye tekniğine yeni bir bakış açısı getirmiştir. Batı hikâye tekniğini kullanarak yerli malzemeye uygulayan kişi olmuştur. Maupassant'ta olduğu gibi seçilmiş bir olay, kronolojik sıra gözden uzak tutulmadan nakledilmektedir. Anlatıcı ya olayın kahramanıdır ya da olay ve şahız kadrosuyla ilgili her şeyi bilmektedir. Bunun böyle yazmasının amacı, istediği mesajı vermek istemesidir.

Bu ön bilgilerden sonra Ahmet İğciler'in "Eski Türk Kışlası" adlı hikâyesini okuyalım:

Eski Türk Kışlası'nda

Yine bir gün Bayram'ın sebze bahçesindeydik. Ahababımızın babası, yeni sürülmüş yaprak keseklerini kazma ile dağıtıyordu. Adama yardım etmemize gerek olmadığı için oyuna daldık. Biricik oyun yerimiz, ahababımızın tarlasının bitişiğinde bulunan eski Türk kışlasının kırık dökük surları arasındaydı. Orası hem gölgeli, hem de oynamak için uygundu.

O gün surların deliklerinde yuva yapmış kuşlarla ilgilenmeyi düşündük. Öyle de yaptık. Ben, Nadi, Vehbi, Cimşit, Bayram ve Rıfat, surlardan birinin dibinde oturmuş, serçe yuvalarına nasıl varacağımızı uzun uzun düşündük. Hepimizin boyu küçük, yaşlarımız dokuz ile on arasındaydı. Oysa serçeler, yuvalarını yüksek surların deliklerinde yapmış ve yavru çıkarmışlardı. Hepimiz bir surlun dibinde oturmuş, ana serçelerin deliklere girip çıkışlarını seyrediyor, yuvalardan gelen yavru serçelerin seslerini dinliyorduk. Bir an Bayram'ın babasının sesi duyuldu:

Çocuklar, dedi. Öğlen vakti oldu. Hadi yemeğe. Oturduğumuz yeri terk ettik. Bayram önde, biz de onun peşine düşerek, tarla başındaki gölgeli kocaman karaağacın dibine gittik. Bayram, babasının evden getirdiği sepeti alarak içinden bir sofra bezi çıkardı. Gölgeli çimenler üzerine serdi. Sepetteki yiyecekleri birer birer çıkarmaya başladı. Az sonra babası yanımıza gelerek, sofra bezini halka yaptık ve aç karnımızı doyurmaya daldık.

Yemek yedikten sonra hemen surlara koştuk. Hedefimiz, serçe yavrularına dalmaktı. Surların etrafında, dağınk halde olan birkaç taşı üst üste getirerek bir tümsek yaptık. Aramızdan öne Rıfat geçerek tümseğe bindi. İnce kolunu bir deliğe zorlanarak soktu. Az sonra zorla çıkardı. Bizim yardımımızla tümsekten aşağı indi. Sevinçten yüzü gülüyordu. Ahababımız kapanık avucuna açınca ne görelim! Yavru serçe yerine dört beş fare yavrusu varmış. Rıfat bunu görünce ürktü ve aynı anda avucunda tuttuğu yavru fareleri karşıya fırlattı. Tiksinerek aramızdan ayrıldı ve tarla kenarındaki bataklığa koştu. Biz ise gülmekten kendimizi tutamıyorduk.

Bu hikâyede, türün imkânlarında bir sapma olduğunu söyleyemeyiz. Mesajın ifadesi için seçilen yol, başvuru anlatma tarzı, o yıllarda Avrupa’da da kabul gören batılı hikâye tekniğine uygundur.

İğciler genelde hikâyelerinde, epik ve dramatik formlarda asıl unsurların başında çatışma yer alır nakledilen veya sunulan olaya şekil veren ve hareket kazandıran husus bu çatışmada aranmalıdır. Gerçeğe yakınlık duygusunun veya hayattı olduğu gibi aksettirme endişesinin tesiriyle bu çatışma anlatma, nakletmeye veya göstermeye has tekniklerle yumuşatılarak okuyucu veya seyirciye sunulur. Anlatıcı durumdaki itibari şahsın çatışmaya daha yerinde bir ifadeyle olaya yakınlığı epik formda eserin üslûbunun şekillenmesinde rol sahibidir. Dramatik forma, yalnızca gösterme hâkim olduğu için bu anlatıcıya ihtiyaç duyulmayabilir.

Eski Türk Kışlası’nda adlı hikâyede, anlatıcıyla çatışmayı nefsinde yaşayan insan aynıdır. Hikâyedeki, “Yavru serçe yerine dört beş fare yavrusu vardı. Rıfat bunu görünce ürktü ve aynı anda avucunda tuttuğu yavru fareleri karşıya fırlattı. Tiksiniyerek aramızdan ayrıldı ve tarla kenarında bir bataklığa koştu.”cümlesinde iki çatışma, ana hatlarıyla, olması gereken ile gerçekleşen arasındadır. Birincisi, Rıfat’ın yuvaya elini sokması gerçekleşendir. Olması gereken ise Rıfat ve arkadaşlarının yuvayı sadece izlemekle yetinmesidir. İkincisi ise Rıfat’ın elindeki yavrunun fare yavrusu olduğunu fark etmesiyle tiksiniyerek yere atması gerçekleşendir. Olması gereken ise yavrunun sevilip korunması ve sonra tabii hayatını sürdürmesidir.

Epik form içinde yer alan halk hikâyesi ve destanlar, anlatma tekniği bakımından modern hikâyeler kadar gelişmediği için “dedi”ve benzeri kelimelerle karşılaşmaktayız. Ayrıca daha az gelişmiş epik türlerde, nakledilen olaydan çıkarılacak ders belirtilir. Böylece anlatılan hadise metnin sonunda verilen hükmün yaşanmış örneği olarak gösterilir. Eser, anlatıcı, nakledilen olay ve bu olayın sonucu vasıtasıyla birleştirilen iki ayrı zaman dilimini ihtiva etmektedir; bunlardan ilki, kahraman- anlatıcının dokuz- on yaşlarında olduğu dönem, ikincisi anlatma zamanıdır. Arada ise elli yıllık bir mesafe vardır. Olayın kahramanı ile anlatıcı aynı kişidir; ama anlatıcı bu elli yılın kazandırdıklarıyla kahramandan ayrılır. Bütün bunlar, eserdeki formun çok eski olduğunu göstermeye yeter. Geçmişini hatırlayan ilk insan, hatırladıklarını günün

şartlarına göre yorumlayarak naklettiği an bu formu bulmuş olmalıdır. Hatıra ve tarih, bu formun etrafında gelişen iki edebi türdür denilebilir.

İğciler'in anlatma tekniğinin zamanla geliştiğini belirtmemiz gerekir. Ahmet İğcilerin söz konusu eserinde, anlatıcının anlatma zamanındaki halini gözler önüne seren cümlelerle karşılaşmaktayız. Burada anlatıcıyı bütün olarak değil, yalnızca nakledeceği olayla, kısacası mesajın konusuyla ilgili yönlerini tanıyabiliyoruz. “Ben, Nadi, Vehbi, Cimşit, Bayram ve Rıfat surlardan birinin dibinde oturmuş, serçe yavrularına nasıl vuracağımızı uzun uzun düşündük.”Cümlesinde de olduğu gibi onu, bir başkası değil kendisi anlatmaktadır. İğciler, zaten söze ben diyerek başlar ve fiillerin zamanı farklı olsa da, cümlenin yapısı ve kuruluşu mevcut durumu gözler önüne serer.

İğciler, hikâyelerinin büyük bir bölümünde geçmiş zaman kullansa da hikâyeleri masal hissi uyandırmaz. Onları okuyucuya sunarken adeta geçmişe ait bir hadisenin şimdiki zaman içerisinde olduğu gerçeklik duygusunu hissettirir. Görülüyor ki, hikâye, sözünü ettiğimiz ikili çatışma çevresinde icat edilen veya yaşanan; ama her halükarda yaşanabilecek olan her gün karşılaşılabilecek cinsten olması bakımından basit bir olayı “ben” naklinden ibarettir. Olayın nakliyle ilgili kısımlarda kronolojik sıraya uyulmuş, mekânın karakteristiği “ben” çevirisinde sezdirilmiştir. Bu bakımdan da, bu yazıya “ben” merkezli bir hikâye demek yerinde olur.

İğcilerin hikâyelerinin incelenmesi bölümünde günlük olaylardan ibaret olduğunu görmüştük. Burada da “ Yine bir gün...”ifadesiyle hikâyeye başlaması onun hikâyelerinde günlük olağan olayları konu aldığını göstermektedir. “ Ahababımızın babası, yeni sürülmüş toprak keseklerini kazma ile dağıtıyordu.” Kazma ile cümlesindeki ahbab kelimesi yerine arkadaş kelimesi de kullanılabilirdi; çünkü “ ahbab” kelimesinin anlaşıldığı dönemde, “arkadaş” kelimesi de rahatlıkla anlaşılır. İğciler'in aynı fikri daha birçok şekilde ifade etmesi mümkündür. Bunlar arasında en sade, en süssüz ve birazda itinasız söyleyiş tarzı metindeki cümledir. Bunların yerine arkadaş, yaşlılarım vb. kelimeler kullanabilirdi. “... Sofra bezini halka yaptık...”cümlesinde de “halka” kelimesi yerine “yuvarlak, çember vb. ”kelimeler kullanılabilir. Yine aynı şekilde “... Tiksinerek aramızdan ayrıldı...” cümlesinde de aşırı iğrenmek anlamına gelen tiksilmek kelimesini kullanarak iğrenme boyutunun ne kadar fazla olduğuna vurgu yapmıştır.

İğciler'in hikâyelerindeki cümleleri dilbilgisi bakımından kurallara uygun olmasına rağmen metin içinde konuşma diline haz özensizliği sezdirecek durumdadır. Bunun sebebini değişik dillerde ve değişik sistemlerle eğitim almasına bağlayabiliriz.

İğciler'in daha önceki hikâyelerinde konuşma diline rastlamamıza rağmen bu hikâyesinde diyaloglar yerine daha sıradan bir anlatım şeklini görürüz. Bu hikâyesinde İğciler sıradan diye bahsettiğimiz şekliyle, çocukluk anılarını ani kararlarla değil planlayarak yaptığını görürüz. Bunu da "... Surlardan birinin dibinde oturmuş, serçe yavrularına nasıl varacağımızı uzun uzun düşündük." ve "Yemek yedikten sonra hemen surlara koştuk. Hedefimiz, serçe yavrularına varmaktı. Surların etrafında dağınık halde olan birkaç taşı üst üste getirerek bir tümsek yaptık." cümlesinde görürüz. Aynı şekilde "... Yeni sürülmüş toprak keseklerini kazma ile dağıtıyordu." cümlesiyle de insanların oradaki yaşam tarzını öğrenmemize yardımcı olur. Bu ve buna benzer diğer cümlelerinde yazarın anlatmak istediği sadece yaşam tarzı değil, aynı zamanda buldukları doğal ortamın nelere elverişli olduğunu da anlatmak istemiştir. " Serçeler, yuvalarını yüksek surların deliklerinde yapmış ve yavru çıkarmışlardı. Hepimiz bir surun dibinde oturmuş, ana serçelerin deliklere girip çıkışlarını seyrediyor ve yuvalardan gelen yavru serçelerin seslerini dinliyorduk." Cümlelerinden yazar ve arkadaşlarının kuş ve yuvalarıyla ne kadar ilgilendiklerini, sürekli izlediklerini ve onlarla ilgili tasvirleriyle görülür.

İğciler, diğer hikâyelerinde olduğu gibi bu incelediğimiz hikâyesinde de olayı tam olarak bitirmek istemediği yani aynı tekniği kullanarak okuyucularında hikâye bittikten sonra bile merak uyandırma amacıyla hikâyesinin sonuna sadece "Biz ise gülmekten kendimizi tutamıyorduk." cümlesini ekleyerek bitmemesini sağlamıştır.

"Dil, ulus olmak için yeterli değil; ulus olarak kalmak için gerekli şartlardan biridir. Tarihin akışı içerisinde çeşitli sebeplerden oluşan sosyokültürel şartlar bazen değişik dilleri kullanan insanları birlikte yaşamaya zorlar. Birlikte yaşayan insanlar. Birbirleriyle kaynaşarak ulus olmayı amaçladıklarında ortak dili de benimserler. Bazen bir yabancı dilin inceliklerini ana dilimizden, kültürünü kendi öz kültürümüzden daha iyi öğrenmiş olmamıza rağmen o dilin ve kültürün sahibi olan ulustan olamayız. Çünkü dili ve kültürü edinmek akıl işi, kendisini bir ulustan hissetmek ise gönül işidir" (Gemalmaz, 2010: 54).

İğciler, çok uluslu bir ülke olan Yugoslavya'da yaşamasına ve birçok dile hâkim olmasına rağmen, Türk dilini ve ona ait kültürünü gönülden benimseyerek, oradaki

insanların yaşam tarzlarını Türk dilinde anlatarak bir yandan geliştirmeye çalışırken diğeryandan da gelenek ve görenekleri yaşatmaya çalışmıştır (Aktaş, 2007: 93-106).

SONUÇ

Tez konusu belirlendikten sonra Kosova ve Balkanlar'da ad yapmış bir Edebiyatçının hayatı ve eserlerini inceleme kararı aldım. Yazarın da yardım ve destekleriyle bütün çalışma ve eserlerine ulaştım. Tez çalışma sürecinde toplamış olduğum kaynakları danışmanımın yönlendirmesi ve çalışmalarımıla konumu tamamdım. Bu çalışmanın Kosova Edebiyatı ile yeni çalışmalar yürütecek olan arkadaşlara kaynak oluşturması temennimizdir.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Ahmet İğciler'in hayatı, doğumu, çocukluğu ve yetiştiği çevre, eğitimi ve meslek hayatı, öğretmenliği, muhabirliği ve tercümanlığı, aile hayatı ve edebi şahsiyeti işlenmekte, kendisiyle yapılan mülakatlardan yararlanılarak İğciler'in Kosova Türk Edebiyatı'nda yeri ve değeri hakkındaki görüşler irdelenmekte, ayrıca Anton Çehov'un, İğciler üzerinde bıraktığı etki incelenmektedir.

İkinci bölümde, İğciler'in yayımlanan yüzden fazla hikâyesi ayrıntılı bir şekilde bilimsel olarak tahlil edilmekte, hikâyelerdeki olay örgüsü, metnin gerektirdiği yerde, bazen özetleme tekniği ile bazen eleştirel irdeleme tekniği ile bazen olay zincirinin akışı gösterilerek bazen de gelenek ve göreneklerin hikâyelerde görünüş biçimlerinden kısa alıntılar yapılarak incelenmekte, hikâyelerdeki tasvirlerin mekân ve zaman açısından önemi vurgulanmaya çalışılmaktadır. Bu bölümde, hem basılmış kitaplardaki hikâyeler, hem dergi ve gazete sayfalarında kalan hikâyeler, hem de başka yazarların kitaplarında var olan hikâyeler tespit edilerek kronolojik bir sıralama ile incelenmektedir. 9 - 12 ve 13 -15 yaş gurubuna ait hikâyeler, sırasıyla bütün hikâyeler 'yapı' başlığı altında, 'olay örgüsü', 'şahıs kadrosu', 'zaman', 'mekân', 'bakış açısı' ve 'anlatıcı', 'konu', 'tema' başlıkları altında incelenirken İğcilerin çok sevdiği Prizren şehri ve orada yaşayan halk tanıtılmaya çalışılmaktadır.

Üçüncü bölümü, İğcilerin yayımlanmış ve yayımlanmamış şiirleri üzerinde yaptığımız irdeleme oluşturmaktadır. İğcilerin yayımlanmış ve yayımlanmamış şiirleri dört ayrı başlık altında, farklı konuları içeren şiirlerle birlikte tematik açıdan incelenmekte, devrin diğer şairleriyle ortak olan noktaları tespit edilerek irdelenmektedir.

Dördüncü bölümde, şairin, dinî mimari, sivil mimari ve askerî mimariden oluşan ‘yok olan Osmanlı eserleri’ni araştıran *Yok Olan Osmanlı İzleri* adlı kitabı üzerinde durulmakta, bu eserlerin Prizren’e ilave ve hediye ettiği medeniyet eserleri ve eserleri bıraktığı izler vurgulanmaya çalışılmaktadır. Araştırmanın devamında, İğciler’in *Monografi* adlı kitabından alıntılar yapılmakta, bölümün son kısmında İğciler’in araştırma yazıları, gelenek ve görenek yazıları, internetteki yazıları ve gazete yazıları incelenmektedir.

Araştırmanın aynı zamanda son bölüm olan beşinci bölümde ise İğciler’in kullandığı dil ve üslûp üzerinde durulmakta, bir misal olmak üzere *Göç* adlı hikâyesi aynen verilirken, *Eski Türk Kışlasında* adlı hikâyesinin ayrıntılı bir incelenmesi yapılarak İğciler’in kullandığı dil anlatım tarzının nedenleri ve etkileri genel hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Nihayet belirtmek isteriz ki bu çalışma, Ahmet (Saffet) İğciler örneği üzerinden, Kosova’daki azınlık sayılan Türkleri, Türk dilini ve o dilin bıraktığı medeniyeti inceleme, yaşayan değerleri ve bağları vurgulama gayretidir. Arzumuz, bu tür çalışmaların devam etmesi, dil, edebiyat, fikir ve gönül ilişkilerinin görünür hale getirilmesidir. Umarız bu çalışma, söz konusu gayretlere anlamlı bir ek ve değerli bir katkı sağlar.

"Tezimizin jürisinin tespit edildiğini öğrendiğimde, İğciler'in Canabü Hakk'ın rahmetine kavuştuğu haberi geldi... Ailesine ve sevenlerine başsağlığı dilerim. Umarım eserleri ve gayretimiz, rahmetine vesile olur." 21.05.2010 yılında vefat etti.

KAYNAKÇA

- AKAY, Hasan (1998), *Cenab Şahabeddin'in Şiirleri üzerinde Stilistik Bir Araştırma*, Değişim Yayınları, Adapazarı.
- AKAY, Hasan (2006), *Şiir Alametleri*, 3F Yayınevi, İstanbul.
- AKAY, Hasan (2007), *Tevfik Fikret*, 3F, Yayınları, İstanbul.
- AKAY, Hasan (2009), *Doğrandıkça Artan Ekmek*, AK, Kilim Matbaacılık, İstanbul.
- AKAY, Hasan (2009), *Şiire Yeniden Bakmak*, AK Yayınları, İstanbul.
- AKAY, Hasan (2009), *Şiiri Yeniden Okumak*, AK Yayınları, İstanbul.
- AKTAŞ, Şerif (1991), *Roman Sanatı ve Roman İncelemeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- AKTAŞ, Şerif (2007), *Edebiyata Üslûp ve Problemleri*, Akça Yayınları, 5. Baskı, Ankara.
- AKYÜZ, Kenan (1995), *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*, İnkılap Kitap Evi, İstanbul.
- BAK, Kemal (2007), *Eski Türk Yazını*, Donkişot Güncel Yayınlar, İstanbul.
- BANARLI, Nihat Sami (1985), *Kültür Köprüsü Süleyman Çelebi'den Mehmet Akif'e*, Özal Matbaası, İstanbul.
- ÇELİK, S.Dilek Yalçın (2008), *Kosova'da Çağdaş Türk Edebiyatı (1951-2008)*, Baf Grafik Matbaası, Prizren – Kosova
- ÇETİŞLİ, İsmail (2004), *Metin Tahlillerine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2004), *Roman Tahlillerine Giriş 2*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2006), *Metin Tahlillerine Giriş /1 Şiir*, Akçağ Yayınları, 4. Baskı, Ankara.
- ÇOBAN, Ahmet (2004), *Edebiyatta Üslûp Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duymak)*, Akça Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- EDİZ, Hasan Ali (2001), *Çehov Toplu Eserler*, Engin Yayıncılık, İstanbul.

- GEMALMAZ, Efrasiyap (2010), *Türkçenin Derin Yapısı*, Belen Yayıncılık, Ankara.
- İBRAHİMGİL, Mehmet Z. ve Neval Konuk (2006), *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri II Cilt*, Sarı Yıldız Basımevi, Ankara.
- İSEN, Mustafa ve Tuba Işınsu Durmuş (2008), *Balkanlar'da Türk Çocuk Hikâyeleri Antolojisi*, Varlık Yayınları, İstanbul.
- JİRİÇEK, K. (1951), "*Trgovinski putevi i rudnici u srednjem veku u Srbiji i u Bosni*", Sarajevo
- KAPLAN, Mehmet (2001), *Şiir Tahliller 2, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri 2*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- KAPLAN, Mehmet (2004), *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları, 17. Baskı, İstanbul.
- KAPLAN, Mehmet (2007), *Şiir Tahlilleri 1 - Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*, Dergâh Yayınları, 23. Baskı, İstanbul.
- KAPLAN, Mehmet (2007), *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 3 Tip Tahlilleri*, Dergâh Yayınları, 7. Baskı, İstanbul.
- KAYA, İ. Güven (1993), *Yugoslavya'da Türk Halkı Edebiyatı*, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.
- KEMAL, Mustafa Atatürk (2007), *Türk Dünyasında Nevruz*, İstanbul Valiliği Türk Dünyası ve Akraba Toplulukları Koordinatörlüğü Yayınıdır.
- KOLCU, Ali İhsan (2003), *Batı Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- MERCAN, Hasan (2002), *Balkanlarda Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Antolojisi*, Ümit Matbaacılık, Ankara.
- MERCAN, Hasan (2002), *Balkanlarda Çağdaş Türk Hikâyeleri Antolojisi*, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- MERCAN, Hasan (2002), *Çağdaş Türk Şiir Antolojisi*, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- MORAN, Berna (2008), *Edebiyat Kuramları Ve Eleştiri*, İletişim Yayıncılık, 18. Baskı, İstanbul.

- OĞUZKAN, A. Ferhan (2006), *Çocuk Edebiyatı*, Ertem Matbaası, Ankara
- ÖZTÜRK, İlyas ve Hasan Akay (2007), *Mevlana'nın Dayanılmaz Davetine Katılmak*, 3F Yayınevi, İstanbul.
- RECEPOĞLU, Altay Suroy (2000) , *Suzi Çelebi'nin Eser ve Mekânları*, Prizren.
- SOFUOĞLU, Ebubekir (200?), *1851-1912 Arası Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Kosova'da Osmanlı İdaresi*, Bilge Matbaacılık, İstanbul.
- ŞANLI, Cevdet (2010), *Safahat Sözlüğü*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- TAŞÇIOĞLU, Yılmaz (2008), *Kader Hep Erken Zaman Hep Geç*, 3F, Yayınları, İstanbul.
- TAŞKIRAN, Cemalettin (2009), *Unuttuğumuz Vatan Rumeli*, Barış Platin Kitapevi, Ankara.
- TURİNAY, Necmettin (1996), *Kültür Dil ve Sanata Dair*, Akça Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- TURİNAY, Necmettin (1996), *Kültür Dil Ve Sanata Dair*, Akça Yayınları, Ankara.
- VIRMİÇA, Raif (1996), *Prizren Camileri*, TDB Yayınları, Prizren - Kosova.
- VIRMİÇA, Raif (1999), *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri I*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- VIRMİÇA, Raif (2001), *Menakıp – Hacı Mehmet Tahir Efendi*, Sprint Basımevi, Prizren - Kosova.
- VIRMİÇA, Raif (2009), *Prizren'de Kültür Sanat ve Sairlik Geleneği*, KTAD, Prizren,
- YETKİN, Suat K. (1974), *İslam ülkelerinde Sanat*, İstanbul.
- ZENGİN, Ahmet Yaşat ve Nesrin Zengin (2007), *Çocuk Edebiyatı*, Truva Yayınları, İstanbul.

SÜRELİ YAYINLAR (DERGİLER) VE GAZETELER

- BARIN, Erol (2008), “Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Nasrettin Hoca Fıkralarının Yeri”, *Türk Yurdu (Nasrettin Hoca 800 Yaşında)*, Ankara, Cilt 28, Sayı 255, Kasım, s. 61 – 63.
- HAFIZ, Nimetullah, (1983), “Yugoslavya’da Yayınlanan Kitaplarının Bibliyografyası”, *Sesler Dergisi*, Üsküp, Sayı 180, s.133-155.
- KAYA, Güven (1986), “Yugoslavya Türk Halkı Yazınına Gerçekçi Bir Bakış”, *Tan*, Priştine, s.7.
- MAZREK, Nuhi (1989), “Ahmet İĞCİLER’in Yaratıcılığı”, *Tan*, Priştine, s.9.
- MERCAN, Hasan (1995), “Bir Pürzerin Aşığı”, *Tan*, Priştine – Kosova, s.7.
- NOVKOVIÇ, Stojan (1982), ” Hacı Kalfa”, *Spomenik* ,Beograd, s. 56-58.
- RECEPOĞLU, Altay S. (1997), “Yugoslavya’da Türk Cemaati’nin Dinî Meseleleri”, *Türk Dünyası - II Yeni Türkiye Süreli Yayınları*, Yıl 97, Sayı 16, Temmuz - Ağustos, s. 1829-1832.
- SERBEST, Aziz (1990), “Dünyanın Çilelerini ve Sorunlarını Dile Getiriyorum”, *Tan*, Priştine, s.9.
- TUNALIGİL, Cemali (1997), “Yugoslavya Türkleri ve Bugünkü Konumları”, *Türk Dünyası - II Yeni Türkiye Süreli Yayınları*, Yıl 97, Sayı 16, Temmuz-Ağustos, s. 1826-1828.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (2007), “Prizren”, *Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık*, 34. Cilt, İstanbul, s. 349-351.
- VIRMİÇA, Raif (1996), “Prizren Camileri”, *TDB Yayınları*, Prizren - Kosova, s.?.
- VIRMİÇA, Raif (1998), "Suzi ve Vakıf Eserleri", *Tan*, Priştine – Kosova, s.14.
- VIRMİÇA, Raif (1998), ” Suzi ve Vakıf Eserleri Tan Yayınları, Priştine – Kosova, s.30-31.

İNTERNET KAYNAKLARI

“Geçmişten Günümüze Kosova”, <http://www.sevgibahcem.org/osmanli-tarihi/51265-gecmisten-gunumuze-kosova-8217da-osmanli-mimari-eserleri.html>. 12.03.2010, h. 12:20

İĞCİLER, Ahmet, “Göç”, <http://www.prizrenliler.org/content/view/1023/1/>. 15.05.2010, h. 13:50

KAĞAN, Bilge, “Fatih Sultan Mehmed“, <http://www.bilge-kagan.org/turk-buyukleri/fatih-sultan-mehmed.html#more-1499>.14.03.2010, h. 20:30

YAPILAN MÜLAKAT VE RÖPORTAJLAR

Agim Rifat Yeşeren’le yapılan mülâkat, Prizren, Şubat 2010.

Ahmet (Saffet) İğciler’le yapılan röportaj sonucu elde edilen bilgiler, Prizren, 22.12.09.

Aluş Nuş’la yapılan mülâkat, Prizren, 18.02.2010.

Canan İğciler’le yapılan mülâkat, Prizren, Haziran 2010.

Nuhi Mazrek’in İğcilerle yapmış olduğu röportaj, Prizren,1989.

Raif Vırniça’nın Prizren’de Kültür Sanat ve Şairlik Geleneği, adına yapmış olduğu mülakat değerlendirmesi. *KTAD*, Prizren, 2009.

Raif Vırniça’nın, İğcilerle yapılmış olan röportaj, *Yeni Dönem* gazetesi, 13.05.2003.

Vahit Ergin’le yapılan mülakat, Prizren, 05.02.2010.

Zeynel Beksaç’la yapılan mülâkat, Prizren, 06.02.2010.

İĞCİLER’İN YAYINLANMIŞ KİTAPLARI

İĞCİLER, S. Ahmet (1982), *Erdoğan’ın Yaşantıları*, Tan Yayın Evi, Priştine.

İĞCİLER, S. Ahmet (1984), *Yüreksiz Adam*, Tan Yayın Evi, Priştine.

İĞCİLER, S. Ahmet (1989), *Ağlayan Bebek*, Tan Yayın Evi, Priştine.

İĞCİLER, S. Ahmet (1991), *Keskin Göz Öğretmen*, Tan Yayın Evi, Priştine.

İĞCİLER, S. Ahmet (1994), *Güzel Kentim*, Tan Yayınları, Priştine.

İĞCİLER, S. Ahmet (1996), *Monografi*, Tan Yayınları, Priştine.

İĞCİLER, S. Ahmet (2004), *Yok Olan Osmanlı İzleri*, Kosova Basım Evi, Prizren.

DERGİ VE GAZETELERDE YAYIMLANMIŞ MAKALELERİ

İĞCİLER, Ahmet (2002), “Prizren’de Yok Olan Osmanlı Eserleri”, *Medeniyet-Araştırma Bilim Dergisi*, Agon Graf Basımevi, Prizren - Kosova, Sayı 1, s. 95 - 114.

İĞCİLER, Ahmet (2003), “Prizren’de Yok Olan Osmanlı Eserleri”, *Bay Dergisi*, Prizren - Kosova, Yıl 10, Sayı 83, s. 4 - 14.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Cengiz”, *Çevren, Toplum, Bilim, Yazın ve Sanat Dergisi*, Priştine – Kosova, s. 82 - 85.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Dost Ana”, *Çevren, Toplum, Bilim, Yazın ve Sanat Dergisi*, Priştine – Kosova, s. 86 - 88.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Kırılan Ümitler”, *Çevren, Toplum, Bilim, Yazın ve Sanat Dergisi*, Priştine – Kosova s. 109 - 112.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Ali’nin Yolculuğu”, *Çevren, Toplum, Bilim, Yazın ve Sanat Dergisi*, Priştine – Kosova, s. 43 - 48.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Kosova’da Bahar Bayramları”, *Medeniyet Dergisi*, Prizren –Kosova, Yıl 1, Sayı 2, s. 61 - 80.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Prizren Fıkralarında Ağız Özellikleri”, *Medeniyet Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 1, Sayı 3, s. 109 – 127.

İĞCİLER, S. Ahmet (19??), “Prizren’de Erkek ile Kadın Adları Arasında Özdeşlikler”, *Medeniyet Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 1, Sayı 4, s. 128 - 133.

İĞCİLER, S. Ahmet (1973), “NGB Borba Beograd”, *Kosova Dikur dhe Sot*, s. 923.

İĞCİLER, S. Ahmet (1976), “Röportaj: Mamuşa Ovalarında” *Birlik Gazetesi*, Üsküp – Makedonya, s. 4.

- İĞCİLER, S. Ahmet (1977), “Dertli”, *Sesler Dergisi*, Prizren - Kosova, Yıl 8, Sayı 117, Haziran, s. 55 - 60.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1978), “Kaderin Oyunu”, *Çevren*, YU ISSN 0350-6126, No. 20, Priştine - Kosova, Aralık, s. 97 - 100.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1981), “Canan”, *Kuş Dergisi*, Priştine – Kosova, Sayı 10, Yıl 3, Aralık, s. 11.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1983), “İlk Kar”, *Kuş Dergisi*, Priştine – Kosova, Sayı 1 - 2, Yıl 5, Ocak - Şubat, s. 5.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1989), “İyi Yürekli Kardeş”, *Kuş Dergisi*, Priştine – Kosova, Sayı 5 - 6, Yıl 11, Mayıs-Haziran, s. 16 - 17.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1990), “Böylesi De Varmış”, *Çığ Dergisi*, Priştine - Kosova, Yıl ?, Sayı?, Mart, s. 42 - 43.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1990), “Notsuz Kalan Öğrenci”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 27 Ocak, s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1991), “Keskin Göz Öğretmen”, *Tan*, Priştine - Kosova, Yıl?, Sayı?, s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1991), “Paşa Çeşmesinde”, *Çığ Dergisi*, Priştine - Kosova, Yıl ?, Sayı ?, Şubat, s. 24 - 26.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1997), “Yugoslavya’da Türk Yazıcıların Eserlerinde Atatürk”, *Çığ Dergisi*, Priştine – Kosova, Yıl?, Sayı 16, s. 30.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1998), “Saklambaç”, *Kuş Dergisi*, Priştine – Kosova, Yıl 20, Sayı 151, Ağustos - Eylül, s. 18.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1998), “Yumurta Oyunu”, *Kuş Dergisi*, Priştine – Kosova, Yıl 20, Sayı 151, Ağustos - Eylül, s. 15.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1998), “Prizren’de Bahar Bayramları”, *Çığ Dergisi*, Priştine – Kosova, Sayı 17, Ocak - Nisan s. 7 - 10.

- İĞCİLER, S. Ahmet (2000), “Prizren’de Bahar Bayramları”, *Bay-Dost Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 4, Sayı 27, Şubat s. 14 - 17.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2001), “Ferdi Bayramlar”, *Sofra Dergisi*, Mamuşa – Kosova, Yıl 3, Sayı 10, Aralık, , s.40.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2001), “Maraş”, *Sofra Dergisi*, Mamuşa - Kosova, Yıl 3 Sayı 9, Nisan – Haziran, s.40.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2001), “Mübarek Gün ve Geceler“, *Sofra Dergisi*, Mamuşa - Kosova, Yıl 3, Sayı 8, Ocak - Mart, s.34.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2002), “Arife Hanım”, *Bay Dergisi*, Prizren - Kosova, Yıl 9, Sayı 80, s. 18-19.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2002), “Birini Düşte Gördüm” *Sofra Dergisi*, Mamuşa – Kosova, Yıl 4, Sayı 13, Eylül, s.35.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2002), “Unutulmaz Çocukluk Günlerimiz “, *Sofra Dergisi*, Mamuşa - Kosova, Yıl 4, Sayı 12, s.18 - 19.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2002), “Vatanım Prizren”, *Derya Dergisi*, Mamuşa - Kosova, Yıl 3, Sayı 2, Ağustos, s.31.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2003), “Kaybolan Köpek”, *İnci Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 9, Sayı 93, s. 6.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2003), “Ramazan Kulübesi”, *Bay Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 10, Sayı 88, s. 30.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2003), “Suzi Çelebi’nin Eser ve Mekânları”, *Bay Dergisi*, Mamuşa – Kosova, Yıl 10, Sayı 85, s.33.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2003), “Zincirli Manda”, *Bay Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 10, Sayı 104, s. 28.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2004), “Bizim Oğlan Sevdalandı”, *Derya Dergisi*, Mamuşa – Kosova, Yıl 4, Sayı 11, Şubat, s. 34.

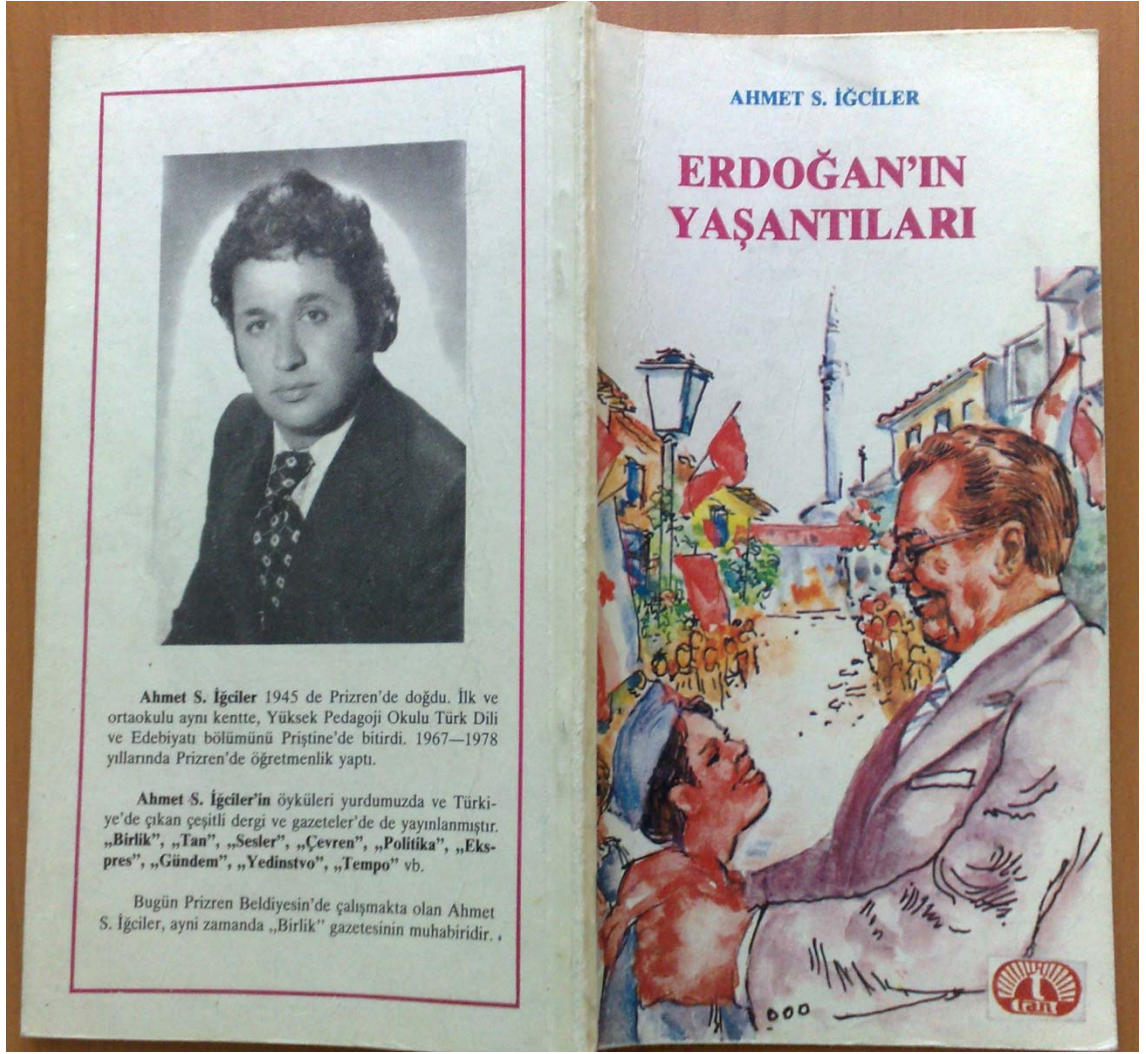
- İĞCİLER, S. Ahmet (2004), “Hazreti Muhammed”, *Derya Dergisi*, Mamuşa - Kosova, Yıl 3, Sayı10, Kasım – Aralık, s.34 - 35.
- İĞCİLER, S. Ahmet (2004), “Prizren’de Erkek ile Kadın Adlarında Benzerlikler”, *Bay Dergisi*, Prizren – Kosova, Yıl 11, Sayı 109, s. 37.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1984), “Ana Yüreği”, *Çevren*, Priştine – Kosova, YU ISSN 0350-6126, No. 43, Eylül, s. 47 - 53.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1982), “Erdoğan’ın Yaşantıları”, *Çevren*, Priştine – Kosova, YU ISSN 050-6126, No. 34, Haziran, s. 62 – 65.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1980), “Gezi Avcısı”, *Çevren*, Priştine – Kosova, YU ISSN 0350-6126, No. 1, Mart, s. 85 - 88.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1984), “Hıdrellez”, *Çevren*, Priştine – Kosova, YU ISSN 0350-6126, No. 41, Mart, s. 64 - 69.
- İĞCİLER, S. Ahmet (1984), “Telefon”, *Çevren*, Priştine – Kosova, YU ISSN 0350-6126, Özel Sayı, Mayıs, s. 77 - 83.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1970), “İhtiyar Öğütleri”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 7 Temmuz, s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1970), “Talihsiz Kadın”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 7 Eylül, s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1971), “Sarhoş Adam”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 23 Kasım s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1971), “Talihsiz Genç”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 26 Ekim, s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1973), “Anne Öğüdü”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 8 Kasım, s. 11.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1973), “Aşk Davası”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 25 Ocak, s. 11.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1973), “Nevin”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 11 Ekim, s. 10.

- İĞCİLER, S. Ahmet, (1975), “Bir Sevgi Ardından”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 27 Aralık, s. 21.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1976), “Hüso Amcanın Değirmeni”, *Birlik Gazetesi*, Üsküp - Makedonya, 21 Ekim, s. 4.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1976), “Karlar”, *Birlik Gazetesi*, Üsküp - Makedonya, 23 Aralık, s. 5.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1976), “Köylü Kızı”, *Birlik Gazetesi*, Üsküp – Makedonya, 14 Ekim, s. 5.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1977), “Yeni Köprü”, *Gündem Gazetesi*, Türkiye, 30 Aralık, s. 4.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1981), “Ördek Avı”, *Birlik Gazetesi*, Üsküp - Makedonya, 29 Ocak, s. 3.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1983), “Canan”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 5 Mart, s.14.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1983), “Kırılan Camın Öyküsü”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 30 Temmuz, s. 14.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1983), “Kitap Tanıtımı: Erdoğan’ın Yaşantıları Kitabı Çıktı”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 12 Şubat, s. ?.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1985), “Çilli Horoz”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 27 Nisan, s. 16.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1985), “Karpuz Kabuğundan Araba”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 14 Eylül, s. 3
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1986), “Hilalin Üzüntü ve Sevinci”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 1 Şubat, s. 14.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1987), “Arife Hanım”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 14 Kasım, s. 14.
- İĞCİLER, S. Ahmet, (1995), “Kaybolan Eserler”, *Tan Gazetesi*, Priştine – Kosova, 11 Kasım, s. 5.

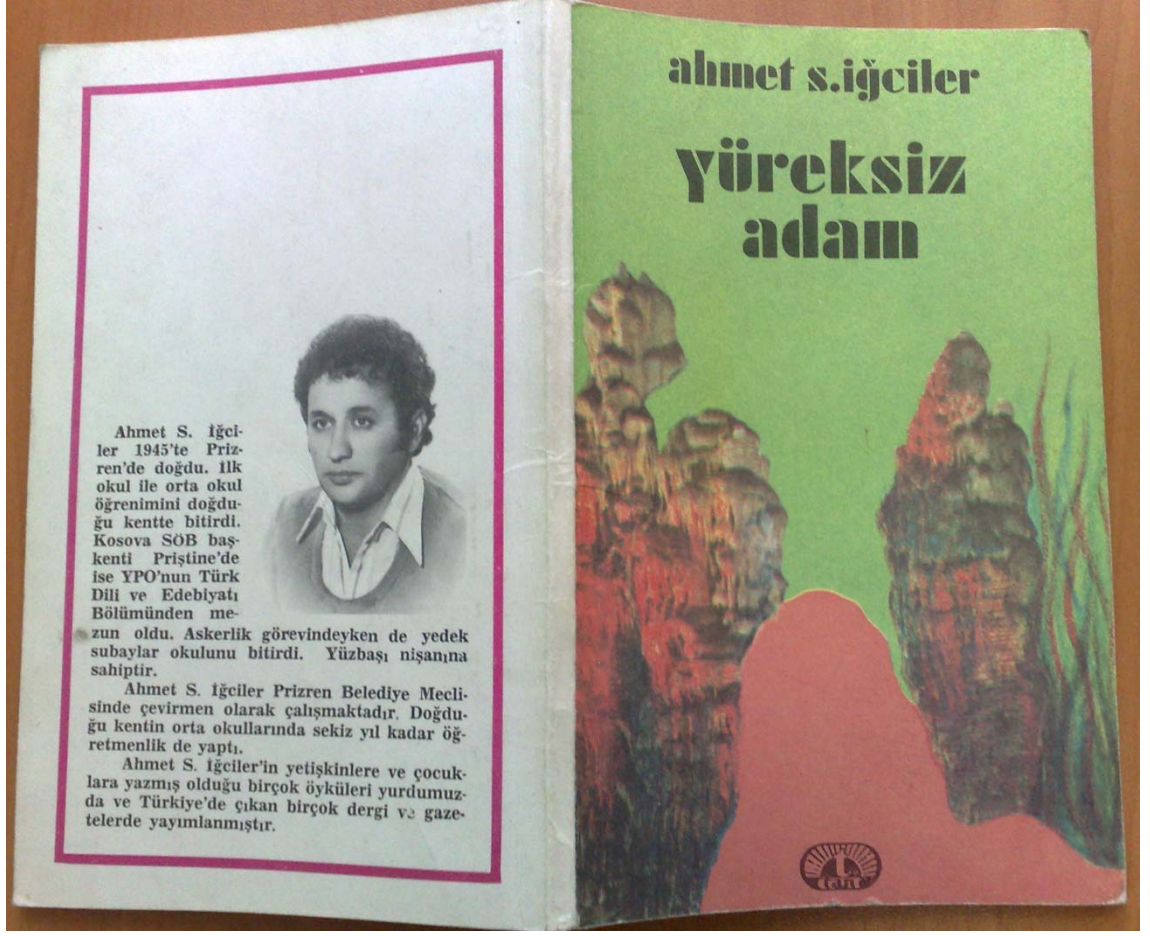
EKLER

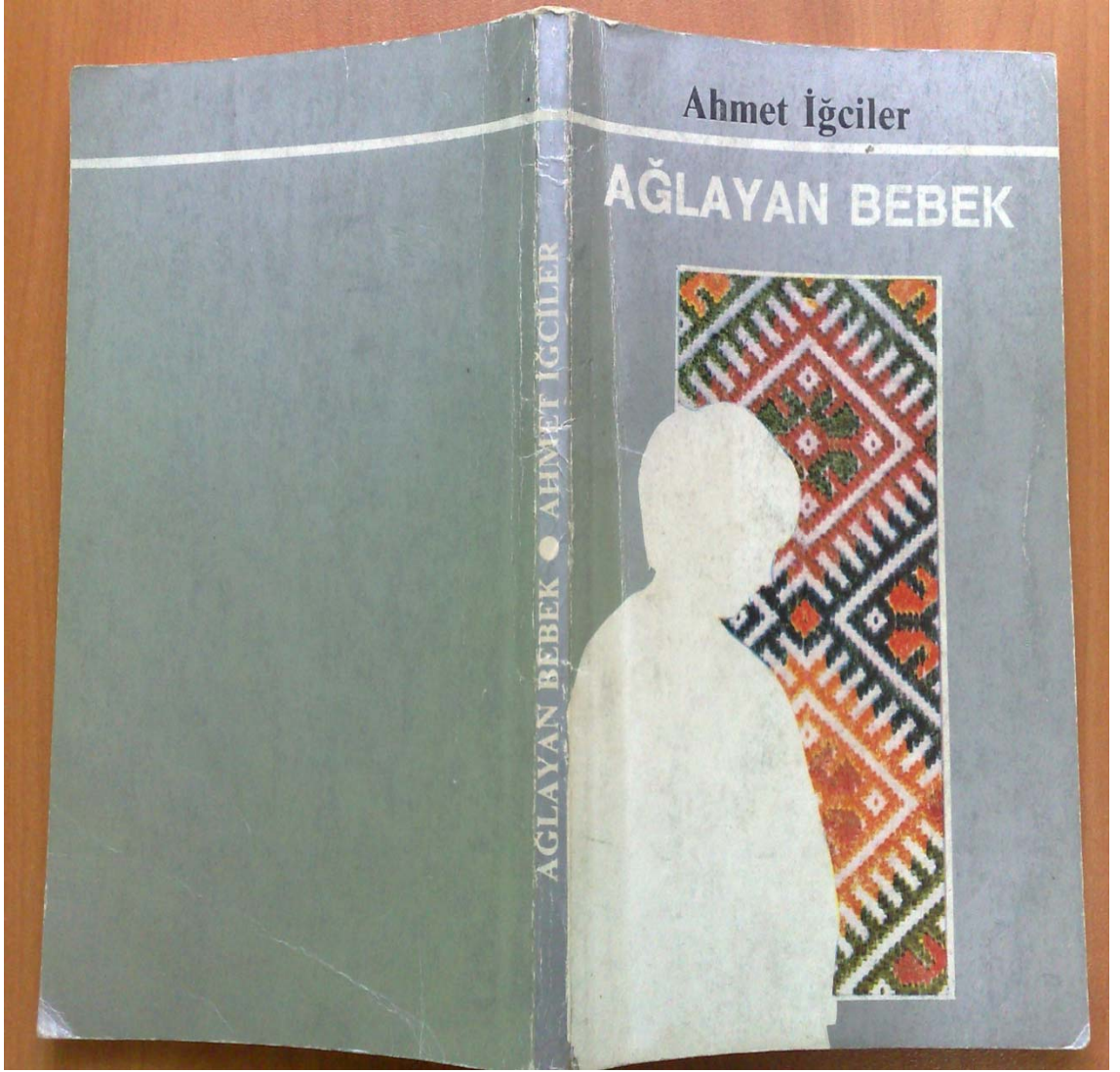
Ek 1 - İğciler'in 1982 Yılından Yayımlanmış 2004 Yılına Kadar Bütün Kitapları

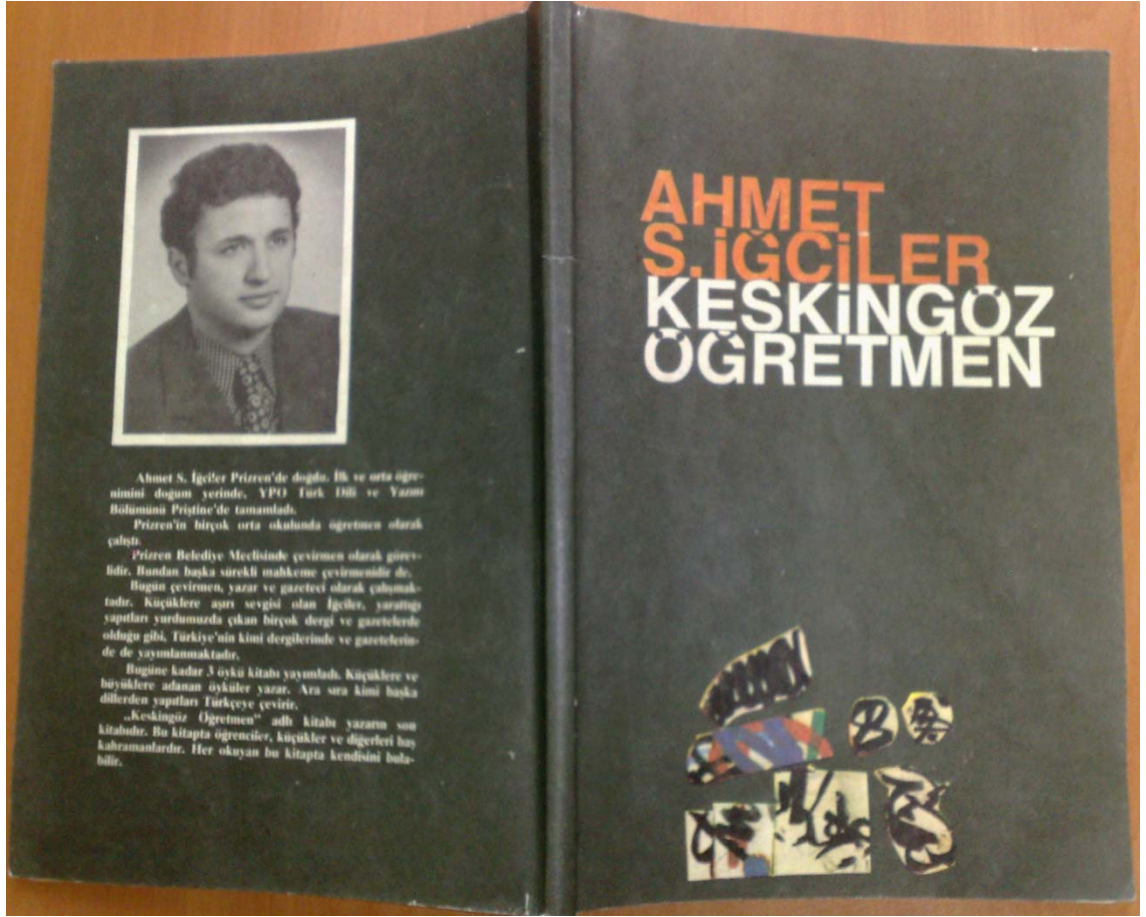
Ek 2 - İgciler'in 1982 Yılında Yayınlanan *Erdoğan'ın Yaşantıları* Adlı İlk Kitabı

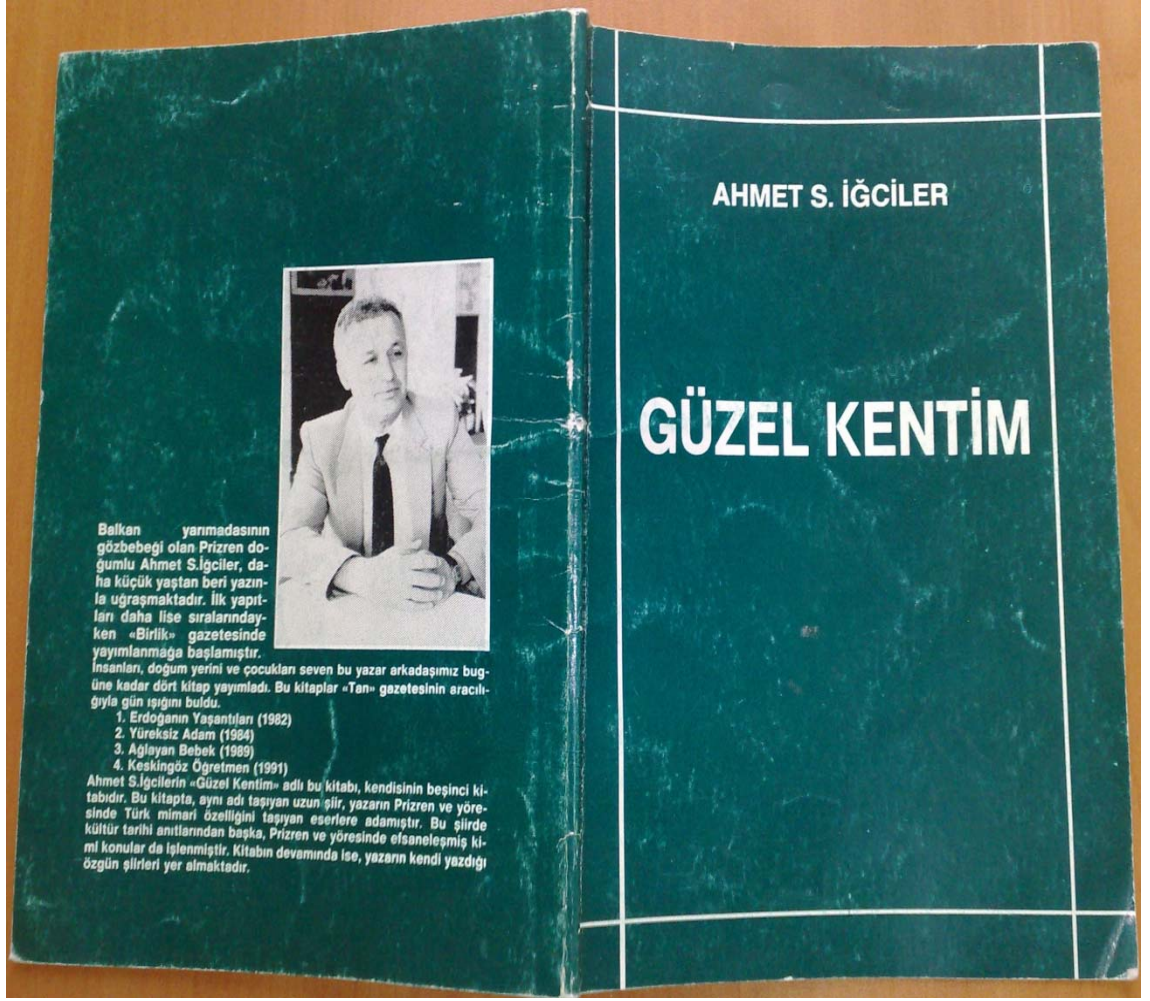
Ek 3 - İğciler'in 1984 Yılında Yayımlanan *Yüreksiz Adam* Adlı İkinci Kitabı

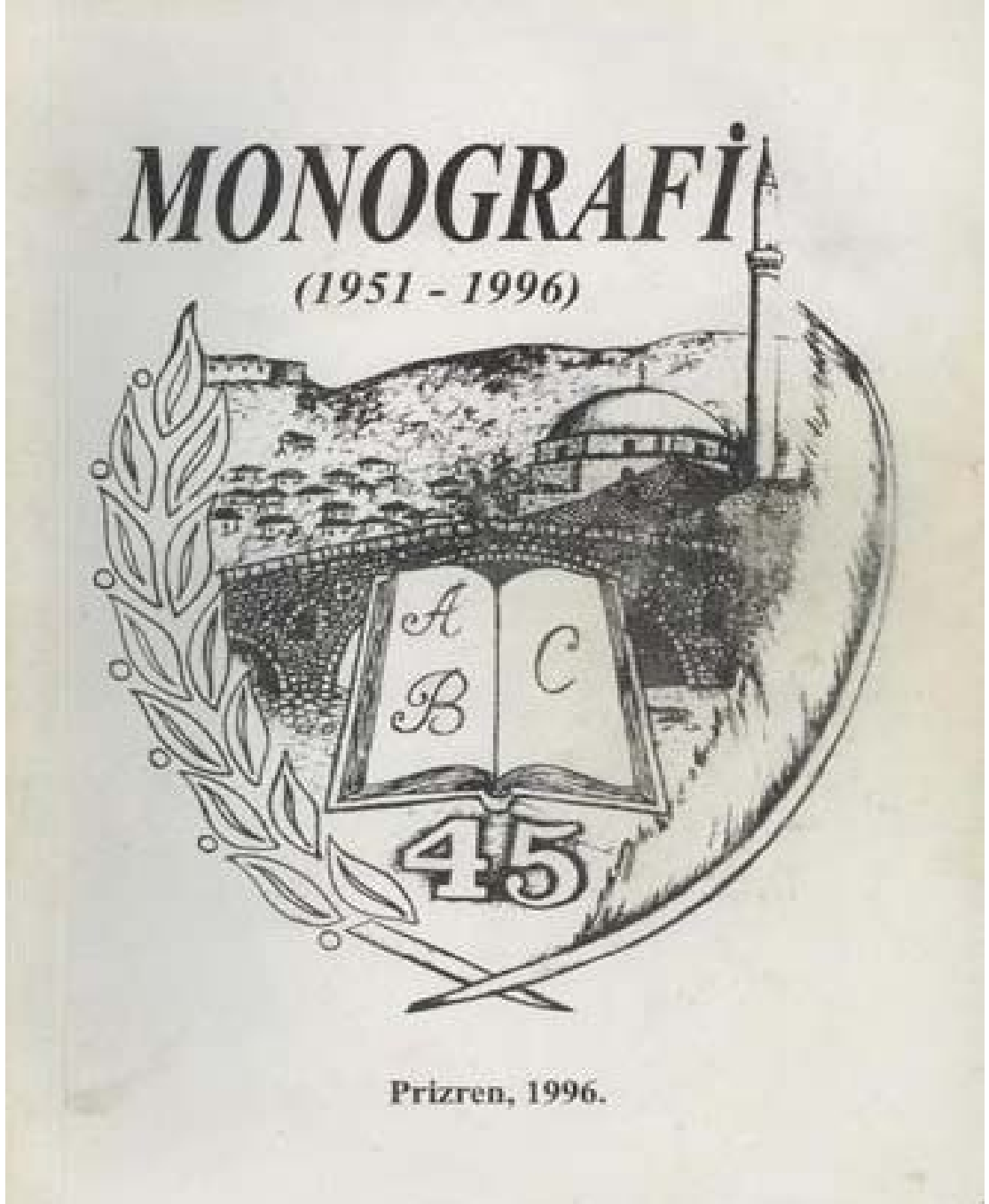
Ek 4 - İğciler'in 1989 Yılında Yayınlanan *Ağlayan Bebek* adlı Üçüncü Kitabı

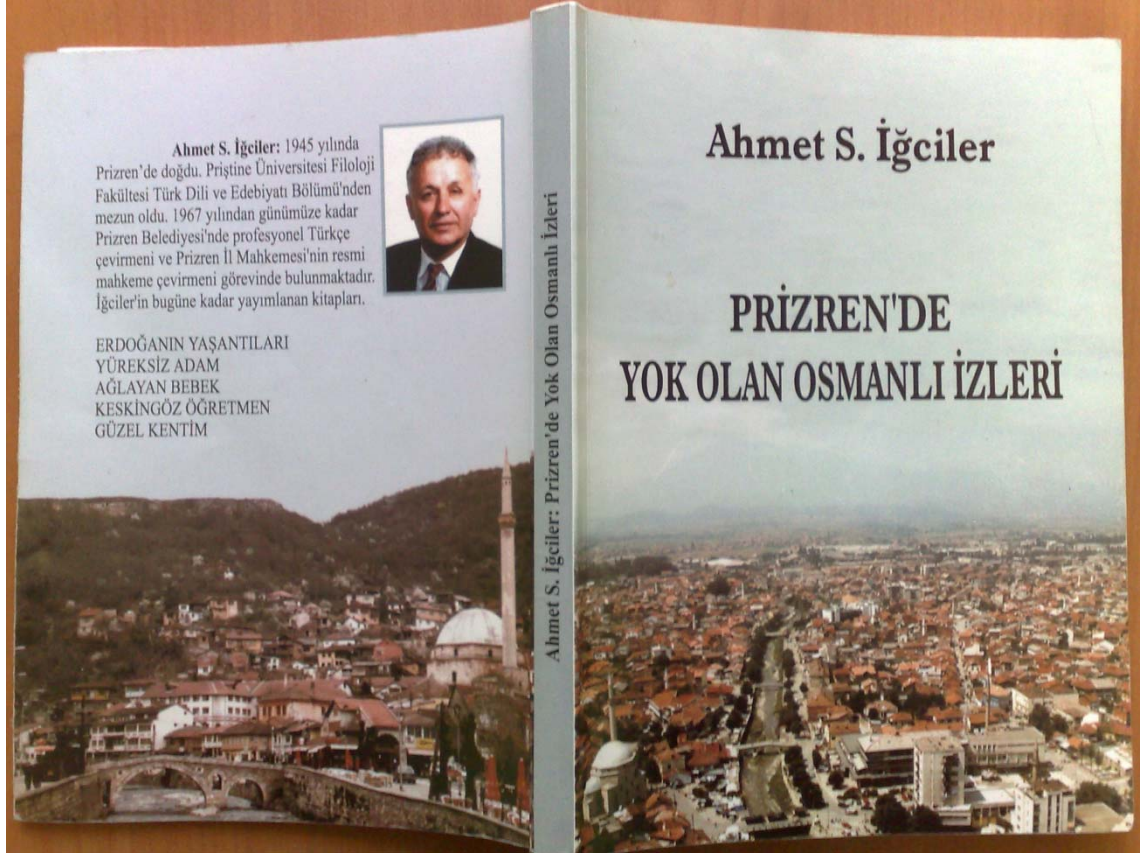
Ek 5 - İğciler'in 1991 Yılında Yayımlanan Keskingöz Öğretmen Adlı Dördüncü Kitabı

Ek 6 - İğciler'in 1994 Yılında Yayımlanan *Güzel Kentim* Adlı Beşinci Kitabı

Ek 7 - İğciler'in 1996 Yılında Yayınlanan *Monografi* Adlı Altıncı Kitabı

Ek 8 - İğciler'in 2004 Yılında Yayımlanan *Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri* Adlı Yedinci Kitabı

Ek 9 - İgciler'in Ailesiyle Çekilmiş Bir Fotoğrafi

AYLIK POPÜLER ÇOCUK DERGİSİ

türkçem

TEŞEKKÜR BELGESİ

Sn. Ahmet S. İĞCİLER

*Türkçem'in yayılması, bu topraklarda anadil zevkinin
yarınlara taşınması için sunmuş olduğunuz katkılar anısına...*

Türkçem Dergisi Sahibi ve
Yazı İşleri Müdürü
Zeynel Bektaş

Ek 10 - İğciler'in Türkçem Çocuk Dergisi Teşekkür Belgesi

Ek 11 - İgciler'in Nazım Hikmet Edebiyat Kolu Belgesi

Ek 12 - İgciler'in Diyanet Vakfından Aldığı Belge

ПАНОРАМА

GYKŞ
НИЈЛ
NPGB

tan

redaksiyonu
редакција
redaksia

PRİŞTİNE - ПРИШТИНА - PRISHTINË

- kuruluşunun ve çalışmalarının 25. yıldönümü dolayısıyla
- поводом 25. годишњице оснивања и рада
- ме растин е 25. вјеторит të themelimit dhe të punës

Ahmet S. İğciler'e

ТАКДИРАМЕ ПРИЗНАЊЕ ШТИРËНЈОНЈЕ

- vermekle, redaksiyonumuzun çalışması ve gelişmesindeki çok yıllık katkısı için kendilerini takdir eder
- за дугогодишњи допринос у раду и развоју редакције
- për kontributin shumëvjeçar të shprehur në punë dhe zhvillimin e redaksisë

26 Nisan
April 1994
Prill

Başyazar - Главни i od. мр. - Kryeredaktor

[Handwritten signature]

Ek 13 - İğciler'in Tan Gazetesi'nden Aldığı Belge

KOSOVA TÜRK ARAŞTIRMACILAR DERNEĞİ

PRIZREN - KOSOVA

TEŞEKKÜR

Kosova Türk Araştırmacılar Derneğine ve derneğin yayımladığı **“MEDENİYET”** araştırma - bilim dergisinin yayın hayatına başlamasında ve sıralı çıkmasında derginin Yayın Kurulu Başkanı **AHMET S. İĞCİLER** 'e sunmuş olduğu her yönlü gayret ve katkıları için teşekkür eder kutsal görevlerinde başarılar dileriz.

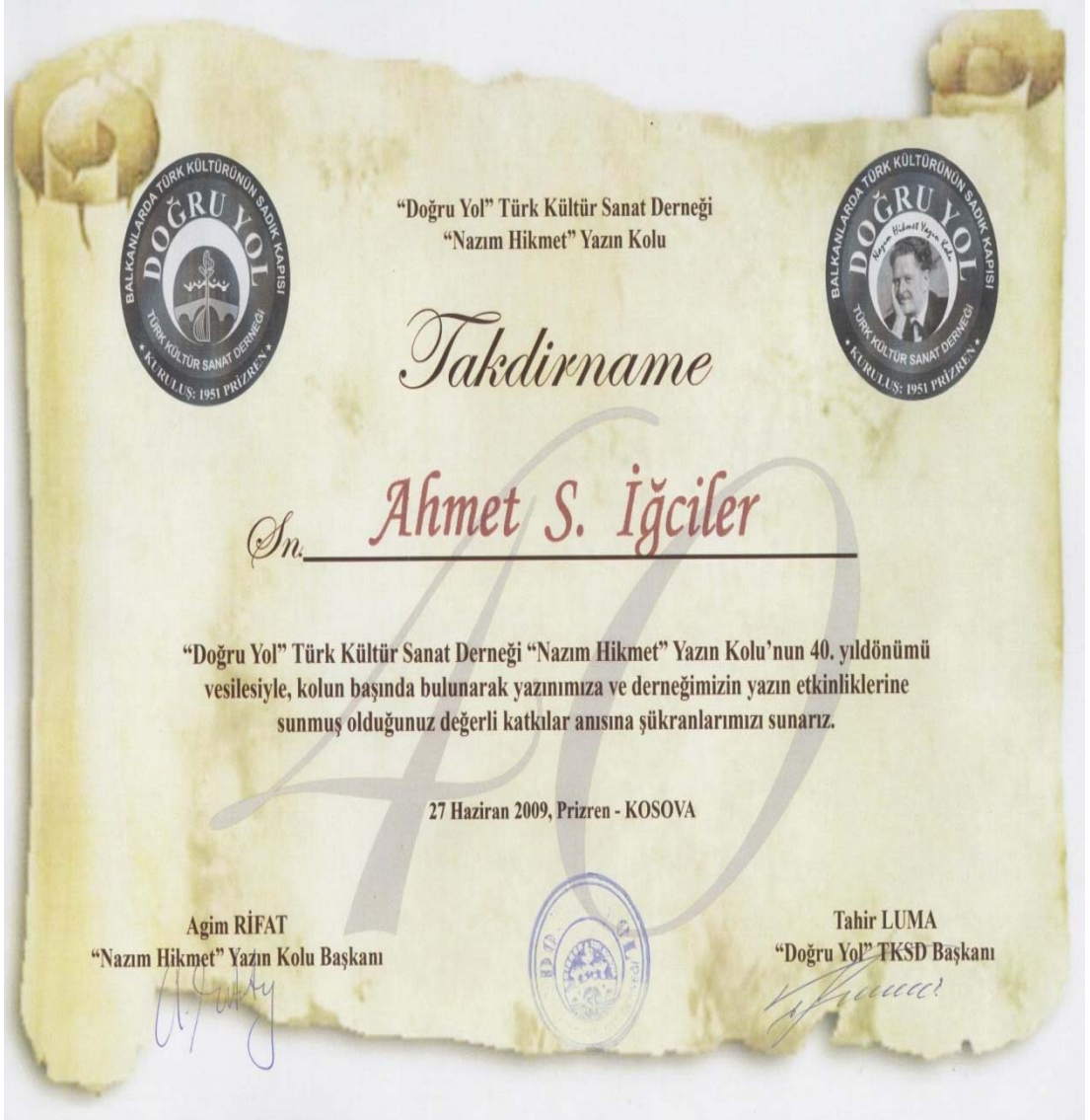
NO:5/19
Tarih: 07 Mart 2003
Prizren

Kosova Türk Araştırmacılar Derneği
Başkanı

Raif Virmişa

Ek 14 - İğciler'in Kosova Türk Araştırmacılar Derneğinden Aldığı Teşekkür Belgesi

Ek 15 - İğciler’in Aldığı Takdirname

Ek 17 - İğciler'le Mülakat Sırasında Çekilmiş Fotoğraflar

ÖZGEÇMİŞ

16.11.1980 yılında Prizren’de doğdu. İlk ve ortaokulu 1995 yılında Emin Durak (Dosidey Obradoviç) okulunda tamamladı. 1999 yılında Luçiano Motroni Tıp Meslek Lisesi, 2007 de Priştine Üniversitesi Prizren Eğitim Fakültesi, “Sınıf Öğretmenliği Bölümü”nden mezun oldu. Üniversiteye başlamadan önce 01.01.2002 – 01.07.2002 tarihlerinde, Hemşire (Ebe) olarak Prizren Sağlık Ocağında çalıştı. Üniversiteden mezun olduktan sonra, 2007 - 2008 öğretim yılında Mamuşa Türk köyünde “Hacı Ömer Lütfü” ilkokulunda bir yıl sınıf öğretmenliği yaptı.

Halen, Sakarya Üniversitesi’nde Türk Dili Edebiyatı Bölümünde yüksek lisans öğrencisidir.

Nalân KAZAZ

20.05.2010